Central BAPTIST THEOLOGICAL SEMINARY

KANSAS CITY, KANSAS

PARODY IN JEWISH LITERATURE

Digitized by the Internet Archive
in 2025

https://archive.org/details/parodyinjewishli0000isra

FOL. 7b–8a FROM THE *PILPUL ZEMAN* IN THE
SEMIN

GER COLLECTION OF THE JEWISH THEOLOGICAL
MERICA

PARODY IN JEWISH LITERATURE

BY

ISRAEL DAVIDSON

AMS PRESS, INC.
NEW YORK, N.Y. 10003
1966

CENTRAL LIBRARY

PARODY IN JEWISH LITERATURE

BY

ISRAEL DAVIDSON

AMS PRESS, INC.
NEW YORK, N.Y. 10003
1966

LIBRARY
CENTRAL SEMINARY

Copyright 1907
Columbia University Press

Reprinted with the
permission of the original publisher

AMS PRESS, INC.
NEW YORK, N.Y. 10003
1966

Manufactured in the United States of America

NOTE

The study of Hebrew writings has seldom been undertaken from their literary side. This is true even in the case of those books that formed the canon of the Old Testament. It is not surprising then that nothing at all has been attempted along these lines in the domain of post-biblical Hebrew literature. In the present volume Dr. I. Davidson has had in view one aspect of the subject, and has made an exhaustive study of parody in Hebrew literature. With much diligence and with much literary ability he has followed up the development of the parody in this literature from its rudiments in the Talmudic literature through its various ramifications down to its extended use at the present day. He has also determined the solution of a number of literary problems connected therewith, using for this purpose not only printed works but whatever manuscript sources have been at his disposal. To this he has added a complete bibliography of the parodies written since the beginning of the last century which includes also works not written in Hebrew but germane to the matters discussed in the volume.

RICHARD GOTTHEIL.

4198

TABLE OF CONTENTS

PREFACE IX
INTRODUCTION XIII

PART I

HISTORY OF PARODY IN JEWISH LITERATURE

CHAPTER I. The Beginnings of Parody in Jewish Literature 1
CHAPTER II. Parody in Provence and in Italy in the 14th. Century 15
CHAPTER III. The Decline of Parody from the Middle of the 14th. Century to the Middle of the 17th. . . 29
CHAPTER IV. The Revival of Parody from the Middle of the 17th. Century to the Close of the 18th. . . . 40
CHAPTER V. Parody from the Beginning of the 19th. Century to the Present Day 59

PART II

STUDIES IN JEWISH PARODY

CHAPTER I. The *Massekheth Purim*, *Sepher Ḥabakkuk Ha-Nabhi* and *Megillath Setharim* 115
CHAPTER II. Provençal Parodies of the 14th. and 15th. Centuries 134
CHAPTER III. The *Verses Against Gamblers* Ascribed to Ibn Ezra and the Parody of Leon de Modena . . 148
CHAPTER IV. Parody of a Letter of Credentials 151
CHAPTER V. The Haggadah of Jonah Rapa 153
CHAPTER VI. The *Sedher Pesaḥ Wehilkhatho* 167
CHAPTER VII. The *Massekheth Purim* of the 17th. Century . 172

CHAPTER VIII. Liturgic Parodies of the 17th. Century . . . 187
CHAPTER IX. The Burlesque Testaments of Polido and Colorni 195
CHAPTER X. Earliest Yiddish Parodies 199
CHAPTER XI. The *Massekhet Derekh Ere;* of Isaac Luzzatto 203
CHAPTER XII. The Laws for Creditor and Debtor of Zachariah Pugliese 204
CHAPTER XIII. The Satire for Purim of Judah Loeb Bensew 206
CHAPTER XIV. Descriptive Bibliography of the Parodies from the Beginning of the 19th. Century to the Present Day 209
ADDITIONS TO THE BIBLIOGRAPHY 262
ADDITIONS AND CORRECTIONS 264

INDEXES

INDEX I. Titles of Parodies 267
INDEX II. Names and Subjects 277

PREFACE

The purpose of this book is to trace the development of that branch of Jewish satire which on account of its form goes by the name of parody, and to throw as much light upon the social life of the Jews as is possible to obtain from this peculiar class of literature. The author holds no brief for Jewish humorists, and does not pretend to defend them against the charge of obtaining laughter under false pretences, so frequently repeated since Renan pronounced his verdict that all Semitic people lack the sense of humor. He is not so sure that this very contribution may not help to aggravate the indictment. All that is attempted here is to introduce the reader to a branch of literature hitherto entirely neglected, and to show what importance it has as a side-light on Jewish history.

As its title "Parody in Jewish Literature" indicates, this volume treats not only of parodies written in Hebrew, but also of those written in other languages, provided they imitate some Hebrew original and deal with Jewish life. On the other hand, all parodies written in Hebrew are included even though they have no Hebrew original and do not deal with Jewish life. Those parodies, however, which were merely written by Jews, but are non-Jewish both in language and in subject matter, do not come within the scope of this study.

In the course of the work, many bibliographical, biographical and historical questions had to be cleared up, which made it necessary to divide the book into two parts, so that the results

interesting to the general reader might be kept apart from the minute studies intended only for the student of Jewish literature.

The point from which the author set out to collect the necessary data for this work, was the late Professor Steinschneider's article "Purim und Parodie", published in the *Israelitische Letterbode* (vols. 7 and 9). His bibliography which absorbed the earlier lists of Fürst, Sommerhausen and Zedner, contains seventy-two titles under fifty seven numbers. But only thirty-one of them are parodies, the rest relate to Purim. The continuation of this bibliography in the *Monatsschrift* of 1902—1904 added comparatively little to the list of parodies. It is quite evident, therefore, that in gathering the five hundred parodies, or more, recorded in this volume, I had very little ready material before me. And though it is not fit to make a virtue out of necessity, I, nevertheless, feel it my duty to the reader to state that, with the exception of a very small number, I have read all the parodies whereof I speak.

That I was able to gather that much material is due to the kindness and courtesy which I met with in all quarters. The Library of Columbia University furnished me with a number of rare books, Mr. Ephraim Deinard was kind enough to place at my disposal several important manuscripts and rare editions, and similar courtesies were shown me by Mr. A. L. Germansky and Rev. George A. Kohut, to all of whom I take this opportunity of expressing my sincere thanks.

Until 1904, however, though this work was well under way, I was painfully conscious of many important omissions. The catalogues of the great libraries of Europe held out a vision of many treasures, but verily I could say: "Who shall go over the sea for us and bring it unto us". In that year, however, the library of the Jewish Theological Seminary of America was placed at my disposal, and through the kindly interest of its librarian, Prof. Alexander Marx, I was able to get at the treasures

contained in the Sulzberger and Halberstam collections. Without these collections, the second part of this volume could not have been written, with them I felt as if the sea had receded and Europe had offered its treasures to America.

Though I have acknowledged in the body of the book every obligation I owe for suggestions and information, still I take this opportunity once more to express my gratitude to those who took a lively interest in my work. I am under great obligation to Mr. A. S. Freidus of the New York Public Library for bibliographical assistance as well as for many useful hints. Without his aid, the last chapter of the book would have missed many of its more interesting data. To Prof. Louis Ginzberg I am indebted for many valuable suggestions, and to Prof. Alexander Marx for bringing to my notice a number of rare manuscripts. I also take pleasure in acknowledging my obligations to Prof. Joseph Jacobs for suggesting certain alterations in the introduction. Thanks are also due to Dr. J. D. Fitz-Gerald and Prof. C. L. Speranza of Columbia University, whom I consulted in regard to several Spanish and Italian texts. Above all, I wish to thank Prof. Richard Gottheil for reading this book in proof and suggesting many textual corrections.

NEW YORK, July 31, 1907. I. D.

INTRODUCTION

The imitative tendency in man, which sometimes manifests itself in parody, is much older than the art of literary expression. Long before man learned to ridicule or amuse his fellow-man by means of the written word, he must have resorted to the art of mimicry; before he became an adept in turning religious hymns into wine-songs and ribaldry, he must have practiced the art of imitating the mannerisms and peculiarities of those whom he loved or hated. This tendency might, therefore, be studied not only in literature, but in social life as well, and a few illustrations of the manner in which it has played a part in the social life of the Jews are not out of place here.

Among the Babylonian Jews, as early as the Talmudic period, it was customary to celebrate the feast of Purim by burning an effigy of Haman to parody his downfall. This custom was still in vogue among the Jews of Caucasia in the last century[1]. In Provence, the feast of Purim was somewhat influenced by the *Feast of Fools,* and a *Purim King* was appointed to take charge of all the festive ceremonies of the occasion[2]. There are no Jewish festivities corresponding to *Mardi Gras,* but the Class Day Professor of American Colleges has his counterpart in the *Purim Rabbi,* who is generally the wit of the *Yeshibah,* vested with temporary privileges to mimic the master of the school and other dignitaries of the place[3]. Jewish history knows of no mock duels and no mimic wars[4], but the Purim Plays of

---

1 See below p. 21—22. 2 *Ibid.* p. 26—27. 3 *Ibid.* p. 27.

4 Some regard the encounter between the warriors of Abner and Joab (2 Samuel, ii, 14—17) as a mimic war. See Ewald, *History,* iii, p. 114.

the seventeenth century may be regarded as nothing more than mock shows, and these again, may be traced back to the custom of masquerading on Purim which was prevalent among the Jews of Europe as early as the sixteenth century[5]. Mock-marriage is another manifestation of the imitative tendency not altogether of rare occurrence in the life of the Jews. Rabbis have again and again been called upon to give their opinions on the legal aspect of marriages made in jest[6]. It is also recorded that Shabbethai Ẓebi, the pseudo-messiah, while residing at Salonica, prepared a solemn festival and invited his friends to the celebration of his mystical marriage with the Torah[7]. And if we may believe a well-known novelist of the last century that he has taken his stories from life, it is safe to say, that in certain localities in Russia, before the spread of *Haskalah*, those who infringed on the moral customs of the community were sometimes put through a mock-marriage as a public chastisement[8]. All these instances are manifestations of the imitative tendency in the social life of the Jews, and since all of them spring from the desire to ridicule or amuse, they bear the same relation to the social functions which they imitate as a parody to its original. Other manifestations of the same tendency resembling parody might be found in the class of caricatures which imitate well-known paintings, in sacred tunes set to rag-time, and in the racial types presented in vaudeville. But we must confine ourselves to parody, the manifestation of the imitative tendency in literature.

Parody has been defined as a "composition in which the form and expression of grave or dignified writings are closely imitated, but are made ridiculous by the subject or method of treatment"[9]. This method of treatment is not without some interesting features

5 See שלחן ערוך א"ח, chap. 696; *Monatsschrift,* vol. 46, p. 181—182.

6 See Responsa of Samuel Abohab (דבר שמואל), No. 291; of Ẓebi Aschkenazi, No. 135, and of Meir of Lublin, No. 139. For a recent case see המליץ 1903, No. 6. 7 Graetz, *Geschichte,* x, 191.

8 P. Smolenskin, קבורת חמור, chap. 14. For a still stranger instance of mockery in Jewish life see L. Rosenthal, יודע ספר, p. 176.

9 *The Century Dictionary,* s. v.

well worth description and illustration. In its simplest form, a parody may consist of the mere change of a word, or even a letter. An example of this is Ibn Shabbethai's cynical remark, that "a man's enemies are the women of his own house"[10], which parodies the Prophet Michah (vii, 6) by merely substituting "women" for "men". When a parody is produced by the change of a letter or only a vowel it is not far removed from a pun. The same effect is sometimes produced by breaking a word into its component syllables. Examples of the pun-parody are very numerous in Hebrew literature, but they are the most difficult to render into English[11].

Sometimes a passage may be parodied by merely putting a pause in the wrong place. Thus, an inexperienced reader once ran two Biblical sentences together, making God say unto Noah: "Come thou and all thy house into the ark; for thee I have seen righteous before me in this generation of every clean beast"[12].

The humorous application of a well-known passage will also produce a parody. A good illustration of this is Ibn Ezra's epigram on a woman with raven hair and light complexion. "For thy neck and the hair of thy head", says the poet, "we should bless Him who forms light and creates darkness"[13]. The liturgical text parodied in this epigram has undergone no change whatever. The humorous effect is produced entirely by its unexpected application. The same method when applied to a proverb produces a perverted proverb, or modified maxim. The proverb remains unaltered, but the added clause invests it with a surprisingly new significance. This, again, is not far removed, in its function, from the exegetical parody, which derives its humor from the false interpretation of some Biblical passage[14].

---

10 See below p. 13, note 54.

11 Compare, for example, the parodies against the Karaites cited below p. 3, note 11, also Immanuel, מחברות, ed. Lemberg, p. 86: ותחת פריום תהי לו פיד יום.

12 *Genesis*, vii, 1—2.

13 See D. Kohn's ed. of Ibn Ezra, Warsaw 1894, vol. 1, No. 62.

14 See below p. 18—19. Steinschneider would have us regard even the allegorical interpretations of the Bible as parodies (*Monatsschrift*, l. c. p. 179).

When an author parodies his own composition, retracting the sentiments expressed in the original, his parody is also a palinode, while those parodies which consist of a rigmarole of meaningless phrases taken from all parts of the Bible, go by the name of *Long Benedictions* and resemble the English Tom-a-Bedlams[15].

All these may be called parodies of sound because they follow, as closely as possible, the words of some original. Such parodies, however, as Dictionaries of Misinformation, sometimes called Foolish Dictionaries, or those that assume the form of periodicals are parodies of form, because they imitate only the outward form of the original, while parodies like the *Hebrew Epistolae Obscurorum Virorum* and the Talmudic imitations of Kalonymos and others are parodies of sense, because they not only imitate the diction and style of the original, but also reproduce the train of thought and method of reasoning peculiar to that original.

Closely allied to parody are the forms known as travesty, burlesque and mock-heroic. The distinction between these forms briefly stated is that parody keeps the form but changes the subject of the original, travesty keeps the subject but changes the form, while burlesque holds itself neither to form nor to subject, but is content with a general resemblance to whatever it may imitate. A mock-heroic is a parody that treats a trivial subject in a pompous manner.

Few parodies imitate each and every phrase of the original. Most of them imitate only the general features of the style. But it is essential that all parodies should appear spontaneous. A parody must catch the ring of the original. It must emphasize its mannerisms and peculiarities, its catchwords and favorite tricks of style, so as to strike the ear with the very echo of the original. But imitation of mere externals is not enough. The parody must enter into the spirit and reproduce the intellectual and emotional characteristics of its model. It must discover occult resemblances in things apparently unlike, it must employ contrast and surprise and "must be able to leap lightly

---

[15] See below p. 50—51.

over the little chasm that separates the ridiculous from the sublime"[16].

This ought, therefore, to dispel the notion that parody is all the time parasitic. The existence of a parody presupposes, of course, the preexistence of an original, and in cases where the parody has no other aim than to ridicule the style of its model, the term parasitic may occasionally be applied with some degree of justice, but not so where the parody is used as a satiric weapon, charged with a moral purpose, full of wit and humor, keen observation and deep human sympathy. Such parodies owe to their models only the outward garb. They are imitative only in form, but original in matter, and often surpass the original.

In its incipient stage, however, Hebrew parody was not far removed from pure imitation. This may be gathered from the fact that some parodies were admitted into the ritual. Had they been regarded as anything else than imitations this would have been impossible. The Hymn for the First Night of Purim, for example, which is embodied in the *Maḥzor Vitri*, is only one step removed from imitation. It is classed with parodies because it dresses a wine-song in the garb of a religious hymn[17]. Of the same nature is also Abraham Bedarshi's eulogy of Todros Abulafia couched in the language of the *Passover Haggadah*. There is not a trace of humor in it, but the mere fact that a religious text is used as a vehicle for personal sentiments gives it a tone of playfulness and removes it one step from pure imitation[18]. Rabbi Emden's Hymn for Saturday night[19], written against the followers of Shabbethai Ẓebi, may be said to be on the border between imitation and parody. For while it was written in all earnestness and with full belief in the efficacy of prayer, it has that touch of personal invective which strongly reminds us of the parodist. Imitation may therefore be regarded

16 *Quaterly Review*, vol. 182, p. 154.

17 See below p. 4—5.

18 *Ibid.* p. 16—17.

19 See פלטין בית אל, Altona 1745, fol. 406a; also ספר שמוש, Amsterdam 1758, fol. 77b.

as a prototype from which parody evolved by degrees, the process of evolution being that the imitators first passed from serious to playful imitation, and then from playful to humorous and satiric. As soon as imitation imbibed the spirit of satire, parody sprang into being.

Hebrew parody is therefore not so base born as parody in the general literature of the middle ages. The latter is said to have originated from the desire to pull down the ancient models from their high pedestals[20]. Such is not the case with Hebrew parody. It did not spring from the desire to disparage, but rather from the wish to emulate. In fact, no Hebrew parody written before the middle of the eighteenth century, ever aimed at ridiculing the text of the original. And even such parodies of latter days as the *Hebrew Epistolae Obscurorum Virorum,* which do ridicule the style of their models, direct their ridicule at corrupt stylists not at classics.

On the other hand, the close relationship which exists between parody and imitation has led many to mistake imitation for parody. To avoid such misunderstanding the distinction between these two literary forms must once more be emphasized here. Imitation assimilates both the style and the tone of the model, whereas parody, though closely following the style and the diction of the original, assumes a tone of playfulness altogether foreign to that original. To put it more briefly, an imitation may be distinguished from a parody by the absence of humor. This will justify the exclusion from this work of all imitations which lack this important ingredient[21].

The range of Jewish parody is as wide as the range of general parody. The Jewish parodist has invaded every de-

---

[20] See H. Schneegans, *Geschichte der Grotesken Satire,* Strassburg 1894, p. 121—122.

[21] Such, for example, are Katzenellson's משנת יהודה הרופא מסכת אוכלין published in המאסף 1887, and משנת יהודה הרופא מסכת תנועות published in היום 1886, No. 47. Both are excellent imitations of the style of the Mishnah, but they are scientific essays and have nothing in common with our theme. At some future time the author expects to publish his bibliography of pure imitations, which numbers already about 150 titles.

partment of literature and every walk of life. He has drawn upon the various phases of Jewish life for his subject matter and upon the various forms of Jewish literature for his models. It is no exaggeration to say that Jewish parody contains the entire Jewish literature in miniature. It would indeed be easy to make a collection of parodies representing the Bible, Talmud, Midrash, Liturgy, Zohar, Codes, Responsa and Homilies. Even dictionaries and newspapers, marriage and divorce formulae, amulets and anathemas have served the parodist as models. And not content with Jewish models, he often went in search of foreign models, in consequence of which we have parodies of Hippocrates, of Shakespere, of Goethe, of Schiller, of Heine, and of numerous folk-songs of the various nations among whom the Jews lived and wrote.

It is equally no exaggeration to say that almost all the great movements in modern Jewish history are reflected in Jewish parody. Ḥasidism, Reform Judaism, Socialism, Zionism and many minor phases of Jewish thought—all have brought forth their own parodists. Satiric parody is one of those branches of literature which spring directly from contemporary history, and in tracing the history of parody in Jewish literature, we may be sure to light upon many phases of Jewish life and Jewish thought which have hitherto remained unobserved by the diligent searcher after dry facts and neglected by those who have an eye only for the serious.

On the other hand, the study of this branch of Jewish literature will also reveal the serious side of Jewish humor. It will show that beneath the playfulness of Jewish satire an undercurrent of sadness is always present. Tears and laughter lie very closely together in Jewish humor, and the Jewish parodist is not always a mere clown, but more often he is a preacher disguised in the garb of a jester. Like general parody Jewish parody has also a moral aim. "It is opposed to every kind of untruth, to pretence, to bombast, to hypocrisy"[22].

---

[22] *Quarterly Review*, l. c. p. 159.

To say, however, that Jewish parody has exerted great influence on the evolution of Jewish morals or Jewish thought would be to exaggerate its importance beyond all reason. The early parodists, it must be admitted, had no other aim than to amuse, and those of later years who tried to criticise and instruct succeeded but rarely in bringing about the desired result. Now and then some of them may have enhanced the general progress towards enlightenment, but for the greater part, the fate of the parodists was the fate of all humorists—not to be taken seriously. People laughed at their jokes, enjoyed their wit and sarcasm, but continued in their own old ways just the same. The only parody that made itself strongly felt was Joseph Perl's *Revealer of Secrets,* and even this remarkable satire produced results of a doubtful nature[23].

But even if parody had no other aim than to amuse it would need no further apology for its existence. To amuse cleverly and intelligently is an aim high enough for any branch of belles-lettres. Many of the Rabbis, however, did not look upon it from this point of view. The general sentiment among them was against parody. In their opinion, parody degraded the original, especially when the original was a religious text. Even pure imitation of sacred texts was regarded by some as sacrilegious. The Gaon Saadia, for instance, was attacked by his opponents for imitating the Biblical style and providing his imitations with vowel points and accents. They made these imitations the ground for the absurd charge that he aspired to the role of Prophet[24]. Some eight centuries later, Moses Ḥayyim Luzzatto brought upon himself the wrath of the zealots by imitating the Book of Psalms[25]. These, however, were exceptional instances. The general attitude of the Rabbis towards pure imitation was more lenient. But wherever the imitation might cast the least shade of disrespect upon the original the Rabbis were generally

---

[23] See below p. 71—73.

[24] See Harkavy, *Studien und Mittheilungen*, vol. 5, p. 160—164.

[25] See Almanzi, תולדות רמ"חל, Lemberg 1879, p. 49; F. Rothstein, נזיר אלהים p. 39; A. M. Kahan, רבי משה חיים לוצאטו, p. 9.

opposed to it. Rabbi Judah Ḥasid of Regensburg forbade anyone to sing children to sleep with melodies that were used in religious services[26], while a much older authority considered it sinful even to recite the Song of Songs as if it were a mere love song, or to read it to the tune of the Book of Lamentations[27]. All through the middle ages the Rabbis looked askance at humorous compositions[28], and even those who were themselves writing in a lighter vein condemned anything that savored of sensuality[29]. But it was in the seventeenth and eighteenth centuries that parody was singled out for especial condemnation. This was due to the wide-spread popularity of the *Massekheth Purim* of the XVIIth century, first published in Cracow and then in Sulzbach[30]. Men like Samuel Aboab[31], Moses Wengrow[32] and Moses Piazza[33] were shocked at the liberty which the parodists took with the Talmudic texts. Strange to say there was even a Karaite who objected to Talmudic parody[34], and more surprising perhaps is the fact that some of the parodists themselves, or at least the copyists, advised people to read their productions only on festive occasions[35]. In our own times, the protest against parody has not altogether been hushed. Not only conservative Rabbis, but even men who belong to the progressive wing have come out openly against this branch of literature[36].

---

[26] See ספר החסידים, Frankfurt a. M. 1724, § 238.

[27] See מסכת כלה רבתי והברייתא, chap. 1: הקורא פסוק בשיר השירים ועשאו כמין זמר וכן הקורא פסוק שלא בזמנו מביא רעה לעולם . . . היכי דמי כמין זמר כגון דזמיר ביה ודעתיה על הרהור, ופסוק בלא זמנו דאמר כקינוה".

[28] See שלחן ערוך א"ח, chap. 307, § 16; Meir Popers, מאורות נתן s. v. ליצנות.

[29] See מבחר הפנינים, chap. 63; H. Brody, מתק שפתים, p. 34, 47—48, 60 (line 6 from below) and 81—85.

[30] See below Part II, chap. 7. [31] דבר שמואל No. 193.

[32] ברית מטה משה (הקדמה), Berlin 1701. Compare also J. Kohen-Zedek, אור תורה p. 50. [33] אורה ושמחה Leghorn 1786, fol. 31.

[34] See *Literaturblatt d. Or.*, vol. 4, p. 59.

[35] See below p. 119 (line 21 from above) and p. 174 (line 10 from below).

[36] See Judah Nahmah, מכתבי דודים מיין, Salonica 1893, p. 55; L. Schulman, פרדס, vol. 2, p. 238, note 2; R. Brainin, לתולדות הפרופיסור צבי שפירא in השלח, vol. 4, p. 185; אגרת פתוחה in המליץ 1903, No. 17. For opinions favorable to parody see A. B. Gottlober, כל שירי מהללאל Warsaw 1890, vol. 1, p. 123—124;

Antagonism to parody, however, is by no means characteristic of the Jews. The Catholic clergy were even more hostile to it. As early as the thirteenth century the Council of Trèves forbade clerks and students to parody certain parts of the *Mass,* and in 1517, Pope Leo X issued a Bull against the *Epistolae Obscurorum Virorum* as the "work of perverse writers who have lost all fear of God and of man"[37]. It is not within the province of this study to deal with the individual restrictions which the church put upon parody. Suffice it to say, that both Rabbi and Priest have protested against it, because it has put to profane use that which is sacred and holy in the minds and hearts of the pious. Parody of religious texts, in their opinion, dissipates hallowed associations, offends ancient belief and is an attempt to degrade rather than to elevate. He who uses the Holy Writ with disrespect brings evil into the world. "For", —so runs an ancient *Baraita*—"the Torah puts on a sack and appears before the Holy One, blessed be He, and says unto Him: 'Lord of the Universe, Thy children have made me like unto a harp upon which scoffers play'"[38].

All these charges against parody, however, are groundless. "There are certain mirrors, Heine said, so constructed that they would present even Apollo as a caricature. But we laugh at the caricature, not at the god"[39]. It is rather false religion from which parody removes the mask. "It defends true religion by attacking that which counterfeits it . . . Its iconoclasm destroys only spurious gods"[40]. Its ridicule is a touchstone for excellence and a test of truth. And in spite of its occasional lapses into the commonplace, the general excellence of parody has reached a height which demands the attention of the literary world.

A. B. Lebensohn, אמת ואמונה, p. 283; A. S. Melamed, המליץ vol. 40, No. 234; B. Nathansohn, ספר הזכרונות p. 60; J. S. Olschwang, המליץ 1869, No. 22; P. Rudermann, שלחן ערוך (הקדמה) Warsaw 1878.

37 A. S. Martin, *On Parody*, p. 10, 13.

38 *Tal. Bab. Sanhedrin*, fol. 101a. Compare also note 27 above.

39 Havelock Ellis, *The New Spirit*, p. 72. 40 *Quaterly Review*, l. c.

HISTORY OF PARODY IN JEWISH LITERATURE

PART I

HISTORY OF PARODY IN JEWISH LITERATURE

CHAPTER I

THE BEGINNINGS OF PARODY IN JEWISH LITERATURE

Parody, satire's most powerful weapon, though of hoary antiquity in Classic literature[1], is not so ancient in Hebrew literature. While the Bible abounds in various forms of satire[2], it does not contain a single example of parody[3]. Nor is this form of satire to be found in the apocryphal literature, even if we choose to regard imitation as a species of parody. For only that kind of imitation can be said to border on parody, which ridicules the original, or treats it in a spirit of playfulness. But the apocryphal literature, though largely imitative, aims neither at playfulness nor at ridicule. On the contrary, it holds the original in high esteem.

In the Talmud, we would naturally expect to find the art of parody adequately represented. For the ancient rabbis had a

---

1 "Those who attribute to Homer the authorship of the 'Battle of the Mice and Frogs' credit the first great poet with being his own parodist" (A. S. Martin, *On Parody*. N. Y. 1896 p. 1). Hipponax of Ephesus (fl. in the 6th cent. B. C.) is said to be the inventor of this art, others make Hegemon of Thasos (fl. in 5th cent. B. C.) the first parodist.

2 See J. Chotzner, *Humor and Irony of the Bible*. Harrow 1883; Marion D. Shutter, *Wit and Humor of the Bible*. Boston 1893.

3 Notwithstanding the contention of S. Rubin (תהלת הכסילים, Vienna 1880, p. 8), that Prov. IX 13—18 is a parody of the first six verses of the same chapter. The foolish woman, he says, uses the words of Wisdom: "Whoso is simple let him turn in hither etc." But this seems far fetched and insufficient to overthrow my assertion.

keen sense of humor, and often manifested it in the course of their educational and religious work[4]. Some of them, for instance, were in the habit of prefacing their lectures with humorous remarks[5], others brought their native wit into play in their religious controversies with the Sadducees and the Minim[6], while those who were conversant with Roman matters satirized the tyranny and the profligacy of the Caesars. Withal, there is in the Talmud very little that may be called pure parody, and even the number of its travesties is too small to merit more than passing notice. In the few instances, where the rabbis travestied the subtleties of the schools, they did so at the risk of bringing reproach and ill-favor upon themselves[7]. The Talmudists were fond of puns and conceits, especially etymological puns[8]. They also indulged in what may be called *Imaginary* compositions, as for instance, the Edict of Haman and the Prayers of Mordecai and Esther[9]. But as no one will allow the term parody to take on so broad a meaning as to embrace these forms of literature, we must not look for the beginning of parody until we reach a much later period in the history of Jewish satire[10].

---

4 On this subject see: H. Adler, *Jewish Wit and Humor: The Nineteenth Century*, Mch. 1893; A. Kohut, *Wit, Humor and Anecdote in Talmud and Midrash: American Hebrew*, vol. 26, no. 13; vol. 27 nos. 1—5; L. Löw, *Die Lebensalter in der jüdischen Literatur*. Szegedin 1876, p. 295—300, 346—351.

5 Tal. Bab. שבת 30b, beginning אמר מילתא . . . כי הא דרבה מקמי דפתח דבריחותא.

6 A. Kohut, l. c., gives all the references to the Talmud on this subject.

7 Tal. Bab. מנחות 37a beg.: בעא מיניה פלימו מרבי מי שיש לו שני ראשים the answer to this impertinent question was בבא בתרא; או קום גלי או קבל עלך שמתא אפקוהו לרבי ירמיה מבי בעי ר' ירמיה רגלו אחת . . 23b, beg.: the sequel to this is מדרשא.

8 See Löw, l. c. p. 349; Tal. Bab. שבת 77b, נדה 31b.

9 See Midrash Rabba, Esther § אם על המלך טוב יכתב לאבדם, and § ותאמר אסתר להשיב אל מרדכי; see also below Part II, § II, sect. 2. G—I.

10 One genuine example of parody, however, is found in the Talmud Yerushalmi (Ned. VI, 8). It is related there, that the deputation, which came from Palestine to urge upon Ḥananiah, nephew of Rabbi Joshua, to submit to the authority of the Palestinian Sanhedrin, publicly parodied Scriptural passages. One of them substituted "Ḥananiah" for "the Lord" in "These are the feasts of the Lord" (Lev. xxiii. 4). Another recited "Out of Babylonia shall go forth

In the period following the completion of the Talmud, the Halakha was predominant in all the schools, and pushed all lighter literature to the background. And though the rise of Karaism, in the middle of the eighth century, brought a good deal of satire and polemics into Jewish literature, parody was neglected by Rabbinite as well as by Karaite. At least no trace of it has as yet been found among the literary relics of that age[11].

It is only in the twelfth century, that we first meet with parody in Jewish literature. Those, therefore, who see in parody a sign of literary decay, will find their theory shaken by this fact. For the twelfth century was the golden age in Jewish literature, having such authors as Judah ha-Levi, Abraham and Moses Ibn Ezra, Maimonides and Ḥarizi among its representative men.

Early in the twelfth century, Abraham Ibn Ezra penned his famous epigrams, a number of which have an element of parody in them, in so far as they echo some well known texts[12]. He was also the first to write in the mock-heroic style, a literary form closely allied to parody. His poem *Concerning the Flies*

---

the Law, and the word of the Lord from Nehar-Pekod" instead of "Out of Zion" and "from Jerusalem" (Isa. ii. 3). Prof. L. Ginzberg called my attention to another passage in Tal. Yer. (Pes. chapter III, 7) which is a genuine parody. It is told there, that Rabbi Abbahu sent his son Ḥaninah to study at Tiberias. The latter, however, engaged in charitable work and neglected his study. His father thereupon reprimanded him saying: "המבלי אין קברים בקיסרין שלחתיך לטבריא", parodying Exodus xiv. 11.

[11] S. Pinsker, in describing the poetry of Moses Darai the Karaite, says: לקוטי קדמוניות) ויש בו גם כן חידות ושירים קצרים ושירי הומאר והתול נגד התלמודיים p. 46) and of the Karaitic literature in general he says: וכן נשכחו ספרי שיר ומליצה שלהם הם ומחבריהם, בהיות שלא חדלו הקראים לטעת בין ערונות מטעיהם גם שירי התול על בעלי המשנה והתלמוד (ibid. Preface p. 2—3); but to judge from the specimens given by him (*ibid.* p. 73—74) there were no parodies among these satires. Nor is there, to my knowledge, any parody against the Karaites in the Rabbinic literature, excepting a few biting puns such as כלה ענן וילך כן ירד שְׁאוֹל ולא יעלה, a parody of Job vii, 9, directed against the Karaites Anan and Saul, and הקראים אינם מתאחים לעולם, a parody of ואלו קרעין שאין מתאחין (Tal. Bab. Moed Ḳatan, 26 a).

[12] See D. Kohn's ed. of Abraham Ibn Ezra's poetry (Warsaw 1894), vol. I nos. 4—6, 20, 62; vol. II pt. 2 p. 60—62.

is written in this style, and such is its intrinsic merit, that even a prose translation preserves a great deal of the original force.

CONCERNING THE FLIES [13]

"To whom shall I run for help in my trouble, to whom shall I complain of the ravaging flies that rob me of my breath, and like enemies press hard on me! They run across my eyes and brows, and whisper love songs in my ears. I want to eat my meal alone, but they, like wolves, share it with me, and drink from my cup of wine as if they were invited guests or kin. They spurn the portion I allot them of old wine and fat of lamb, but they thirst after my wine and hunger after my food. And when I invite my friends to dine, it is they who sit at the head of the table. But I hope the winter will destroy them with its cold wind and snow, and rain, else I would despise life on their account".

It was probably in the same century, that Menaḥem ben Aaron[14] wrote the *Hymn for the Night of Purim*, which was embodied in the Maḥsor Vitry[15]. It parodies the *Hymn for the First Night of Passover* by Meir ben Isaac[16], imitating it more in form than in diction[17]. The parodist, apparently

---

[13] על הזבובים *ibid.* vol. I no. 13.

[14] So little is known of the author, that it is impossible to say with certainty when he lived. Though the "Maḥzor Vitry was begun in the life time of Rashi (circ. 1100), it continued to receive additions many years later" (*Einleitung u. Register zum Machsor Vitry* p. 172, also Gross, *Gallia Judaica*, p. 196). But, according to Dr. Berliner (*Einleitung*, p. 173), the addition of Eliezer ben Aaron (Maḥzor Vitry p. 600) would be the latest, if he is the same man who flourished in the time of Meir Abulafia (1180—1244). This points to one thing, that by 1244 Menaḥem's hymn was already included in the Maḥzor Vitry. Zunz, again, includes Menaḥem among the poets who flourished between 1140 and 1300 (*Litgesch.* p. 453, 485). We may, therefore, meet him half way and accept 1140 as possibly the earliest, while keeping 1244 as the latest landmark in the life of Menaḥem. Still, it seems to me, that we can safely assign him to the twelfth century, i. e. nearer the original compilers, because his hymn is not marked as an addition, though it is true that not all additions are so indicated (*Einleitung* p. 172; *Monatsschrift* vol. 46, p. 578, no. 157).

[15] מעריב לפורים ממעמד ר' מנחם בן אהרן ז"ל (Maḥzor Vitry, Berlin, 1893—1897, p. 583—584).

[16] Zunz (*Litgesch.* p. 73) counts this poem among the anonymous. See Berliner, *Einleitung* p. 180.

[17] The original, not contained in the printed Maḥzor Vitry but found in the Bodleian ms. no. 1100 fol. 68 et sqq. (*Einleitung* p. 180), consists of the following divisions: 1) ליל שמורים אותו אל חצה 2) ליל שמורים הוא זה הלילה, 3) פסח, אכלו פחוזים 4) פסח, תהלה לשם שוכן שחקים 5) ליל שמורים סמן הוא,

has no other aim than to dress a wine-song in the garb of a religious hymn. The burden of the song is, that on Purim one must throw off all care and anxiety. "This night [of Purim] is a night for drunkards, a night for wine drinking and rejoicing... On this night all creation is intoxicated... and woe betide the man, who should put forth his hand for the bitter water. The day of Purim is a day of feasting and drinking and merry-making"[18]. But in order to make our happiness complete, we must remember the needy, and share our luxuries with those that are in want of them[19].

About the year 1200, Joseph Zabara composed his satires on physicians and women[20], which contain a number of parodies, such as the four recipes to cure fever and other maladies, and the prayer of the henpecked husband[21]. It is also likely, that Zabara had before him a Hebrew translation of the Aphorisms of Hippocrates, and that the *Physicians' Aphorisms*, in its entirety, is a parody of the work of Hippocrates[22].

This brings us to the thirteenth century, and the first to attract our attention by his parodies is Judah Ḥarizi[23]. He

---

6) קראו נורא עלילה, 7) שמעו לעם אהבים. The third part contains twenty-two verses, forming in their second words an acrostic of the alphabet. All these verses begin with the word פסח, and end alternately with בימי חג פסח and בימי חג פסח, the one describing the Passover of the past, the other the Passover of the future. In the French Ritual, however, they all terminate with the words בימי חג פסח (Zunz, *Litg.* p. 85). The parody contains forty-five stanzas, the first two and the last two consisting of four verses each, the remaining ones, only of rhyming couplets. ליל שמורים is changed to ליל שכורים and בימי חג פסח to בליל חג פורים. The acrostic which begins with the twenty-fifth verse goes only as far as the letter ג.

18 Stanzas 1—3, 10.

19 Stanzas 22, 23.

20 For a full treatment of these satires, see my édition of Zabara's three satires שלש הלצות, N. Y. 1904. 8°. 32 p.

21 "כל התרופות וסדרן, אשר נתקנו בימי תרח בחרן" *ibid.* p. 21—22; "ואני תפלתי לך ה' עת רצון... מוצא אני מר ממות את האשה..." *ibid.* p. 31.

22 *Ibid.* p. 7.

23 Though born in 1165, Ḥarizi began his Taḥkemoni during his travels in Egypt, and since he arrived in Egypt after the death of Maimonides (1204), the Taḥkemoni belongs to the thirteenth century (See *Taḥkemoni*, ed. Kaminka, p. ix, xxv, xxviii, xxix).

changed parody from a mere literary toy into an instrument of satire. His extensive travels brought the whole panorama of Jewish life under his observation, and enabled him, in his itineraries, to criticize the follies and foibles of his contemporaries. His great skill lies in drawing a vivid picture in few words. He sketches the outline boldly, emphasizes with a few strokes of the pen some peculiar characteristics and leaves the imagination to complete the rest. His art, therefore, reminds us of caricature. This is best exemplified in the twenty-fourth chapter of the *Taḥkemoni*[24], which treats of the religious life of the Jewish community in the city of Mosul[25]. With a few masterly touches he succeeds in making the community live before us, but everything is subordinated to its religious phase. After telling us, in as few words as possible, of the extent, beauty and wealth of the city, he takes us into the synagogue, where the people are gathered for devotion. There we come into the presence of the Ḥazzan, the man that leads the congregation in prayer, who is the central figure, and the main object of his satire. He examines him minutely. His hat, his beard, his dress, his gait, everything is noted, all of which is calculated to impress us with his dignity and to make the subsequent ridicule stronger by contrast. And the ridicule is brought about by means of parody. For, the Ḥazzan, though dignified and imposing in appearance, proves to be so ignorant, that he stumbles over the most ordinary prayers, confusing vowels and skipping consonants, making the most absurd medley of the simplest sentence. Thus, for example, instead of "He who covers the heavens with clouds (*Ps.* cxlvii, 8)", he reads "He who covers the heavens with clothes"[26], and so on.

In the tenth chapter of the *Taḥkemoni*, Ḥarizi chooses the mock-heroic for the vehicle of his satire. His object seems to be to decry the religious custom of killing fowl on the morning

---

[24] *Taḥkemoni* ed. Kaminka, p. 220 "בשליח צבור ותפלותיו, וספור שבושיו וטעיותיו".

[25] *Ibid.* p. XXXV.

[26] "ובמקום המכסה שמים בעבים, אמר: המכסה שמים בגדים" The other parodies do not lend themselves to translation.

before the Day of Atonement. But not content with branding this custom a stupid superstition, he brings the rooster, the traditional scapegoat on these occasions, on the scene to plead his own cause. From the top of the synagogue, whither it has fled for safety, the rooster harangues a big crowd, and denounces man's ingratitude. "Have I not served mankind faithfully?"—asks the rooster — "Have I not roused them for prayer in the morning and entertained them with my voice in the day, and have I not brought forth a whole brood of young fowl for their pleasure? Besides, what good can come from killing me now, that I am old and lean? The healthy cannot relish my tough flesh, and the sick will only die sooner if they taste it." Such is the *Sermon of the Rooster*, couched in the language of the Prophets[27].

Equally clever and humorous is his mock-heroic poem: *The Ant and the Flea*[28], which was undoubtedly inspired by Abraham Ibn Ezra's poem on the flies. Ḥarizi was the first to parody a whole Biblical narrative[29]. In telling how he came to write the *Taḥkemoni*, he parodies the story which Eliezer the servant of Abraham told to Laban (*Genesis* xxiv. 42—48), applying metaphorically the virtues of Rebekah to the Hebrew language, and Eliezer's conduct to his own efforts in the cause of Hebrew literature[30]. He is also to be credited with the first palinode, a literary form closely allied to parody, an example of which is the eighth chapter of the *Taḥkemoni*[31].

Another poet-parodist of the thirteenth century was Judah ben Isaac Ibn Shabbethai, a native of Toledo, or Burgos. Three satires are known by him, in each one of which he showed

---

27 [תלונת תרנגול] beg. שמעו אלי רודפי צדק אנשי תהלות (ibid. p. 105—107).

28 [שיר הגמלה ושיר הפרעוש] *ibid.* ch. 4, p. 46—54.

29 Parodies of single Biblical sentences are already found in earlier literature, e. g. the parodies in Tal. Yeru. mentioned in note 10 above. For simple parodies in the writings of Abraham Ibn Ezra, see K. Albrecht, *Studien zu den Dichtungen Abrahams ben Ezra.* ZDMG. vol. 57, p. 421—473; also Leipzig, 1903. 8°. 53 p.

30 Taḥkemoni, ed. K. p. 8—9, beg.: ...ואבוא היום אל העין.

31 "במהלל אגרת ישרה, וכעירותה בקריאת אותה נזורה" *ibid.* ch. 8, p. 84.

his skill as a parodist. His first satire, entitled *The Gift of Judah*[32], was written in 1208[33], and in the fashion of the day was dedicated to Abraham Alfakar, in order to obtain

---

[32] מנחת יהודה שונא הנשים Ed. pr. s. l. e. a. [Constantinople, circ. 1543]; Salonica, circ. 1600; also in Ashkenazi's טעם וקנים (Frankfort a/M. 1854), fol. 1—12. The phrase "Woman-Hater" [שונא הנשים] should be construed as a second title, not as an adjective phrase relating to Judah. That this phrase has only an appositional meaning can be seen from the opening lines of Bedarshi's "ואראה בתוכם מליצה צחה קטנה למליץ הנדול ר' יהודה בן אוהב נשים: שבתאי הלוי קראה שונא נשים" and again from the closing paragraph of the same satire "והשמועה באה עד יהודה בן שבתאי . . . הוא יהודה הידוע בין האנשים שונא הנשים" (See below note 35). The word בספרו has undoubtedly been omitted here before שונא, and in that case the word הידוע need not assume the meaning of המכונה as suggested by Steinschneider (*Letterbode*, XII p. 67 note 36).

[33] The numerous doubts raised about the date of composition of this satire make the following lengthy discussion indispensable. In the ed. of 1854 (f. 12a), the year 1218 is given as the date of composition (בארבעת אלפים ותשע מאות ושבעים ושמנה, היתה לראש פנה, לאברהם למקנה) and this is corroborated by the *Kethubah* (f. 8b), which is dated 1217 (ברביעי בשבת . . . בארבעת אלפים ותשע מאות ושבעים ושבעה). But in a ms. copy of this satire, which Halberstam described in Kobak's ישרון (VII p. 33 et sqq.) the year 1208 is mentioned in two places as the date of composition, with the additional date 1225 ("בשנת בארבעת אלפים ותשע מאות ושמונה היתה לאברהם למקנה" ibid. p. 34; "בשנת ששים ושמונה נכתב ולא נחתם, ובשנת שמונים וחמש תם בעון בני סמחון נכתם" *ibid.* p. 37). The date 1208 is further strengthened by the fact, that the עזרת נשים, a satire in defense of women, which was expressly written against the satire of Ibn Shabbethai, was completed in 1210 (ישרון, VII p. 34). In addition to this, Halberstam pointed out another passage in the ms. which shows that Ibn Shabbethai made the first draft of this satire when he was twenty years old, and then re-wrote it twenty years later. "בן עשרים שנה עזר לי יצרתיה, ולא חקרתיה, ובשנת הארבעים השנתיה, ובמצרף השכל צרפתיה, ובכור הדעת בחנתיה". (*ibid. ibid.*). Taking all these points into consideration, Halberstam justly decided, that the satire went through three revisions. It was first drafted, when the author was twenty years old [1188], then re-written when he was forty years, and that was in 1208, the date found in the ms., and finally in 1225 the reply to Ḥayyim Ibn Samḥun was added (ישרון *ibid.* p. 34). This is the best reconciliation of all the contradictory statements. The only remaining difficulty is the date 1217, found in the *Kethubah*; but in the face of the previous discrepancies, we may safely assume, that if this part of the ms. were examined, we would find the *Kethubah* dated 1207 instead of 1217. (The ms. is now in the Montefiore Library. See *Cat. Hirschfeld*, No. 458). For some inexplicable reason, David Kaufmann (*Gött. gel. Anz.* 1885 p. 441), and after him Steinschneider (*Letterbode*, XII p. 72), assumed that 1208 was the year in which Ibn Shabbethai made the first draft of his satire, and since the second version was written twenty years later they were obliged to emendate 1225

his patronage[34]. The construction that has generally been put upon this satire is, that it was directed against women and marriage. That it was so regarded even in the thirteenth century, can be seen from the fact that two satires in defense of women were written in that century as a direct reply to it[35]. Undoubtedly it was the appositional title (שונא הנשים = Woman Hater) that created this impression. But there is internal evidence in the satire to prove that Ibn Shabbethai did not take the part of the misogynist, and that his satire is as much directed against the woman-hater as against women. The *motif* of the satire is plainly and unequivocally stated in the opening poem[36]:

> "Take this book, which tells the story of a man, whose soul was caught in the snares of a woman. I will tell in it his sorrows and his struggles, and I will make his tribulations a by-word, so that men shall not take to the side paths but keep to the middle of the road of life. I will gather men of understanding and men of moral character, and lift up my voice in the assembly and say: 'Go ye men in a straight line, for all climbing ends in going downward.' ..."

Evidently this satire is directed against those who go to extremes. It is both a warning to the misogynist and a protest against hasty marriage. This view is further strengthened by the character and fate of the hero of the story, a brief description of which may be given here. Zeraḥ promises his father Taḥkemoni[37] never to marry, and afterwards leads an

---

into 1228. This, of course, brought about still greater confusion, and led Steinschneider to exclaim: "Ich weiss hier keinen Ausweg" (*ibid.* p. 72).

34 מנחת יהודה ed. 1854 p. 11b—12a; Ersch und Gruber, vol. 28 p. 434 ישרון, VII p. 34; *Letterbode*, XII p. 68.

35 The first satire עזרת נשים (The Help of Women, or The Hall for Women) was written by one Isaac in 1210. It was first published with an introduction by Halberstam in Kobak's ישרון VII p. 33—61 (see also *Letterbode*, XII p. 63—65). The second satire אוהב נשים (The Woman Lover) was written by Jedaiah Bedarshi in his eighteenth year, i. e. in 1298. It was first published by Neubauer in *Jubelschrift zum 90ten Geburtstag des Dr. L. Zunz* (Berlin, 1884) p. 1—19. See also D. Kaufmann, *Gött. gel. Anz.* 1885 p. 436—447; *Letterbode*, *ibid.* 67—69.

36 מנחת יהודה, ed. 1854 p. 1.

37 For this reason the book was also named ספר זרה (Zunz, הפליט cod. 11; no. 7; Neubauer, *Cat.* no. 1980), and תחכמוני (ms. München no. 326). It was

open crusade against marriage. Alarmed at his triumphs, the women plan his downfall. One of them, Cozbi, vows to bring this about with the aid of her husband, Sheḳer. Finding Zeraḥ proof against all persuasion, they induce a beautiful woman to flatter him and tempt him into love. The scheme proves successful. In spite of his public remonstrances against marriage, Zeraḥ falls a victim to the graces of the beautiful tempter, and asks her hand in marriage. The *Kethubah*, or marriage contract, is drawn up by Cozbi and Sheḳer, and the hour of marriage is nearing. But at the last moment, the beautiful woman disappears, and an ugly, garrulous, ill-tempered hag disguises and takes her place and becomes the lawful wife of Zeraḥ. Cozbi and Sheḳer return in triumph to announce their victory, and Zeraḥ is left to the mercy of his ill-tempered companion. This, evidently, is not only a satire on women, but also a reproach to those who despise them. The hero is not put up as a paragon of virtue, but rather as an object lesson to the woman-hater[38].

In point of style, the satire shows the influence of the Bible and the mediaeval romances. The love scene between Zeraḥ and the fair woman is in true romantic fashion, each lover expressing the admiration of the other in impassioned verses[39]. On the other hand, the scene of Zeraḥ's humiliation is completely Job-like in its setting. Like Job, he is visited by three friends who come to console him, and like Job, he listens patiently to their eloquence, while his salvation is brought about in a manner altogether unexpected.

In this satire parody is used to advantage in two instances. When Cozbi sets out on her errand of vengeance, she offers a prayer to "Him who implanted the burning passion in the

---

also confused with the *Taḥkemoni* of Judah Ḥarizi (Steinschneider, ספרות ישראל p. 259).

[38] Immanuel in his third Maḥbereth (מגלת החשק) satirizes the woman who shuns the society of men. Her fate is even worse than that of the woman-hater.

[39] מנחת יהודה ed. 1854 f. 7b—8b.

hearts of the daughters of Eve"[40], which is couched in good liturgical style, and again, when the marriage is to be consumated, the *Kethubah*, or Jewish marriage contract, is parodied in a unique way. The text of the *Kethubah* is paraphrased, each clause of the original being followed by one or more clauses rhyming with it, setting forth the awful plight of the ill-paired couple. In other words, the original serves as a frame-work to the parody[41].

The second satire of Ibn Shabbethai is his *Dialogue Between Wisdom and Wealth*[42], written in 1214[43]. The subject of the *Dialogue* is as follows: Peleg and Joktan, twin brothers, are disputing the relative merits of wisdom and wealth. One considers wisdom, the other wealth, the most potent power in life[44]. They come before Todros Abulafia (the father of the anti-Maimonist Meir Abulafia) to ask his opinion. Peleg produces an affidavit, signed by Jeroboam ben Nebat and Elisha ben Abujah, that learning is of no avail, and Joktan produces a similar document, signed by Joseph the son of Jacob and Solomon the son of David, declaring wisdom to be the source of life. Each one tries to invalidate the testimony of the other. Whereupon the judge pronounces his decision, that wisdom and wealth are the two central pillars of society, and that neither one by itself could uphold the social frame. This decision is couched in the legal form of a *Pesaḳ Din*[45]. And though there is no special merit in the parody, it nervertheless deserves

---

40 [תפלת כזבי בת ירשה] beg.: ... ותתפלל כזבי ותאמר, הנה לשלום מר לי מר (*ibid.* f. 6a).

41 [נוסח הכתובה] beg.: ... ברביעי בשבת, היתה לאיש הזה סבת (*ibid.* f. 8b—9a).

42 ... ספר הנקרא מלך רב ... מלחמת החכמה והעושר Const. 1543 (?) [16 p.]; reprinted in בן המלך והגזיר, Warsaw 1884 p. 116—120.

43 This is seen from the affidavits, one of which is signed עשרה בניסן בעשרה בסיון תתק"ער and the other תתק"ער.

44 "זה אומר משך החכמה קונה, וזה אומר דבר תורה מעות קונות" (*ibid.* ed. Warsaw, p. 119).

45 "פסק דין: עמדו במושב דין לפני ... השכל והעושר גדולי הדור שניהם ... זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי. נראה מן הדין בלי ספיקא, שאין להם דין חלוקה ... לפי שאין לכל אחד ואחד לברו כדי לזה וכדי לזה" (*ibid.* p. 120). This passage is translated into German by A. Geiger (*Jüdische Dichtungen*, Leipzig 1856, p. 39).

to be mentioned as the first of its kind, while the *Dialogue* as a whole gains in interest, when we compare it with similar satires in the general literature of the middle ages. Thus, while the *Tractatus Garsiae Tholetani canonici de Albino et Rufino* exposes the corruption of the Papal court in the time of Urban II, and shows how Pope, Cardinal and Monk were blinded by the sparkle of silver and the glitter of gold (Albinus et Rufinus)[46], the *Dialogue* holds up a Talmudist as the impartial judge of the merits of wisdom and wealth.

The third satire of Ibn Shabbethai is polemic in character. That he had enemies who tried to belittle his literary work, is already apparent from the epilogue to the *Gift of Judah*[47], in which he repudiates the charge of plagiarism, brought against him by Ḥayyim Ibn Samḥun. But from the third satire, *The Writ of Excommunication*[48], it appears, that five prominent men of Saragossa[49] denounced him publicly[50], and destroyed a book of his, which seems to have been a history of the great men of his day[51]. Embittered by this persecution, he turned

---

46 See Schneegans, *Gesch. d. Grotesken Satire* (Straßburg 1894), p. 69.

47 Ed. 1854, f. 12a—12b.

48 דברי האלה והנדוי still in ms., forming the third fascicle of cod. 1980 in the Bodleian (Neubauer, *Cat.* 1980, 3, f. 53—64). The full inscription reads as follows: דברי האלה והנדוי אשר יסד בעל הספר הזה ר' יהודה בר שבתאי שונא הנשים לקהל [אל חמשה אנשי' בני בליעל מקק] סרקסטה. The words in brackets are written in the ms. above the line, and Neubauer (l. c.) ascribes them to Samson Modon. An exact copy of this satire was made for me by Rev. Moses H. Segal of Oxford, and Mr. A. Cowley was kind enough to consult with him in the deciphering of several difficult passages.

49 The five men named in the ms. are as follows: 1) אברם מתולעת שמואל לוביל, רב המעשקות ורב החובל הוא ספר מהא... (f. 56a); 2) ואברם בן דודו מחוב טמאת שלמה לוביל, הרה עמל ואון יחבל, העובר לפני התבה... (f. 58b); 3) והנצר הנתעב והכהן הזקן החלל, והנאלח, אשר לכל לא יצלח, יוסף משקוץ יצחק בנבנשת... (f. 59b); 4) מספר ימיו יקולל, יצחק מטפה סורחת, שלמה גורגולוט ... בחזק הפקד על המס... (f. 60a); 5) והשקץ והעכבר, בר דלא בר, סלון ממאיר מאיר מצחנת שמואל אלנרנגושי (f. 60b).

50 On f. 54b we read as follows: אך אוילים פועלי און ועולה ... עברו תורות חלפו חק, and again on f. 61b as follows: וכתבו שטנה על איש יהודה ...

בני נבל אשר זרו ועלי כתבו ספר
ישלח בם אלהים אש ויחדיו יהיו אפר
והיועץ והכותב והחותם והסופר.

51 This fact is stated in two places. On f. 54a we read: ואלה האנשים

on his enemies and fought them with their own weapon — denunciation. He opens the satire with an account of his grievances against these five men and their accomplices, and follows it up with a spirited description of the character of his principal opponents, in which all the inveighing and piquant epithets at his command are used unsparingly. He is most severe on Abraham ben Samuel Lobel (לוביל), the secretary of the community. He charges him with forgery, bribery, and extortion. If this man be present at a wedding, says our satirist, the marriage is sure to turn out a failure. If he pray for the sick, they are sure to die; if he pray for rain in a dry season, there is sure to be a drought in the land, and woe to the departed soul at whose funeral this man should deliver the oration, for then God will surely be severe in his judgment. With the other four men he is more lenient, but he includes them all in his ban, which is a poetic paraphrase of the formula current in the middle ages[52], and closes the satire with a parody of the Requiem[53], assigning the souls of all his opponents to everlasting perdition.

Carried away by his temper, Ibn Shabbethai is at times coarse in his denunciation. On the other hand, though the parodies lack the poetic beauty found in the remainder of his satire, his graceful style and felicitous rhyme save them from being as dull as the later parodies of this particular type. His is the first and undoubtedly the cleverest parody of the Excommunication and the Requiem[54].

היועצים עצת רע . . . יעצו עצה נבערה . . . ושרפו ספר היה לתעודה ולתורה, ולא היה להם מורא, ליראת השם הנכבד והנורא, אשר שמתי בתוכו אותותיו . . . וזכרוני סְגוּלַת [Company] החסידים והחכמים . . . והמשוררים והנשיאים . . . ויועצי הארץ והמלכים . . . and again on f. 55b—56a: נעשה לבל ימוש וישכח זכר אבותיכם . . . ושרפי מנדים שורפי ספר . . . וְהָיוּ.

52 The parody, extending from f. 62a to 62b, begins as follows: בגזרת עירין ומאמר קדישין. Cf. נוסח החרם in ארחות חיים of Rabbi Aaron of Lunel (Berlin 1902, p. 503—504).

53 השכבה למעצבה beg.: ניהנם פתוחה ויגון ואנחה (f. 63a—64a).

54 Here may be given a few simple parodies found in the satires of Ibn Shabbethai:

1) "אויבי איש נשי ביתי" (מנחת יהודה ed. 1854 f. 3b) parodies Micha vii, 6.

2) "ודומן על ראשך אל יחסר" (*ibid.* f. 9b) parodies Eccl. ix, 8.

Another point worth dwelling upon and of special interest to the student of folk-lore is his reference to the imaginary horns of a cuckold[55], which is perhaps the earliest instance in Hebrew literature[56]. This proves at least, that this popular superstition of the Greeks, which, through Italian literature, has become the common property of all European people, was already in the beginning of the thirteenth century familiar to the Jews.

Thus, parody had its beginning in the early part of the twelfth century, and, with the single exception of Menaḥem ben Aaron's hymn, all parodies of this period sprang from Spanish

---

3) Speaking of untimely gray hair, he says: "והלבין שערו, וקדר מאורו, וזמן שחורים ומצא לבנים" (*ibid.* f. 10a), parodying Tal. Bab. Beẓa, 10b. Again, wishing to emphasize the fact, that no one takes his wealth with him to the grave, he says:

"אם ימות גבר היחיה, ואחרי נמכר נאולה תהיה, לא אחד מאחיו ינאלנו, וזהב לא יצילנו, וכבוא שמשו יניח כל רכושו לאכזרי, ומי שהחשיך לו בדרך נותן כיסו לנכרי" (מלחמת החכמה והעושר ed. Warsaw p. 119), parodying Tal. Bab. Shabbath 153 a.

In the article *Parody* in the *Jewish Encyclopedia*, I hastily assumed that the parodies of the Requiem first came into vogue in the 18th century.

55 In speaking of Joseph ben Isaac Benveniste (דברי האלה והנדוי, fol. 59 b), he says:

"יוסף משקוץ יצחק בנבנשת, תהא אחריתו להכרית, אשר לקח מבנות שפחת דודו קדשה, ותהי לו לאשה, ותזנה עליו, ונחמסו עקביו, ונגלו שוליו, וברוב עוניו, וקרני ראם קרניו, ועל צמיחת הקרן מעין המאורע, תא שמע:

יוסף נאל לך את נאולתנו ותקע בשופרך לחירותינו
אתה תהי למשיח לנו הכי מראשך תצמח ישועתינו."

The closing line alludes to the 15th Benediction: באו"י מצמיח קרן ישועה.

56 There is one passage in the Talmud, where the idea of stupidity is expressed by the word "horned": "בעו מיניה . . . לא הוה בידיה אמרו ליה מה שמך אמר להו המנונא אמרו ליה לאו המנונא אלא קרנונא" (Tal. Bab. Ḳidd. 25 a), which Jastrow (*Dictionary*, s. v. קרנונא) renders "thy name ought not to be Hamnuna but Karnuna, i. e. horned or stupid". But, in addition to the fact that the etymology of this word is doubtful, it has no reference to woman's unfaithfulness. There is, however, a passage in the ארחות חיים of R. Aaron of Lunel (cited by Luzzatto in מגד ירחים, I p. 8), where "horned" is used in the sense of cuckold. It reads as follows: "שאלה ששאלו בני טרוייאש . . . זה אומר אותי הכה במקל, וזה אומר אשתי קראה זונה, וזה אומר אותי קראה קרנן" Kohut (ערוך השלם s. v. קרנונא), overlooking the context, interpreted the word קרנן to mean stupid, which makes the passage unintelligible. Dr. J. Z. Lauterbach called my attention to the following passage in Isaac ibn Sahulah's משל הקדמוני (Frankf. a/O. 1800 fol. 28 a) "ולא ידע החסיר העניו כי קרן עור פניו", which likewise has reference to a man who was betrayed by his wife. Compare also *Letterbode*, XII, p. 54 line 4 from below and p. 79 line 3 from above.

soil. In the century that elapsed between the epigrams of Ibn Ezra and the satires of Ibn Shabbethai, parody grew and developed, although it did not attain to a distinct place in literature. The poet and the satirist used it occasionally for effect, but did not cultivate it as an art. With the parodies of Ibn Shabbethai, moreover, we practically reach the concluding chapter in the history of Jewish parody in Spain. For the parody of Todros ben Joseph Abulafia (1234—1304), written about 1291 in reply to Abraham Bedarshi's eulogy, is known only by name[57], and Isaac Pulgar's travesty of a *Pesaḳ Din* in his *Dialogue between the Theologian and the Philosopher*[58], written about a century after Ibn Shabbethai's similar parody, is not significant enough to be regarded as a continuation of the Spanish parody of the thirteenth century. During the next seven decades the art of parody was neglected, and when it began again to flourish, it did so no longer in the Iberian Peninsula but in Provence and in Italy.

CHAPTER II

PARODY IN PROVENCE AND IN ITALY IN THE FOURTEENTH CENTURY

Parody was first developed into a distinct branch of literature in Provence and in Italy. Traces of it are already found in Provence as early as the twelfth century. The hymn of Menaḥem ben Aaron, who undoubtedly was a native of Southern France, is an example. In the thirteenth century, we find an anonymous parody of the *Azharoth*[1] of Rabbi Elijah ha-Zaḳen[2], also a wine-song, which Prof. Schechter regards as

57 See below p. 17, note 10.

58 [פסק דין] beg.: . . . אליכם הנכבדים המשכילים in his וכוח התורני עם הפילוסוף (Ashkenazi, טעם זקנים. Frankfurt a/M. 1854, f. 18a—19a). See also G. Belasco, *Isaac Pulgar's Support of the Religion* (J. Q. R. XVII, 26—56. Especially p. 29 note 1).

1 אזהרות לפורים "בנינון אמת יהגה חכמי" *Cat. Rabbinovicz,* 1884 No. 96.

2 See *Litbl.* d. Orients, 1850 Nos. 4, 5, 7, 8, 10; J. Rosenberg, קובץ מעשי ידי גאונים קדמונים p. 55—73.

"one of the jolliest and wildest parodies for the feast of Purim"[3], preserved in a Maḥzor[4] by a French copyist of the name of Benjamin (fl. circ. 1276), and the satiric utterances of the Zohar against the Talmud couched in the form of homilies[5].

But the first important attempt at parody in France dates from the last decade of the thirteenth century. When Todros ben Joseph Abulafia, nephew of Meir Abulafia, came in 1290 to Bayonne in the retinue of Sancho IV[6], the Jews of France took occasion to honor him, and Abraham Bedarshi in a rhymed prose epistle told him how deeply his co-religionists admired and esteemed him as statesman and maecenas of Hebrew letters[7]. The epistle called forth an epigram on the part of Abulafia[8] and brought about a warm friendship between the statesman and the scholar. Later, Bedarshi addressed to him another eulogy in the form of a parody on

---

3 S. Schechter, *Studies in Judaism*. Philadelphia 1896 p. 265.

4 *Cat. British Museum*, Add. 11639.

5 M. H. Landauer was the first to detect the anti-Talmudic spirit of the *Ra'ya Mehemena* (*Orient*, 1845, col. 570—571). Enlarging upon the theory of Landauer, Graetz (*Gesch.* VII[3], 440—441) cited additional attacks of the Zohar on the Talmud, the strongest of which is the following: "וימררו את חייהם בעבודה קשה בקושיא, בחומר בקל וחומר, ובלבנים בלבון הלכתא, ובכל עבודה בשדה דא ברייתא, את כל עבודתם וגומר דא משנה" (Zohar, Genesis 27 a; also Num. 153 a with slight variations). The other satiric passages in the Zohar are as follows: Genesis, 27 b—28 a, beg.: דא משנה; Leviticus, 98 a, beg.: אדם כי יקריב; Numbers, 252 a, beg.: כי יקרא קן צפור; Deuteronomy, 279 b, beg.: ... פתח ר"מ ... אית סלע.

6 Graetz, *Gesch.* VII[2], p. 188.

7 The whole correspondence, under the title: "כתב הרב אברהם בדרשי להרב משכיות כסף טודרוס הלוי" was edited by Mordecai Thama in his (Amst. 1765), f. 23 b—26 a. The first letter of Bedarshi beginning אשריך ארץ is also found in Polak's ed. of Bedarshi's חותם תכנית, Amsterdam 1865.

8 The brevity of the epigram permits quotation (משכיות כסף f. 23 b): "שירך מאד יֶעֱרַב[a] עלי, ואיך יערב[b] לבי עבור מיכַל[c], שירך והוא מַי[d] רַב ? מי יהרום לְקָרְבֶּ[e], בשיר לך לְקָרְבֶ[f], כי שכלך מִי כָלַ[g], או אתך מִי רָבָ[h] ? בשתי בגות השיר אתחתנה היום, כי חשקה מיכַלִ[i] בך אהבה מַי[k] רַב".

[[a] Cf. יערב עליו שיחי Ps. 104, 34. [b] Cf. ערב את לבו לגשת אלי Jer. 30, 21. [c] Cf. עברו מיכל המים 2 S. 17, 20. [d] Cf. מי תהום רבה Is. 51, 10. [e] Cf. והיה בְקָרֵב איש להשתחות לו 2 S. 15, 5. [f] Cf. מובה חכמה מכלי קרב Ecc. 9, 18, [g] Cf. וכל בשלש עפר הארץ Is. 40, 12. [h] Cf. הנני רב את ריבך Jer. 51, 36. [i] = c. [k] = d. The meaning of the closing verse is that the little stream is in love with the large expanse of water. מי רב is to be construed with בך].

a part of the Passover Haggadah[9]. Pleased with the novelty of the parody, the Spanish statesman emulated his friend and answered him in the same strain, carrying the parody forward from the point where Bedarshi left off[10]. In answer to this, Bedarshi once more took up the strain of the Haggadah and carried the parody still further[11], closing with a parody of the Musaph Prayer[12].

Though these epistles have nothing of the humorous or satiric in them, they belong to the literature of parodies, because of their playfulness in imitating the ritual. They bubble over with praise of the man, and turn the religious hymns into compliments. The parody of Abulafia is no longer in existence, but judging from his epigrams, it is safe to say, that it would have ranked with the best of its kind.

It was also in the last decade of the thirteenth century, that Immanuel of Rome began to write his satires[13]. As a parodist, Immanuel occupies a unique position in Hebrew literature. We leave off reading his satires with the impression of having enjoyed many parodies on Biblical as well as Talmudical passages, and yet there is but little in all his writings that can truly be called

---

9 [מליצה מפוארה ושיר חדש הולך על דרך ההגדה] (*ibid.* f. 24a). After a short introduction in rhymed prose, the parody begins: "כמה לקו באצבע הזמן חסר אמת ויקראו את שמו מן" and is followed by "כמה יקר והוד וכמה מעלות טובות לך השר עלי חיינו, אלו הלם אפדנך תטה ולא תסוב כנף גליל ונוף דיינו . . .", parodying in 27 verses the Piyut כמה מעלות טובות למקום עלינו of the Passover Haggadah.

10 *Ibid.* f. 25b: "ויהי מקץ ימים שנים אחרי הפרד הרב הנזכר מעלינו ושב לנבולו הוסיף הנכבד הנשיא דון טודרוס להתעולל על דמיון הלז אשר חרש הרב כמהר"א אל הרב בדרך ההלל ושלח לו שיר אחד מתחיל מהללויה עד מהולל בתשבחות".

11 [פסח שני] (*ibid.*). The parody is introduced by the following remark "ובחודש ההוא אחר חג הפסח חדש כמהר"א שיר אחד גם הוא על זה הדרך וקראו פסח שני מפני שנתהדש אחר עבור הפסח . . .". It then begins: פסח מצרים, יצא עמי ממאסרו פסח דודי, נפשי יצאה בדברו. parodying in 12 verses the Piyut: פסח מצרים אסירי יצאו חפשים, פסח דורות בעלונו אדונים קשים, עורה לקראתי וראה. found in the Passover Haggadah according to the ritual of Provence (See Edelmann, דברי חפץ p. 15—16; Bedarshi, חרב המתהפכת no. 121). This is followed by: השתא לך לחמך . . . הא עבדי לבי ורעיוני, אך לא לשנה הבאה בני חורין . . . אנו חייבין להודות להלל . . .

12 [תפלת מוסף] (*ibid.* f. 26a). It begins: אתה בחרתנו, ומיתר האוהבים אהבת אותנו . . . מפני חטאינו גלינו מנוה שירותינו . . . והשיאנו את ברכתך . . .

13 See Bernfeld, אחיאסף IV p. 24 note 1.

parody. To do him justice, we should say that there is a thread of parody running through the entire web of his satires, which gives us this impression. And, perhaps, if this thread were drawn out, it might be woven into a cloth of its own — a Biblical Parody. But here we can deal only with what is before us in complete form, and of such there are only two in all his satires. The one is a eulogy, so written that by a few changes in spelling, or even by merely separating some words into their component syllables, it is easily turned into a lampoon[14]. In other words, it is a palinode; and, as such, is one of the best of its kind in Hebrew literature. The other is what the poet calls *The Jesting Questions*[15], which were put to him by a company of sixty jesters, who had heard of his caustic wit and effervescent humor. As the humor of these questions and answers is mainly derived from the fact, that most of them distort the meaning of some Biblical or Talmudic text, we have in them the earliest examples of exegetic parody. Few of these questions and answers lend themselves to translation without numerous explanations. By way of illustration, however, the attempt is made here to render the first dialogue into English, reproducing also its manner of rhyming.

"The first man approached and said:

'I am puzzled in every way, for I found the contrary of what I was taught in my day. I have it by tradition, that Mt. Sinai was the place, where God gave the Law to our race. And now, from a book venerable with years, the "Law was given in Shushan" it appears'[16].

'Nay', said I, 'Sinai alone saw the revelation of the divine law. But Siwan was the time of year, and "Shoshan" should be read here[17]. That is, in the month in which the lily is everywhere found, did our people hear

---

[14] המליצה המהוללה, ולה שני פנים ברכה וקללה (מחברות, No. XI, ed. Lemberg, p. 86).

[15] [השאלות המהוללות] cf. Eccl. ii, 2: "לשחוק אמרתי מהולל". See מחברות No. 22 (ed. Lemberg, 1870, p. 175—180).

[16] This has reference to Esther, iii, 15: "והדת נתנה בשושן" in which the word דת (decree) is intentionally misinterpreted as תורה (law).

[17] The answer allows the false interpretation of דת to stand, and in addition, changes the word שׁוּשָׁן, the name of Persia's capital into שׁוֹשָׁן, a lily.

the Lord's thundering sound, and therefore in nature's best must our temples be drest'"[18].

Immanuel, therefore, should be regarded as the father of exegetic parody, and one of its best masters, although he did not cultivate it sufficiently and left it in its infancy.

It was not until the middle of the first half of the fourteenth century, that parody became a distinct branch of Hebrew literature. Between 1319 and 1332 three parodies were written which raised this form of satire into an art. In the *Massekheth Purim* of Kalonymos ben Kalonymos, and the anonymous *Sepher Ḥabaḳḳuḳ ha-Nabhi* and *Megillath Setharim* parody attained to an individuality of its own[19]. Whatever else they may have accomplished, they certainly made parody to be recognized as an art, worth cultivating for its own sake. For the first time men of such great renown as Kalonymos and Levi ben Gershon ventured to deal with the Talmud playfully[20]. The numerous anecdotes and various customs that cluster about the jolly season of Purim are related in the solemn language of the Tannaim and Amoraim. That it was in no way meant as a disparagement of the original, need hardly be said. None but the obdurate fanatic could fail to see the humor of it. The *Massekheth Purim* concludes with the following words:

"Wherefore does this tract close with the chapter, 'We Are Not to Read' (אין קורין)? Because we are not to read this treatise except when it is neither day nor night. For it was written in mere fun, to amuse people on Purim. He who reads this treatise is none the worse for it than if he read books on medicine, and similar topics, which prove beneficial to the body and harmless to the soul"[21].

Similarly, we find in the *Megillath Setharim*, that "wherever

---

18 This has reference to the custom of decorating the synagogue with flowers on the feast of Pentecost.

19 For the bibliography and the question of authorship of these three parodies, see below Part II, chapter I.

20 Parodies of single Talmudic expressions are found in earlier literature, e. g. those of Ibn Shabbethai cited above in chap. I, note 54.

21 See closing paragraph of *Massekheth Purim* beg.: ולמה השלים המסכתא בפרק אין קורין (מסכת פורים) ed. Venice. f. 35b).

the name of the deity is mentioned in it, no sacredness should be attached to the name[22]. And again:

> "What is meant by the Scroll of Secrecy [Megillath Setharim]? Translate it the Scroll of Purim. But why did they call it the Scroll of Secrecy? Because the pious men of old handed it down in secret to their pupils and did not make it known to any one unless he was possessed by a good spirit and under the influence of wine"[23].

These parodies, therefore, meant nothing more than that the Talmud, like any other great work of literature, had to pay the penalty for its popularity. Still, the more conservative element were indignant, and looked upon these parodies as vile profanations. Their antipathy for this class of literature in general was perhaps intensified by passages like the following:

> "Rabbi Abraham was wont to say: 'I have a tradition from my great grandparents, that whoever has no share in the pleasures of this life will have no share in the pleasures of the future life; but he who enjoys this life, will likewise enjoy the life to come'"[24].

Again,

> "Children are taught on Purim. What are they taught? To fight one another... so that, if they live to see the days of the Messiah, they will be skilled in the tactics of war and will fight the battles of the Lord"[25].

Otherwise, the satire of the *Massekheth Purim* is inoffensive. It ridicules the drunkard and the glutton[26], laughs at the miser[27], and reproaches the idler[28] and the professional mendicant[29]; but nowhere is the state of society attacked in as wholesale a manner as in the *Touch Stone*[30]. Occasionally

---

[22] See מגלת סתרים ed. Venice. f. 4b: "ויהי דבר ה' אמר רבי בון דבר זה מסורת אבותינו בידינו איש מפי איש שומע מפי שומע עד כרמי כל ה' הכתוב בספר הזה חול ולהכי נהוג עמה למכתבינהו בתלתא יודין".

[23] *Ibid.* f. 4a, beg.: מאי מגלת סתרים.

[24] מס' פ' ed. V. f. 23b, beg.: מרנלא בפומיה דרבי אברהם כך מקובלני.

[25] *Ibid.* f. 30b (chap. אין קורין), beg.: התינוקות מחנכין. מתני'.

[26] *Ibid.* f. 17a (chap. באחד באדר), beg.: מביאין את הסכלים; f. 22b (chap. העשיר), beg.: אמר ר' הלל אני ראיתי אורח אחד; f. 24a, beg.: אמרו עליו על רבי בנימין ברבי יצחק שכל פורים ופורים היו מביאין לו סכל מן השוק והיה משקהו יין...

[27] *Ibid.* chap. באחד באדר f. 17b, beg.: תניא מי שבא בדרך ופנע בקמצן; chap. העשיר f. 21b, beg.: אמרו עליו על רבי קמצן.

[28] *Ibid.* chap. אין קורין f. 31b, beg.: אני ראיתי עצל אחד.

[29] *Ibid.* chap. באחד באדר f. 17a, beg.: ועל הכילאים.

[30] אבן בחן Cremona, 1557.

we meet with a grotesque passage, as the story of the glutton, who doffed his clothes and dived into a bowl of soup to look for his portion of meat[31]. We also learn in passing some customs connected with the feast of Purim of which no mention is found anywhere else. We read, for instance, that people rode on horseback through the streets with pine branches in their hands[32], or made merry round a puppet representing Haman, which was set on an elevation amidst shouts of vengeance and blowing of trumpets. This custom was called *Ira*, which is the Italian for vengeance[33]. The custom

---

31 מס' פ' ed. V. chap. העשיר f. 22b, beg.: אמר ר' הלל אני ראיתי אורח אחד.

32 *Ibid.* chap. פורים f. 28b, beg.: רוכב אדם על הסוס בפורים.

33 *Ibid.* chap. העשיר f. 24a: מאי [Ira] בעו מיניה מהו לעשות אירא בפורים . . . אירא אמר רב מרדכי ארור המן ואף על פי שאין ראיה לדבר וכו׳ לדבר שנאמר ארה לי יעקב אל תיקרי ארה אלא אירא. רבי שמחה אמר אני ראיתי את רבי בנימין ברבי יצחק שעשה אירא בשכונתו בפורים והאיך עשה הלך וקימץ [וקיבץ] כל בני שכונתו לפני ביתו והעלה אדם אחד במעלה וצועק בקול גדול ואמר אירה אירה אירה. In construing אדם to mean puppet, I follow Güdemann (Gesch. vol. 2, p. 211). For the meaning of אירה, I am indebted to Prof. C. L. Speranza of Columbia University.

Here reference may be made to the various customs of commemorating the downfall of Haman, prevalent at one time or another. In the Talmudic and Gaonic periods, it was the custom among the Babylonian Jews to burn Haman in effigy. This was long ago known from a passage in the Arukh s. v. שוור but lately has been confirmed by a Gaonic Responsum from the Geniza, recovered by Prof. L. Ginzberg (JQR. XVI, p. 652), which reads as follows: "מנהגן [בבבל] ועילם כי הבחורים עושין צורה כהמן ותולין אותה על גנותיהן ארבעה חמשה ימים וביום הפורים עוסין [עושין] מדורה של אש ומטילין לתוכה את הצורה ההיא ועומדין הבחורים סביבה ושותקין ומזמירין ויש להם טבעת תלויה בתוך האש שנוטלין וקופצין מצד האש לצד האש הזה". Prof. Ginzberg remarks, that "the purpose of the ring is not stated by the Gaon, but it may be assumed, that the effigy was suspended from it" (*ibid.* p. 651), and therefore concludes, that the proper reading is שנוטלין as in the Geniza fragment and not שניתלין or שתולין as in the Arukh (*ibid.*, *ibid.*). To me, however, the Gaonic passage seems clearly to indicate, that the ring was used by the young men as a means of swinging over the bonfire, and for this reason the reading שניתלין בה הקופצין of the Arukh is more preferable. According to Chorny's account (ספר המסעות, St. Petersburg 1884, p. 191—192), burning Haman in effigy is still customary among the Jews of Kutais (Caucasia). The only divergence from the old custom is that it is not done publicly. The manner of doing it is described by the traveller as follows: "On Purim, when the men return home from [reading] the Scroll [of Esther in the synagogue], the women prepare a black piece of wood in the kitchen by the fire. When the man comes into the room he asks his wife what it is, and she says 'It

of giving Purim gifts to children was just then introduced into the Jewish community of Rome[34]. Dances and games, chiefly the game of chess, were usual forms of amusement[35]. As to eating and drinking, Kalonymos enumerates twenty-seven dishes for the day of Purim[36], and gives a recipe for the drink, which the Greeks called *Oinomeli*[37]. Occasionally, he betrays

---

is Haman'. At once the man gets angry and begins to scream at his wife that she should burn it. After kicking it they all throw it into the fire". (This passage was brought to my attention by Prof. Ginzberg.) In European countries, especially in Provence and in Italy, the more prevailing custom was to trace the name or image of Haman on wood or stone, and then to strike the object until the name or image was effaced (See ארחות חיים of Rabbi Aaron of Lunel, Florence 1750, f. 121a, No. 41 beg.: ומה שנהגו בפרובינצה ובצרפת שלוקחים הנערים חלוקי אבנים וכותבין עליהם המן ומקישין זו על גב זו על מה דכתיב . . . ושם רשעים יאבד. See also Abudraham, s. תפלות פורים).

To-day the custom is to rattle and tramp in the synagogue every time the name of Haman is mentioned in the course of reading the Book of Esther (Comp. שלחן ערוך א"ח No. 690; J. Reifmann, מנהג הכאת המן בפורים in המגיד II, March 18th, 1858, p. 42; Löw, *Lebensalter* p. 297. For the origin of this superstitious custom comp. Güdemann, *Gesch. d. Erziehungswesens* I p. 207 note 2).

34 מס' פ' ed. V. chap. אין קורין f. 29b—30a, beg.: תודום איש רומא.

35 *Ibid.* chap. פורים f. 28b: "אמר רבי שמעון השיכור אני ראיתי מקום אחד במדינת רומי שהיו שוחקים שם בפורים והיו קורין אותה סקקירי [Sacchiêre = Chess-board] ולא דכרינא אי בקובייאות אי בנרדשיר אי באיסקוטרי [איסקונדרי] . . . שאלו מקמיה מהו למעבד מחולא בפורייא אמר להו האנשים לבד והנשים לבד טותר . . .".

36 *Ibid.* chap. באחר באדר f. 19a: "תנא רב מרדכי אמר עשרי' וארבעה מיני סעודות נאמרו למשה בסיני וכולם חייב אדם לעשותם בפורים ואלו: קשטי, ומולייתות, וטורטולי, רקיקים, וטורטוליקי, ומושטצולי, טקאטו, וכיסנין, ואיתיניאו, בשר איל, בשר צבי, בשר יחמור, בשר אווזין, בשר תרנגולין, בשר יונים, בשר תור, וגוזל, ברבורים, אנטרי, פאסני, פרדיצי, פולקי, קולייוצי, וקטורניציאי, תנא הוסיפו עליהם הלביבו', והמקרוני, והקרישוני." In a ms. note, possibly an autograph of Joseph Almanzi, bound with the copy of *Massekheth Purim*, ed. V., of Columbia University, five of the dishes are explained in Italian, viz.: קשטי = "friture chose e gustose colla radice odoratissimo del casto"; טורטולי = "torticcine"; טורטוליקי = "torte"; אתיניאו = "focanie colla infarno"; קרישוני = "gelatine". I give here the Italian spelling and English equivalents of the remaining dishes as follows: מושטצולי = (Mostacciuoli) = pastries; טקאטו = (Tocchetto) = ragout; אנטרי = (Anatre) = ducks; פאסני = (Fasani) = pheasants; פרדיצי = (Perdici = Pernici) = partridges; פולקי = (Folage) = moor-hens, or young turkeys; קולייצי = (Culaccio) = paunch of a stuffed fowl; קטורניציאי = (Cotornici) = quails; מקרוני = (Maccheroni) = macaroni. For מולייתות see Tal. Bab. Pes. 74a, and for כיסנין Keth. 17b.

37 *Ibid.* chap. העשיר f. 21b. Cf. Tal. Bab. Abodah Zarah, 30a.

a knowledge of hygiene[38]. He also takes the opportunity of praising the Italian women for cleanliness[39], and offers an explanation for the practice of usury prevalent in his day throughout Western Europe[40].

The heterogeneity of the contents of the *Massekheth Purim* does not detract from its merits as a parody of the Talmud. For it copies the original not only in style and diction, but also in the manner of bringing together dissimilar subjects into one discussion; and the skill with which the ancient texts are imitated tells how thoroughly saturated the author was with Talmudic lore. In the opening chapter it parodies the first chapter of the treatise *Sheḳalim*, but it soon passes to other Talmudic passages, and is for this reason more of a travesty of the Talmudic style than a parody of any particular Talmudic Text.

No less clever and skilful is the *Megillath Setharim* of Levi ben Gershon. It opens with a parody of the first Mishna of *Aboth*, giving the *Drunkard's Chain of Tradition*, as the original gives the chain of Jewish tradition:

> "Ḥabaḳbuḳ[41] received the Law[42] from Karmi[43] and handed it down to Noah[44], and Noah handed it down to Lot[45], and Lot to the brothers of Joseph[46], and they handed it down to Nabal the Carmelite[47], and he to Ben-hadad[48], and Ben-hadad to Belshazzar[49], and Belshazzar to Ahasuerus[50], and Ahasuerus to Rabbi Bibi"[51].

---

38 *Ibid.* chap. באחד באדר f. 19b, 20a—b.

39 *Ibid. ibid.* f. 20a.

40 *Ibid.* chap. אין קורין f. 33a: "אין מלוין ברבית בפורים . . . הני מילי בארץ ישראל אבל בבבל ובאיטליאה של יון מותר ומאי שנא בארץ ישראל דלא מפני שבני [ארץ] ישראל יש להם שדות וכרמים שמוציאין הוצאותן מהן בהרווחא אבל בני בבל ואיטליאה אין להם על מה שיסמכו אלא על הריבית".

41 A playful combination of the name of the Prophet Habakuk and the word *baḳbuḳ* meaning bottle.

42 The Law of the Drunkard.

43 The Vineyard.

44 Noah was first to plant a vineyard and get drunk (Gen. ix. 21). The other men mentioned further were all according to Biblical narrative addicted to drink.

45 Genesis xix. 33. 46 *Ibid.* xliii. 34. 47 1 Sam. xxv. 36.

48 1 Kings xx. 16. 49 Daniel v. 1. 50 Esther i. 10.

51 That is Rabbi Drunkard. Comp. Latin "bibere".

It has a number of clever puns and exegetic parodies, and its style approaches that of the Halakhic Midrash. Renan and Neubauer think "it possible, that Levi [ben Gershon] abridged the parody of Kalonymos, cutting out the Roman names and taking away the local color to adapt it to the community of Provence"[52]. This assertion, however, is without foundation

---

[52] *Les Ecrivains Juifs Fr.* p. 255. I collect here in full for the first time the Roman names alluded to by Renan. The numbers following the names indicate the chapters and the pages of the *Massekheth Purim*, ed. V., in which they occur for the first time (See also Vogelstein and Rieger, *Gesch. d. Juden in Rom.* vol. I p. 443):

Abraham Rossi (אדום) son of Rabbi Shabbethai, II, 23b.

Amram, I, 18b.

Antoninus, IV, 33b.

Bath Sheba the wife of Rabbi Shabbethai, the head of the community (פרנס), II, 21a. This name occurs also in the following passage: "ומעשה בבת שבע אשת רבי שבתי הפרנס שהכינה מערב שבת . . . והודה לה רבי שבתי ואמר רבי שבתי הא דידן ברתיה דבי נשיאה הוות וקורין אותה קר דילנית ואם לאו דחזת דעברן הכי בבי נשא לא הוות עבדא" (*ibid.* 23b). By changing the two words קר דילנית into קרדינלית, Graetz concludes, that this Bath Sheba was the daughter of a Cardinal (*Gesch.* VII, p. 264). Aside from the absurdity of this supposition, that a Cardinal's daughter (sic!) was the wife of a "Parnas" it is difficult to understand why the fact should be put in the mouth of her own husband, and what bearing it has on the subject under discussion. Still, all later writers on Kalonymos blindly follow Graetz in this respect (See Vogelstein and Rieger l. c.). Even Steinschneider after refusing to accept the hypothesis of Graetz (*Heb. Bib.* XIII, p. 2) seems to acquiesce in it later, because the reading קרדינלית is actually found in a Halberstam ms. of מסכת פורים (*Letterbode,* IX, p. 46). At any rate he does not offer any explanation of this strange term. [The reading "קריטולינה" (*Monatss.* vol. 46, p. 278, N. 24) is only one of the vagaries of the scribes, and has no more meaning than קרדינלית]. The difficulty, however, is easily solved by construing קר דילנית as a pet name of the wife of the "Parnas". It is nothing else than the Italian "core di lenità", which means "the heart, or embodiment of gentleness". Her proverbial gentleness justifies, therefore, the closing words: "ואם לאו דחזת דעברן הכי בבי נשא לא הוות עבדא" She was too meek a spirit to do things not sanctioned by usage.

Ben Meir, IV, 33a.

Benjamin ben Isaac, II, 23b.

Benjamin ben Yeḥiel, III, 28a.

Daniel (איש כפר לופידיאן) III, 29a. Cf. Güdemann, *Gesch.* vol. 2, p. 209, note 6.

Hillel, the Physician, I, 19a.

Judah the Fat ben Yeḥiel, IV, 34a.

Kalonymos, IV, 29b.

Meir ben Benjamin ben Isaac, II, 24a.

and not warranted by the contents of the parodies. The very plan of the *Megillath Setharim* proves its independent origin. For it is a Talmudic parody in the double sense of the word. Like the parody of Kalonymos, it imitates the diction and style of the Talmud, but in addition, it also copies the structure of the Halakhic Midrash. Just as these Midrashim have the Bible for their framework, so does the *Megillath Setharim* take for its framework a Bible of its own—the *Sepher Ḥabaḳbuḳ ha-Nabhi*[53]. It may also be pointed out, as additional proof of the independent origin of the *Megillath Setharim,* that its humor is quite different from the humor of the *Massekheth Purim.* The humor of Kalonymos, as we have seen, approaches more the grotesque, and his satire is directed against the scum of society: the drunkard, the idler, the beggar and the miser. The humor of Levi ben Gershon, on the other hand, is a species of wit, and his satire is directed against no one in particular. On the contrary, he occasionally laughs at himself, and is the target of his own jokes[54]. He delights in exegetical parodies[55],

---

Menaḥem ben Benjamin, II, 24b.
Mordecai, I, 19a.
Naḥmani, Physician and Apothecary, III, 28b.
Naḥtom, I, 20a.
Nathan Rossi (אדם), IV, 32b.
Nissim ha-Levi, IV, 34a.
Parnekh, I, 16a.
Raphram, I, 18a.
Ṣhabbethai Parnas, II, 21a. Simḥah, II, 24a.
Simon the Drunkard, III, 28b.
Tabeal, II, 23a. Graetz, *l. c.,* sees in this name a reference to Immanuel.
Tarphon, II, 21a.
Theodosus, (תורוס) of Rome, IV, 29b.
Yeḥiel the Fat, IV, 33b.
Yeḥiel ben Isaac, IV, 30a.
Yomtobh, I, 19b.
Zedekiah of the family of Anaw, IV, 29b.

53 See below Part. II, chapter I, § III, note 8.

54 For example, comp. *Megillath Setharim* (ed. V. chap. משנכנס אדר f. 15b): אמרו עליו על לוי שכל עוף שהיה עובר עליו נעשה גל של עצמות parodying Tal. Bab. Baba Bathra, 134a, beg.: ... אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל.

55 For example, והמתנשא לכל לראש (1 Chronicles xxix, 11) is interpreted to

in puns[56] and in anachronisms[57]. Kalonymos is fond of coining names to fit the subject under discussion. Thus, he has Rabbi Idler, Rabbi Beggar, Rabbi Miser take part in the discussions, each defending his own particular habit[58]. Levi ben Gershon, on the other hand, mostly uses his own name "Levi" and a few names from the Talmud.

Another point of interest, found in *Megillath Setharim*, is the account of the custom which seems to have been prevalent in some localities of Provence, to appoint a master of ceremonies for Purim. This personage was dubbed *King*[59]. What his functions were is not stated, except, that on the first day of Adar the master of ceremonies invited all his townsmen to his home and handed over his staff of authority to another man, who in turn assembled the people to his home and gave the staff over to another, and so on, until the staff went the round of the community. On the sixteenth day of Adar, the staff was returned to the master of ceremonies and the people once more gathered in his house[60]. From such meagre data

---

mean wine, because it goes to the head (*Megillath Setharim*, ed. V. chap. חבקבוק f. 6a). Again "כספך היה לסינים סבאך מהול במים תנא אין עוני בא לישראל אלא בעון שמוזגין את היין על מה כספך היה לסינים משום דסבאך מהול במים" (*ibid. ibid.* f. 6b). Comp. Tal. Bab. Baba Bathra 15b: "א"ל כספך היה לסינים אמר לו סבאך מהול במים", and again אמר לוי האי מאן דאסיר עליה חמרא כנון הדין נזירא שרי לבזויי ולמקרייה חמרא שנא' אוסרי לגפן עירה . . . (*Megillath Setharim* f. 10b—11a).

56 E. g. היין שנולד מהול meaning wine that is found mixed (*ibid.* f. 11b).

57 E. g. מכאן שקיים אברהם אבינו מצות פורים (*ibid.* f. 5a).

58 Thirty-seven such fictitious names are found in *Massekheth Purim*. They are as follows: אכלן, בהמן, בוקי, בטלן, בן מדון, נזלן, נרנרן, זוהמי, זמרן, חמדן, חמסן, כזבן, לקחן, מדון, סרבן, עזבות, עמלן, עצלן, פשרן, צדקן, קמצן, רב שקה, רווחא, רחביה, רעבתן, שבאי, שבקן, שחקן, שכחן, שכרן, שלמן, שמחן, שמן, שפטן, שקרן, שתיין, תחליפא.

59 Meg. Set., ed. V., f. 2a: "כל עיר שיש בה עשרה מישראל חייבין למנות עליהם מלך . . .".

60 Meg. Set. chap. משנכנם אדר f. 13b: "המלך מזמן את בני עירו באחד באדר ונותן מקלו לאחר העם, והוא מזמן את כל בני עירו ונותן את מקלו לאחר, וכן בזה הדרך. ואם רבו בני העיר מונין להם שנים שנים הכל לפי מה שהם ואם היו מעט חוזרין חלילה עד ששה עשר באדר. משהגיע ששה עשר באדר מושיבין את המקל למלך והוא חוזר ומזמן את בני עירו שנאמר עמי בעצו ישאל ומקלו יניד לו. ואומר ויעבור מלכם לפניהם". Here may also be quoted a poem which Daniel ben Samuel of Rossena (Fl. in Italy 1492—1506) wrote in honor of a young man who was made Purim King:

it is difficult to draw definite conclusions, but it is not unlikely, that this custom, in some way, took its origin from the *Feast of Fools*, or the Carnival, and later gave birth to the *Purim Plays*[61] of the 17th century and the *Purim Rabbi* of more modern times[62].

The *Book of Ḥabaḳbuḳ the Prophet* (Sepher Ḥabaḳbuḳ ha-Nabhi) is a parody without satiric motive. Joan de Plantevit found a cabalistic significance in it, seeing in the name Karmi (כרמי) an allusion to the Jewish Messiah, and in Beeri (באר) to the Gentile World[63]. But this naiveté was already ridiculed by Bartolocci, who recognized the humor of the book[64]. How far the author succeeded in being humorous is another question. The language of the Prophets is cleverly imitated, but the humor is not very pronounced. The Jewish people, says the parodist, were divided in their allegiance between the Vineyard (Karmi) and the Well (Beeri), an allusion, it would seem, to intemperance and abstinence. The Bottle (Baḳbuḳ) was the inspired Prophet sent to turn the people to the worship of the

---

חרוז על בחור אחד הומלך בימי הפורים אלעזר שמו חברתיו לתומו.

אשריך ארץ מלכך נער	ברב הועיל וברב עזר
טוב עוללות אפרים קט	מכל בציר אבי עזר
על זאת ישחק כל איש ימים	לומר תן לי אלי עזר
אשר על עם סנולה ב—	אדר טלך אליעזר.

(*Monatssch. für Gesch. u. Wissensch. d. Judenth.*, vol. 47 p. 174).

61 See Löw, *Lebensalter*, p. 296—297; Thomas Wright, *History of Caricature in Literature and Art.*, London, 1864 p. 207—210.

62 In the Talmud schools, or Yeshiboth of Poland, the *Purim Rabbi* is chosen from the body of the students, and his function is to mimic the master of the school (ראש ישיבה), just as in European and American colleges, the students take the liberty of ridiculing their professors on Class Day (See M. H. Bernstein, אוצר פתגמים מחכמים London, 1904, p. 124, where an anecdote is told of a *Purim Rabbi* in the Yeshibah of Volozhin).

63 In his Bibliotheca Rabbinica No. 102 he says among other things: "Unde suspicari licet huius libelli Auctorem, Messiae diu et frustra a caecis Hebraeis expectati regnum tectis verbis descripsisse. Introducitur enim saepissime Deus ore Bakbuk Judaeos cohortans, ut firmiter adhaereant imperio Carmi, id est Messiae, et implacabile bellum gerant adversus Beeri, id est, Reges Gentiles" (*Florilegium Rabbinicum*, Lodova 1644, p. 559).

64 Bartolocci, *Bibliotheca* No. 102, vol. I, p. 693.

Vineyard, which after many trials he succeeded in accomplishing, hinting thereby, that the Jewish people were no ascetics.

To make the estimate of Kalonymos as a parodist complete, mention must also be made of one passage in his *Touch Stone*. It occurs in that humorous part of the satire, where the contrast is drawn between the easy life of the Jewish girl and the burdensome existence of the Jewish boy. The Jewish girl, says the satirist, has few worries and still fewer duties, while the boy is made to feel the burden of his religion from his very infancy. He has six hundred and thirteen precepts to observe, and many difficult studies to pursue, while the Jewish girl has only one aim in life—to marry well. After lamenting his ill luck of having been born a boy, he strikes out in the style of the old litanies:

"O Thou, in heaven, our Sire,
Thou hast saved our fathers from flood and from fire;
The heat of *Ur-Kasdim* thou hast cooled[65],
The sperm *Be Dinah* thou hast ruled[66];
Hast turned staff into snake,
And clean hands didst leprous make;
Hast changed the Red Sea into land,
And the bed of the Jordan into dry sand;
At thy bidding water gushed from rocky mass;
O, that Thou wouldst refashion me a lass.
Were I blessed with fortune rare,
I would be a lady free from care.
But, alas, it is of no avail
My bitter fortune to bewail.
Since my lot in heaven was willed,
To change it, no one is so skilled.
Thus, my burden I'll bear with grace,
Until I have run my race.
And conforming with our belief
To thank the Lord in joy or grief,
I offer thanks in speech faint and worn:
'Praised be Thou, O Lord, that I no woman was born'"[67].

---

[65] This has reference to the legend that Abraham was thrown by Nimrod into a burning furnace and came out unhurt. See Tal. Bab. Pes. 118a.

[66] See Tal. Bab. Berakhoth, 60a.

[67] אבן בחן ed. Cremona, f. 8a; ed. Lemberg, p. 17 beg.: אבינו שבשמים שעשית נסים לאבותינו באש ובמים J. Chotzner paraphrased the same passage (*J.Q.R.* XIII p. 133), but the greater part of his rendering is not found in

With the satires of Kalonymos, parody completed its first period of growth, and entered upon a period of decay that lasted almost three centuries. From the middle of the fourteenth century to the middle of the seventeenth, there was almost a total disappearance of humor from Jewish literature. As the age of codes and casuistry, of extreme and unhealthy seclusiveness, it lost all taste for poetry and the beautiful in literature. Romances of any kind were condemned, and writings such as Immanuel's were put on the *Index*. In a word, the age was hostile to humor in general and especially opposed to the humorous treatment of sacred texts.

CHAPTER III

THE DECLINE OF PARODY FROM THE MIDDLE OF THE FOURTEENTH CENTURY TO THE MIDDLE OF THE SEVENTEENTH

During the three centuries, from the middle of the fourteenth to the middle of the seventeenth, we search in vain after parodies of importance. With few exceptions all the parodies of this period are only parts of other compositions. In the fifteenth century a few independent parodies are found, but most of these are ascribed to this period only by conjecture.

The earliest parody of this period is the work of a Samaritan Priest[1], who sets forth the Messianic doctrine of his sect in the style in which the Deluge is described in the Bible

---

the text, and most of the text is wanting in his paraphrase. An excellent German translation of the same passage is given by Geiger in his *Jüdische Dichtungen der spanischen und italienischen Schule* Leipzig 1858, p. 55—56.

1 I am indebted for a copy of this parody to Mr. David Yellin of Jerusalem, who expects soon to publish it in full. From a private communication of his, I learn that the codex in which the parody is found is in the possession of the Samaritan Priest at Nablus (Shechem) and contains various subjects, most of them written (copied?) by Ibrahim b. Isḥaḳ in 1154 of the *Hegira* (1776). The name Phinehas is written in Arabic at the top of the parody, from which Mr. Yellin concludes that the author was Phinehas ben Abisha, a Samaritan Priest who was born about 1376 and died in 1440 (See *Jewish Enc.* X, 679b).

(Genesis vi. 13—viii. 11)[2]. The period called by the Samaritans פנותה, during which the Jews are supposed to suffer divine displeasure, is the Deluge, and the Messiah, called by them *Taheb* (תהב), is Noah the Righteous. The period of *Panuta*, according to the parodist, began in the year 3000 after creation[3]; and will last 2944 years, when the Divine presence will again reveal itself on Mount Gerizim and righteousness will rule the earth[4].

Next in point of time is a group of parodies found in each of three manuscripts of the first half of the fifteenth century[5]. Who the author was cannot be ascertained, but that he was a native of Provence is quite certain from the frequent use which he makes of the Provençal language[6]. The first of these parodies consists of a series of thirty-two *Resolutions*, or *By-laws* (Haskamoth), pertaining to the *Purim-King*. The opening resolution is, that this *King*, being the ruler over the Vineyard Community, is to be regarded the supreme ruler of all potentates[7]. The next resolution demands, that the Purim King should place all other kings under a solemn oath to observe the Laws of the Prophet Baḳbuḳ (The Prophet of the Bottle). The other resolutions deal with the various fines and assessments

---

[2] The parody begins: "ויאמר אלהים אל התהב עשה לך שובה, עצומה תעשה את השובה . . . וזה אשר תעשה אותה שלש מאות יום החל ארך שנת השובה וחמשים יום" and closes: "וידע שבתות רבה רחבה, ושבעה מועדי ה' מקראי קדש ויום הכפורים . . . הת' כי קלו החטאים מעל פני האדמה . . . ובחדש הראשון באחר לחדש ימלא כבוד ה' את כל הארץ".

[3] The text reads: "ויהי בששת אלפים שנה ומבול פנותה היה על הארץ", but I venture to read בשלשת אלפים, because this would about correspond to the downfall of Samaria, which took place in 722 B. C. (3038 A. M.). The date generally accepted as the beginning of the פנותה is the time of Eli and the disappearance of the Tabernacle (See *Jewish Enc.* vol. X, 674a).

[4] The text reads: "ויהי מבול פנותה אלפים שנה ותשע מאות שנה וארבע וארבעים שנה . . . וישכו ימי פנותה ויסכרו מעינות חשכותה ויכל החטא והחמס מן הארץ וישבו הצדיקים על הארץ ותנח השכינה בחדש הראיש' באחד לחדש על הרנר' הקדש . . .". The abbreviation הר' הרנר for הר גריזים is common in the Samaritan Bible (See ibid. vol. V p. 631a).

[5] See below Part II, chapter I, § II, sections 1, 2, 3.

[6] *Ibid.* chapter II Sect. 2 no. 34, where five sentences in Provençal are cited. Other Provençal words used in the "Resolutions" are באשטו (Resolution no. 16), פוליצא (Resolution no. 26), קלמנטרי and קלמנתי (Resolution no. 30).

[7] See *ibid. ibid.* no. 1.

imposed upon the community for the benefit of the king. The resolutions are preceded by an anathema on those who disregard them[8] and followed by a benediction on those who observe them[9]. Contrary to our expectations, they do not help us to discover what the functions of the *Purim King* were. The second of these parodies is a wine-song in the form of a hymn[10], and the third and last of these parodies is a fragment of a Talmudic travesty[11], which adds this much to our knowledge about the Purim King, that it was his duty to entertain his townspeople with music and serve them with refreshments during his reign.

Further mention of the *Purim King* is found in an anonymous *Massekheth Purim*, which was perhaps written in Provence during the fifteenth century[12]. According to this Talmudic travesty, every Jewish town elected a *Purim King* a month before Purim and invested him with full power over the lives and property of his subjects[13]. The most interesting feature of this parody, however, is that it gives a Biblical origin for the game of dice.

> "Rabbi Shiggaon [Lunatic] said: 'Behold I am almost seventy years old and I was never privileged to understand why dice should be played on Purim until Rabbi Badai [Fiction] expounded [the passage in Esther ix, 27]: "The Jews ordained and took upon them" [קִיְּמוּ וְקִבְּלוּ הַיְּהוּדִים עֲלֵיהֶם]. Here קִבְּלוּ is written instead of קִבְּלוֹ. This [strange spelling] is to indicate the spots on the six sides of the die in their proper order. Ḥireḳ points to the side with one spot, Sheva to the one with two spots, Ḳibbuẓ to the three spots, the Ḳibbuẓ and the Ḥireḳ to the four spots, the Ḳibbuẓ and the Sheva to the five spots, and the Ḳibbuẓ, Ḥireḳ and Sheva to the side with six spots'"[14].

In the same passage mention is also made of the game of cards [שחוק הצורות], the game of chess [ארדשיר] and a game of *Tables* [שחוק השלחנות], which is undoubtedly the game of *Backgammon*[15]. The parody closes with an imitation of the *Ḳaddish* which turns the Prayer for the Dead into a eulogy of good living.

---

8 *Ibid.* section 1. 9 *Ibid.* section 3. 10 *Ibid.* section 4.
11 *Ibid.* section 5. 12 *Ibid.* section 6. 13 *Ibid.* פרק משנה א'.
14 *Ibid.* פרק ב' משנה ו'. 15 *Ibid.* Gemara to פ"ב, משנה ו'.

The next parody of the fifteenth century is found in Mattathiah's *Faithlessness of Time*[16], a satire on those who relinquish study for the sake of worldly gain. Though begun in the year 1430, this satire, which is also in the nature of an autobiography, was still in the process of composition in 1450[17]. In well chosen phrases the author tells of the poverty and suffering which compelled him to forsake the Torah and of the disappointments he met afterwards in search after wealth. One of the parodies, found in this satire, is a *Certificate of Divorce*[18], which he gave to the Torah, and the other is a *Marriage Contract*, which Time drew up between him and Old Age[19]. The former has no other merit than that of being perhaps the first and only one of its kind in Hebrew literature, the latter is quite clever and piquant.

The last parody of the fifteenth century is a satire on Christianity by Elijah Ḥayyim ben Benjamin of Genazzano, in the style and metrical form of the hymn *Yigdal*[20]. It has been embodied in the second part of the polemic work of Don David Nasi, entitled *Concession of the Defendant*[21], which was written

---

[16] בגידת הזמן Ed. Princ. Thiengen 1560. 8°. For other editions, see Zedner, *Cat.* p. 514 and Zunz, *Zur Gesch.* p. 129 and 302. The ed. princ. used by me is found in the Jewish Theological Seminary of America. The author's name occurs in the following passage found on the first page: דברי מתתיה מן השביה, אשר הוגלה מארץ נור, ולא ידע נפש מאר ויהי בשלושים שנה, לצאתי [לצאתו] מקריה נאמנה, אל ארץ צלמות וציה, אשכלות מרורות בענפיה פוריה, להתרע על מדותיו ולא להתפאר, הואל מתתיה באר, תולדותיו מסעיו וסיבתו, וכל המוצאות אותו, בשנת ההמשים שנה לצאתו לאויר העולם הזה.

[17] This statement is based on the following two passages: ועתה אכין ואכתוב נט שבוקין . . . בשני בשבת לירח איתנים, ומעת יצירה אלפים חמשת, לאלף הששי מאה ברביעי בשבת משושי שבת ונרי כבת, בחמשה ימים לירח בול . . . (f. 12a) and . . . ותשעים מאתים ועשר לבריאת עולם (f. 16b—17a). Taking these passages together with the opening passage cited in the preceding note, it becomes evident that the author was born in 1380; that in 1430, at the age of 50, after 30 years of travel, he began to write his autobiography, and that he still lived in 1450 at the age of 70.

[18] נט שבוקין ואגרת תרוכין (f. 12a).

[19] ויקח הזמן שיבה בתו ויתנה לי לאשה . . . ויאמר לעשות לה כתובה . . . (f. 16b—17a).

[20] יחדל אלהים מת וישתכח זכרו, שמו וזמן, beginning: שיר בסגנון ובמשקל יגדל מציאותו.

[21] הוראת בעל דין Frankfurt a/M. 1866. 12°. 32 p. Edited by Jacob Saphir

about 1491. The parody shows great skill of adaptation and great power of invective. It reads in part as follows:

> "Let the dead god cease, and forgotten be his memory, name and time of existence. Eternal perdition bequeathed he to every Nazarite who proclaims his greatness and his dominion.
>
> . . . . . .
>
> To emptiness and nothing did he return; with the curse of God, the Exalted, was he crucified before the eyes of nations, and no one witnessed his resurrection. . . ."

This is harsh and vituperative, indeed, but it must be remembered that this harshness was born of persecution. When these lines were written thousands of innocent men and women were tortured to death in the name of the Church, and hundreds of thousands were driven from their homes, torn away from all that was dear to them and given a prey to hunger, and cold and pestilence — all in the name of the Christian Messiah.

Parodies definitely known to belong to the sixteenth century are only two in number, one by Leon de Modena and one by Israel Nagara. One of the early literary attempts of Modena, was a satiric dialogue on card playing, entitled *Turn from Evil*[22]. In the fifth chapter of this moral satire, the well known *Verses Against Gamblers*[23], ascribed to Abraham Ibn Ezra[24] are cited, and followed by a parody of these verses in defense of the gamblers[25]. The parody has the form and spirit of the original, but is not as clear and forcible. The original points out the evil

---

(See colophon on p. 32). It consists of two parts: ח"א מסכת עדיות י"ב שלוחי ישו . . . לקיים י"ג עקרי תורת ה' התמימה . . . (p. 1—16), and ח"ב הגד פשוט עדיו מתוכו משיחים לפי תומם נתקו והרסו ט' שרשי אמונתם (p. 16—32), and was written about 1491, not in 1430, as stated on title page (See Steinschneider, כפרות ישראל p. 336 note 8; *H.B.* II, p. 85).

[22] סור מרע was written by Modena in his fourteenth year (circ. 1584) and published anonymously by his friend Abraham ben Solomon Ḥaber Ṭob, Venice 1595. It went through many editions under many different titles (See Libowitz, ר' יהודא מודינא 2nd ed. p. 115—116).

[23] חרוז נגד הצחקנים. So reads the title in Steinschneider, *Cat. Bod.* no. 3548. In סור מרע (Frankfurt a/O. 1794) it is called in one place שיר לגנאי ולבזיון נגד הצחקנים and in another שיר יפה נגד הצחקנים.

[24] See David Kohn, רבי אברהם אבן עזרא (Warsaw, 1894), vol. I, p. 161—162.

[25] In סור מרע it is described as . . . שיר על משקל הראשון [חרוז בשבח הצחקנים מדבר בשבחם.

that results from gambling, the parody changes the same phrases into a panegyric of the gambler.

> "The gambler", says the old satire, "wounds his own heart sorely. He brings desolation upon his life, and curses upon his name. He squanders his money, and sinks deep into sin, and rebels against his Lord in taking false oaths. He wants to get rich but he never succeeds, though he deceive his own brother. His days are bitter. He wanders from town to town and has no place to call his own. He is forever the strolling mendicant ... Even the people of his house hate him and make the day of his death a day of rejoicing and singing".

In reply to this, the parody points out, that the gambler's task is light, and his cup is always full.... His business like that of any merchant, is subject to loss and gain, but generally it has some sweets reserved for the bitter hour. At all events, he is not as bad as the profligate who pampers harlots, or the man who robs the poor[26].

Here, then, Modena foreshadowed the attitude he was to take later in life toward gambling. Although he advised others to refrain from card playing, he was addicted to the pleasures of the game from early life. Often he was also forced by circumstances to cast his lot with the gambling nobility, and therefore strove to annul the anathema which the Rabbis of Venice had put upon this social evil (1628). He believed that each man was born under a certain star which influenced his temperament and habits, and that it was useless to fight against this mysterious force[27].

The parody of Nagara belongs to the literature of the mystics, and is of that class of poetry, which Dukes, for want of a better name, called "Allegorical"[28]. Already the Prophet Hosea (ii, 22) spoke of Israel as being betrothed to Jehovah, and the allegoric interpretation of the *Song of Solomon*, which sees in this idyl the symbolic characterization of God's attitude

---

[26] For the texts of the *Verses Against Gamblers* and the parody see below Part. II chapter III.

[27] See Geiger, קצור חיי יהודה fol. 16b. For more details about Modena's attitude toward card playing, see Libowitz, ר"א מודינא 2nd ed. New York 1901, chap. VI.

[28] See Dukes, *Zur Kenntnis*, p. 80—83.

towards his people Israel, is as old as the beginning of this era. But it was the mystics, in their search after adequate expression for the manifestations of God's love, who first used metaphors that might easily be construed as gross anthropomorphisms, and it was this yearning after symbols for the embodiment of religious conceptions that brought the *Kethubah*, or *Marriage Contract*, between Jehovah and Israel into Jewish literature. The first *Kethubah* of this kind was written by Isaac ben Reuben (xi cent.) in the introduction to his *Azharoth*[29] and since his day it has had a number of imitations, all of them emphasizing the idea that there is a social compact, so to speak, between Jehovah and the Jewish people[30]. On the day, when Jehovah proclaimed the Law on Mt. Sinai, he took the Jewish people in marriage and pledged himself to care for their welfare, and the people in return gave their pledge to obey the Law. In order to express this idea more vividly, Nagara went a step further and parodied the very formula of the Jewish marriage contract[31]. Like Judah ben Shabbethai, he paraphrased the ancient formula and used it as a framework for his hymn. There is, however, no trace of humor in this hymn. The poet is in all earnestness, when he speaks of God as the Groom, and of Israel as the Bride. The Torah is the dowry which God gave to Israel on their Wedding-Day, "and all the laws

---

[29] *Ibid.* p. 82.

[30] In מחזור לשלש רגלים כמנהג ספרדים, pub. by Israel b. Hayyim (Vienna, 1836), I find a כתובה לשביעי של פסח (fol. 164—165) and a כתובה ליום ב' של שבועות (fol. 172), both by R. David Pardo, also an anonymous כתובת התורה ליום שני של חג שבועות (fol. 171) and כתובת התורה בלשון לעז (fol. 203), which is a Ladino translation of Pardo's *Kethubah* for the feast of Pentecost. None of these are parodies.

[31] כתובה לחג השבועות was first published in his זמירות ישראל Pt. 3 no. 22. Venice 1599—1600 (See Landshuth, עמודי העבודה p. 144, no. 22, where it is called כתובה לשבועות). In Benjacob, p. 250, no. 371, it is called כתובת ישראל. The parody proper begins with the seventh verse: בשישי בשבת אגיד את הרשום בכתב הנשתון . . . This hymn has often been reprinted in the Sephardic ritual and also separately. A pamphlet entitled סדר תנאים ראשונים מחג הפסח and published by M. L. Mahler (Lemberg, 1878) contains this parody under the title סדר הכתובה לחג השבועות, together with three similar parodies by Wolf Buchner (See below p. 54).

which distinguished scholars were in the future to deduce from the Law, as well as the *Siphra*, *Siphre*, *Agada* and *Tosephta* are the additional endowment (Tosepheth Kethubah)". The dowry of the Bride, on the other hand, consisted only of the promise to make pilgrimages to the Sanctuary, and to bring "a knowing heart, ears to listen, and eyes to see". And all this was legally attested by Heaven and Earth on the sixth day of *Sivan*, in the Year of the World, two thousand four hundred and forty-eight.

Besides these two parodies of whose date we are certain there is also a number of parodies, whose style and subject matter, as well as the age of the manuscripts in which they are found, justify us in ascribing them to the sixteenth century. One of these is an anonymous parody in the form of a *Promissory Note*, the first and perhaps the only one of its kind in Hebrew literature[32]. In answer to the question why the privilege of devouring the whole human race has been given to the earth, the legend says, that, when the Lord was about to form Adam out of the dust of the earth, the latter rose in protest and demanded that Adam be made out of heavenly matter. For this reason the Lord gave the earth a note promising, that a thousand years from date He would give her one hundred men like Adam every day, in return for the four ells of ground He took in creating him. The note is dated the Sixth Day of Creation, and attested by "Michael, the Angel of Wisdom", "Gabriel, the Angel of Power", and "Metatron, the Chief Secretary". This familiarity with angels was not one that breeds contempt. The Mystics had invented a complete system of angelology and demonology, and claimed to know the functions of every seraph in heaven, and every demon in hell.

---

[32] זכרון עדות שהיתה בפנינו בששה ימים לבריאת עולם איך מלך רם ונשא אמר. The codex in which this parody is found is described by N. Brüll, in *Jahrbücher für jüdische Geschichte und Litteratur* (IX, p. 1—71). The parody is part of ס' בן סירא ושאלותיו (34th fascicle), which differs from the Venice ed. of 1544 in having additional matter after the question: "Why is the Eagle called Nesher in Hebrew?" with which that edition closes.

It is no wonder, then, that the parodist shared their knowledge and spoke of angels in terms of intimate friendship.

The same codex contains also a *Purim Sermon on Wine*, written by a man named Meir, and described by N. Brüll as "ein humoristischer Purim Tractat"[33].

To the same group belongs a wine-song, modelled after the Spanish version of the hymn *ha-Mabhdil*[34]. As this version was already well known in the latter part of the thirteenth century[35], the parody might have been composed even as early as the beginning of the fourteenth century, but its subject matter stamps it as a product of the latter part of the sixteenth. The following translation preserves the metrical system of the original:

"Here's to him who flings aside
The cup of penitence at Purim tide,
And flees the hermits with drunkards to bide
Howling through the night.

Red wine I prize as meed,
White wine is good in time of need,
But the water-drinker I hate, indeed,
As the dense darkness of the night;

I cry, and tears I shed
If on water I am fed;
O, for twenty measures of sparkling red
To quench my thirst to-night.

---

33 Brüll, *Jahrbücher*, *ibid.* p. 19 no. 38 דרשה לפורים על היין שעשה מאיר. See also *Monatssch.* vol. 46, p. 277 no. 10b.

34 Of this hymn there are three versions extant. One is incorporated in the German and Polish rituals, one in some of the Spanish rituals for the outgoing of the Day of Atonement (Zunz, *Synag. Poesie*, p. 554; Landshuth, עמודי העבודה p. 113 no. 30 and p. 129 no. 11) and the third is found in the Prayer Book of Jacob Emden (פלטין בית אל העומד על שבעה עמודי שמים Altona, 1745, fol. 406b). The three versions open with the same verse, but vary in the succeeding verses, and the first two have the name Isaac in acrostic, and therefore are supposed to have one and the same author (See S. Baer, סדר עבודת ישראל, Rödelheim, 1868, p. 312, notes). J. Reifman found this hymn in an old Spanish Maḥzor in the morning prayers for the Day of Atonement (ציון I, p. 165).

35 It is mentioned in ס' המרדכי to Yoma; R. Mordecai died in 1310.

Your praise, my friends, aloud I'll cry
If ne'er the wine in my cup go dry.
With brimful jugs of beer we'll try
To get drunk to-night.

A holy deed I teach you, hear!
Men of wisdom incline your ear!
Keep your houses of water clear,
'Tis as bad as the night.

Summon courage men of lore
For Noah's sake, the Righteous of yore,
Who planted vineyards, unknown before,
To drink by day and night"[36].

This wine-song evidently grew out of the custom of making the fourth meal on Sabbath an occasion for much feasting and carousing. And though this custom has its origin in the Talmud[37], it did not take on its Bacchanalian form until the latter part of the sixteenth century, when the Mystics of the school of Isaac Luria made this meal, *King David's Feast,* as it is called in Cabbalistic writings, an important feature in their religious life.

---

[36] המבדיל בין כפור לפורים, ששונא את הגזורים,
ואוהב את השכורים הצועקים בלילה.
יין אדום אהבתי, וגם עם לבן נרתי,
ושותה מים שנאתי כאפלה וכאשון לילה.
צעקה ודמעות ירדה [אורידה], בראותי מים בסעודה,
הביאו לי עשרים מדה, אולי יספיקון לי הלילה,
חן וחסד יותן להם [לרעים?], אם תוסיפו יין בנביעים,
עם כוסות שכר מלאים אולי נשכרה זה הלילה.
קדושה אלמדכם, חכמים הטו אזנכם,
בערו מים מבתיכם, כי הם חשובים כלילה.
חזקו נבונים וחכמים, בזכות נח איש תמים,
אשר נטע כרמים לשכרות ביום ובלילה.

The above hymn is no. 48 on fol. 130 of Ms. ס' פיוטים ושירים מספרדים רבים Q. 178f. Sq. script. which was brought from Tunis by H. Hirsch and is now in the library of the Jewish Theological Seminary of America. Other poems in this ms. having the name Isaac in acrostic are found on fol. 82 (יה שמעה הקם דגל מרבבי), fol. 92 (יוצר מידו עושר וריש, אשיר לכבודו שי"ן יו"ד רי"ש), fol. 94 (יין טוב רטוב השקיני) and fol. 127 (יוצרי בורא נשיה). A later version of the same parody is found in another ms. of the Jewish Theological Seminary of America (D. 85 p. 5). It has two additional verses at the end and a number of variants. None of these, however, are of any great importance.

[37] Tal. Bab. Sab. 119b: ... לעולם יסדר אדם שלחנו במוצאי שבת.

In the first half of the seventeenth century, we find the parodist trespassing for the first time upon the sacred ground of the grave yard. For we know at least of three epitaphs on the tombstones of Venice that are liturgical parodies. One, dated 1616, parodies *Adon Olam*, and the other two, one of which is dated 1624, parody the first mnemonic in the Passover Haggadah. It is not unlikely that they are the work of Leon Modena, as he has written quite a large number of epitaphs[38].

Aside from these the only parody of this period is the Talmudic travesty of Joshua Abraham ben Simḥah Calimani, entitled *Pleasantries for the Days of Ḥanukah*[39]. Written at the age of thirteen[40], it shows the remarkable precocity of its author,

---

[38] See A. Berliner, *Hebräische Grabschriften in Italien*, Frankfurt a/M. 1881, nos. 21, 54, 55 and p. 6—7. The first of these, on account of its brevity and cleverness, may be reproduced here.

אדון נעלם	אשר הלך
בתום עם כל	יציר נברא
לעת אעשה	בחפץ אל
אזי טבת	שמו נקרא
ואחרי כ	קרות הקול
לרב גרשון	מאד נורא
והוא חיה	והוא הווה
והוא יחיה	בתפארה

(These parodies were brought to my attention by Mr. N. S. Libowitz.)

[39] מילי דבדיחותא לימי חנוכה. Venice, 1617. 4° 3f., according to a copy made for me by Rev. M. H. Segal of Oxford from the Venice ed. in the Bodleian library. Steinschneider (*Cat. Bod.* no. 6038) gives 4ff. The booklet opens with a dedicatory epistle addressed to Judah ben Salman de Serve (די צירוי). The parody proper begins on f. 2a with the Mishnah: מאימתי זמן צחוק של חנוכה ר' גרגרן אמר לאחר אכילה רבי צחקן אומר קודם אכילה, the rest is Gemara closing with the words בעי רב כוכן צחוק חנוכ' וקדוש היום מהו קדוש היום עדיף דתדיר או דילמא צחוק חנוכה עדיף משום פרסומי ניסא. בתר דבעיא הדר פשטא צחוק חנוכה עדיף משום פרסומי ניסא. It is also provided with Rashi and Tosaphoth. The same parody is also found in a Bodleian ms. (*Cat. Neubauer*, 1006, 2). It is not unlikely, that the מסכת חנוכה, a ms. that came from the library of Franco-Mendes into the possession of Sommerhausen (*Littbl.* VIII, 754; X, 789 and XI, 182) is only another copy of the same parody. I am also inclined to regard the "מסכת חנוכה mit Raschi und Tosafot", mentioned by Steinschneider in *Monatsschrift*, 47, p. 368, no. 23, as but another copy of the same.

[40] The dedicatory epistle closes with the words: "עבד ננש אל הדלת ואל המזוזה להיות נרצע לעבודתו לעד לעולם. קטן בחכמה ורך בשנים בן י"ג למצות יהושע אברהם בן לא"א הנשא והנעלה כמ"ר שמחה קאלימאני יצ"ו.

but it is without great merit otherwise. It imitates the style of the Talmud with some success, but it has no intrinsic wit or humor. On the other hand, the abundant use of such fictitious names as *Rabbi Glutton* and the like is probably due to the influence of the *Massekheth Purim* of Kalonymos.

This brings the third period in the history of Jewish parody to a close. In the second half of the seventeenth century parody began to show signs of revival, and from that day it has continued to grow until it has attained to a distinct rank in Hebrew belles-lettres of the nineteenth century.

CHAPTER IV

THE REVIVAL OF PARODY FROM THE MIDDLE OF THE SEVENTEETH CENTURY TO THE CLOSE OF THE EIGHTEENTH

The revival in the art of parody began in the last quarter of the seventeenth century. What seems to be the earliest parody of the period, dates from the year 1679. It bears no title, but it imitates the style of *Letters of Credentials,* and concerns itself with the feud between two factions. It may perhaps have reference to some political or communal events of that period, but the enigmatic language in which it is couched defies all interpretation[1].

To the same period may also be ascribed a parody of an *Almoner's Credentials,* entitled *The Humorous Letter for Purim*[2], addressed to the "mighty in drink", asking them to

[1] For the text of the parody see below Part II, chapter IV.

[2] מכתב הלצי לפורים "So schrieb Schorr auf den Rücken der HS." (Steinschneider, *Letterbode,* VII, p. 12, no. 27). Ms. Paper, Ital. curs. Q. 1 f. (not 2 Bl., as Steinschneider, *ibid.*). This ms. is part of a codex which was formerly in the possession of I. S. Reggio, but is now in the Bodleian Library (See Neubauer, *Cat.* no. 2221, 14). The statement "jetzt N. 24, Stück 10 in der Bodl." (*Letterb., ibid.*) is evidently a misprint. According to a copy made for me by Rev. M. H. Segal of Oxford, the Letter begins with the words יין אקחה אתיו ונסבאה שכר והיה כזה יום מחר גדול יתר מאר, followed by a long euphemistic title, beg.: לכם אישים נקרא כלכם אנשים ראשי אלפי ישראל המה הגבורים אשר מעולם.

extend their hospitality to the bearer, for whose name a blank space is left in the body of the letter. To all appearances, this parody has no historic significance, nor does it have exceptional literary merit.

It was, however, during the same period, that one of the most important parodies in Hebrew literature was written. In 1680, Jonah Rapa, probably a native, or resident of Vercelli, wrote a satire on Christianity in the form of the Passover Haggadah, which has come down to us in a number of manuscripts, some bearing the peculiar title of *Pilpul Zeman Zemanim Zemanehem*, and some the title of *Haggadah of Jonah Rapa*[3].

The parody begins by exposing to ridicule some of the customs prevalent in Catholic countries during Christmas, New Year's Day, Carnival, Lent and Easter. It even goes into detail in describing the Church ceremonials on Palm Sunday, Holy Week, and Good Friday. Incidentally, it decries the blood accusation, and points out the absurdity of it. Gradually, however, the parody develops into a satire on Christianity and its dogmas. Here it assumes first the nature of a polemic on the New Testament, and then branches out into a general denunciation of the Christian faith, treating of such matters as the divinity of Christ, his miraculous conception and birth, his human attributes and physical weakness, the crucifixion and the Trinity. Baptism, the eucharist, confession, Papal dispensation, the worship of the Virgin at the numerous shrines and the healing power attributed to relics also receive the attention of the satirist. The parody then closes with a narrative of events that transpired in Vercelli and Rome[4].

The minuteness and vividness with which the religious ceremonies and carnival excesses are described, show that the

---

It is signed by רב ממא ממפוניא, רב יינא סבא מן בצרה, רב יהודה הנחתום מבית לחם. The ms. is not older than the 18th. century, because the preceding ms. of the same codex was copied in 1769 (See Neubauer, *Cat.* col. 767).

3 For bibliography and the question as to the date and authorship of the parody see below Part II, chapter V.

4 For the specific description of the contents see *ibid.*, section 6.

author not only had a very intimate knowledge of the rites of the Catholic Church and the customs of the Catholic world, but that he must have seen and watched them with his own eyes. Nay more, we are even tempted to speculate, that at one time he must have participated in them, and that he wrote the satire on his return to Judaism after an involuntary conversion. This, of course, is mere speculation; but it gains additional credence from the harshness of many of his utterances. His knowledge of the New Testament is in keeping with his knowledge of Christian ceremonies. And though all, but two, of the New Testament passages which he controverts were already treated by Isaac ben Abraham Troki in his *Support of Faith*[5], there is no reason to suspect him of plagiarism. His wide knowledge of Church history and of all matters pertaining to Christianity precludes such a suspicion. At all events, his treatment is in every respect original, even if his arguments are not.

In his satire, he prefers to strike out right from the shoulder. Take, for instance, his exposure of the Carnival, which reads in part as follows:

> "In those days no lamentation is heard, sorrow and grief take to flight. No one asks for anything but plenty of wine and food. No sound is heard but that of stringed instrument and pipes, timbrels, harps and psalteries.... The wise man is sought in those days, but he is not there; the prudent cannot be found. Men of intelligence and knowledge are searched from one end of the earth to the other, but their place is unknown. The moral man — even his shadow is gone. Orators and poets have run away and joined the scoffers. The pious have become impious, the shrewd have lost their senses in drink... Judges have gone wrong, honest men turned defaulters. Princes cheat and magistrates keep themselves in hiding..."

Evidently, his satire lacks that subtle irony which made Profiat Duran's Epistle so powerful, and at the same time gained for it such great popularity. Undoubtedly, it is due to this directness and plainness of speech, that the parody has never yet seen the light of day.

---

5 For a list of the New Testament passages controverted in the parody, and parallel references to the *Hizzuk Emunah*, see *ibid.*, section 7; also section 8, Extract B.

The anonymous and still unpublished parody entitled *The Order of Passover and its Law*[6], which very likely belongs to this period, is a satire on imprudent marriages, a favorite theme in Mediaeval Hebrew literature. It relates how a notorious miser and woman-hater fell in love with a shrew, and how miserable his life was after marriage. It is, therefore, similar to Ibn Shabbethai's satire, but its plot is imperfectly developed, and the whole narrative can at best be regarded only as a chain of disconnected incidents. There is very little of historic interest in the parody, save the few remarks from which we gather, that it was customary for men to give their betrothed precious gifts of jewelry and fineries, and that people were accustomed to spend lavishly on wedding receptions. Here is what one of the wise men in the story says to the miser to dissuade him from marrying:

> "Listen my friend and let me warn you right here against the fate of the man that takes a wife, be she ugly or beautiful . . . A slave selling himself for a loaf of bread I call him, who takes a wife to satisfy his pleasure. On her account he will have to eat unleavened bread and bitter herbs in haste and in sorrow, with a trembling heart and longing eyes and a pining soul. . . But I have forgotten to preface this, that first of all, before they will say to you 'Come and take possession' it will be your duty to drive away all your present ideals. . . All men must visit their betrothed twice a day, and sometimes forty. They must play and joke with them and spend the time in vain pleasures and wild pranks as with a dear son or a playful child. . . If you do so, you will be happy, and you will know peace in your home; if not, do not come near her house, for her anger is of longer duration than her caresses. Above all, take care, that at the beginning of your courtship you give her ear-rings, either new or antique in style, crowns, golden bells and pomegrenates, necklaces and anklets, cauls and turbans, ankle chains, sashes and rings, pendants, veils and covers for the hand, belts, mantles and more things of this kind. . . . These are some of the duties of the man who is betrothed. The law holds good for all, and it has come down to us from distant generations"[7].

Interesting from another point of view is also the following passage, in which the miser's excuse for uncharitableness is expressed in terms not altogether unfamiliar to our ears:

---

6 For the bibliography and the question as to the authorship of this parody see *ibid.* chapter VI.

7 For the Hebrew text, see *ibid.*, extract A.

"When he gave a coin as alms to a poor man, he shouted at him saying: 'Why dost thou sit with thy hands folded? The sleep of the laborer is sweet; go, then, till the earth and live by the labor of thine own hands. Thy hands are not bound, nor are thy feet put into fetters. By your lives, all of you are poor, because you hold your hands akimbo. If you had in your possession all the gold of *Parvayim*, you would squander it. Do you perhaps wait for manna to come down from heaven, as it did for those who went out of Egypt, or for the earth to bring forth white bread and garments of fine wool, colored and embroidered, or do you wait for God to open windows in heaven!'"[8].

As a parody, this work is certainly one of the cleverest[9], and as a satire, it would likewise have ranked with the best in Hebrew literature, if not for one characteristic which detracts a good deal from its merit. It abounds in too many profane and vulgar expressions. And while this characteristic is not uncommon in the literature of the middle ages, it nevertheless becomes inexcusable, when it is overdone.

All the preceding parodies, however, since they have never been published, cannot be said to have perceptibly influenced the progress made in this branch of literature. The true revival of parody must be attributed to such works as have seen the light of day. It is, therefore, a noteworthy incident, that just as in the first period of its growth parody reached its culminating point in the *Massekheth Purim* of Kalonymos, so it began its revival in the latter part of the seventeenth century with a new parody of the same name and character. The *Massekheth Purim* of the seventeenth century, however, is not only of unknown authorship, but in its fifth and final version, it is the composite work of several authors[10]. Like some popular legend that grows in variety of incident and narrative as it is carried down the stream of generations, so this Talmudic travesty grew

---

[8] For the Hebrew text, see *ibid.*, extract B.

[9] Besides imitating the Passover Haggadah from beginning to end, it also has 24 of its paragraphs end with the names of the 24 chapters of the "Tractate Shabbath" as a sort of frame-work. This is what led Fränkel to describe it in his *Cat.* 5 (Husiatyn 1904) p. 68, no. 1020 as: "מליצות יפות ושירים מסודרים כסדר פרקי מסכת שבת".

[10] For proof of this theory, see below Pt. II chapt. VII, where the bibliography and the question as to the authorship of this parody are discussed at length.

in matter and changed in form as it passed from one ambitious copyist to another. In its earliest version, this parody is more Midrashic than Talmudic in character. There is very little of the Halakhic element in it, while the Agadic preponderates. In the second version, however, it not only grows in substance, but also assumes a different form. It preserves its Agadic aspect, and in addition assumes also the Halakhic. It has the true ring of Talmudic argumentation, though its diction is not as archaic as it should be. The third version is but a slight modification of the second, and the fourth is an inexact copy of the third. But the fifth and last version again presents a radical change in substance and form. In it, the element of Agada is much reduced, and the Halakhic passages much amplified. The arguments are put more compactly, the language is more concise, and the diction approaches nearer to the diction of the Babylonian Talmud. In addition, it is also augmented with parodies of the three best known Talmudic commentaries, namely, Rashi, Tosaphoth, and the Novellae of Rabbi Samuel Edels. This version, made by a number of Polish Baḥurim in the beginning of the eighteenth century[11], caught the fancy of the people. Though it was not published until 1814, it must have been copied and circulated quite extensively. It has certainly superseded the *Massekheth Purim* of Kalonymos in popularity, and to-day, is by far the most widely known parody.

In the first version, the parody has only one theme—the praise of wine.

> "Said Rabbi Baḳbuḳ (bottle): 'Whosoever drinks wine on Purim, and becomes as intoxicated as Noah the Righteous, will be protected the rest of the year from the evil effects of bad water. You may learn this from Noah the Righteous. For when the deluge came and drowned the whole world, even the giants, there remained no one in the world, excepting Noah, his wife and children and those who were with him in the ark, all because he was destined to plant a vineyard and become intoxicated on Purim. . .'"[12].

[11] See *Letterbode*, IX, p. 49.

[12] מסכתא פורים (Cracow, XVII th. cent.), f. 1 b. See below Part II, chapter VII § III.

"Rabbi Ḥamran (wine dealer) said: 'Why did the eyes of Isaac our forefather grow dim sooner than those of any other Patriarch? Because all his life he busied himself with nothing but digging wells, as it is told in the Pentateuch, and never planted even one vineyard. . .'"[13].

The same note runs through the whole parody. It is one long eulogy of wine and those who drink it to excess on Purim.

In all the later versions, however, the parody broadens out, and by means of Talmudic methods deduces from the Bible a number of fantastic laws for Purim, retaining all the while the seriousness of tone for which the Talmudic discussions are noted. In the manner of the first Mishnah of Pesaḥim, the parody begins:

"Mishnah. On the eve of the fourteenth (of Adar), water should be searched and removed from houses and from courtyards. All places where water is not usually kept need not be searched. — — — Gemara. Where is the Biblical authority for this law? It is found in the Scriptures 'So shalt thou put the bad away from the midst of thee' (Deut., xiii, 6), and nothing is bad but water; for it is written 'the water is bad' (2 Kings, ii, 19)"[14].

In the same humorous strain it is deduced from the Bible, that on Purim we must avoid passing a stream[15], and, if rain fall, must remain indoors[16]. Occasionally the humor turns into the grotesque, as in the following instances:

"When Rabbi Ḥamran drank wine on Purim and a drop fell on the ground, he fell on his knees and licked it off with the dust and all"[17].

"When Rabbi Shakran (drunkard) went to sleep on the night of Purim, he suspended a bag of wine over his head, from which the wine dripped through a puncture into his mouth"[18].

It has a number of excellent exegetical parodies[19], and the homiletics of the Talmud are likewise cleverly imitated[20].

---

[13] *Ibid. ibid.*

[14] מסכת פורים מן תלמוד שכורים, Warsaw 1885, f. 2a. In somewhat modified form in Mai's ed., col. 179; and in Blogg's ed. (1884), p. 1.

[15] In Mai's ed., col. 187; Blogg's, p. 7; מס' פ' מן תל' שכו' f. 3a.

[16] In Mai's ed., *ibid.*; Blogg's ed., *ibid.*; מס' פ' מן תל' שכו' f. 3b.

[17] In Mai's ed., col. 183; Blogg's ed., p. 6. In מס' פ' מן תל' שכו' this passage is not found. The same is found in the Cracow ed. f. 3a.

[18] In Mai's ed., col. 185; Blogg's ed., p. 6; not found in מס' פ' מן תל' שכו'. In the Cracow ed. f. 3b.

[19] For example, see Mai's ed., col. 213; Blogg's ed., p. 15; מ"פ מן ת"ש f. 8a.

[20] In Mai's ed., col. 201, beg. תניא כל המתעצל בשתיית יין בפורים; Blogg's ed.,

But the most humorous feature of this parody is undoubtedly the relation which it establishes, in Talmudic fashion, between well known historic events and the day of Purim. Thus, the Deluge came upon the earth, because that generation drank water on Purim[21]. The night on which Lot was intoxicated by his daughters (*Genesis*, xix, 33), was Purim[22], and so was the day on which Esau sold his birthright to Jacob[23], and the day on which Joseph made himself known to his brothers[24]. Similarly, the day on which Miriam, the sister of Moses, died was Purim; for since it is said: "and there was no water for the congregation" (*Numbers*, xx, 2), it must have been Purim[25]. The generation that died in the desert will have no share in the future world, because they drank water on Purim[26]; and, finally, the day on which Sisera fled to Jael's tent (*Judges* iv, 17) was Purim, and she killed him, because he asked for water[27].

To sum up, this parody is a fair specimen of scholastic wit. Thought, not fancy, subtlety, not imagination, pervade it. Its humor does not flow from the spring of life, as true humor should. It is the work of recluses, who have no eye for the real, no sense for the tangible. It is the product of a school that delighted in play on words, and attached as much importance to names of things as to things themselves.

Closely associated with the preceding parody, both in printed copies and in manuscripts, are a number of wine-songs, in the form of hymns, the theme of which is, that on Purim it is

---

p. 11; מס' פורים מן ת"ש f. 6a, beg. ת"ר כל המולול בשתיית יין בפורים also Mai's ed., col. 205, beg. ת"ר כשחלה רב בקבוק; Blogg's ed., p. 12; מס' פורים מן תל' שכו' f. 6b, beg. א"ר שתיין מאי דכתיב כי השתות יהרסון.

21 In Mai's ed., col. 181; Blogg's ed., p. 5; not found in מס' פ' מן ת"ש.

22 In Mai's ed., col. 199; Blogg's ed., p. 10; מס"פ מן ת"ש f. 4b.

23 In Mai's ed., col. 199; Blogg's ed., p. 11; not found in מס"פ מן ת"ש.

24 In Mai's ed., col. 203; Blogg's ed., p. 11—12; not found in מ"פ מן תלמוד שכזרים.

25 In Mai's ed., col. 207; Blogg's ed., p. 13; not found in מ"פ מן ת"ש.

26 In Mai's ed., col. 181; not found in Blogg's ed. nor in מ"פ מן ת"ש.

27 In Mai's ed., col. 183; Blogg's ed., p. 5—6; מ"פ מן ת"ש f. 2b.

our duty to drown our sorrows in wine and song, abstain from all manual work and do nothing but dance and carouse, give full freedom to our expressions and indulge even in profane language,—in a word, we may let folly rule the day[28].

From these we pass on to the parodies of the eighteenth century. Early in that century the *Burlesque Testament*, or the parody of the Ethical Will, and the parody of the Requiem came a good deal into vogue. The Ethical Will figured so prominently in Jewish literature of the middle ages[29], that the parodist could not but encounter it in his search after literary models, while the parody of the Requiem, though logically it should have followed the Will as the next and final episode in the human drama, really preceded it by a few centuries, as can be seen from the parody of Judah ben Isaac Ibn Shabbethai[30].

What seems to be the earliest effort in this line is a collection of parodies by David Raphael Polido, published in 1703 under the title of *Commemoration of Purim*[31]. Haman is described as lingering in prison, awaiting execution. Meanwhile he calls his family to his side and reads them his Testament. In language which parodies in part the Blessing of Jacob (*Gen.* xlix) and in part the Ten Commandments, Haman admonishes his children to live peacefully among themselves, and to unite in their hatred against the Jews. He also advises them to have no mercy on the poor, to abstain from the practice of charity, because it is profitless, to threaten their creditors with violence if they importune, and on the other hand, to give their debtors no rest if they refuse to pay promptly. Finally, he urges them not to steal from the poor, because they possess little that is worth stealing. Such, according to the parodist, are the Ethics of Haman.

The liturgic parody, which in this collection follows the

[28] See below Part II, chapter VIII.

[29] See I. Abrahams, *Jewish Ethical Wills* (*J.Q.R.* III, p. 436–484).

[30] See above p. 13 notes 53 and 54.

[31] See below Part II, chapter IX, § I.

Burlesque Testament is hardly worth the name of literature. It consists of curses and maledictions hurled at the head of Haman, the symbolic enemy and oppressor of the Jewish people. The several parodies of the Requiem, with which the collection closes, are no better. They all abound in word play, but are sadly deficient in ideas. Euphony is mistaken for thought, and paranomasia for humor. The one passage in the book, which may be called humorous, is where Haman requests his family to pension the parodist, that he may buy new clothes every Purim. We can see, as it were, the face of the poor, shabby scribbler brighten up as he labors over his puns, amused at his ingenuity in telling people what he needed without asking them for it.

Similar to Polido's parody, not only in name but also in contents, is the *Book for the Commemoration of Purim*[32] by M. C—i. of Modena, which is perhaps the pseudonym of Malachai Colorni, who flourished in that town in 1781[33]. It is written in the Aramaic dialect and is an attempt to present Haman's downfall in dramatic form. The parody draws a good deal upon the Midrash and the *Targum Sheni* of the Book of Esther. And though its literary execution, as a whole, is not much better than that of Polido's parody, some of the individual parodies embodied in the *Burlesque Testament* are better than the rest. Such for instance, are the *Epitaph on Haman's Tomb* and the *Lamentation of Haman*[34].

On the whole, however, it must be admitted, that from a literary point of view all these parodies are very poor. They represent the efforts of mediocre minds, and are not only void of the brilliancy of original invention, but are also without the lustre of clever imitation.

To the early period of the eighteenth century belongs also what may be considered the earliest specimen of Yiddish parody.

---

[32] See *ibid.* § II.

[33] See *Monatsschrift*, 1899, p. 105—106; Neub. *Cat.* no. 1379; אוצרות חיים p. 338: *Jewish Enc.*, IV, 180.

[34] See below Pt. II, chap. IX § II no. 1.

It has been embodied in a Yiddish Purim Play, the earliest printed copy of which appeared in Frankfurt in 1708, under the title: *Ein schön neu Achaschwerosch Spiel*[35]. Recently, there appeared *Dus Pirimspiel*[36], which is a new version of the Yiddish Purim Play, based on the collation of two copies, independently drawn up by two professional Purim Players, both of which point to a more ancient source.

The parodies found in these versions of the Purim Play are very quaint, and deserve to be reproduced on that account alone, but they defy all efforts at translation. In one of these, Mordecai is represented as the Father Confessor to Queen Vashti. Before she is led away by the executioner, Mordecai comes to administer the last rites. "Repeat the Confessional after me" — he says — "word for word", and thereupon he recites the blessing which Jacob pronounced upon the children of Joseph (*Gen.* xlviii, 16), but every word of that passage is so translated — or rather mistranslated — into Yiddish, that as a result, we have a string of nonsensical phrases extremely funny, though in parts somewhat vulgar.

Again, Mordecai appears in the character of a *Shadkhan*, or professional match-maker, on which occasion the Jewish marriage formula is parodied in quite a witty fashion. There is also a prayer by Esther, which is a clever imitation of the style of the *Teḥinnoth*, and in Schudt's edition of the Purim Play there is also a funny, but vulgar parody of the *Seliḥoth*[37].

In connection with the parodies in the Yiddish Purim Plays, mention must also be made of the *Ḳiddush le-Purim*, or the parody of the formula of the blessing over the wine, with which these performances always wound up[38]. It is similar in character to the English "Tom-o'-Bedlam", or the French "Coq-à-l-'âne"[39], but its construction is peculiar to itself. It is

35 See Schudt, *Jüdische Merckwürdigkeiten*, III (Frankfurt 1714), p. 202—225.

36 See Grunwald, *Mittheilungen der Gesellschaft für jüdische Volkskunde*, XIII, p. 4—28. The collation was made and edited by Dr. S. Weissenberg.

37 For the texts of all these parodies see below Part II, chapter X,

38 See Grunwald, *ibid.*, p. 3.

39 See Th. Wright, *History of Caricature*, p. 773.

formed by attaching to one Biblical phrase, ending with a certain word, another which begins with the same word, continuing the same process through a long rigmarole of meaningless phrases taken from all parts of the Bible. One of the cleverest of these parodies was published together with *Dus Pirimspiel* mentioned above[40]. Like the play itself this liturgic parody very likely had its origin in the early part of the eighteenth century, and is a product of Jewish folk-lore in Poland and Lithuania, where many versions of it are current among the students in the Yeshiboth.

The second quarter of the eighteenth century, as far as our knowledge goes, was barren of parodies[41]. But from the middle of that century they begin to appear more frequently and continue to increase in numbers without any further interruption. In 1750, or thereabouts, Samuel Mendes de Solla, Rabbi of the Jewish congregation at Curaçoa, composed a parody of the Passover Haggadah[42], and about the year 1756 Raphael Jeḥiel Sanguinetti preached a sermon before a religious society in Fiorenzuola in which he used the rules of the Italian game of *Tresette* to illustrate his ethical teachings[43]. The sermon as

[40] Grunwald, *ibid.*, p. 28 קדוש לפורים beg.: יום הששי ויכלו השמים השמים and closing with מספרים כבוד כבודו מלא עולם משרתיו שואלים איה שרה אשתך . . . ליהודים היתה אורה ושמחה . . . . ברשות מרנן ורבותי ברוך אתה שהקול נשמע בבית פרעה תקיעה גדולה שתיה גדולה.

[41] Perhaps the only exception to this is the satire on Christianity in the style and metrical form of the hymn אדון עולם, the first two verses of which are as follows:

מרון עולם אשר הלך
וכמו כל איש ישו גברא

It is found on fol. 98b of Joshua Segre's אשם תלוי, a ms. written in the third decade of the eighteenth century, now in the library of the Jewish Theological Seminary of America. The ms. was bought from D. Fränkel (See his אוצר כלי חמדה Husiatyn 1906, p. 13—15).

[42] "Orden de la Agada que se pende dezir en la noche de Purim. 12 ff. 4° Ms. Travestie de la liturgie pascal pour la fête de Haman" (Roest, *Cat. einer werthvollen Sammlung hebräischer u. jüdischer Bücher u. Handschriften.* Amsterdam, 1870, p. 83, no. 1404). See also G. A. Kohut, *Early Jewish Literature in America* (Publications of A. J. H. S., vol. 3, p. 142, no. 17 and p. 118).

[43] *Sermone in Idioma Ebraico Di buona morale sopra il Giuoco del Tresette.* Ms. no. 468 of the Halberstam collection in the Jewish Theological Seminary

such has little merit, but the twenty-six paragraphs into which it is divided, each headed by one of the rules of the game, are of considerable interest[44]. This parody is perhaps the only instance in which a trivial subject has been turned into the service of a serious discussion.

Later in the century, Isaac ben Raphael Luzzatto (1730—1803)[45], a younger brother of the well-known poet, Ephraim Luzzatto, wrote a satire in the form of a Talmudic parody entitled *Massekheth Derekh Ereẓ*[46]. The author is known to have had in mind his own native village, San-Daniel del Friuli, when he penned this satire[47]. It presents quite a different picture of Italian Jewish life than that given by Kalonymos in *Massekheth Purim*. The men are uncharitable and the women uncleanly. They are all uncouth in dress and vulgar in their manners. Gossip is rampant and hospitality is unknown. In

---

of America. 4° 9 f. Cursive Ital. script. The Ms. has no Hebrew title, but Rabbinovicz, who formerly owned it, gave the following erroneous description of it: "חבור מר' שמואל זכריה ראוינה על צחוק הקארטען כל דרכי הצחוק ע"פ מוטר" (Cat. Rabbinovicz, No. VIII (1885), p. 87. no. 32; cited also by Steinschneider in *Monatss.* vol. 47, p. 176, note 1). What led Rabbinovicz to mistake Ravenna for the author of the parody was the fact, that the name of Ravenna at the end of his letter of approbation is written in larger characters than the author's. To clear the reader's mind of all doubt on the subject, I reproduce here the author's introduction in condensed form: "הקדמה. אל זקן שקנה חכמה . . . כמוהורר שמואל זכריה ראווינה נר"ו . . . מיום היותי פה ללמד נמצאתי למד . . . וכאן היתה חברה קדושה היא חברת קובעי עתים . . . ודרוש נדרשתי מהם לעשות דרוש לכבוד התורה . . . וכן עשיתי מדי שנה בשנה . . . ויהי כהיום הזה . . . והנה רוח נשאתני ליסוד [ליסד] נושא הדרוש על צחוק הטרי"סיטי הנהוג והמפורסם . . . ומעתה הנה שלמים וכן רבים מבקשים ממני תופס דרוש זה . . . ולבי נוקפי . . . לערוב קודש בהול . . . לכן גמרתי בלבי לבא לחסות תחת כנפי מע"כת . . . וכל אשר יצוה אעשה . . . ואצא כצאת העבדים . . . כעבד הנפטר מרבו אשר בקרבו ישים או"ר ב"ו פיורנצולה יום ג' לד' נרות סדר אישׁ אֲשר רֹוֹח אֱלקים בו לפ"ק [516 = 1756] הצעיר רפאל יחיאל סנגויניטי" בוסיטי כ"ג יינאר התק"טו ליצירה. The reply of Ravenna is dated more plainly:

44 The game of *Tresette* as described in this parody is very similar to the English game of *Quadrille*. Both are played by four persons and the number of cards are forty; the four tens, nines, and eights being discarded from the pack (See *The Hand-Book of Games*, ed. by Bohn, London 1867. p. 225 et seq.).

45 For biographical data, see S. D. Luzzatto, אגרות nos. 140, 223, 321, and Grünwald, *Autobiographie S. D. Luzzatto's*, p. 23 et seq.

46 See below Part II, chapter XI.

47 See המגיד vol. 3, p. 54; אגרות שד"ל p. 786.

one passage the author seems even to accuse the villagers of being in complicity with thieves[48]. In a community of this character, it is not surprising to find the passage for card playing strongly developed[49]. Sad as this picture looks, it is not altogether without some humorous sides to it. The picture of the wives curling the hair of their husbands, and the men swarming around the fellow who chanced to don a new coat, each passing his opinion on the merits of the work, the value of the cloth, and the cheapness of the price, is extremely amusing[50].

In 1792 an anonymous travesty of the marriage contract appeared in Judeo-Spanish entitled *The Marriage Contract of*

---

48 This peculiar statement, found on f. 12b—13a of the ms. reads as follows: משנה ו. "יש גנב אחד לשני בתים ויש לבית אחד שני גנבים ומביא כלי עור וכלי מתכת ובגדי פשתן ואוכל נפש וכוורת של דבורים אפילו הן של ישראל. ר' פלוני אומר פעם א' שאלתי ממנו דלי או יורה ולא מצא והביא אלי כובע שעל ראשי וכשהייתי בבה"מ זכורני שנכנם פועל כותי לבקרני ושמחתי עליו שמחה גדולה עד שתמהו בי חברי ובקשוני על הדבר אמרתי להם זה הוא גנב של בית אבא".

49 One of the games, described in the third chapter (Ms. f. 13a—b), resembles in many points the English game of *Brag*. In both games nines and pairs are favorite cards [אל התשעה ואל הדומה], and the person who first makes up the cards in his hand thirty-one wins the third stake in *Brag*, and in the Italian game declares it at once [מצנע או מחליף וקורא שלשים ואחד]. See *The Hand-Book of Games*, ed. by Bohn, London 1867. p. 333 et seq. The description of the game as given in the manuscript is as follows:

משנה ב. "מצחקין בניירות המטונפות אל התשעה ואל הדומה ועושה להם סימן בצפרנים כדי להכירן. עבר על המספר מצנע או מחליף וקורא שלשים ואחד. ותיקין שבדור היו קורין את הדומה אעפ"י שאין בידם וסומכין על מה שיבא. היה לו א' בגוף עולה לו א' מן המספר וכך היה מונה אחד ואחד, אחד ושלש, אחד וחמש, אחד ושבע.

ג. אין בודקין את הקורא ובלבד שלא ינמגם, לפי שכולן זה לזה בחזקת רמאים. א"ר מנשיא מעשה באחד שקרא את הדומה ולא היה לו ונטל ארבעה או חמשה ניירות ולא עלה בידו. נמגם ואמר שעבר על המספר. הרגישו בו חבירו ומצאו בו שמץ פיסול ונטלו את מעותיו. ושוב מעשה באחד שקרא את התשעה ולא היה לו והיה מנמגם ובדקו אחריו ומצאו שהיה בידו ארבעים וחמשה והדומה, והיה לו מלך וסוס ועבד לרוץ לפניו".

50 Ms. f. 13b: "אין מסלסלין את השער אלא בשבתות היפים. כיצד הוא עושה? כיצד אשתו מתקנת אותו [אותן] אלא בברזל מלובן עד שישרף ושורה בשומן ונותנת עליו קמח כדי שילבין. מי שיש לו עששית של כסף מקנחו ברבים כדי שיהיו הכל מסתכלין בו.

אחד שיש לו בגד חדש הכל רצים כנגדו ונוגעים בשוליו, זה אומר כמה בקי זה האומן שעשהו, זה אומר צמר זה ממקום פלוני, וזה אומר שהוא ממקום פלוני. זה אומר שהוא ביוקר וזה אומר שהוא בזול. הורו חכמי פרקמטיא ששומעין את פיהם ואי אתה רשאי לחדש דבר מעתה".

the Daughter of Haman[51], and in the following year, Isaac Israel of Hamburg wrote a satire on the professional match-maker in the form of a parody[52].

Of much greater importance than these is the *Laws for Creditor and Debtor*, written by Zachariah Pugliese in 1791 or 1795[53]. It parodies the Code of Maimonides, but it is not a satire. It is rather a guide for pawnbrokers and money-lenders, giving in a very lucid and entertaining style, a full exposition of the rules and regulations which men of this calling should follow. All possible emergencies are considered. It also gives a detailed description of the intricate system of bookkeeping employed in the trade, all of which goes to prove the importance of the money-lender and the respect in which he was held among the Jews of those days.

The man who comes next under observation as parodist is Wolf ben David Buchner of Brody. With no aptitude for poetic art, this wandering bookseller and scribe attempted to imitate Gabirol, Ḥarizi and Bedarshi[54], and in his day his untasteful verses had considerable vogue. His technical turn of mind prevented him from seeing the beautiful and sublime in poetry, and showed him only the artificial side of it. He mistook artifice for art, and wrote poems of tedious length, whose only peculiarity is, that they are made up of words, each of which begins with a certain letter of the Alphabet, or consists of a fixed number of letters. In one of these productions[55], he inserted three parodies, one of the *Contract of Betrothal*[56], one

---

[51] כתובה די לה איהה די המן (In קומפלידו אליגריאה לה סיאה לה איהה, או שלמי שמחה, ס', Leghorn 1792, f. 22—26). Another "Kethubah de Haman הרשע", beg.: בסימן מר, בסימן קללה ואפלה is found in a ms. in Widdin (Bulgaria) described by M. Grünwald in *Jüd. Litbl.* XXIII (1894), p. 192. It is, however, a much later parody.

[52] שיח יצחק Ms. Carmoly 225. See *Letterbode*, XII, p. 65, no. 8.

[53] See below Part II, chapter XII.

[54] See my article on Buchner in *Jewish Encyc.* vol. III, p. 414—415.

[55] שירי תהלה. Berlin, 1797.

[56] תנאים לחג הפסח In שירי תהלה (Brünn 1800), f. 10b—12a. It opens with three introductory verses, the initial letters of which form an acrostic זאב, and the final letters כהן.

of the *Marriage Contract*[57], and one of the *Grace* recited at weddings[58].

In none of these is there much originality. They merely emphasize by repetition and greater detail, the idea expressed in Nagara's parody of the Marriage Contract. Jehovah is the groom, and Israel the bride. The Torah is the dowry and Mount Sinai the place where the marriage was contracted. The promise of Jehovah is to make Palestine a safe and comfortable abode for Israel, and Israel in return promises to remain faithful to her Lord. In fact, the similarity between the parodies of Buchner and that of Nagara is so striking, that late in the nineteenth century they were published anew and ascribed to Nagara, the editor failing to notice the name of Buchner in the acrostics[59]. There is, however, one striking difference between Buchner's parody of the marriage contract and that of Nagara. Buchner uses also the Ten Commandments as a frame work for his parody, so that each paragraph of the parody begins with a passage from the marriage contract, and concludes with one of the commandments.

Another representative of the last part of the eighteenth century, and one who deserves a place among the best of literary parodists, is Judah Loeb Bensew of Cracow. His *Order of Penitential Prayers for Purim*[60], or, as it is more often called, *Satire for Purim*[61], is a Hymnal for the worshippers of Bacchus,

---

57 כתובה לחג השבועות (*ibid.* f. 12a—13b), also preceded by six verses, having the acrostic זאב כהן.

58 שבע ברכות (*ibid.* f. 14).

59 סדר תנאים ראשונים מחג הפסח, ותנאים אחרונים מחג השבועות, וסדר הכתובה לחג השבועות ותוספת כתובה לחג השבועות בין ישראל לאביהם שבשמים הטיוחסים להרב . . . ישראל נגארי. Edited by Menaḥem Lazar Mahler (Lemberg 1878. 8°. 12 p.). The סדר תנאים ראשונים and תוספת כתובה are identical with Buchner's תנאים and כתובה, except that they are somewhat abridged in this edition. The סדר הכתובה לחג השבועות is the only part that belongs to Nagara. The תנאים אהרונים מחג השבועות is undoubtedly of recent date, and perhaps a later production of Buchner.

60 סדר סליחות לפורים כפי מנהג פולין פיהם מעהרן איסטרייך . . . שנת שתו שכרו וקיו לפ"ק. Anon. s. l. e. a. [Breslau ? 1794?] This date is according to Roest, *Cat.* p. 157, but in Zedner, *Cat.* p. 89 the date is given (1796?). 8°. 12f.

61 See below Part II, chapter XIII.

a Book of Devotion for lovers of wine and music. In language that vividly recalls the characteristics of the Piyutic style, the parodist describes the thrilling incidents in the history of Purim[62], and the tragic end of the ill-fated Haman[63]. He depicts in glowing colors the manner of celebrating the feast of Purim prevalent in his day[64], and gives two sketches of the drunkard[65] that are masterpieces of style and humor, and easily compare with Immanuel's famous *Song on the Chief of Drunkards*[66]. Satiated and feeling the effects of intoxication, the drunkard falls into a penitential mood, and gives expression to his feeling in the following manner:

> "How can I open my mouth or lift mine eye.
> Confused is my tongue from the tumult of wine,
> Also the light of mine eyes is gone from me,
> I am like one weapon-wounded" . . . . .[67].

His wine-song[68] is likewise one of the best in Hebrew literature. Hebrew poets of all times have occasionally indulged in sounding the praises of wine: Gabirol[69], Moses Ibn Ezra[70], Ḥarizi[71] and Immanuel[72], even Menaḥem de Lonzano, did not disdain to compose a wine-song in honor of Purim[73]. But the wine-song of Bensew has the additional interesting feature, that it is a parody of a religious hymn. And although it is encumbered with rhymes and acrostics, and is obliged to follow the original poem which it parodies, it nevertheless has an easy style, and shows no sign of labor or unusual effort.

The history of parody in the eighteenth century closes

---

62 מליצה לפורים nos. 10, 11, 13, 14.
63 *Ibid.* no. 12.
64 *Ibid.* nos. 2, 3, 4, 6, 8, 9, 15.
65 *Ibid.* nos. 1, 7.
66 שיר השירים . . . על ראש השכורים (מחברות, chap. 25).
67 מליצה לפורים, no. 1.
68 *Ibid.* no. 5.
69 The poem יני ככלות, which has been reprinted again and again.
70 ספר התרשיש (Berlin, 1886) chap. 2.
71 תחכמני chap. 27.
72 שיר על אדות היין (מחברות, chap. 25).
73 אתיו אקחה יין. In his עבודת מקדש (Constantinople?), f. 74a.

with a new literary form—the Zohar parody. The *New Zohar for Purim*[74] by Tobias Feder, though of uncertain date, and unearthed more than seven decades after the author's death (1817), is undoubtedly one of Feder's youthful productions, and therefore belongs to the literature of the eighteenth century. In the language and phraseology of the Canon of Cabala, Feder sounds the praise of wine. Wine, he says, is the elixir of life, the source of perfect happiness, the power that opens the gates of love in heaven and on earth[75]. It holds the key to the mysteries of the Universe[76]. Whoever abstains from it will not see the day of resurrection[77], but he who indulges in it freely, will share the good of this world and of the world to come[78]. Drawing upon some of the Biblical narratives, the parodist continues in the same strain. Wine, he says, brought the curse of Noah upon the head of Canaan, and played an important part in the episode of Lot's daughters; it procured for Jacob the blessing of his father, and brought Haman to his ignominious death[79].

The literary execution of the *New Zohar for Purim* must be pronounced excellent, even though we notice in it a lack of unity and occasionally meet with repetitions. For, aside from the fact, that it was the first attempt to parody the style and diction of the Zohar, we must bear in mind that it was most likely written at long intervals, which made repetition and looseness of construction almost inevitable.

---

74 . . ספר זהר חדש לפורים. Edited with an introduction by M. Tennenbaum in Graeber's אוצר הספרות, vol. 2, p. 1—15. Reprinted Cracow, 1890. 8°. 19 p. Contains זהר חדש לפורים (p. 7—10), רעיא מהימנא (p. 11—13), קילוסא דאליהו p. 13—15), אדרא קדישא (p. 15—17) and מדרש הנעלם ושאילתות (p. 18—19). A Ms. copy of this parody, with the title זהר לפורים, was made by the poet Abraham B. Gottlober, who added to it אגרת הפורים and presented it to M. Landsberg, from whose library it ultimately came into the New York Public Library (Cf. also *Monatsschrift,* vol. 46, p. 275, no. 6b).

75 *Ibid.* ed. Cracow, p. 7.

76 *Ibid.* p. 8.

77 *Ibid.* p. 12.

78 *Ibid.* p. 8.

79 *Ibid.* p. 13, 15.

There is a free flow of humor in the *New Zohar for Purim*, and one is almost tempted to believe, that, in praising the drunkard, Feder was indulging in fun at his own expense. For it is well known that he was strongly addicted to drink, and that liquor put him in the best mood for writing[80]. But for this very reason, perhaps, his humor is of a low order, and at times even vulgar and obscene in its allusions. The poverty under which Feder labored all his life seems to have infected his writings. The uncouth habits contracted during a life of wandering and begging[81] appear occasionally in his works, and are especially noticeable in this parody, because it was not intended for the public eye, and therefore not purged of its objectionable elements.

However, if we overlook this single objection, we may consider the *New Zohar for Purim* even superior in some respects, to most of the parodies of the eighteenth century. For, unlike most of them, it shows considerable satiric power. It is not mere word play, but the expression of a strong purpose. This purpose was to ridicule the wonder working Rabbis of the Ḥasidim, who had so abused the system of hermeneutics, that the text of the Bible became in their hands an instrument of folly and a tool for fraud. Adopting, therefore, the language and style of the Zohar, with which these Rabbis were most familiar, Feder proceeded to show that he could find a text for anything and everything imaginable—obscenity not excepted. In other words, he proved once more, that in citing Scripture, the Devil is never at a loss. The *New Zohar for Purim*, then, in as much as it deals with phases of contemporary life, may be regarded as the forerunner of the satiric parody, or the connecting link between the old parody and the new, between the parody that is merely entertaining and the parody that seeks to correct error and stamp

[80] Isaac Beer Levinsohn wrote the following epigram on Feder: "פעדער! עט שמך גם כעט לשונך; עט אם בו דיו אין, כתוב בל יוכל כי ריק, גם אתה באין יין לשונך אשכל הסופר) אל חכך דבק" (Warsaw, 1890, p. 11).

[81] See זהר חדש לפורים p. 4.

out evil. For only few of the parodies of the preceding centuries have any bearing on contemporary life and might have been written in any age and in any land, while the parodies of the nineteenth century are the direct product of the times, and reflect intellectual movements in general, and the progress of Jewish thought in particular.

CHAPTER V

PARODY FROM THE BEGINNING OF THE NINETEENTH CENTURY TO THE PRESENT DAY

With the arrival of the "modern spirit" in the last years of the eighteenth century, the satiric sense, after a long state of coma, awoke once more to activity among the Jews. The first twenty years of the nineteenth century were scarcely gone, when the new born satirists had grown into full strength and prominence. As Jewish literature in general came into closer intimacy with the new life and its problems, Jewish satire likewise assumed a direct bearing on life and reflected the spirit of the times. In this way the voices of the satirists were raised on all important occasions and on all grave questions. And the vehicle by which they chose most of the time to convey their messages was parody. So extensively was this form used by them, that the history of Jewish satire in the nineteenth century is virtually the history of parody of that period. Thus, we have one group of parodies satirizing the extravagancies of the Ḥasidim, another criticizing the sternness of the Talmudists, and a third attacking the unbridled radicalism of the advocates of Reform. Some deal with the life of the Jewish immigrant in America, and others with the manners, morals, customs and conditions of the Jews in Russia. We have parodies of socialistic tendencies and parodies of nationalistic tendencies. In a word, all social, religious and even many of the political questions of the day engaged the attention of the parodists and called forth either their ardent support or their vigorous protest. Here, however, there is no

attempt at an exhaustive treatment of the works of all the parodists of the nineteenth century. The abundance of material, as shown by the bibliography that is to follow[1], makes it impossible to do anything more than merely indicate the main currents into which the stream of parody branched out in the last century.

(A) PARODIES AGAINST THE ḤASIDIM.

The earliest parodies of the nineteenth century are directed against the Ḥasidic sect and the cult of the *Ẓaddiḳim*, or so called pious men. Pure and lofty though the creed of Ḥasidism, as formulated by Israel Baʿalshem, may have been, it was rapidly corrupted after his death. This rapid perversion, according to Schechter[2], "was due almost exclusively to the dangerous and exaggerated development of a single point in his teaching. That point, the honour due to the divine in man, was relatively a minor article in the original creed. But the later Chassidism has given it a distorted and almost exclusive importance wholly out of proportion to the grander and more essential features of Baalshem's teaching, until the distinctive feature of the Chassidism of to-day is an almost idolatrous service of their living leaders ..... Every other doctrine of Chassidism was rapidly pushed into the background and overlooked. Even the grand and fundamental doctrine of Omnipresence in the Creation was veiled by the special presence in the Zaddik". This peculiar doctrine of the Intermediary soon delivered the Ḥasidim into the hands of impostors, who paraded their piety and put a commercial value on prayer. Discerning the evil that lurked in the blind submission of the Ḥasidim to the will of their false leaders, and shocked at the corruption which the false Ẓaddiḳim practiced without let or hindrance, the conservatives as well as the progressists resolved to fight this cult of pietists to the bitter end. Only, the conservatives still fought with the old and rusty weapon of excommunication, while the progressists wielded the

[1] See below Pt. II, chap. XIV.

[2] S. Schechter, *Studies in Judaism*. N. Y. 1896. p. 35—37.

sharper weapons of satire and ridicule. Like David in the camp of the Philistines, the satirists threw off the heavy armor of serious disputation, and went forth to meet the false Ẓaddiḳim with the sling of parody in one hand and the smooth missiles of irony in the other. And though the fight lasted long and victory was at first uncertain, it was soon felt in the camp of the Ḥasidim that their heroes were dying and that their idols were falling to the ground.

The first and foremost parody against the Ḥasidim is the *Megalleh Ṭemirin,* or *Revealer of Secrets,* published by Joseph Perl of Tarnopol in 1819[3]. This satire had so many imitations, that it may be said to have introduced a new class of parodies into Hebrew literature, which might be called the *Hebrew Epistolae Obscurorum Virorum,* because of the numerous points of similarity between them and the famous Latin satires of Ulrich von Hutten and his associates. That the satire of the Galician Maskil of the nineteenth century was actually modelled after the work of the German Humanists of the sixteenth is not only a probability but almost a certainty. What the *Epistolae Obscurorum Virorum* strove to accomplish against the school-men and the monks, the *Revealer of Secrets* tried to do against the Ḥasidim and the Ẓaddiḳim. Both fought superstition and bigotry with merciless severity. Greed, indolence and craftiness were common to the mediaeval monk as well as to the modern Ẓaddik. As the Latin epistles were put forward as a correspondence between clergymen, so were the Hebrew letters, of which the *Revealer of Secrets* is composed, promulgated as a genuine correspondence between Ḥasidim and some of their opponents. In each case the parody is not of any particular text, but of the style and mode of speech peculiar to the people ridiculed. The Humanists amused themselves by imitating the *Kitchen-Latin* of the monks, the Maskilim by mimicking the corrupt Hebrew of the Ẓaddiḳim. "I shall write"—says the author

3 The bibliographical data of this and of all other parodies mentioned in this chapter will be found below in Part II, Chapter XIV, under the names of the authors.

of the *Revealer of Secrets* — "in the language which all the Ẓaddiḳim and men of our sect use, and in which was written the holy book *Praises of the Besht*[4], the holy books of Rabbi Naḥman[5], and especially the holy book of *Tales and Anecdotes*[6] and books equally as sacred[7]." The nature of this style is that it pays no heed to grammar, mixes the Hebrew with Yiddish, Polish and Russian words indiscriminately, and gives many Yiddish idioms in a literal Hebrew translation[8]. This latter characteristic, which produces an extremely comic effect, has become the distinctive mark of all the imitations of the *Megalleh Ṭemirin;* and those who used it seldom failed to acknowledge their indebtedness to Perl. By a strange coincidence, even the circumstances attending the publication of the *Megalleh Ṭemirin* were similar to those of the *Epistolae Obscurorum Virorum.* Both were accepted as genuine by the very people against whom they were written. And well may the Ḥasidim have mistaken the work of Perl for the product of one of their own sect, because no one knew their life better than Joseph Perl, and very few possessed such subtle humor and such imitative skill as he did. The character sketches in the *Revealer of Secrets* were so exquisite and so life-like, that many Ḥasidim, according to a contemporary of Perl, were, long after its publication, ashamed to appear in public for fear of being pointed out as the originals of these sketches[9].

The device by which the numerous letters of the *Revealer of*

---

4 שבחי הבעש"ט, Berditchev 1815.

5 Naḥman b. Simḥah of Bratzlav (b. Oct. 9, 1770 — d. 1811), the founder of the Ḥasidic sect known as *Bratzlaver Ḥasidim.*

6 ספורי מעשיות למה"ר s. l. 1815.

7 See מגלה טמירין. Lemberg 1879. fol. 6a.

8 It is noteworthy that all these perverted translations are found only in the letters of the Ḥasidim as if the parodist had intended to suit the perversion of style to the perversion of character. Of the fifty-one idioms found in the *Megalleh Ṭemirin,* thirty occur in the letters of Seinwil Werḥievker, thirteen in the letters of Selig Letitshiber and the remaining eight in the letters of five minor characters.

9 J. L. Rapoport in כרם חמד vol. 4, p. 45.

Secrets are held together as in a frame, is well suited to the character of the satire. Intended for an audience that was brought up to believe in the superhuman powers of the Ẓaddiḳ, the *Revealer of Secrets* is given a miraculous origin. Rabbi Obadiah ben Pethaḥiah, for many years the faithful servant of the Ẓaddiḳim, in a mysterious encounter with a man whom the Besht appointed guardian of the writings of Rabbi Adam, is said to have been presented with a talisman, by means of which he could make himself invisible and traverse many leagues in a twinkling. Aided by this wonderful contrivance to annul vision and annihilate space, he visited the homes of the Ẓaddiḳim, observed their habits and manner of life, overheard some of their secret utterances, obtained some of their confidential correspondence, and then set himself with religious fidelity to record the results of his observations in book form, and this he properly named the *Revealer of Secrets*.

The plot of the Revealer of Secrets, though clever and full of interesting incidents and episodes, is nevertheless of little importance to us, and may therefore be passed over. The real merit of the satire lies in its exquisite portrayal of character. Perl was not a mere observer, he was an artist. With the fertile imagination of a poet he breathes life and vitality into his characters. *The Revealer of Secrets* is not only a satiric parody, it is also a novel; in fact, the first realistic novel in Hebrew, in spite of the fact that it lacks the element of Love and the form ordinarily given to books of fiction.

The Ẓaddiḳ of Szalin and the Ẓaddiḳ of Dishpal are the principle figures in the Ḥasidic drama. Around them center all the activities, though they themselves never appear in front of the foot-lights. In keeping them behind the scenes, Perl again showed his knowledge of the peculiarities of the Ḥasidic mind. To the Ḥasid the person of the Ẓaddiḳ is so sacred, that he prefers to look at him through a cloud of mystery rather than to see him exposed to the vulgar eye. For this reason, we are permitted to know him only through the eyes of his secretary. From this functionary we learn, that the Ẓaddiḳ is infallible,

omniscient and omnipotent[10]. The Ẓaddiḳ stands in direct communion with the powers in heaven, and can bend even the will of the Almighty[11]. By mere word of mouth he can deprive one of life as well as restore the dead[12]. Miracles are ordinary occurrences with him. The distinction between the two Ẓaddiḳim is well drawn. The Ẓaddiḳ of Szalin is a man of magnetic personality, shrewd and entertaining. He holds his adherents by his enthusiasm and eloquence. He is clever enough to make us doubt the truth of the adage that "no man is a hero to his valet-de-chambre", because his own secretary regards him as the "King among Ẓaddiḳim"[13]. "I learned from his talk and his anecdotes", says this secretary, "more than could be learned from the instruction of other rabbis, and it would not tire me to listen to him for days without eating or drinking"[14]. The Ẓaddiḳ of Dishpal, on the other hand, though not as clever, knows to bring the masses under his wing. The secret of his power lies in his apparent hospitality to strangers[15]. It is an hospitality, however, that pays in the end. He, in fact, is the richer of the two.

The secretaries of the two Ẓaddiḳim, though less exalted in position, are the chief actors in the Ḥasidic drama, and of the two, Selig Letitshiber is by far the more cunning and unscrupulous. He is continually scheming to spread the influence of his Ẓaddiḳ, and never allows anything to stand in his way. Theft, bribery and forgery are some of the means he employs in gaining his points[16]. For him the end always justifies the means. He has only one passion—drink—, which is as intense as his devotion to the Ẓaddiḳ. Next to his master his closest friend is the wine bottle. He looks to it for comfort and for joy, in sorrow as well as in gladness. And when at last the

---

[10] See מגלה טמירין, ed. Lemberg, f. 11a.
[11] *Ibia.* 8b. [12] *Ibid.* 19b, 24b.
[13] *Ibid.* Letter 1 at the end.
[14] *Ibid.* f. 8a. [15] *Ibid.* Letter 70.
[16] *Ibid.* f. 9b, 12a, 14b, 15a.

angel of death comes to call him to the land where all the mighty in drink have gone before him, he comes in the shape of liquor[17].

A still more interesting personality we find in Seinwil Werḥievker, the intimate friend of Selig. In him are blended the traits of the knave and the fool, the coward and the adventurer. He is shrewd and at the same time credulous[18]; devoted to the Ẓaddiḳ and still dreaming of a time when he would play the role himself[19]. Selfish and ungrateful, he does not believe any one would do good from sheer kindness[20]. He is vindictive, impulsive and has no care for the future[21]. All he wants is good food and plenty of drink and tobacco. His millenium is the time when all those who are unfriendly to the Ḥasidim and the Ẓaddiḳim will be destroyed from off the face of the earth.

In contrast to these ugly Ḥasidic types, the author sketched with equal mastery and skill a number of beautiful characters from other ranks of the Jewry of his day. Moses Fishel's of Nigrad is the type of the young Talmudist in Poland in the early part of the nineteenth century. Among the Polish Jews of a century ago, Talmudic erudition was regarded as the *summum bonum* in life, and the rich among them were always glad to give their daughters in marriage to young men that showed promise of great scholarship. These young men were relieved from all worldly care. The study of the Torah was their task as well as their pleasure, and the synagogue was to them not only the House of the Lord, but also the Temple of Fame. Moses Fishel's is the type of this class of young men, and in spite of his ungainliness, we like him for his pure soul, his generous nature and his meekness. Unsophisticated to the point of naiveté, he nevertheless shows great independence of thought and firmness of conviction. It is extremely amusing to watch his attitude towards Ḥasidism, when he first encounters it. He appears to

17 *Ibid.* Letter 122.
18 *Ibid.* Letter 22.
19 *Ibid.* Letter 20.
20 *Ibid.* Letters 101, 151.
21 *Ibid.* Letters 22, 32, 61, 94, 95.

us as if one of the Talmudic sages had come to life again and were confronted with this hybrid creed of optimism and mysticism. He knows nothing of Cabala in which Ḥasidism had its origin. On reading a few pages from *Praises of the Besht,* he naively asks one of the Ḥasidim: "Who is this Besht, man or angel? Sometimes he eats, drinks and sleeps like an ordinary man . . . at other times he talks to angels and holds converse with the dead[22]." The idolatrous worship of the Ẓaddiḳ, which is one of the chief characteristics of later Ḥasidism, is utterly repugnant to his logical mind, and all efforts of the Ḥasidim to bring him into their fold are in vain. "Try to win him over gradually", writes the secretary of the Ẓaddiḳ to his friend Gershon Koritzer in Nigrad, "read with him daily one page from *Praises of the Besht,* but no more, induce him to go with you to your house and drink with you . . . contrive that he should take ablutions every day, for this is very important. In the bath house he will learn many things pertaining to our creed"[23] . . . But Moses will not submit to any of these absurdities, and instead of becoming the dupe of Gershon Koritzer, he argues so forcibly against the Ẓaddiḳim, that Gershon himself is thrown into consternation about his own faith and fears that he might be misled by this naive man who is so utterly ignorant of Ḥasidism[24].

The foregoing type, however, is that of a recluse, and to know the Talmudists of a century ago adequately, it is also necessary to know some representative men among them. With this object in view, Perl introduced the Rabbi of Kalne and his friend Michael Kahana of Kowen, both as disciples of Elijah of Wilna[25] and as men of affairs. In Kahana, Perl portrayed the high minded, courageous scholar fearlessly fighting corruption and evil; in the Rabbi of Kalne, he portrayed the same type of man struggling under adverse circumstances between principle and policy. In his heart the Rabbi of Kalne is opposed to the Ḥasidim, but his love for wife and children drive him to act as

---

[22] *Ibid.* Letter 43.
[23] *Ibid.* Letter 51.
[24] *Ibid.* Letters 26, 43.
[25] *Ibid.* Letter 76.

one of them. "I have heard", he writes to his friend Kahana, "that you always speak against the well known sect in public, but everyone is not situated as fortunately as you are. You live in a large city among people of culture and education who are loyal to you. God has given you great eloquence and a large soul; you, indeed, can rise up against the sect. Not so I, who dwell in the midst of a people of unclean lips, a people that knows not the way of God, a people all whose efforts are bent upon proclaiming the saintliness of their Ẓaddiḳ and glorifying him. One who would dare oppose them here, be it in ever so mild a way, would only risk his life .... Do not wonder, therefore, that I have ingratiated myself into the good will of the Ẓaddiḳ of Szalin ... Believe me I am endeavoring to become Rabbi in your city only because there it will be possible for me to throw off the unclean garb and show that I was forced by circumstances to belie my convictions"[26]. That these characters were taken from life is beyond any doubt. Any one familiar with the history of the period could name more than one scholar who was placed in the same situation as the Rabbi of Kalne, while men like Kahana were always to be found among the learned laity.

In the son of Kalman Bissinger, Perl depicted the young generation wavering between Rabbinism, with its preponderance of laws, and Ḥasidism, with its legends and wonders, its tangible Ẓaddiḳ-worship, its religious fervour and enthusiasm. Youthful, imaginative and new to the ways of the world, Bissinger's son was easily won over by the Ḥasidim through flattery and deceit[27], and when he took the decisive step he threw himself into the movement with all the enthusiasm of a dreamer. With an unsatiable thirst for the supernatural, he drank in all the myths about the founder of the sect, and the personality of Besht loomed up before him as the most wonderful in the history of the Jews[28]. In a fit of credulity, he demanded of the Ẓaddiḳ's secretary some of the relics of Besht, enumerated

26 *Ibid. ibid.* 27 *Ibid.* Letter 64. 28 *Ibid.* Letter 77.

in the book of *Praises of the Besht*, and the latter palmed off on him an old, rusty pipe, found while digging in a well, as the very pipe which the Besht used[29]. In the end, however, the young man realized that he was duped and came back to his old ways of living and thinking[30].

As champion of the Haskalah movement, Perl portrayed his ideal of a Maskil, or progressist, in Mordecai Gold, a native of Galicia, the seat of Haskalah in the beginning of the nineteenth century. Gold went to live with his father-in-law in Szalin, and there came in conflict with the Ḥasidim of Poland[31]. With a delicate touch of irony, Perl put in the mouth of the Ḥasidim all that he wanted us to know about their hated enemy. The secretary of the Ẓaddiḳ of Szalin speaks of him in the following characteristic way: "He is handsome, wears long curly hair, dresses well ... and talks quietly ... He has never read any of the sacred books of the Ẓaddiḳim of our time and is somewhat demented, because he is scrupulously clean in his attire, gives alms even to poor Christians and neither drinks nor smokes" ...[32] And Seinwil Werḥievker expresses his disgust in a similar tone. Gold, on one occasion bought the liquor monopoly to enable the small dealers to make larger profits[33], and on another occasion obtained for his towns people the right of holding property in their own name[34], whereupon Seinwil burst out with this tirade: "Every day he is making more friends among the people of the town, and many simple minded folk, who always adhered to us, do not even look at me now, and have no concern for our sect. At times they even make merry over us, all on account of this wicked man[35] ... Almost all the people, especially those who own houses, have allied themselves with this wicked man ... Only a few who come to our house of prayer, the poor and distressed, still remain faithful; and some of these even have received favors from the

---

29 *Ibid.* Letters 64. 67. 71. 72.
30 *Ibid.* Letter 136.
31 *Ibid.* Letter 8.
32 *Ibid. ibid.*
33 *Ibid.* 31.
34 *Ibid.* Letter 101.
35 *Ibid.* Letter 93.

wicked Mordecai, for indeed, he helps everyone"[36]. To round up the picture, Perl completed the story by letting Gold adopt the son of Seinwil, when the latter fled the country and left his family destitute[37]. Evidently, Perl wanted us to know, through Mordecai Gold, what his ideal of a Maskil was. That there were such noble men among the progressists is well proven by Perl's own life.

By this time the reader must have observed, that in the whole tableau of characters, thus far presented, there is not a single woman. Was it because the woman played so small a part in the communal life of the Jews? Perhaps. But it is more likely, that Perl did not understand her well enough to draw. In the whole satire, there is only one woman, Fredah Reb Isaac's, whose character is sketched with some degree of completeness, but even she must not be taken as a type. She is a poetic exaggeration, if you will, not a picture from life. With all her cleverness, culture, kindheartedness and good breeding she turns out to be a worthless creature, false to her benefactor, and untrue to her marriage vow[38]. Surely, Perl could not have meant to put such a libel on his people by presenting her as a type of the Jewish woman. We may, therefore, be grateful, that he made no further attempt in this direction.

From the review of the characters in the *Revealer of Secrets* let us proceed to examine how Perl seized on the salient characteristics of latter-day Ḥasidism. Solomon Maimon, who lived in the golden age of Ẓaddiḳism, has left us, in his autobiography, a graphic account of the solemn assemblies that were held at the houses of the Ẓaddiḳim on the Sabbath, and has also recorded some of the ingenious Biblical interpretations generally delivered on those occasions[39]. But his specimens are sane compared to those we meet with in later Ḥasidic writings.

36 *Ibid.* Letter 101. 37 *Ibid.* Letter 104.

38 *Ibid* Letters 2. 4. 10. 15. 61. 86—89. 94. 95. 103. 106.

39 See J. C. Murray, Solomon Maimon, an autobiography. Boston 1888. p. 163—170.

To get a clear conception of the way Homiletics was corrupted by the Ẓaddiḳim, one must turn to the parodies of Perl, because the counterfeit is more legible than the original. The exaggeration in the parody intensifies the peculiarities of the original and makes them stand out more prominently. To reproduce any of the homiletic parodies here is quite impossible. Let it be sufficient to point out, that from such a simple Biblical phrase as "Zimri, the son of Salu, a prince of a chief house among the Simeonites" (Num. xxv, 14), the Ẓaddiḳ of Szalin, according to the parodist, deduced by some entymological gymnastics, that one who feels temptation coming upon him should turn to the Ẓaddiḳ for help[40].

The Ḥasidic naiveté is well illustrated in the following argument of Selig Letitshiber: "Nothing in the world exists without faith. The bird flies from its nest in quest of food. If it had no faith it would not fly, for it has no assurance that it will find food, and should better remain quietly in its nest. Why does it fly even in rain and cold? But it is faith which gives it the desire and strength to fly . . . Now, since even a bird has faith it is a thousandfold more obligatory on us to have implicit faith"[41].

The fear of everything that is modern, so characteristic of the Ḥasidim, is briefly indicated in the interpretation which the Ẓaddiḳ of Akla gave to a dream of his. In the dead of night an old man appeared to him and placed a Hebrew Grammar on the top of the sacred books of the Ẓaddiḳim. He immediately woke and gathered all his followers and exhorted them to pray that the impending evil might be averted, for he looked upon the dream as a warning from heaven, that the Progressists would get the upper hand[42].

Lastly, the blind servility of the Ḥasidim is skilfully depicted in the narrative, which tells how the Ẓaddiḳ of Szalin celebrated the thirty-third day of the Omer[43]. The description is so vivid,

[40] *Ibid.* f. 66a. For other homiletic parodies see f. 24, 27b—28a and 50b.
[41] *Ibid.* f. 39b. [42] *Ibid.* 48a—49a.
[43] This date corresponds to the 18th day of Iyyar and is celebrated as a semi-holiday (cf. שו"ע § 493, 2). The cabalists attach special importance

that we feel as if the whole rural drama were enacted before us. We see the imposing figure of the Ẓaddiḳ lifted into his carriage and the turbulent throng of zealots about him wildly scrambling for his bow and arrow, and the din and uproar of the whole procession seems still to ring in our ears. Nowhere in the whole satire is the humor as rich and the irony as keen as in the passage which describes the lottery drawn by the violinist and the drummer for the different parts of the Ẓaddiḳ's bow, the former winning the cord and the latter the bent wood, each adorning his own instrument with the sacred memento[44].

Perl, therefore, showed his power as a satirist not so much by parodying the diction and style of the Ḥasidim as by parodying the Ḥasid himself. Addressing himself to the Ḥasidim, he put himself on their level, entered sympathetically into their ideas, and viewed life through their eyes. He imitated their speech, feigned their attitude of mind, simulated their love for exaggeration and assumed to share their belief in the supernatural. He argued like the Ḥasidim, laughed and scolded like Ḥasidim. In other words, it is the whole Ḥasidic atmosphere, not one solitary trait, that Perl subjected to ridicule.

Let us see now what was the influence that Perl exerted on his generation through this satire. The popularity of the *Revealer of Secrets* was unprecedented. We have the testimony of Rapoport, that it was read extensively in Galicia and Germany, and that many of the Ḥasidim were ashamed to appear in public for fear of being pointed out as one of the characters in the *Revealer of Secrets*[45]. But this popularity, according to the same critic, did not produce the desired effect. It neither checked the growth of false piety, nor deterred the young generation from flocking to the standard of Hasidism, as the

---

to this day, because of a tradition current among them that Simeon ben Yoḥai died thereon. It is customary to go to the woods and play with bows and arrows (cf. Jewish Encyc. IX 399b—400b).

44 See מגלה טמירין Letter 45.

45 See כרם חמד IV, p. 45.

author hoped it would. On the contrary, the evil assumed now a more sinister aspect than before. Previous to the publication of the *Revealer of Secrets* most of the Ḥasidim were at least deceived, but now they continued to adhere to the Ẓaddiḳim with their eyes open. There were many who laughed at the Ẓaddiḳim and mocked at their teachings, and yet kept up their relations with the Ḥasidim, and continued to pray in their places of worship, and from time to time made pilgrimages to some Ẓaddiḳ to keep up appearances[46]. The cause of this, according to Rapoport, was the fact, that, by this time, the Talmudists and progressists were no longer above reproach. The struggle between Ḥasidism and Rabbinism lost its religious aspect and became a struggle for social supremacy. From a conflict of opinions it turned into a fight for power. Therefore, those who were Ḥasidim of long standing did all in their power to uphold their party, while the young neutral generation, finding one party as culpable as the other, followed the line of least resistance and joined the Ḥasidim, with whom outward piety counted for more than true scholarship.

From Rapoport's point of view, therefore, the influence of the *Revealer of Secrets* could not be considered beneficial, for it only made the hypocrites more bold and shameless. We, however, who are removed from it by the distance of almost a century, are more competent to judge its influence. It must be admitted now, that by tearing off the mask of holiness from the face of impostors, the *Revealer of Secrets* did more than any other written instrument to weaken the power of the Ḥasidim. In Rapoport's time, Ḥasidism was still too strong to show signs of decay, but it was already doomed to succumb. It might have withstood anathemas indefinitely, but it could not endure the lash of ridicule and exposure very long.

The other well known work of Perl, the *Boḥen Ẓaddiḳ*, or *Searcher of the Righteous*, which is a satire on the manners and morals of the Polish Jews of a century ago, irrespective of

[46] *Ibid.* p. 48.

class or sect, deserves a good deal of attention as a satire, but as a parody it deserves only passing notice. The only trace of parody in it are the six imaginary conversations about the *Megalleh Ṭemirin* written in the peculiar diction of the *Megalleh Ṭemirin*[47]. The rest of the satire is couched in a simple and vigorous prose, colored here and there with intense pathos.

The next important parody belonging to the group of epistolary satires on the Ḥasidim, is *Dibre Ẓaddiḳim* or *Words of the Just*, by Isaac Baer Levinsohn, published in 1830. It consists of a fictitious correspondence between three Ḥasidim about the possible authorship of the *Megalleh Ṭemirin*, together with an imaginary dialogue on the same topic. Among the various novel opinions ascribed to the characters in the satire, we meet with the highly amusing theory, that the reading of books of pious men is beneficial even when the reader does not know the meaning of what he reads. It is based on the singular hypothesis, that our ideas, like material substances, are endowed with the physical property of heat while lodged in the brain, and that in the process of putting our ideas in writing the heat becomes latent and the ideas lie cold in the written words. The act of reading, however, has the virtue of setting the latent heat free and restoring to the cold words the heat of the original thought, converting them into a kind of psychic vapor, which enters into the mind of the reader even as steam of boiling water enters our nostrils[48]. Extravagant as this humour is, it is not unjustifiable. In the writings of the Ḥasidim one can find still greater extravagancies. The diction of the satire is genuinely Ḥasidic, and the few exegitical parodies equally excellent. In a word, though less skilled than Perl in the art of depicting characters, Levinsohn is nevertheless as successful as his Galician friend in bringing into full relief the idiosyncrasies of the Ḥasidic mind and the absurdities of Ḥasidic homiletics.

---

47 See בוחן צדיק Prag 1838. Letters 4—6.

48 See I. B. Levinsohn, דברי צדיקים Vienna 1830. Letter 1.

In the *Emeḳ Rephaim*, or the *Valley of the Dead*, his second important satire on the Ḥasidim, Levinsohn used as a device the popular belief that people in a hypnotic state could be made to tell what transpired in the next world. The satire consists of a fictitious correspondence, describring the way in which a well known deceased Ẓaddiḳ was punished in the other world as a hypnotic subject saw it. The narrative as a whole lacks all artistic embellishment, and reads more like a calendar of crimes, but one passage shows the skill of the parodist. It is where the Ẓaddiḳ imagines himself restored to life, sitting in the midst of his Ḥasidim at the third Sabbath meal and delivering a homily[49]. The parody is typically Ḥasidic in spirit and style and reproduces all the ejaculations and intonations of the Ẓaddiḳ, even his grimaces and gesticulations are minutely depicted. The whole speech is exquisitely funny and absurd, but for that very reason one must read it in the original to appreciate its humor.

About the middle of the nineteenth century Ẓaddiḳism sank as low as Mediaevel Monachism. Enriched by large contributions for absolution (*Pidyon*), the Ẓaddiḳim began to lead an unhealthy life of luxury. They played the part of Princes in Israel, and under the pretence of concealing their piety some of them indulged in gross immorality and dissipation, without in the least undermining the allegiance of their followers. The Ḥasidim were easily led to believe, that the Ẓaddiḳ was above the ordinary standard of morality and that he could enhance the cause of holiness even by transgressing the moral code. This phase of Ẓaddiḳism called forth a fresh series of epistolary satires in the style of the *Megalleh Ṭemirin.*

The anonymous satire: *Talks of those Golden Spouts* (*Siḥoth hane ẓantre dedahaba*)[50] is directed against Reb Baer Friedman, the Ẓaddiḳ of Leovo, who, in 1868, startled the Ḥasidic world

---

[49] See דברי צדיקים עם עמקרפאים Odessa 1867, p. 15 beg. לכבוד שבת! הא! הא! הא!

[50] See below Pt. II chap. XIV no. 341.

by his notorious desertion from the ranks[51]. The satire consists of a number of letters written by two old Ḥasidim and one newly recruited, covering the period between the Ẓaddiḳ's refusal to receive his Ḥasidim in audience and the arrival of his nephew Isaas of Bohush[52] in Leovo to induce him to retrace his perilous step. The correspondence proper is preceded by a letter to the editor of the *Ha-Shaḥar*, giving the reasons why it should be printed in that periodical. Ironically the satirist claims no other aim than to make fresh converts to Ḥasidism, by showing that a true Ḥasid need not fast nor pray nor do penance. The correspondence, he says, would make it plain, that a Ḥasid need not be learned nor pious, and that one may be steeped in vulgar pleasures and still be a Ẓaddiḳ.

With the enthusiasm of a novice, the new recruit describes in vivid and glowing colors his first impression of the Ẓaddiḳ's home, the jolly good company he finds there, the continual carousing in the Ẓaddiḳ's house of prayer and the tremendous ovation given to the Ẓaddiḳ's nephew on his arrival at Leovo, how every one fought and jostled and screamed in the effort to kiss his hands or the hem of his garment. The irony, however, is strongest in the last letter, which gives the Ḥasid's version of what had transpired in the private room, where the Ẓaddiḳ and his nephew met to discuss the situation over their pipes and a game of cards. "What shall I tell you, dear brother, the *Shekhinah* actually revealed itself there, for the room was full of smoke from end to end, as from twenty pipes. But it certainly was no smoke, because it was Sabbath, and therefore must have been the *Shekhinah* in full revelation . . . Then I saw them take many pieces of paper that looked like tablets, bearing strange images of female servants, priests,

---

[51] For all the facts in the history of Rabbi Friedman see מכתב גלוי in המגיד XIII, no. 8; קול קורא, *ibid.* no. 27; M. Orenstein אורות מאופל. Lemberg 1883; ילקוט הרועים Odessa 1869; כנסת הגדולה s. l. 1868; מאמר שבר פושעים Lemberg 1869 and תשובות המינים Zolkiew 1869. See also P. Smolensky's poem המשתגע in השחר vol. I, no. 6, p. 9.

[52] In the fifth Letter the name of the Ẓaddiḳ is disguised under the pseudonym ר' עברינא and the name of his nephew under ר' חיצ'קל מבאושים.

butchers, each one with two heads. Some of these they held in their holy hands and some they threw at each other. I do not know what all this signified, but I am sure there is some sublime secret in these tablets. For I have seen how careful they were with them and how they counted them many times ... And when I put my ear to the door, I heard many things which were unintelligible to me"[53]. Here the satire concludes with an imaginary dialogue between the uncle and the nephew, the former threatening to throw off the mask of piety and enjoy the pleasures of life openly and without restraint, and the other begging him to desist from such a step for the sake of the other Ẓaddiḳim. It is a fitting climax in the dramatic life of Rabbi Friedman, because all that occurred afterwards was the inevitable upshot of this meeting.

Another parody which has a similar historic background is *Hithgalluth ha-Yenuḳa bi-Stolin*, or the *Revelation of the Child in Stolin*, a satire by Judah Loeb Levin directed against the abuses of the Ẓaddiḳim of the House of Karlin in general, but in particular against the accession of the five-year-old son of Rabbi Asher of Karlin into the office of Ẓaddiḳ in 1873[54]. Besides the facts relating to this particular episode, the satirist also gives many stories and anecdotes about the Ẓaddiḳim of the House of Karlin, some of which he learned orally from Moses Aaron Schatzkes[55]. The chief merit of the satire lies in its veiled irony and piquant style.

Of the remaining epistolary parodies against the Ḥasidim mention need be made only of *Millah dimethiḳa kedubhsha*, or *A Word as sweet as Honey*, an anonymous satire on those who invest Ḥasidism with the dignity of a philosophic system and look upon Israel Baalshem as a great religious reformer[56].

The parodies against Ḥasidim, not in the epistolary form, are of minor importance, and only a few of them need be mentioned

53 See השחר VIII, p. 461—463.
54 *Ibid.* VI, p. 25—44.
55 See W. Schur, התחיה vol. I, nos. 23—24.
56 See השחר VII, p. 383—390.

here, such as N. Goldenberg's *Zwei Ḥasidim*, which is an extremely clever parody of Heine's *Zwei Grenadiere*; Joseph Ralbe's *Haggadah shel Pesaḥ*, which is an attack on the Galician Ḥasidim in New York, who brought one of their Ẓaddiḳim over to the New World in the early nineties of the last century, and *Sepher ha-Tiḳḳun*, which is a satire in the form of Caro's code on the Ḥasidic custom of drinking and making merry in the synagogue. Some of the parodies of Linetzky, Kaminer and Deinard are likewise aimed at the Ḥasidim, and among Erter's numerous satires against this sect there is also one Biblical travesty.

(B) PARODIES AGAINST REFORM JUDAISM

The Reform movement brought forth a considerable number of parodies, but not as many as we might have expected from the magnitude of the movement. The reason for this may partly be the fact, that in Germany, the cradle of Reform Judaism, Hebrew ceased to be the vehicle of contemporary thought as early as the beginning of the nineteenth century. It may also be due in part to the fact, that Reform Judaism has been more negative than positive in its tendencies. It started out with a desire not to construct but to pull down old structures. And since satire itself is a force that works more for dissolution than construction, it lends itself naturally more to constructive phases of thought. The latter reason may also account for the fact, that most of the parodies of this class are of a polemic nature. Fighting a negative movement is like fighting a guerilla war, with no definite fortifications to attack. The parodists, therefore, found it easier to direct their shafts of satire against the leaders of the movement than the movement itself.

The earliest satiric parody of this class is S. D. Luzzatto's Biblical imitation, entitled: *On the Cities that have gone astray* (*Al hᶜarim ha-niddaḥoth*), written in 1818, when the news reached Italy, that a number of Jewish communities in Germany were abolishing the use of Hebrew from the synagogue

services. The next is that of M. Steinschneider on the Rabbinical conference held in Frankfurt in 1845. It is entitled: *Ein Lustspiel in Zwei Aufzügen*, and consists of a series of imaginary conversations between the porter of the convention hall and a number of Jewish celebrities of ancient and modern times, who try in vain to gain entrance into the hall. One of these is Judah ha-Nasi, who desires to present to the convention a prospectus of a timely edition of the Mishnah, in which *Seder Zeraim*, (the Order beginning with a treatise on Benedictions) would be substituted by *Seder Ḳelaloth*, or a catalogue of terms of abuse against the orthodox and the conservatives, and *Seder Mo'ed* (the Order of Festivals) would contain *Massekheth Sonntag*, a treatise on the observance of Sunday instead of Saturday. The radical stand which Samuel Holdheim took in the movement brought upon him a vituperative satire from Moses Mendelsohn of Hamburg entitled: *Tiḳḳun Shabbath Ḥadash*, and Judah Loeb Nathan attacked the founders of the Reform Temple in Hamburg with a parody of the Zohar.

But the greater number of these parodies were written in America, where the Reform movement developed to extreme radicalism. The earliest is perhaps M. Scheindling's parody of the Ten Commandments, attacking the movement in general and the Pittsburg Conference (Nov. 16—18, 1885) in particular. Ephraim Deinard, Abraham Kotlar and Gershon Rosenzweig, in their parodies on the life of the Jews in America, naturally touch again and again on the American phases of Reform. The last devotes a whole chapter of his *Massekheth America* to the characteristic differences between the orthodox and the Reform Rabbi in America which is complimentary neither to the one nor to the other. Recently, N. Mosessohn published *A New Version of the Haggadah, for the use of Radical Reformed Jewry*, the severe tone of which provoked sharp criticism in the Jewish press[57]. But whatever might be said against its harshness of tone, it must be admitted, that it is very clever

57 See *American Hebrew* April 27, 1906.

and skilful. The following specimen, parodying the 116th Psalm, which forms part of the Passover Haggadah, speaks for itself:

> "*Ohavti*—Rabbi: I am glad when people hear my eloquence, when they give ear to my lectures on the topics of the day, "the typical Jew", or my eulogies on the unworthy dead, or when I console those in trouble, though in my heart I have no feeling for them. I even mention the name of God praying to save their souls, the existence of which I deny. I speak sometimes of God as a gracious and a righteous one, and I do it to preserve the simple ones, because when my finances are low they are those who save me. My soul rests in surety that for every time I mention God they will pay me with hard cash. I surely walk in the land of the living. They believe every word I say, even when I complain that my salary is insufficient. My soul is never afflicted by the fact that I belong to the brotherhood who are liars.
>
> *Mo Oshiv.*—Rabbi: What do I render to my members for all the benefits? I make toasts and mention the name of God. With this I pay all my people. I charge very high in case of the death of a pious crank. And why not, please? Am I a servant, the son of a handmaid? Have I not loosened the bonds of Judaism? Have I to sacrifice my atheism and call the name of God without remuneration? If I would do so, how could I meet my debts? In the courts of the temple is my Jerusalem. Halleluyah."

The most skilful parody of this class, however, is without doubt *The Chronicle of the Rabbis* by J. P. Solomon, which gives a humorous account of a banquet tendered by the New York Rabbis to Rabbi Gustav Gottheil in honor of his seventieth birthday. It is a satire, in the form of a Biblical travesty, on the leading Reform Rabbis of New York in the last decade of the nineteenth century, and shows the writer's exquisite sense for the diction and style of the Bible. The temptation to quote from it is very strong, but the polemic tone of the satire makes it undesirable.

(C) SOCIALISTIC AND REVOLUTIONARY PARODIES

The modern socialistic movement with which Jews have identified themselves from its very inception, has, of course, produced a considerable amount of literature in Yiddish as well as in Hebrew. The typical socialistic parodies are marked by one or more of three characteristics. They either rail at religion, or attack the prevailing economic and political systems,

or preach materialism, or do all three at once. These characteristics may be regarded as the indirect result of the reforms instituted in the reign of Alexander II. The new life to which Russia awoke after the Crimean war and the partial emancipation of the Jews inaugurated by the young monarch, brought the young Jewish generation into closer touch with the Russian people and Russian literature. The would-be Talmudists quickly availed themselves of the opportunity of Russianizing themselves and soon came under the influence of Dostoyesvsky, Tchernichevsky and other Prophets of Nihilism, from whom they acquired the tendency of disregarding all authority in religion, politics and literature, and of viewing life from an entirely utilitarian, or materialistic point of view. But while the utilitarian tendency showed itself in various branches of literature, as for instance in Poetry, where the romantic school of Wessely and Lebensohn was superceded by the realistic school of Gordon, and in Criticism, where Paperna and Kowner came out openly with the demand that modern Hebrew literature should represent modern Jewish life, the irreligious tendency, on the other hand, could be detected only in socialistic writings. In no other department of Jewish literature do we find the language of the Bible turned against the sanctity and authority of the Bible.

Exactly when socialistic ideas began to make their appearance in Jewish literature it is difficult to say, but it probably was in 1877. In that year two young Russian revolutionists, Aaron Liebermann and Morris Winchevsky, started the publication of *Ha-Emeth* (*Truth*), with the avowed purpose of preaching socialism to the Hebrew reading public. Later, when the Jewish exodus from Russia brought large numbers of socialists to England and the United States, socialist newspapers and magazines were established in London and New York. The parodist, of course, lost no time in putting in his appearance in this field of literature as well. In fact, the first Hebrew socialistic magazine contained also the first socialistic parody, the *Tephillath ʿAl Ḥet,* or *Prayer for the Sins of the Rich,* by M. Winchevsky.

This liturgic parody, however, though a general impeachment of the wealthy class, is mild and inoffensive in comparison with other socialistic parodies. It merely enumerates the various charges which Labor has from time to time brought against Capital, but it has neither the sting of the satirist nor the vehemence of the agitator. Winchevsky seldom displays his irreligious tendency, unless he be the author of some of those blasphemous parodies published anonymously under the title of *Tephillah Zakkah*[58]. He dwells more often on the wrongs of the rich and the evils of the existing political and social systems. His parody of the thirteen dogmas is a fair example of his satire. He takes modern civilization to task for many of its shortcomings and expresses in an indirect manner some of the aspirations which socialists fondly cherish for their Utopia. Here are some of his dogmas.

> "I believe with perfect faith, that whoever profits by the labor of his fellowman without doing anything for him in return, is a willful plunderer.
>
> I believe with perfect faith that 'the poor shall never cease out of the land' until each man shall work for the community as much as he can and the community shall provide each man with his needs.
>
> I believe with perfect faith, that women will remain the slaves of men, or their playthings, as long as they will depend upon the will of others instead of enjoying the fruit of their own labor.
>
> I believe with perfect faith, that labor and handicraft will be despised by all as long as the working men will labor to satisfy the appetites of the idlers"[59].

The most forcible illustration of the utilitarian tendency in Hebrew literature is found in the *Mishnah of Elisha ben Abuyah*[60], an anonymous parody, which rumor ascribes to the author of *The Sins of Youth*[61]. The skill with which the style of the Mishnah is imitated in this satire and the extensive Talmudic knowledge displayed therein, would indeed point to a scholar of the Lilienblum type, while the views advocated by the

---

58 See below Part II, chap. XIV, no. 394.

59 Cf. שלשה עשר עקרים nos. 2. 3. 8 and 9 in מחזור עם תפלה זכה Leeds 1903, p. 61.

60 See below Pt. II, chap. XIV, no. 59.

61 M. L. Lilienblum, חטאת נעורים Vienna 1876.

parodist are certainly not much in discord with those which Lilienblum held when he committed the sins of his youth to paper. The world, argues the parodist, is guided by natural laws, and society depends upon production. Therefore, all our duties resolve themselves into two: Knowledge of the laws of nature and participation in the world's production. He who does not produce what is useful and necessary owes the world a debt. For this reason women and children must also do their share of the world's work. Again, whatever nature herself has implanted in us deserves study, but that which man has invented for himself, as language, national customs and religious observances, is not worth while troubling about. In other words, the whole structure of civilization should, according to the parodist, be built out of one substance—material progress.

The most representative socialistic parodist, however, is B. Feigenbaum. He is the author of half a dozen clever parodies, some in Yiddish and some in Hebrew, in nearly every one of which we detect the presence of the three characteristics that mark the typical socialistic parodies. In his largest parody, *The Passover Haggadah According to a New Version* he agitates vehemently against the privileged classes[62], paints in sombre colors the life of the workingmen[63], and persistently calls upon them to unite against the oppression of the task masters[64]. He regards the liberty of the individual as the most potent force working for progress[65], accuses religion of being the servant of the rich[66] and proclaims material progress as the God of the future[67]. His parody of Psalm 113, which he turns into an apotheosis of liberty and his parody of Psalm 47, in which he calls upon the workingmen to throw off the yoke of religion, government and capital, are so characteristic of this class of parodies that they may be rendered here into English to show

---

[62] הגדה של פסח על פי נוסח חדש Genève 1900. p. 4.
[63] *Ibid.* p. 3. [64] *Ibid.* p. 16. [65] *Ibid.* p. 13—15.
[66] *Ibid.* p. 5. [67] *Ibid.* p. 16—19.

the kind of intellectual food on which the Jewish workingmen have been fed through the medium of the socialistic pamphlets.

"*Halleluhu!*—Praise, O ye honest people, praise the name of Liberty. Blessed be the name of Liberty from this time forth and forevermore. From East to West the name of liberty is to be praised. She hath risen high above all nations, unto the heavens hath she reached. She hath ascended heaven and driven away the Gods, hath come down upon earth and broken the chains. She raiseth up the friendless out of the dust, the needy she lifteth up from the dunghill. And sets them with the nobility, with the foremost of the people. The mother, the house wife, the female slave she sets with the men. She tastes of human happiness and is glad"[68].

"*Lamenazeaḥ libene Koraḥ*—A Psalm for the naked children. O join hands all ye peoples, call unto your brethren with a loud voice. For Religion, Government and Capital are the most high and terrible, they are tyrants over all the earth. They subdue people under them, and the nations under their feet. They choose our inheritance for themselves, the fruit of our labor they love—Selah. Awake ye brethren with a shout, rouse others as with the sound of a trumpet. Learn knowledge, learn it, learn righteousness, learn it. For they subdue all the earth, they grind the poor. Make righteousness rule over the nations, place justice on their holy throne. Laborers of all nations, gather together. To us belong all the treasures. To everyone belongs the world, the beautiful world"[69].

Bold as these utterances are, they appear quite inoffensive in comparison with the brazen blasphemy of the anonymous parodies published by the *Pioneers of Freedom* of New York under the title of *Tephillah Zakkah* and by the *Anarchistic Group* of Leeds (England) under the title of *Maḥzor im Tephillah Zakkah*[70]. Some of these parodies, it must be admitted, show considerable skill in imitation, but the vulgarity with which they attack the most sacred traditions, obscures their literary value. The antipathy which they display towards anything that savors of religion is only equalled by the insolence which prompted their authors to outrage the sensibility of their coreligionists in turning the Day of Atonement into a day of hilarity[71]. On the

---

[68] *Ibid.* p. 14.

[69] Cf. מחזור עם תפלה זכה, Leeds 1903. p. 13—15.

[70] See below Pt. II, chap. XIV, no. 394 and 368.

[71] These broadsides were issued by the so-called anarchists as announcements of the annual ball held by them on the Day of Atonement.

other hand, it would be unjust to accuse these men of anything but radical fanaticism. We are not surprised, however, to find that in an anti-socialistic satire parodying the Thirteen Dogmas, an over-zealous satirist has stamped these men as the enemies of humanity[72].

(D) PARODIES ON THE MANNERS, MORALS, CUSTOMS AND CONDITIONS OF THE JEWS IN RUSSIA.

By far the greater bulk of the parodies of the nineteenth century belongs to the class of satires on the manners, morals, customs and conditions of the Jews in Russia. Since the middle of the last century, more than a dozen parodies have appeared in book form and about five times as many in contributions to periodicals, all dealing with the various phases of Jewish life in the land of the Czar. Some of these are of a miscellaneous nature, but the greater number of them are devoted to single phases of Jewish life, and are as varied in character as the subject of which they treat. There are some among them that take superstition as an object of satire, others expose luxury and card playing, still others turn their chastising rod upon the unscrupulous merchant and the merciless physician. Some, again, treat of the vexatious meat toll, known technically as the Basket-Tax, imposed on the Jewish communities since 1844[73], others deal with the misery of the Talmud Student and the Hebrew teacher, while those of more recent years have Anti-semitism and Zionism as their theme. In the short space that can be allotted to them here, only the most important can be discussed, and even these must be treated in a brief manner.

The earliest parody of this class is the *Treatise on Poverty* (*Massekheth Aniyuth*) by Isaac Meir Dick. It is of a miscellaneous contents and therefore may well serve as an historic document of Jewish life under Nicholas I. Having spent the greater

[72] See below Pt. II, chap. XV, no. 16.

[73] See *Jewish Encyclopodia* II 578 b.

part of his life in Wilna, the Jewish metropolis of Lithuania, Dick had ample opportunity to study the inner life of the Jews in almost all its phases. But while in his Yiddish stories he displayes a kindly and sympathetic humor, in this satire he touches only that which can be censured or condemned. Whether it be the physician or the Ḥasidic Rabbi, the usurer or the Hebrew teacher, the Ḥeder or the market place, he dwells only on the evil instead of the good that is in them. Some times his reproachful mood carries him so far, that he becomes almost malicious; as for instance, when he lays the charge of gross immorality at the door of the Jewish women that engage in business[74]. Occasionally we meet with passages that reflect the sad history of the Jews under Nicholas I. The terrible time which the conscription law of 1827 brought upon the Jewish population, driving many of them to marry off their children before they had reached their teens, is hinted at in the following peculiar manner: "They told of Rabbi Shakran, that he was one of the great matchmakers of his generation, and that he made twice as many matches among children as the number of people that went forth from Egypt. In his day it was investigated from Dan to Beersheba and there was not a boy or girl unmarried"[75]. Again in the frequent reference to the ameliorated conditions of converted Jews we are reminded of the strong measures which Nicholas I took to convert Jews to Christianity. The extreme poverty and wretchedness in which the Jews lived at that time is pathetically put in the following manner.

> "There is no Christian who has no land and no Christian without a trade; his existence is sure und his trade is lasting. If he dies his children inherit his possessions and take his place. But not so is the case of the Jew; he has no land, and he has no trade, and when he dies his children go begging"[76].

So strongly is poverty linked to the Jew that if a Christian be converted to Judaism he is sure to become poor at once, and vice versa, as soon as a Jew puts on Christian clothes

---

74 Cf. I. M. Dick מסכת עניות Wilna 1878, p. 26.
75 *Ibid.* p. 28. 76 *Ibid.* p. 17.

he is already on the way to wealth[77]. Dick also censures his generation for its aversion to the artisan's life, the lack of order in communal life and the want of system in the education of the young. Parodying a well-known Talmudic Agada he describes the metamorphosis of a Jewish child in the following way:

> "The Rabbis have taught, a Jewish boy after seven years of age turns into a gamin, a gamin after seven years becomes a bridegroom, a bridegroom after seven years becomes a *pater familias*, a *pater familias* after seven years becomes a Hebrew teacher, a Hebrew teacher after seven years turns into a matchmaker, a matchmaker after seven years becomes a wedding bard, a wedding bard after seven years becomes an idler, and as soon as he becomes an idler he falls a burden on the community until he dies and departs from the world"[78].

With all its severity, however, the *Massekheth Aniyuth* is one of the best Talmudic parodies in Hebrew literature. Its harshness does not detract from its literary merit, and the two or three coarse expressions are lost among the numerous witty remarks and clever turns of speech.

Different in tone as well as in execution are the parodies of Isaac Kaminer. Poetry, doggerel, or by whatsoever name we choose to designate his liturgic parodies, we cannot but admit, that they are unique in temperament as well as technique. Free from all the chains of prosody, his verses flow with the rapidity of a torrent, carrying us onward, ever onward, until they break over the precipice of a pun — and we stop for breath. Some times his verses sound like the rush of a waterfall, always the same rhyme, always the same word at the end of every line, and yet never monotonous. And, again, we feel at times, that it is not the style as much as the personality that captivates us. We feel that he is burning up with an inextinguishable passion for his suffering people, that a sharp agony is gnawing at his heart, the agony born of the oppression of his race. Even in his harshness we detect the touch of pathos, and in his sarcasm there is the softness of pity. And

---

77 *Ibid.* p. 10, 17. 78 *Ibid.* p. 27—28.

intense as his satire is, so is the range of his subjects narrow. He has no mind for anything but the condition of his people. Some times it is the iniquity of his own brethren that provokes his anger, but more often it is the wrong they suffer from without that touches the strings of his heart. And the form in which he chooses to express his feeling is equally limited. With the exception of a few short Talmudic parodies, all his satires imitate the liturgy. Partly from a desire to elude the Russian censor and partly because it harmonizes with the concept of parody, he passes most of his satires as *Liturgics According to the Rites of the Lost Ten Tribes*. Though many satirists before him have parodied single portions of the liturgy, he was the first to attempt a parody of the whole Prayer Book[79]. And while he never fully carried out his plan, still such of his parodies as *Seder Bedikat Ḥameṣ, Seder Kapparot le-Baal Takse, Mi-Sidduro shel Ha-RIBA,* and *Kinot Mi-Siddurom shel Bene Dan* justify us in the belief, that had he lived longer he might have carried out his plan.

The desire to render some of his parodies into English is very strong, but his style baffles all powers of translation. However, not to leave the reader entirely unacquainted with his satiric style, an effort is made to render one of his parodies of a lighter vein.

The Hebrew Author.

"And thus spake the Age in which we live to-day to the Hebrew author: Because thou hast listened to the voice of thy understanding and hast eaten of the tree of knowledge and hast put forth thy hand and hast taken also of the tree of Law and eaten, because thou hast done this and hast implanted in thine heart wisdom and faith together, hast studied the new books of enlightenment and hast also kept the commandments of the Torah, which have become obsolete, and hast not put away the old for the new; because thou hast done this, cursed art thou above all men and above all inhabitants of the land. Naked and barefooted shalt thou go, and bread of affliction shalt thou eat, and poems shalt thou write all the days of thy life. And I will put enmity between thee and the Children of Israel. The Ḥasidim shall call thee Infidel and the

79 See השחר VII, p. 382.

young Maskilim—credulous. Cursed is Hebrew literature for thy sake, in toil shalt thou eat of it all the days of thy life; shame and disgrace shall it bring forth to thee and thou shalt eat and be full of the scorning of those that are at ease. In the sweat of thy face shalt thou publish books, but bread thou shalt not gain by them, for the booksellers will take it away. I will greatly multiply thy wants and thy troubles, in sorrow thou shalt bring forth books, and thy desire shall be to learning, and it shall rule over thee. Thou shalt not live by thy pen, and thou shalt serve literature free without compensation. And it shall come to pass when thou shalt be hungry that thou shalt grow wroth with anger and shalt curse learning and education and shalt shake their yoke from off thy neck. Then shalt thou think and say in haste, It is vain to serve learning, and what profit is there in searching for it. In vain have I grown wise and have refined my soul with wisdom. The earth is given to folly, ignorance prospereth . . . So shalt thou curse and wail until thou shalt return to literature and repent. For thou art learned, and to learning thou shalt return"[80].

The parodist to claim our attention next is Joseph Brill of Minsk, who may be regarded as one of the foremost satirists of the nineteenth century. His first satire, the *Mishnah for Critics* published in the eighth volume of *Ha-Shaḥar* is a guide for literary critics. With full knowledge of the mysterious doings of the literary Deities, the parodist tells the uninitiated of the methods generally followed by the critics, the attitude and the duties of the editors toward their contributors, the class of books that should not be criticised, the proportion of the critique to the book criticised, the responsibility of the critic, the right of the critic to conceal his identity, and what class of writings pays best. Occasionally he throws out some useful suggestions to the literary aspirant, as for instance not to be vehement and vituperative, not to go against the spirit of the age, nor to trifle with others and above all to write in clear idiomatic language. He also complains of the superabundance of rhymesters and Biblical commentators, and strongly condemns the Higher Criticism.

His commentary on the parody partakes of the nature of a survey of contemporary journalism, but is free from polemic. Illustrations of literary traits, both good and bad, are taken from

---

[80] See below Pt. II, chap. XIV, no. 134.

contemporary periodicals, but the spirit in which this is done is candid, impartial and just. In a word, though this small guide does not give all the necessary information about the practical side of literary work, it has a most interesting way of telling things, and is written in a style that is at once masterly and remarkable for its resemblance to the style of the Mishnah.

Encouraged by the favorable reception which his first parody found in all quarters, Brill determined to try his powers again along the same line, and after the lapse of two years produced a second parody, *The Midrash for Scribes*, which was published in the tenth and eleventh volumes of *Ha-Shaḥar*. In tone, style and purpose the two parodies are alike, but the scope of the second is much larger. In the *Midrash*, Brill gives an epitomized history of Hebrew Journalism from its inception in 1784 down to his own time. He seizes on the salient features of the more important periodicals, and condenses a volume of criticism in a phrase or even a word. He not only imitates the diction of the Mishnah, but also reproduces its laconic force, its simplicity and vigor.

> "The Rabbis taught"—says the parodist quaintly—"Israel is beloved, because editors have surrounded him with various periodicals, all made for his needs. *Ha-Shaḥar* to light up his path, *Ha-'Emeth* to enlighten him, *Ha-Boker Or* to drive away darkness, *Ha-Bikḳurim* to amuse him, *Kokhebe Yiẓḥak* for indifferent things, *Ha-Kokhabim* for useless things, *Ha-Kol* for all sorts of things, *Ha-Zephirah* for charity collections, *Ha-Ibri* for fools . . . and it is of this that is written 'To every thing there is a season, and a time to every purpose'" [81].

Here we have the main characteristics of the chief periodicals put in a nutshell.

But he is not content with a mere description of the periodicals; he endeavors to show the cause which shaped the progress of Hebrew Journalism since the appearance of the *Measseph*. Journalism, in his opinion, has great and far reaching powers for good. But in order to make that power effectual, a journal must, first of all, be conducted by men who are equal

---

[81] See השחר X, p. 562—563.

to the great editorial responsibilities. These men must be superior in learning and ability to the contributors, and must understand the tendencies of the age, the nature of the reading public, the faults of the people and the proper remedies. The editor must hold himself responsible for the welfare of his public, and must have the courage to speak his views freely, unmindful of the opposition that may be provoked, and must persist until he gets a hearing. He must be awake to all that is going on about him, must be moderate and tactful and must possess the gift of gathering about him a faithful band of able writers. The contributors, on the other hand, must not be mere phrase-makers, but men of learning and of high purpose, who have ideas and know how to express them. Then the public, on its part, must show its appreciation of the vast labors of the editor and contributors. And if in addition to all these, there be harmony and unity of purpose among the editors of the different journals, the power of the press would be unlimited. Unfortunately, however, Hebrew Journalism, in his opinion, has become a prey to ignorance. Men of limited knowledge and narrow views, neither gifted by nature nor equipped by training for literary work, have been at the helm of journalism. Flattery has become the current coin with which editors pay their contributors, while among the editors themselves there is constant warfare instead of harmony.

> "The Holy One, blessed be He"—says the parodist—"saw that if all the editors would stand by one another and counsel one another they might destroy the world with their power of speech, and Israel would turn out a new being. But this generation is not worthy of such an event. What did the Holy one, blessed be He, do? He moved them with hatred towards one another. The *Ha-Maggid* prosecutes the *Ha-Lebanon*, and the *Ha-Lebanon* vexes the *Ha-Maggid*, both abuse the *Ha-Shaḥar*. The *Ha-Meliz* denounces the *Ha-Kol*, and the *Ha-Kol* slanders the *Ha-Mabit* . . . . Said He, I will set editor against editor, and they shall fight every one against his brother, and everyone against his neighbor, their spirit shall fail, and their counsel I will destroy, and Israel shall do what his heart desires"[82].

---

[82] *Ibid.* p. 141.

The result is that Hebrew periodicals abound in trivialities and in personal allusions. Much ink is spilt on riddles and chronograms, and much labor wasted on empty rhymes, and pedantic annotations. It is sickening to see the amount of rubbish issuing from the Hebrew press. Such is his severe judgment of the periodical literature of twenty-five years ago, and such his reasons for their weak hold upon the people.

But Brill's attention was not centered on journalism alone. Hic critical view embraced general literature as well, and it is significant that he voiced the spirit of discontent which was felt in the camp of literary men of his day. He regarded the literary achievements of his contemporaries to be much superior to the achievements of their predecessors of two or three generations before, and yet he admitted that his contemporaries were dissatisfied with their work. This shows that the feeling of discontent in literature had become general. Gordon's lament: "For Whom Do I Work?"[83] uttered a decade before, became now the common cry of men of letters. The old idea that Hebrew was to serve as a medium for European thought, as a stepping-stone to universal culture, had lost its meaning for that generation, because it no longer needed any medium — at least they thought so — and the more modern idea, the one developed and promulgated by the national movement of recent years, that the maintenance of Hebrew as a living literature was necessary for the maintenance of the national consciousness in the Jew, this idea had not yet taken deep root in the heart of Jewish men of letters. Both authors and readers were just then groping for some ideal for which life would be worth living, and not finding it, struck out in a note of discontent and disappointment.

Occasionally Brill aims his sarcasm at other phases of Jewish life. The meanness of the false benefactors, the extortion of the physicians, the oppression of the tax collectors, the uncleanliness in synagogues and elementary Hebrew schools, all these are

---

[83] Gordon's poem למי אני עמל? (כל שירי יל"נ Wilna 1898, vol. I p. 102) was first published in השחר vol. 2 (p. 353—354), i. e. in 1871.

subjects of his trenchant satire. But he is most bitter against the class of rabbis who do nothing but quarrel among themselves, heap one superstitious law upon another, and live and wax fat by the sweat of other people. Again he returns to literature, and lashes both the immoderate critic as well as the cowardly author. And interwoven in this whole satiric web runs a thread of literary gossip, which is full of interest to those familiar with the literary events of that time.

In short, though this and the preceding parody lay down no rules for criticism, they are the product of a sound critical mind, and considering their attractive style, their mild and persuasive tone and the wide circulation they had through the pages of the *Ha-Shaḥar*, they must be regarded as one of the causes which helped to bring about the era of rational criticism in modern Hebrew literature.

In Brill's third parody, the *Scroll of Fasting*, published in various periodicals, we notice a radical change in tone, style and purpose. It is no longer the small offenders of his own people that engage his attention. While danger is lurking from without, there is no time for trifling. In the face of terrible persecutions, and violent uprisings against our people, such as transpired during the eighties, the humorist forgot the petty offences of the clergy and the men of letters. The slander, maliciously heaped upon his people by antisemites, the vicious teaching of assimilation, the pernicious advice of blind friendship, the chilling despair that settled on the heart of the Jewish people, robbing it of hope, clouding its sense and destroying its energy—these now occupy the mind of the satirist. And the change in purpose is accompanied by a change in tone. The cheerful humor that lit the pages of the two preceding parodies is gone, and a sad, morose, pathetic irony takes its place. The reader feels as if the darkness of the Middle Ages had come back upon the earth. Everything is so sombre, gloomy, throbbing with pain. When the lives of thousands of our brethren are in jeopardy, the humorist cannot be cheerful. But on the other hand he is not bitter either. The word that

exactly describes his mood is reproach. The whole parody is one long cry of reproach—reproach to humanity, to civilization, to religion that preaches but does not practice universal love.

In the style of the Midrash, the parodist weaves his thoughts into Biblical passages, and makes the words of prophet or psalmist the symbol of his ideas.

> "Lord lift thou up the light of thy countenance upon us, etc., (Ps. iv, 6—8) "This", says the parodist, "has reference to the faithful in Israel, who say thus: During all the oppression and subjugation, all the massacres and persecutions, pain and torture that have come upon us in every generation, during all the dreadful days, we only had the light of thy countenance, which was to us a flag and a banner . . . We were not vexed at the peace and prosperity of the nations, nor did we envy them because their corn and their wine increased . . . Lord of the Universe, we ask of them nothing but that there be perfect peace for us among the nations of the earth . . . and that our dwelling places be secure from the terror of calamity" [84].

There can be no sadder, nor more pathetic spectacle than that of a people, "bowed by the weight of centuries," crying for peace and rest while the nations of yesterday are bathing in glory. The very submissiveness and resignation with which this historic people is accepting its fate is the greatest censure of the World's greed for power. This satire is not the child of free fancy but the product of history. And if all the official records of the riots in Russia and Roumania were destroyed, this parody alone would tell future ages of the shameless violence that raged in Europe at the close of the nineteenth century.

This parody, moreover, is burdened with an important message. On the one hand it protests against assimilation, for "just as oil cannot be mixed with any other liquid, so can Israel never be amalgamated with the people of other nations," and on the other hand, it admonishes the people not to rely upon supernatural aid.

> "The prophet has said (Isaiah lxiii 4, 5): 'The year of my redeemed is come, and I looked, and there was none to help; and I wondered that there was none to uphold: therefore my own arm brought salvation unto

---

[84] See S. P. Rabinowitz כנסת ישראל vol. 1. col. 596—597.

me'. "This", says the satirist, "teaches that Israel shall not say, I will go and lie down and rest till the end of the days, till the great trumpet shall be blown, and I will do nothing"[85].

If the Jews wish to continue an individual existence, they must awake to national consciousness. The old hope of Messianic redemption need not be relinquished, but the hope must be coupled with action. People must co-operate with the Lord if they wish their prayers to be accepted. In other words, we have the message of national Zionism, couched in the language of the ancient rabbis. It offers no plans, nor tells how the Jew can be brought to national conciousness, but the impulse is there, and the hope, the confidence and encouragement are all there.

As soon as the storm of persecution subsided, the satirist left the grave question of Israel's fate among the nations, and returned to a subject that lent itself more readily to his genial humor and broad cynicism. This time it was the system of education among the Russian Jews that Brill chose to purge with his satire, choosing the *Shulḥan Arukh*, or the Code of Joseph Caro, for his form of expression.

Having spent his whole life in teaching, Brill knew all sides of the profession. All the sorrows of the teacher's life, the stinging poverty, the crushing humiliation, the contempt and scorn to which he is subjected, the arrogance of the parents, the malice of competitors, the uncertainty of his income — he had observed them all. On the other hand, he also knew that the schools lacked very much in system and method, and that many people unfit for any occupation took to teaching as a last resort, and brought disgrace upon this noble profession. And assuming ironically, that things were as they should be, in accordance with some unwritten law, he deduced these laws *a posteriori* and put them in the form of the sixteenth century code. Dickens has not made Salem House and Mr. Creakle more vivid to us than this code makes the *Ḥeder* and the *Melammed*. It is a masterpiece of workmanship, and a priceless

[85] *Ibid.* col. 598.

document for the student of education among the Jews in Russia.

Some eight years before, Levi Reuben Simlin in an excellent parody entitled *Haggadah for Teachers*, had already pleaded the cause of the teacher, but his was a one-sided plea. The poverty of the teachers was depicted in flaming colors, while their failings were passed over in silence. Brill, on the other hand, spares neither parent nor teacher. He shows that both have failed to do their duty towards the child, and maintains, that the teachers are as much to blame for their ill fortune as the parents. Moreover,—if we may credit him not for what he says explicitly, but for what seems to be implied in his manner of saying—he feels that it is beyond the power of any individual to remedy this evil. To reform the systems of education among the Russian Jews in the Pale, it is necessary, first of all, to change their mode of living. Give them more room to move, more space to breathe, open for them more opportunities, grant them more freedom, and the rest will take care of itself. It is for this reason that he reproaches no one in particular. He merely states things as they are. It seems as if he wished us to understand, that the laws which he codified were not made by the teachers nor by the parents, but grew out of the intolerable conditions under which these parents and teachers had to live and bring up their children.

To sum up, we find that the works of Brill show considerable versatility on his part. He reproduces with equal skill the conciseness of the Mishnah, the quaintness of the Midrash and the idiom of the codices, and imparts to his imitations so much of the spirit of the originals, that the humor in claiming an ancient origin for them, as he does in his prefaces, is well sustained. His interests are varied, ranging from the future of his people to the extortion of the tax collector. His love for his people does not blind him to their faults, and he has the courage to tell their errors to their face. On the other hand, he is clear-sighted enough to see that his people are not always to blame. As a critic, moreover, he has done a great deal to improve the

literary taste of his people and by his frankness, impartiality and keen observation has exemplified true criticism. And finally, as a humorist, he has displayed a keen sense of the ludicrous, and has infused into his writings an air of geniality, a delicate irony and a deep pathos, which make them far superior to common imitations of ancient models.

In the panorama of Jewish life, as depicted by the parodists, the figure of the merchant is of course not wanting. Two satires on the commercial phases of Jewish life appeared within one decade of the last century; the *Masseḳheth Shetaroth* of Abraham Abel Rakowsky in 1894, and the *Masseḳheth Soḥarim* of Abraham Solomon Melamed in 1900. Both of these are to be reckoned among the finest Talmudic parodies in Hebrew literature. The style and the spirit of the Talmud are nowhere better imitated than in them, while in humor and irony, in keenness of observation and piquancy of expression they have rarely been surpassed. In each of these parodies the lives of the merchant, the broker, the money lender and the tradesman are laid bare before us. We see all the subterfuges and all the cunning they resort to in their wild chase after wealth. And while we know that the parodists have painted them a little blacker than they really are, we, nevertheless feel, that the struggle for existence within the Pale must be terrible enough to warrant even such black colors. All the evil that the *May Laws* brought upon the Jews of Russia is unintentionally reflected here. In the light of these oppressive laws we no longer wonder at the lack of honesty among tradesmen, but we wonder at the amount of perseverance displayed by them under such inhuman treatment. The precarious existence which these benighted laws brought with them into the lives of Jews, forcing many of them to shift from one occupation to another, is described by one of the parodists in the following way:

> "Rabbi Saḥran (merchant) says, a grain merchant in the first stage is a benedict supported by his father-in-law, in the second stage a teacher of small children, in the third stage a clerk and in the fourth a grain merchant. Rabbi Yadan (Wizard) says, he is a wood chopper in the first stage, a shoemaker in the second stage, a butcher in the third, and a

grain merchant in the fourth. Said Rabbi Sarseron (middle-man), the words of Rabbi Saḥran apply to the cities of the North and the words of Rabbi Yadan to the cities of the South, and both are agreed as to the poverty of the last stage"[86].

Equally pathetic is the description in the other parody of the frequency with which business failures have begun to appear among Jews in the last years:

"In the beginning", says the parodist, "whoever became bankrupt dressed himself in black and went to a place where no one knew him, but as soon as it was seen that the Jewish cities remained desolate it was ordained, that the bankrupt should remain in his city, but must not enter the synagogue. When it was seen that the synagogues did not have even ten men for prayer it was again ordained that the bankrupt may come into the synagogue but must change his place, thus, if his pew was in the East he must go down to the West. Then again they saw, that the whole congregation was crowded in the West and the East was empty, then it was decided that every one should remain in his place"[87].

In these two parodies, then, we have two historic documents relating to the economic condition of the Jews in Russia in the last part of the nineteenth century.

Of the remaining parodies of this group the following deserve to be recorded here, though in a very brief way. The *Ha-Yoreaḥ* of I. Goldberg, published anonymously in 1895, is in the form of a monthly magazine, and, in its composition, approaches such publications as the American *Judge*, or *Puck*. It abounds in puns and epigrams, and contains more than a dozen specific parodies. But its wit is often nothing more than witticism, and its epigrams show plainly the ear marks of laborious effort. And while it touches on many phases of Jewish life it touches them but superficially, showing neither the deep sympathy nor the keen observation so essential to a true satirist. The *Welt Mesorah* of M. Dlugatsch is even less creditable. The idea of parodying the Massorah is, to be sure, new with the author and would certainly lend itself to many fine possibilities, but the manner in which it is carried out is disappointing. The parodies too frequently consist of coarse jokes and the effort to be witty is everywhere apparent.

---

86 See A. S. Melamed, מסכת סוחרים Berditchev 1900, p. 49.

87 See A. A. Rakowsky. מסכת שטרות Warsaw 1894, p. 18—19.

If in addition to the above, mention be made of the *Midrash Ẓaddiḳim* of I. Z. Brodotsky, which is a satire on the immorality and extravagance of the age, and the satire of E. Ch. Sajontschick on the hardship endured by the Talmud Students in the Russian Yeshiboth, entitled: *Seder Haggadah Le-Ḥobeshe Beth Ha-Midrash*, the nationalistic satires of D. Frischman and A. Idelson on the British East Africa movement as well as Zangwill's satire on the Kharkof Zionist who opposed this movement, then we shall have recorded all the important parodies on the morals, manners, customs and conditions of the Jews in Russia during the nineteenth century.

(E) PARODIES ON AMERICA AND AMERICAN JEWISH LIFE

In the study of the parodies that deal with conditions in America it is important to bear in mind, that they were all written by foreigners who were still strange to the new land of their adoption, when they put their impressions on paper. Owing to this they not only reflect the state of American Jewry, but they also reveal to us what America looked like to the bewildered immigrant.

Like most Europeans of a generation ago, the European Jew looked upon America as the land of fortune where gold was lying in the streets and where every newcomer found wonderful opportunities. The American dollar, not infrequently finding its way into the pocket of some poor Russian or Polish Jew, as a gift from the "rich American relative", helped to foster and spread this Eldorado dream. It is therefore not surprising to find the immigrants groaning under their disappointment as soon as they are disillusioned. Thus, one of them, parodying Psalm 116, gives vent to his bitter disappointment in the following manner:

> "*Ahabti* . . . I love to hear people persuade themselves and others, that America is the crown of all countries . . . *Shomer Pethaim* . . . May the Lord protect us from such simpletons. *Dallothi* . . . Of what good are all America's fortunes to the poor man? . . . *He'emanti Kī 'adaber* . . . I thought if I would speak English I would find my salvation. But the fact is *Kol ha'adam Kozeb* it is a world of bluff and swindle"[88].

[88] See A. M. Sharkansky, אמעריקאנישע הגדה N. Y. 1899. p. 16.

The same complaint uttered in different tones may be heard from half a dozen other disappointed dreamers[89]. But while the immigrant is easily disillusioned of this preconceived notion about America as soon as he comes face to face with the hard facts of life, there are other notions which remain with him for a much longer time. America seems to him to be a barren soil for all scholarly aspirations. It is no place for the learned. Idealism cannot thrive amidst a noisy, bustling humdrum existence. It is a land entirely given over to material pursuits, where every one is money-mad, unscrupulous, corrupt in morals and deficient in manners; where the sweet words of charity are silenced by the rude cry of "Help Yourself", and honesty is only a policy at best; where all the outcasts of Europe flock for refuge and the arrogant parvenues are at the social helm. It is a land where everything is turned topsyturvy, the noble of heart are laid low while the vulgar rule the earth. These sentiments are expressed in different ways by different parodists. Imitating the Psalmist, one of them pronounced his judgment of America in the following manner:

> "Blessed is the man that walketh not in the counsel of scholars, nor standeth in the way of the enlightened, nor sitteth in the seat of the learned. But his delight is money, and in the accumulation of wealth does he meditate day and night. He shall be like a tree planted in the land of Ḥavilah[90] whose fruit is gold, and the leaves of which are gold and all that it bringeth forth is worth money. The wise are not so; but are like the chaff which the wind driveth away. Therefore the wise shall not stand in the assembly of the rich, and the enlightened in the congregation of those who accumulate wealth. For money answereth all things, but the poor man's wisdom is despised"[91].

Exchanging the style of the Psalmists for that of the Talmudic sages, the same parodist continues:

> "The New World stands on three things: money and money and again money. All the people of this country worship the Golden Calf . . ."
>
> "Love work and hate learning, for he who makes the Torah a spade to dig with and wants to make profit from her words, is as if he took his own life".

---

89 See below Pt. II, chap. XIV under the names of Agus, Mustin and Poisnak.

90 Cf. Genesis II, 11.

91 See I. Davidson, דברי הנסיון in העברי N. Y. 1892, no. 8.

"No sinfearer will accumulate wealth, snd no pious man will prosper, nor is the shamefaced apt to get rich; but he who does much traffic will grow wise, for his wealth will make him appear so".

"The basis of all law and religion is: 'Thou shalt love thy wealth with all thy heart and with all thy soul', all the rest is based on this principle"[92].

Another parodist, adopting the language of the Talmud, has the following to say about American greed for wealth:

Rabbi Yedayah preached: "What is the meaning of the Biblical passage (Psalm civ. 25): "Yonder is the sea great and wide, therein are things creeping innumerable, both small and great beasts?" Yonder is the sea—that is America which is like unto a sea. As the sea swallows up everything that is thrown into it and covers it, so America receives every one that comes to its shores and puts a veil over their past. Therein are things creeping innumerable—these are the people who resemble the creeping things in that the bigger swallow up the smaller. Both small and great beasts—these are the men with small fortunes who are continually getting richer until they acquire great fortunes. And why are they called beasts, because they alone who act like beasts succeed in hoarding up riches"[93].

The foreigner's opinion of American politics is tersely expressed in the following parody of the first Mishnah of Aboth:

"Columbus discovered the free land of America and handed it over to the Presidents, and the Presidents handed it over to the Representatives of the people, and they forced it into slavery"[94].

But what strikes the recent immigrant more forcibly perhaps than anything else is the change which he often finds in his own townsfolk who preceded him to America by a number of years. The industrial nature of the American commonwealth not infrequently brings it about that men of coarse fibre and strong muscles scale the social ladder rapidly, while people of refinement and good breeding, remain on the lowest rung struggling for a bare existence. This fills the parodists with chagrin and we find one of them expressing his indignation in the form of a new decalogue.

"I Mammon am the Lord thy God who has brought thee out of thy father-land, where thou wast a sand carrier, a chimney sweep, a vagabond, a swindler, an informer, a traitor, a horse thief, and have brought thee

---

[92] *Ibid.* [93] See G. Rosenzweig, מסכת עמיריקא N. Y. 1892. p. 10.

[94] See A. Hurwisch, דיא אמעריקאנער פרקים אדער דער קהל'שער ריב־אייזען N. Y. s. a. p. 1.

here into the land of gold to become a president of a synagogue, a merchant, a landlord and a politician"[95].

Born of the same mental vexation is the feeling entertained by many immigrants that America is the depository for all the scum of Europe. This is expressed by one parodist in the following Talmudic style:

"When do people begin to come to America? Old men as soon as they grow feeble; barons and dukes when they become bankrupt; horse-thieves when they are caught; soldiers after they have taken the oath of allegiance, bankers after they have become insolvent"[96].

Another parodist speaking from the Jewish point of view puts the same sentiment in the following way:

"Akabiah the son of Charlie said: Consider three things and you will be able to exist in America: Forget who you are, wear a mask before whose who know you and do anything you can. He used to say, if you were an informer at home become here a public busy-body; if you taught children the alphabet, become here a preacher in an orthodox synagogue; if you were a masseur, become here a physician; if you were a drummer in the army become a professor of music, if you were a clown at home become here an actor; if you were a beadle take to politics; and if you are simply an impudent fellow, become the president of a society"[97].

The same parodist sums up his view of America in the following laconicism:

"America", he says, "is praised for ten things: 'Ladies First' (on the East Side), 'Help Yourself', (everywhere), long funeral processions, cheap newspapers, child labor, an abundance of chief rabbis . . . an abbridged Pater Noster (for Reform Jews) . . . and editors without censorship"[98].

All these confused opinions about America naturally go to prove that the immigrant is unfit to judge American traits and American customs correctly. But we must not fall into the error of attributing this unfitness only to the Jewish immigrant. Professor Münsterberg in his volume on American traits from the point of view of a German has drawn a picture of the Yankee which proves that at least the Germans are no better fitted to judge Americans than the Russian Jews are. According to him, the American appears to the popular German

---

95 See J. Jonathanson, אמעריקאנישע תורה in Ch. J. Minike's שבועות בלאטט N. Y. 1901.

96 See A. Kotlar, (החדשה) מסכת דרך ארץ Warsaw 1898, p. 7.

97 S. A. Hurwisch, *ibid.* p. 5. 98 *Ibid.* p. 10.

imagination as a "haggard creature, with vulgar tastes and brutal manners, who drinks whiskey and chews tobacco, spits, fights, puts his feet on the table, and habitually rushes along in wild haste, absorbed by a greedy desire for the dollars of his neighbor. He does not care for education or art, for the public welfare or for justice, except so far as they mean money to him. Corrupt from top to toe, he buys legislation and courts and government; and when he wants fun, he lynches innocent, negroes on Madison Square in New York, or in the Boston Public Garden. He has his family home usually in a sky-scraper of twenty-four stories; his business is founded on misleading advertisement; his newspapers are filled with accounts of murders, and his churches swarm with hypocrites"[99].

It is different, however, with the parodies that treat of Jewish life in America, or to be more exact, we should say the life of the Jewish immigrant in New York City. With the field of observation limited, the parodists display a keener insight; and while none of their satires are altogether free from exaggeration they are nevertheless true in all essential features, because most of the authors have experienced the life they depict. As might be expected of people who but yesterday put the wanderer's staff aside, they give more prominence to the life of the greenhorn than to any other subject. The trials of the immigrant in the early days of his arrival to these shores, the trouble of the peddler, the misery of the East Side tenement dwellers, the neglect of the immigrant's children, the utter chaos in the religious life—all these occupy the foreground in the panorama of American Jewish life as depicted by the parodists. And while these satires are few in number compared with other literary documents dealing with the same subject, they nevertheless enable us to form a clear idea of the most important phases of that social life which has lately been characterized as "an unholy mixture of diverse elements, a dissolution of old traditions . . . out of which Jewish spirit will in time emerge"[100].

[99] See H. Münsterberg, *American Traits.* Boston and N. Y. 1902, p. 9.
[100] See *American Hebrew* Nov. 2, 1906.

Of course, we cannot follow the immigrant through all his varied fortunes, but we may watch him part of the way. He has just touched American soil, and we experience no difficulty in recognizing him. His habit, gait and bewildered look stamp him as the stranger. There are also other peculiarities by which we may recognize him.

> "The wise men", so runs a passage in *Massekheth America*, "have counted seven characteristics in greenhorns. They eat ravenously, walk in the middle of the street, curse the name of Columbus, corrupt their language [by mixing it with English words], ask advice but do not take it, and cheapen the labor market"[101].

The first week after his arrival, the immigrant generally spends with some relative or friend. But how does he fare afterwards? For an answer to this question we must again turn to the same Talmudic parody.

> "The Rabbis have taught: A greenhorn who has been here seven days and does not know by what means to support himself is helped by his friends to become a peddler. How? They buy him a basket and a small amount of merchandise and initiate him in the secrets of peddling; they tell him to go from door to door and invoke upon him the double blessing: 'Blessed be thou in thy going out', that the mischievous [boys] may not annoy him; 'and blessed be thou in thy coming in', that his coming shall be as his going out. If he is found worthy, he will bend his shoulders to carry big loads of merchandise like a strong ass, if not, his basket of goods will dwindle away and he will become a working man, for it is written (Gen. 49, 14): 'And he bowed his shoulders to bear, and became a servant under taskwork'.
>
> "It was said above: 'They initiate him in the secrets of peddling'. What are these secrets? Rabbi Peddler said there are two secrets: Any customer who pays his debts to a peddler is overscrupulous. and any peddler who pays his debts to the storekeeper is overscrupulous, for it is written (Isaiah xxiv. 16): 'Glory to the righteous, but I have said I have a secret, I have a secret. The treacherous dealers have dealt treacherously, and those who have been dealt treacherously with, they also have dealt treacherously'".
>
> "It is taught in a Baraita that there are three periods in a peddler's career. In the first he is like an ass carrying loads, in the second the storekeepers cry, in the third he is like a child suckling a dry breast, and in each period he roars like a lion and says: 'Woe is me, I have wasted my strength and thrown away other people's money among the gentiles' . . . Rabbi Saphra said: A peddler has four characteristics. He is like a sponge, a funnel, a strainer and a sieve. Like a sponge he ab-

[101] See G. Rosenzweig, *ibid.* p. 12—13.

sorbs all kinds of merchandise from the storekeeper, like a funnel he throws everything at his customers, like a strainer he lets the merchandise pass through his hands and retains only the debts, and like a sieve his pockets are never benefited by what he retains"[102].

The career of the peddler has been a favorite subject with the parodists. And no wonder, for it may be safely asserted that, before the sweat shop came into vogue, seventy-five percent of the poor Jewish immigrants had at one time in their upward struggle engaged in this kind of traffic. It will therefore be in keeping with the importance of the subject to quote one more parody which recounts the tribulations of the peddler in the language of Ecclesiastes:

"The words of *Solomon Isaac*[103], peddler in America.

Woe of woes, saith the son of Isaac; without the dollar all roads of life are woeful.

What profit hath the peddler of all his labour wherein he laboureth under the weight of his basket.

One day goeth and another day cometh and the dollar is always in the possession of other people.

With sun-rise cometh his worry, and wherever he be he lamenteth his bitter lot.

He goeth toward the south and turneth about unto the north; he turneth about continually in his course and returneth with anguish in his soul.

All the gamins run after the peddler, and the peddler cannot escape; unto the place whither the peddler goeth, thither the gamins go.

That which hath been in Europe is that which shall be in America; and that which hath been done to the *Zhid* that will be done to the *Sheeny*[104], and there is no new thing under the sun.

All things of the basket are full of weariness, man cannot utter it; the eyes of the ladies are not satisfied with seeing, nor the ears of the servants with hearing.

There is not a thing in his basket whereof the peddler does not say behold this is new, it never existed in the ages which were before.

The end of the peddler is that there is no remembrance of the debts which he hath against others; neither is there any remembrance of the debts which others have against him"[105].

The workingman's lot has also received considerable attention from the parodists. But, as most parodies of this class are

---

[102] *Ibid.* p. 13—14.

[103] In America *Solomon Isaac* is a common nickname for a Jew.

[104] *Zhid* is an opprobrious term for Jew in Russian as *Sheeny* is in American slang.

[105] See I. Davidson, בן קהלת in העברי N. Y. vol. 5, no. 13.

socialistic in their tendency and have already been treated in this chapter, one specimen from a parody of the *Sayings of the Jewish Fathers* will be sufficient.

> "The Presser said: 'Be submissive to thy boss, for he is thy God. The machine is thy Law, and the table at which thou workest is the altar upon which thou sacrificest thy blood and sweat to the Money-God'.
>
> The Cloak-operator said: 'Watch and chain and everything else in the house is pawned, the grocer refuses to give on trust, the butcher clamors for his money, the peddler seizes the furniture, the landlord dispossesses and the children starve'.
>
> This is the way to live in America. Bread and salt shall be thy food, water from the hydrant shall be thy drink, the floor in the shop shall be thy bed and eighteen hours a day shalt thou work" [106].

Next in point of interest to the parodist is the home life of the immigrant. This home generally consists of two or three rooms which are very frequently shared by one or two boarders who help to pay the rent. The wife sometimes joins the husband in the shop, but more frequently she attends to the home, and, in the language of the parodist, "what the hired servant does in Europe, that the wife does in America. She washes clothes, scrubs the floor, cooks, makes up beds and attends to the boarders" [107]. Under such circumstances the children are naturally forced to earn money at a very early age. As the same parodist puts it: "Whosoever eats must work" [108]. This unfortunate lot of the immigrant's child, which drives him into early slavery and sometimes even into vice is characterized in a parody of the *Sayings of the Jewish Fathers.*

> "A child five years old should peddle Jewish newspapers . . six, toilet paper, seven, writing paper, eight, candles and matches. At nine he should peddle candy, and at ten English newspapers. When he is eleven he must be strong enough to carry up ice to the top floor, and at twelve he should know how to harness a horse. At his confirmation he should deliver a speech in true gamin fashion, and at fourteen he must already be behind bars to remain there until he becomes of age" [109].

The cramped and crowded existence of the immigrant and his family is of course not conducive to domestic purity, and

---

[106] See A. Hurwisch, *ibid.* p. 6—7.
[107] See G. Rosenzweig, *ibid.* p. 16.
[108] *Ibid.* p. 15.
[109] See A. Hurwish, *ibid.* p. 14—15.

as a result we have a number of parodies dwelling upon the immoral relations of wife and boarder which cannot be considered here. On the other hand, the misery of the boarder who stands in constant dread of his landlady has given rise to a number of clever skits, the most interesting of which is a Yiddish adaptation of Hamlet's Soliloquy which is rendered here into English:

The Boarder's Monologue

"To move, or not to move: that is the question.
Whether 'tis better for the boarder to suffer uncomplainingly
The bitter-sweet words of the landlady, or courageously
To take arms against the hag. To move, to flee;
No more; and know that we escaped Gehenna and an end.
No more landlady, no more boarder; moved and done.
To move, to sleep elsewhere—perchance with board:
Ay, there is the rub; no sooner do we rid ourselves of one
And throw off the yoke of landlady
Than we get another. There is the calamity
That keeps us many years in the stuffy room.
For who would bear all the afflictions
That a wicked, garrulous woman may inflict,
Her stews and stuffed potatoes,
Her fat puddings and foul sausages,
The cousins that visit her,
The matches she proposes,
Her pretensions and her sour looks,
If we knew that there where we would move
We'll fare better than here?
But the dread of an unknown landlady
Makes cowards of us all.
Fear alone keeps us fettered fast
And the room remains rented to the last"[110].

Another point of interest to the parodists is the lack of proper Jewish education. Teaching Hebrew has become a profession in which any one that wants can engage, and the curriculum of the Hebrew schools is arranged with the confirmation ceremony as the only end in view. To quote again from the *Massekheth America*:

"If one has been a peddler and has proven himself unfit, or a laborer and has proven himself unskilful, then shall the daughters of Israel take

[110] See A. M. Sharkansky, דעם בארדער'ס מאנאלאג in מארגען זשורנאל No. 6, 1901.

pity on him and engage him as teacher for their children. For teaching Hebrew in America is neither an art nor a science, and everyone is eligible for it. Our Rabbis teach, the *Hazzan* must be examined, but the Hebrew teacher need not be examined, for no man becomes a teacher of Hebrew unless the spirit of folly has taken possession of him, and every fool is eligible to teach Hebrew, for it is written, (Job xxxv. 11) who teaches us more than the beasts of the earth"[111].

The same parodist takes also to task the orthodox rabbis for turning their sacred calling into a business, and the Reform rabbis for concentrating all their energies upon oratory. He chastises the so-called lodges which are nothing but hot-beds of dissension, and the charitable societies which clamor for money but do little for the poor. "Any ten men", he says, "having a meeting place constitute a lodge"[112]. And the time for meeting is from the hour that the officers begin to drink until the beer gives out"[113]. And as for charity, the credit is due to the proprietors of halls and picnic grounds. "For without balls and picnics no charitable society could exist in America"[114]. His characterization of the Hebrew author in America is humorous as well as pathetic.

"Who is an author? Whoever goes from door to door with his book in his hand, so says Rabbi Author. The wise men say, he who has no shoes on his feet. Said Rabbi Literateur, the above applies only to Jewish authors, but non-Jewish authors have people come to their houses to purchase their books . . . and even among Jewish authors it is only those who write in Hebrew that are so poor, but those who write in Yiddish are doing very well . . . Whoever writes a Hebrew book in America or comes here with his book from abroad is a mad man. For if David, King of Israel, who scribbled only a few unnecessary signs was taken for mad (I S. xxi. 14) this man who wrote a whole book to no purpose must certainly be mad. Rabbi Wizard said: Any ache rather than the headache of authors, any pain rather than the pain of printing, any anxiety rather than the anxiety of writers. America cannot exist without tailors, but it can exist without Hebrew authors. Happy is he who is a tailor, woe to him who is a Hebrew author"[115].

Perhaps the most scathing satire on Jewish communal life in America is the following parody of the *Sayings of the Jewish Fathers*, which is all the more forcible because of its brevity and incisiveness.

---

[111] See G. Rosenzweig, *ibid.* p. 18, 19. [112] *Ibid.* p. 21.
[113] *Ibid.* p. 23. [114] *Ibid.* p. 25. [115] *Ibid.* p. 31, 32.

"He used to say: More societies, more hypocrites; more lodges, more burial places; more reform Jews, more antisemites; more fire insurance companies, more incendiaries; more physicians, more sickness; more newspapers, more lies; more lawyers, more prisoners; more charitable institutions, more people dying of hunger; more rooms, more boarders; more marriages, more deserted women; more love affairs, more suicides; more jewelry, more pawn tickets; more wealth, more greed; more honesty, more poverty" [116].

The above sketch of American parodies would be incomplete without some characterization of the chief parodists. The cleverest and at the same time most prolific of all American parodists, is Gershon Rosenzweig, the author of *Massekheth America,* from which so much has been quoted above. He has a keen sense of humor and considerable power of observation. He knows the life of his brethren thoroughly and depicts it in true colors, exaggerating only whenever it is necessary to produce a stronger effect, and even then not overdoing it. He certainly is one of the cleverest punsters in Hebrew literature. Especially amusing are his puns on English words which have phonetic equivalents in Hebrew. Withal, he seldom sacrifices truth for the sake of word play. His satire is caustic, but never coarse; and his style is as brilliant as his wit is pungent. He has full command of the Talmudic diction and idiom, and handles all forms of Talmudic hermeneutics with skill, but he is at his best in finding Biblical analogies in support of his witticism. He certainly deserves to be ranked with the best satirists in Hebrew literature.

On Abraham Kotlar, the author of *Massekheth Derekh Erez Ha-Ḥadashah,* we cannot bestow this degree of praise. True, he handles the Talmudic style with considerable skill, but his humor is far from refined. In his effort to be realistic he often becomes coarse. His parodies are indeed interesting, but not for what they tell us of American conditions as much as for what they display of the author. The author himself might serve as a fair type of the bewildered immigrant who observes only what is on the surface of things but not the things

[116] A. Hurwisch, *ibid.* p. 4—5.

themselves. His wit is of a very inferior kind, and when his puns fail him he is quite dull.

A. Hurwish, the author of several Yiddish parodies, also deserves special mention. Writing his parodies in a language different form that of the original, he does not follow the text of the original very closely, yet he succeeds in producing the desired effect. His satire displays a fair understanding of existing conditions, but he often indulges in unpardonable exaggeration.

Finally, mention must also be made of A. M. Sharkansky, not for the innate qualities of his parodies, because few of them possess real literary merit and some are even vulgar, but for the fact, that in the loosely connected skits, called by him the *American Haggadah*, he succeeded, perhaps unconsciously in catching the spirit of restlessness which hovers over the turbulent existence of the Jews in New York City.

(F) THE NON-SATIRIC PARODIES

Of the parodies that still remain to be accounted for only a brief summary can be given here. Most of these have nothing of the satiric in them and little of historic interest, while the few that possess a satiric element are mostly polemical in nature, and as such are rarely a credit to their authors. At all events, no polemical parodies can be discussed here. They are, of course, duly recorded in the bibliography, and anyone especially interested in this class of parodies will find the most important of them under the names of Deinard, Gordon, Landsberg, Levinsohn, Libowitz and under the pseudonym Rabbi ben Elazar.

The few satiric parodies that are not polemical belong to the class of perverted proverbs, or modified maxims, and, as such, are more interesting from the point of technique than from any historic import. They do not confine themselves to any special phase of life or to any particular period or place; nor do they dwell long on any particular subject. They are

merely sparks of truth and flashes of wisdom, but they shed no steady light.

The non-satiric parodies have no other purpose than to extract cheerful humor from serious liturgical texts, and as such are the legitimate successors to the parodies of the middle ages and require no special elucidation or elaborate discussion. A few extracts from the more important of them will suffice.

In his *Haggadah for the Night of Drunkards*, Sommerhausen produced one of the cleverest liturgical imitations known in Hebrew literature. The diction and the style of the Liturgy are reproduced in it with consummate skill, but instead of the devotional spirit it is permeated with humor and fun. Like the parodies of Bensew and Feder, it sets forth the praise of wine and the pleasures of the drunkard. It turns psalms into drinking songs, and prayers into drollery. A well-known hymn, dating from antiquity and recited every Sabbath morning, is parodied in the following manner.

"The breath of every living being, endowed with speech, shall bless thy name, O choicest of drinks, and the spirit of all human flesh shall glorify and extol the merits of the grape wine. From everlasting unto everlasting thou art the source of all gladness and joy, and besides thee we have no gladness and pleasure. At all times of trouble and distress we have none to comfort us but thee. Thou art good and beneficent to the healthy, and a cure for all sickness. Thou appeasest anger and wrath, drivest away sorrow and grief, art a stronghold to the poor in distress, awakest the sleepy and bringest slumber to the sleepless. Thou makest the dumb to talk, and sealest the lips of the garrulous. Thou raisest them that are bowed down, enlightenest the blind and smitest others with blindness. To thee alone do we give thanks to-day. Though our mouths were as wide as the sea and our lips as broad as the skies, and our hands outspread to mix the cups and our feet as swift as hinds to run to the wine-house, yet should we be unable to drink as much as our souls desire and to become intoxicated in thy honor, as is our duty in return for even one of the countless thousands and tens of thousands of kindnesses which thou hast done by us. In famine thou gavest us sustenance, and in draught, thou hast refreshed us. Thou hast saved us from grief, rescued us from anxiety, and lifted us out of the bitter waters. Therefore our limbs which thou hast strengthened in us, and the spirit and soul which thou hast revived in us, and the tongue which thou hast clogged in our mouths, lo, they shall testify and proclaim thy greatness. For every mouth is full of thy good savor and every tongue licks the flow of thy honey; every hand gathers the fruit of the vine, and every

foot treads the grapes in the vat and all hearts rejoice at thy work, even as it is written: 'And wine maketh glad the heart of man to make the face shine more than oil'. Who like unto thee delivereth the poor from his trouble? For he drinketh and forgeteth his poverty, even as it is said: 'Give strong drink to him that is ready to perish, and wine unto the bitter in soul'" [117].

Equally amusing are the parodies of Mohr. The liturgic texts are handled with the same liberty and with equal skill and the spirit of fun is everywhere present. One brief passage from his parodies will suffice.

"I will lift up mine eyes unto the cities:
Whence shall my wine come?
My wine cometh from Hungary, the only country in the world. It shall not suffer thy feet to stand, nor thy tongue to move. The Jew that drinketh shall neither slumber nor sleep. Wine is thy keeper, wine is thy shade on thy right hand. Wine shall not forsake thee by day, nor cider by night. Wine shall keep thee from thirst, it shall close thine eyes. Wine shall fill thy mouth and throat from this time forth and for evermore" [118].

Among the non-satiric parodies must also be counted a number of Yiddish folk-songs current in Lithuania and South Russia. These songs do not always modify the original texts, they use them rather as a framework, and the difficulties they present to the translator are almost insurmountable. The following, however, is a modest effort to reproduce one of them in part to show the way they are formed. It is a drinking song composed in such a way that every word of the Benediction which is pronounced over drinks is used as the key rhyme to every stanza.

"On the little glass of whiskey
I pronounce a blessing;
There is great success
in its caressing.

On the little glass of whiskey
I say *Borukh* [119];
This is a law
in the *Shulhan Orukh*.

---

[117] See הגדה ללל שכורים in מסכת פורים Warsaw 1885 fol. 13 begin.: נשמת.

[118] See כל בו לפורים s. l. 1864. p. 19.

[119] These Hebrew words are transliterated according to the pronunciation of the Lithuanian Jews.

On the little glass of whiskey
I say *Atto*;
'Drink whiskey now'
is my motto.

On the little glass of whiskey
I say *Ha-Shém*;
Because of it
we acquire fame.

On the litte glass of whiskey
We say *Elohenu*;
Our fathers drank it
before me and you.

On the little glass of whiskey
We say *Melekh*—king;
Because it makes us
rejoice and sing.

On the little glass of whiskey
We say *Ho-olum*;
We drink in crowds
and ne'er are glum"[120].

In conclusion mention must also be made of Rabener's parody of Israel Nagara's Aramaic hymn for Sabbath and the anonymous *Code for Drunkards*[121].

The foregoing pages, it is hoped, have adequately shown the interest which the parodists took in all the important movements of the century. And although the life reflected in these parodies may seem somewhat exaggerated in color and distorted in outline, yet, those who would know Jewish life in the nineteenth century in its completeness, will do well to look at it also through the medium of parody. For, while this medium has a tendency to exaggerate a little it also tends to intensify and to enlarge.

---

[120] See below Pt. II, chap. XIV, no. 37.

[121] *Ibid.* no. 390.

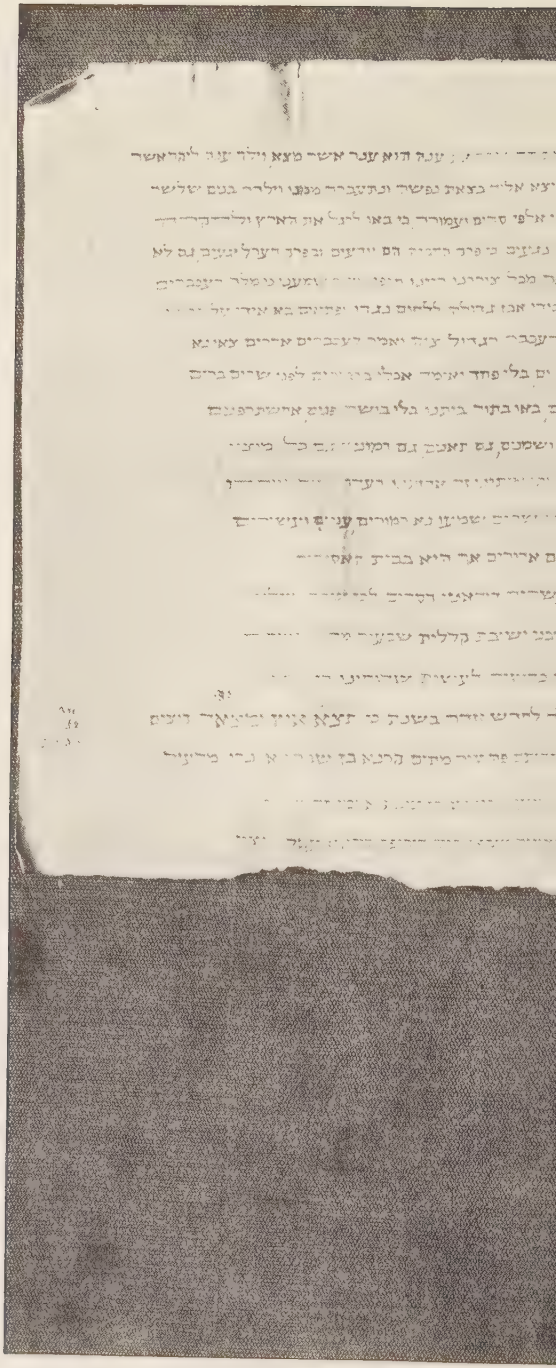

MS. IN THE SULZBERGER COLLECTION OF

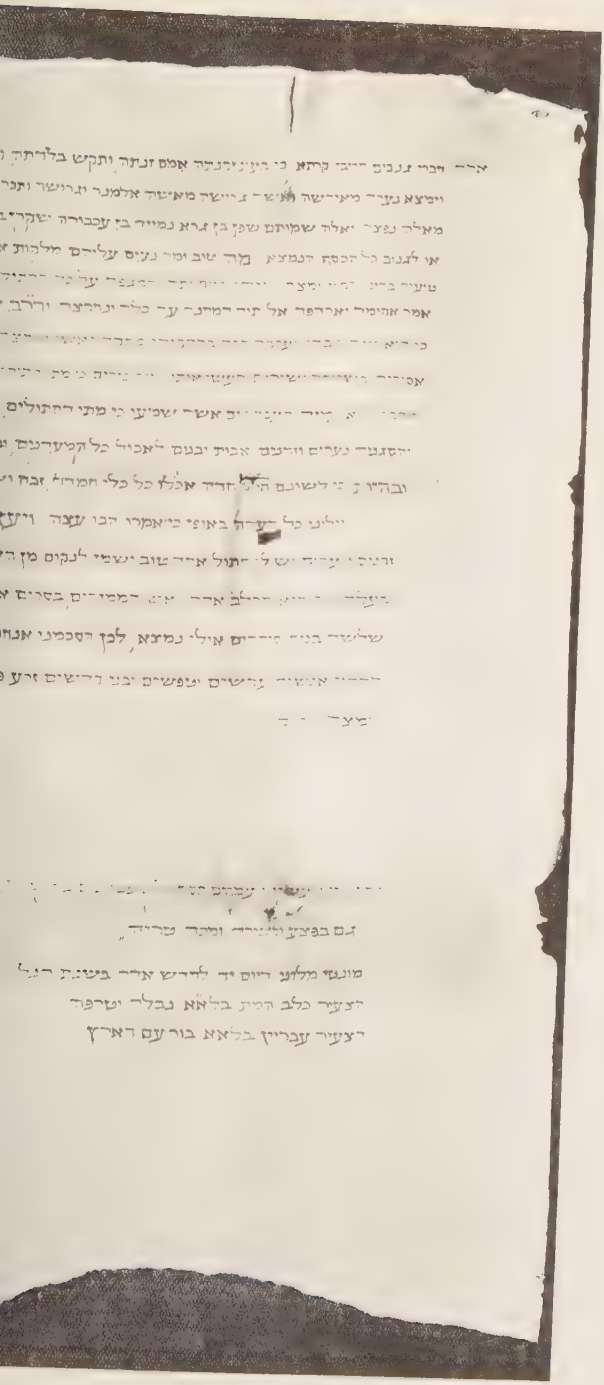

SH THEOLOGICAL SEMINARY OF AMERICA

STUDIES IN JEWISH PARODY

PART II

STUDIES IN JEWISH PARODY

CHAPTER I

THE *MASSEKHETH PURIM, SEPHER ḤABAḲBUḲ HA-NABHI* AND *MEGILLATH SETHARIM*

These three parodies must be treated simultaneously, because they have many points of contact and are, to a certain extent, interdependent. And first of all it will be expedient to treat of the sources used by scholars since the seventeenth century. Until recently there was a great deal of confusion and uncertainty about these parodies in bibliographies and literary histories. Different scholars called them by different names and ascribed to them different dates; their authorship was disputed and even their contents erroneously described. This confusion arose, first, because the first editions of these works have been inaccessible, secondly, because the copyists were careless about the names and the arrangement of the individual parts, and finally, because the bibliographers themselves did not examine the existing manuscripts with sufficient care.

§ I. PRINTED SOURCES

1. Editio Princeps.

Of the early bibliographers, De Rossi was the only one who saw the editio princeps of the *Massekheth Purim*, but his description of it is hopelessly inadequate. It reads thus: "מסכת פורים . . . *Tractatus sortium cum* מדרש הנביא, *seu Expos. alleg. Prophetae.* 4° min. Pisauri per Gers. Sonc. in

sec. XVI" (*Annales*, p. 48 no. 37). Steinschneider, attempting to reconstruct its contents maintained, that it consisted of (a) ככלות יני, a poem ascribed to Solomon ibn Gabirol; (b) מגלת סתרים; (c) מסכת פורים of Kalonymos; (d) ספר הבקבוק. About the last, however, he was in doubt whether it appeared in the editio princeps or not, and he was also uncertain about the date of publication, putting it between 1507 and 1520 (*Letterbode*, VII, p. 10. no. 24). Recently, he gave the following additional data about the editio princeps, based on a communication from Halberstam, who possessed a defective copy of the same: "Dasselbe ist defect, handschriftlich ergänzt, wie es scheint, aus der Ed. Pesaro selbst. Das Format ist klein 4°, dabei ist auch ס' חבקבוק הנביא, aber aus Ed. Ven. 1552 handschriftlich" (*Monatsschrift für Gesch. u. Wiss. d. Jud.* vol. 46, p. 278. No. 24). This, however, leaves us still in the dark about the year of publication. Among the literary remains of Halberstam that are now in the library of the Jewish Theological Seminary of America, Prof. Alexander Marx not long ago found a note in the handwriting of Halberstam which I consider sufficiently important to be reproduced here: "דפוס פיזארו שנמצא אצלי הוא יחיד בעולם[1] עי' רמש"ש לעטערבאדע ח"ז ע' 11 . . . ומ"ש שם כי איננו ברור אם נדפס שם גם ס' חבקבוק אוכל להשיב כי לא נדפס שם. ולכן הוסיפו שם בכ"י בספר שלפני מתוך דפוס ויניציא ש"ב כמו שהוסיפו גם הדפין החסרים בפנים (ג' דפין) . . . . ועי' מ"ש מש"ש בלעטערבאדע ח"ט ע' 46 כי לא נמצא כ"י קדמונים ממס' פורים כי הכ"י הנמצאים הם רק העתקות מדפוסים הראשונים פזארו רפ"ז ויניציא ש"ב" The words "פיזארו רפ"ז" are Halberstam's not Steinschneider's. According to Halberstam, therefore, the editio princeps was published in 1527 and did not contain the *Sepher Ḥabaḳbuḳ*. Further on, however, it will be shown that the *Sepher Ḥabaḳbuḳ* was printed at Pesaro in 1513 (small 4°, large sq. characters, unpaginated), and that the *Megillath Setharim* followed by a poem of Soncino and the *Massekheth*

---

[1] Perhaps it is the identical copy described by Rabbinovicz (*Cat.* IV. no. 928) as follows: "מגלת סתרים היא מס' פורים של ר' קלונימוס. ואחר פ[רק] נ' נדפס: "סליקא מגלת סתרים מדרש הנביא הלביא הלוי" פיזרו 4°".

Purim (small 4°, 12+15 f.) was published at Pesaro about the same time under the title of *Massekheth Purim*.

2. Editio Venice.

The second edition was printed in Venice by Daniel Adelkind in the month of Adar 5312 (1552). The title page reads: "מגלת סתרים מסכת פורים נדפס על יד דניאל בן קורנילייו אדי"ל קינ"ד בחדש אדר בשנת שי"ב לפ"ק...". According to two copies, one in the Library of Columbia University, which is the identical copy described by Roest in בית הספר no. 965, and one in the Library of the Jewish Theological Seminary of America, this edition consists of (A) the poem of Gabirol (f. 1b). (B) מגלת סתרים composed of three chapters: (1) חבקבוק קבל תורה מכרמי (f. 2a—8a); (2) הכל חייבין בשתיית פורים (f. 8b—13a); (3) משנכנס אדר (f. 13a—16a). (C) מסכת פורים composed of four chapters: (1) באחד באדר (f. 16a—20b); (2) העשיר (f. 20b—24b); (3) פורים שחל להיות בשבת (f. 25a—29b); (4) אין קורין (f. 29b—35a). At the end there is also a postscript composed of two paragraphs: אשריך מסכת פורים and ולמה השלים המסכתא בפרק אין קורין (f. 35b), but the *Sepher Ḥabaḳbuḳ* is wanting in both of them. The same description holds true also for the copy once in the possession of Sommerhausen (*Litbl.* XI, col. 181, no. 3). This fact led me at first to believe, that these copies were defective, because almost all bibliographers agree, that the second edition of the *Massekheth Purim* contained the *Sepher Ḥabaḳbuḳ*. Thus, Wolf in his *Bibliotheca Hebraica*, II, p. 1269, states, that he saw a copy of the second edition containing ספר חבקבוק הנביא על שגיונות. Again, codex 484 in *Cat. Michael* is described as follows: "מסכת פורים וספר חבקבוק כאשר נדפס בוניציאה בשנת שי"ב (See also *Cat. Neubauer*, no. 2267, 1). *Cat. Lehren*, no. 1287 has the entry "מגלת סתרים, הוא מסכת פורים עם ס' חבקבוק הנביא על שגיונות . . . ווניציא שי"ב". So also in *Cat. Oppenheim*, 497, "מס' פורים ס' חבקבוק הנביא על שגיונות לשעשע בו בפורים ווניציא שי"ב". And finally this supposition is supported by the fact, that Steinschneider (*Letterbode*, VII, p. 10. no. 24) describes the second edition as containig 68 + 12 p. (Bl. is undoubtedly a misprint for S.), while the two copies referred to above contain only 70 p. in all. But I have since found a copy of the ספר

חבקבוק (small 8°, 12 p.) in the Library of the Jewish Theological Seminary of America, with the date and place not on the title-page but in the colophon: "ותשלם המלאכה בי"ג אדר ראשון שנת שי"ב על יד דניאל אדיל קינד בר קורנילייו הזקן יצ"ו בויניציי"ה. This copy has vowel points and accents (נגינות), a fact not mentioned anywhere about this edition of this parody, and the date is אדר ראשון instead of אדר. It is therefore very likely, that the *Sepher Ḥabaḳbuḳ* was printed by itself a month earlier than the *Massekheth Purim*, and that the copies of the *Massekheth Purim* in which the *Sepher Ḥabaḳbuḳ* was found merely had the two parodies bound together. See also A. M. Biscioni, *Cat. Bibl. Heb. Florentinae* (Florence 1757), p. 445, 448 where the Venice editions of the *Sepher Ḥabaḳbuḳ* and *Massekheth Purim* are described as being bound in one volume but separated from each other by other works. A later edition of the *Sepher Ḥabaḳbuḳ* without the *Massekheth Purim* is found in Sommerhausen's הגדה לליל שכורים (Vienna, 1850), f. 10—12.

3. Editio Vienna. A third edition of the *Massekheth Purim* with the title of ס' מגלת סתרים וס' מסכת פורים was published by Jonas Willheimer (Vienna 1871, 8°. 54 p.), from a manuscript of the eighteenth century described by Roest in בית הספר no. 5151 (Comp. Preface to this edition, and *H. B.* XIII, p. 2). It has neither the poem of Gabirol nor the *Sepher Ḥabaḳbuḳ* but between the *Megillath Setharim* and the *Massekheth Purim* there is a poem of Gershon Soncino which is wanting in the Venice edition. The presence of this poem as well as numerous other textual discrepancies between the Willheimer and the Venice editions should be sufficient to discredit the statement of Roest (ibid. no. 5152), that this manuscript was copied from the Venice edition.

§ II. MS. SOURCES

Turning from the printed to the written sources, it seems that most of the information about these parodies was derived from four manuscripts, one in the Library of the Vatican, another in the Bodleian Library, a third in the Library of Cambridge Univer-

sity, and a fourth in the Senate Library at Leipsic. The Vatican ms. dates from 1438, as is evident from the postscript of the copyist Manoaḥ ben Menaḥem, reproduced by Renan and Neubauer in "*Les Ecrivains Juifs Français*" p. 255 as follows: "בגוזר הצור תם ונשלם יום כ"ה שבט פרשת יין ושכר אל תשת שנת ה' אלפים קצ"ח ותהא שנת בִּפְיוֹ גם הוא לאלף הששי ליצירה והמכתב מכתב מנוח בכ"ר מנחם נבתויא בעדו ובעד ביתו". The Cambridge ms., according to Rabbinovicz (*Cat.* iv., no. 100), was written between 1390 and 1440. The Leipsic ms. is very likely as old as the fifteenth century, and the contents of the Bodleian will be proven in the course of this discussion to be at least as old as that of the Vatican.

1. Vatican Ms.

Bartolocci was the first to note a number of parodies in a Vatican ms. (Comp. *Cat. Assemani*, f. 79), which he ascribed to Leo de Valentibus, a person unknown in Hebrew literature. His descriptions read as follows: "רבי ליאון די בלאנטיש חבר **אגרת הפורים** לשבח את יין בהלצה: וגם עשה **מסכת פורים** על אותו ענין של חג פורים בדרך הלצה ונמצאו כ"י בוואטיקאנו" (*Bibliotheca Magna Rabbinica*, IV, p. 10), and again: "בקבוק או ספר חבקבוק ונקרא גם כן מסכת פורים והוא סיפור על מגלת אסתר בששון ושמחה ובו תעו בשכר וקיו ואין ראוי לקרא בו" (*ibid.* I, p. 693). After a more careful examination of this Vatican ms., Renan and Neubauer found that Bartolocci wrongly deciphered the name of the author, reading די בלאנטיש instead of דבניולייש (*Les Ecrivains*, p. 107). The whole codex, of which the parody is the fifth and last part, is described in Hebrew by its former owner, Vidal Bonafoux דשואן (perhaps דשאלן = de Salon), and reproduced in *Les Ecrivains*, p. 254 as follows: "בזה הספר יש בו אות נפש, ביאור סודות לרמב"ן, פתח דברי עם מפתח, ספר המעשים, מגלת סתרים מפורים מהחכם מי' לאון דבניולייש נ"ע. דין כלם חמשה ספרים הם". Renan and Neubauer divide the contents of the parody into three parts, viz.:

Pt. I beginning with ויהי בימי כרמי and ending with תמה ונשלמה מגלת סתרים מורה לקיים את ימי הפורים תבא אחריה המשנה והגמרא משפטי המלוכה מגדת והוראת הנהגת שני הימים האלה מורה וכוללת הלכות יין נסך ובוניהן [ובייניהן] מזהרת

Pt. II beg. בקבוק קבל תורה מכרמי ומסרה לנח.

Pt. III beg. הכל חיבין בשתייה and ending with סליק לה מגלת סתרים מדרש הנביא הלביא הלוי יסדה מזמן אשר טוב מחכמה, followed by a passage in Aramaic, another passage beginning with הסכמנו, a third beginning with מי שברך and four sentences in Provençal. This division, however, must be incorrect. For, judging from the opening lines of these parts, the parody really contains only the *Sepher Ḥabaḳbuḳ* and *Megillath Setharim*, the former corresponding to the אגרת הפורים and the latter to the בקבוק of Bartolocci. It does not contain the *Massekheth Purim* of Kalonymos, and what Renan and Neubauer designate as the third part is really the second chapter of *Megillath Setharim*. This statement is further strengthened by the fact, that there are only two epilogues in the ms., the second of which is identical with the poem of Gershon Soncino which immediately follows the *Megillath Setharim* in all manuscripts. Wagenseil's statement (cited in Wolf, *B. H.* IV, p. 1041), that he found the Vatican ms. more complete than the edition of 1552, is erroneous, unless it has reference to the additional parodies (הסכמנו and מי שברך) following the *Megillath Setharim*.

2. Bodleian Ms.

The contents of the Bodleian ms. (Neubauer, *Cat. Heb. Ms.* no. 714, 4), according to a copy made for me by Rev. M. H. Segal of Oxford, are as follows:[2]

(A) מגלת סתרים לפורים (f. 59a—61b), beg. בטוב גדא אתחיל הדא and מגלת סתרים לפורים ויהי בימי כרמי בן זרח מבצרה מלך ישראל והמופתים אשר עשה לעיני ישראל חז"ק חזקו ויאמץ לבבכם כל ending תמה ונשלמה מגלת כרמי המיחלים לי"י, followed by the colophon בן זרח מבצרה, היא מגלת סתרים יסודתה במתק מליצה יצא מגוית האריה ארי שבחבורה. עוד תבא אחריה המשנה והגמרא, משפטי המלוכה מגדת (והו') והוראת הנהגת שני הימים האלה מורה, כוללת הלכות יין ונסך ודינין אפקוד במי מרה, מזהרת לשם [לשמ' = לשמח] בשתייה [בשתיית] יין חי בפורים איילות [אבלים?] ושם המסכתא הלזו מיוסדת על עניין זה מגלת סתרים.

(B) מסכת פורים composed of three chapters: (1) חבקבוק קבל[3] תורה מכרמי ומסרה לנח (f. 62a—66b); (2) הכל חיבין (f. 66b—70b);

[2] Of the מגלת סתרים and מסכת פורים he copied only the headings and endings, first and last lines.

[3] The ח was added by a later hand.

(3) משנכנס אדר (f. 70b—72b), followed by the poem of Gershon Soncino on the same page.

(C) [חרמות] beg. . . . בגזרת כרמי (f. 72b—73a), identical with the Aramaic passage of the Vatican ms. For the full text of this passage and those of D, E, F and K, see below chap. II sections I—V.

(D) [הסכמות] beg. הסכמנו שיהיה אדוננו המלך אשר בשאתו [בשעתו] "ועוד כתי' בין . . . און פלן כרוק [ברוק?] and ending with מושל בעדת כרמי רוין דוש ראייגא ועוד כתי' בין אייא בי טרופט ביבירי בנאם. ועו' כתי' שי וליש קי איביש לנליירא מאן תנט. ועו' כתי' טנרולש מיש לובן דלוייריי לשי קון מפרטיראו. ועו' כתי' דש מי דלוין דלקטיירון. שי טניאה מיטיש ני פרו" (f. 73a—75a). These are undoubtedly the Provençal passages of the Vatican ms. mentioned by Renan and Neubauer. But they consist of five instead of four sentences, and come before instead of after מי שברך.

(E) מי שברך בקבוק וכרמי ונח ולוט . . . הוא יברך . . . המקום . . . ישכרם . . . (f. 75a).

(F) פזמון beg. כום משכר משכר ואומר. ישירו בו כל מעשיו ושמח ישראל בעסיסיו (f. 75b), followed on the same page by a postscript of the copyist, beg. . . . כל איש [אשה] ששותה יין אינה מפלת and ending with וכן הלכתא. תוספת המעתיק.

(G) אגרת המן beg. לאבד את בית יעקב אני המן כתבתי אני גדול למלך . . . and ending with the words מיד כעם המן וצוה לתפשם (f. 75b—77a), ואמ' איני שולט יד תחלה אלא בתינוקות הללו. סליק הכתב which is an enlarged version of the כתב ששלח המן published by Perreau (*H. B.* VII, p. 46—47), and both are modifications of the Edicts (אגרות) of Ahasuerus found in *Midrash Rabba, Esther* beg. אם על המלך טוב יכתב לאבדם שלום לכם עד אין חקר. To the same class of imitations belong the two edicts of Ahasuerus (אגרת ראשונה של אחשורוש נגד היהודים and אגרת השנית של אחשורוש בעבור הצלת היהודים) found in ms. at the end of a copy of the ישיר משה (1612) of Moses ha-Cohen of Corfu (*Letterbode*, VII, p. 8 no. 20), and the Haman Edict in the Maghrib dialect published by Dr. H. Hirschfeld (G. Kohut, *Semitic Studies*, p. 250—253), beg. והדא נסכה כתאב המן אלנציל . . . כתב פי אבאדה ישראל כאן סריאנ"א קלבת אגרדה ערב"א . . .

(H) פתשגן הכתב beg. אמר ר' יצחק נפחא [בעלילה] בא המן על

כך יקרבו קלקלתן של כל שונאינו ישראל שב׳ ובמלאת הימים and ending אמן במהרה בימינו ישע בקרוב סליק (f. 77a—79b). This is also a modified version of a Midrash Rabba passage (*ibid.*).

(I) אגרת מן המגלה beg. . . . בשנת שתים למלך אחשורוש שלח להמן part of which is the: שטר שמכר המן עצמו למרדכי . . . ולמרדכי, which begins אני המן אחשורוש . . . שדר לי המלך (f. 79b—80a). Comp. Tal. Bab. מגלה 15a; ילקוט שמעוני *Esther*, chap. v. § ומחר אעשה כדבר המלך. The same is found in a Rabbinovicz ms. (now München, 422), entitled שטר מכירת המן. See *Letterbode*, IX, p. 55 no. 47, and *Monatsschrift*, vol. 46, p. 279. A fuller version of this Agada, wanting in our *Targum Rishon*, is cited by Alḳabeẓ in מנות הלוי, fol. 155 and reprinted by Posner in *Das Targum Rischon* (Breslau, 1896), p. 71—72.

(K) מסכתא אחרת. This Talmudic travesty consists only of one Mishnah משנכנס אדר מרבין בשמחה ובאכילה, and the Gemara to the Mishnah ends abruptly with the words עאל ר׳ שתיין לבי מדרשא and is followed by a number of blank leaves. (Comp. also *Cat. Michael*, p. 18, no. 213; Steinschneider, *Letterbode*, VII, p. 11—12; Neubauer, *Cat.* col. 1142D).

From the above description it is evident that the Bodleian and Vatican mss. contain the same parodies. The contents of the Bodleian ms., therefore, are at least as old as 1438. The Vatican ms. however, may not contain the passages found in the Bodleian after מי שברך. It is also possible that the *Megillath Setharim* in the Vatican ms. is not in its complete form, because the third chapter משנכנס אדר is not mentioned in the description of Renan and Neubauer.

3. Cambridge Ms.

What seems to be a similar ms. to that of the Bodleian, was once in the possession of Rabbinovicz, and afterwards in the possession of E. Deinard who sold it to the Library of Cambridge University. It is described by Rabbinovicz (*Cat.* IV, no. 100) as follows: ״ס׳ חבקבוק ומס׳ פורים מגלת סתרים, והסכמות שעשו מחוקקי מצות שתיה בפורים והם רבים מאד. פזמונים לפורים. אגרת המן לאבד את היהודים ופתשגן הכתב הם מעשה הצומות (הוא מדרש). שטר שמכר המן עצמו לעבד למרדכי. תוספתא דר׳ יצחק מיבושת המים. והוא הוספה למס׳ פורים. כ״ז הוא בכ״י ישן

שנכתב לדעתי בין שנת ק"נ לר'. ואח"כ מס' פורים דר"ק בכתב מאוחר מהראשון 4°". The ספר חבקבוק ומס' פורים מגלת סתרים corresponds to (A) and (B) of the Bodleian ms.; הסכמות to (D); פזמונים לפורים to (E) and (F); אגרת המן . . . ופתשגן הכתב to (G) and (H); שטר to (I); and תוספתא דר' יצחק מיבושת המים to (K).

4. Leipsic Ms.

The Leipsic ms. is the oldest in which *Massekheth Purim* is used as a collective title of the three parodies. According to Delitzsch, who gave a very adequate account of the ms. (*Cat. Lib. Manus . . . Lipsiensis* p. 288 no. 8) it consists of three parts: Pt. I מגלת סתרים composed of three chapters: (1) חבקבוק. (2) הכל חייבין. (3) משנכנס אדר, with the colophon הדרן עלך משנכנס אדר וסליקא מגלת סתרים, followed by the poem of Gershon Soncino. Pt. II מסכת פורים of Kalonymos in four chapters, and with the same postscript as in the Venice edition, except that instead of ואינן מזיקין לנחש the reading is ואינן מזיקין לנפש. Pt. III ספר חבקבוק beginning ויהי בימי כרמי and ending with לעיני כל ישראל.

Besides these known sources, I have also made use of three, hitherto unknown, manuscripts, which throw light upon some of the most mooted points in the discussion.

5. Sulzberger (Deinard) Ms.

The first ms., now in the Sulzberger collection in the Library of the Jewish Theological Seminary of America, was bought from Ephraim Deinard. Italian Rabbinic char. Sq. 12°. fol. 80—176. The first seventy-nine leaves are missing. A list of the birthdays of the copyist's children, inserted in the ms., was written, without any doubt, between the months of Adar and Elul 5389 (1629). For, whenever the birthday falls in Elul he refers to the year 5389, but when it falls in Tishri, Kislev or Adar he refers to the year 5390. Thus, "שלמה בני יצ"ו הוא בן כ"ג שנה י"א אלול השפ"ט, יעקב בני יצ"ו הוא בן כ"א שנה שבת בראשית הש"ץ". The scribe had four sons, Solomon, Jacob, Saul, Azriel and one daughter (מירלה) living at the time. His wife (ברוניטה) had died in 5387 (1627).

The ms. contains the following items:

(A) ספר חבקבוק הנביא על שניונות לקרוא בו בעת רצון ביומי פורים (f. 80—83).

(B) שיר הברו ר׳ שלמה בן גבירול על משה הכילי (f. 83a). Fol. 83b is blank.

(C) מסכת פורים as a general title for מגלת סתרים and מסכת פורים. The colophon of the *Massekheth Purim* is the same as in the Venice ed., except the reading ואין מזיקין לנפש instead of ואין מזיקין לנחש (f. 84—114).

(D) מעשה חירם מלך צר (f. 115a—115b), given as a quotation from ילקוט יחזקאל § 387 (error for 367).

(E) ציץ הזהב נזר הקדש (f. 115b—116a).

(F) Extract from a manuscript copy of מדרש קהלת beg. עובדא הוה בחד יהודאה דאזל לארעא דקדר וגוברי דיתבין בקדר פלחין לנורא דגיהנם . . . (f. 116a—117a), which is similar to the מעשה published by Jellinek in his edition of Lonsano's מעריך (Leipzig, 1853. p. 126—128), and in his בית המדרש IV, p. 142—144.

(G) The list of birthdays mentioned above (f. 117a).

(H) Three different forms of התרת שחיטה (f. 117b—118b).

(I) Extracts from the Midrash and the Zohar (f. 118b—120).

(K) פתיחות איכה מהזהר (f. 121—127b).

(L) שירים נאים בהידורים להתענג בו הנערים לזמר לשמחת פורים (f. 127b—129a). Consists of two poems in Hebrew and Italian. The first begins בימי אחשורוש אי אסתר נוסטרה נוטריצי הדיוט קפץ בראש, and is perhaps identical with the one cited by Steinschneider (*Monatsschrift*, vol. 46 p. 575, no. 105), beg. ויהי בימי אחשורש . . .; the second begins פאטי אונורי אל ביל פורים, קי איל מיריטה אין איפיטו . . .

(M) זה פי׳ איסור כולל איסור מוסיף . . (f. 129a—129b).

(N) Extracts from the Zohar (f. 130—134a).

(O) הלכות שחיטה ובדיקה (f. 134b—140).

(P) טופס פסק שעשה . . . הגאון כמה״רר יחיאל מילי ז״ל על הגבינות שנעשו מחלב שחלבו גוי ואשת ישראל ראהו . . . (f. 141—143a).

(Q) Extracts from the אבן בחן of Kalonymos, beg. אמר המיסד ספר אבן בחן אע״פי שאיני צריך לכפול מה שרמזתי (f. 144—151). The extracts are not in the same order as in the printed copies.

(R) Extracts from מחברות עמנואל, chapter 15 and then chapter 14 (f. 152—161a).

(S) אגרת התשובה לאמו and כתב אלכסנדר מוקדון לאמו (f. 161b—

163a). It begins כאשר הגיע אלכסנדר המוקדוני לשערי מות והיה לו משתית סם המות אשר הושקה וכתב לאמו כתב א' [חליו]. Comp. מוסרי הפילוסופים ed. Loewenthal (Frankfurt a. M. 1896) p. 51 and p. 53.

(T) אגרת הנחומים דאריסטו אל אם אלכסנדר (f. 163a—163b). Comp. מוסרי הפילוסופים p. 61.

(U) קצת מוסרי הפילוסופים (f. 163b—168).

(V) הנהגת שצם הנכל (Astrological), f. 169—170.

(W) Letters (f. 171—176).

The ms. was not completed at least until the sixth day of Kislev 5391, as is evident from a note on f. 175b, which reads thus . . . לזכר טוב יהיה לנו ולכל ישראל היך היום ו' כסליו שצ"א נפטר מורי ורבי משה פירוסה ז"ל.

6. Sulzberger (Benamozegh) Ms.

The second ms., which in all probability dates from the 18th. century, comes from the library of Elijah Benamozegh of Leghorn, and is now likewise in the Sulzberger collection. Originally it had the collective title of ענין פורים, but now it bears the title of כרמי ובארי: זכרון פורים. Italian cursive characters, 24°, 170 f. It may be divided into four parts:

Pt. I. ספר כרמי ובארי על פורים (f. 1—7b). This is identical with ספר חבקבוק, and its colophon reads: נשלם בארי וכרמי על פורים הנקרא חבקבוק הנביא על שגיונות לקרוא בעת רצון ביום פורים. It is followed on the same page by the words עתה נתחיל מסכת פורים, and immediately after comes

Pt. II, beg.: חבקבוק קבל תורה מכרמי and ending with הדרן עלך משנכנם אדר סליקא מגלת סתרים (f. 7b—36a). This is identical with מגלת סתרים. Following it is the פיוט נאה, or the poem of Gershon Soncino (f. 36b), which is reproduced here with the variants of the Vienna edition and of the Bodleian and Leipsic manuscripts[4]:

1. מדרש הנב"יא הלב"יא הלוי ממשפחת המדקדקים
2. יסדה בזמן אשר מחכמה ומבקר הכל במאכל ובמשתה אדוקים

4 Since this went to press Dr. A. Freimann has published this poem according to the Pesaro ed. (*Z. H. B.* IX, 153) and the only variant there is the word ומכבוד instead of ומבקר in the second verse.

3. יבואו בה קושיות פירכות הקישיות בעיות ודברים צדיקים
4. ותלמיד התלמידים גרש'ום פיזרו הקריה ראש המחוקקים
5. חקקה בגרסות ערבות ומאמרים מדוייקים
6. הצעיר מבני שושנים קורא לאל ממעמקים
7. אלה התורה והמצוה ומשפטים וחקים
8. לקיים ימי הפורים ולאהוב נשים ולעשות נזיקים
9. למען גבלות אשר גבלו ראשונים לא יהיו נמחקים[5]

Pt. III. מסכת פורים of Kalonymos (f. 37a—75a), with the title גמרא on the first page, and the name of each chapter on the subsequent pages. It closes with the words הדרן עלך אין קורין סליקא לה מסכת פורים בסייעתא דשמיא . . . as in the Venice edition, and is followed by the poem of Gabirol שיר אשר חברו ר"ש ן' גבירול . . . תם נבואת בקבוק הנביא ומסכת פורים עם משנה וגמרא ושיר הנ"ל . . . עתה נתחיל . . . צוואת המן . . . (f. 76a—76b).

Pt. IV. ספר זכרון פורים (f. 77a—170b), a collection of parodies by מק"י of Modena, which will be described below in the ninth chapter (See also above p. 49).

---

5 Variants:

Line 1. ממשפחת המרקדקים is wanting in Bodleian ms.

2. In Leipsic ms.: יסדה אשר מזמן חכמה ומכבוד; in Bodleian ms.: הכל is wanting there. . . . אדוקים; אשר טוב מחכמת ומכבוד

3. In Bod. ms.: יבואו אחריה ההסכמות והחקים; ומשפטים צדיקים; In Leipsic ms.: יבואו . . . לדברי . . .

4. This line is wanting in Bod. ms.; in Leipsic ms.: גרשם פיזרא. Read מפיזרא.

5. In Bod. ms.: חקק מחוקק מצות הפורים להקים; in Vienna ed. חקקה בגרמות.

6. Wanting in Bod. ms.; in Leipsic ms. and Vienna ed.: קורא לאל מעמקים.

7. This line is wanting in Bod. ms.; in Vienna ed. אלא.

8. This line is wanting in Vienna ed.; in Bod. ms. מועד לשמור ולאהוב . . . נזיקים; in Leipsic ms.: ולעשות נקיקים. The correct reading is perhaps נשיקים. A similar expression is found in a ms. of the 17th. century, viz.: "ויקח החתן את נזמי הזהב והצמידים והענקים ויביאם לארוסתו ויראה לה סדר נשיקים" (See below chap. VI, סדר פסח והלכתו). Prof. Ginzberg suggests reading זיקים or זקיקים, the former being the Aramaic and the latter the Hebrew form for skins or bottles of wine.

9. This line is wanting in Vienna ed.; in Bod. ms.: . . . נבולות גבלו; in Leipsic ms.: גדולות אשר גבלו הראשונים.

7. Luzzatto Ms.

The third ms. comes from the library of S. D. Luzzatto, and is now in the possession of A. L. Germansky, a book dealer in New York. Italian cursive 2°. [20 p.]. The full title on the first page reads: ספר חבקבוק הנביא על שגיונות לקרוא בו בעת רצון ביומי פורים. מנוקד ומוטעם ומדויק ונדפס על ידי המחוקקים נודעו ביאודה ובישראל בעיר פיזרו אשר במדינת איטאליא שנת רג"ע [1513 = 5273]. וכן יזכנו ה . . . לעשות ספרים . . . הרבה . . . בתורתו . . . אמן. From the colophon on the last page, which reads: יצחק דוד מומיליאנו הכותב פה מתלמידי שלב"ב יום א' ר"ח אלול תקצז [תקצד?], we gather, that the ms. was written in 1837 or 1834 by Isaac David Momegliano, a grandson of Joseph Ḥayyim Momegliano. The latter was a member of the Napoleonic Synhedrion (Wiener, *Bibliotheca Friedlandiana*, p. 408, no. 3388 A). Who שלב"ב was is hard to tell.

The ms. contains:

(A) ספר חבקבוק הנביא (p. 1—3), with the subtitle מקרא.

(B) משנה וגמרא של מסכת פורים (p. 3—10), identical with מגלת סתרים, having the same postscript and the same text of the poem of Gershon Soncino as the Benamozegh ms.

(C) מסכת פורים שני (p. 10—19), identical with מסכת פורים of Kalonymos, having the same postscript as the Venice edition.

(D) The poem of Gabirol (p. 20).

Though the last ms. dates only from the second quarter of the nineteenth century, its importance is not diminished thereby, because its full title shows that it is a reproduction of the editio princeps, made either from a printed copy, or from an older manuscript[6]. From its title we gather, that the editio princeps of the *Sepher Ḥabaḳbuḳ* appeared in 1513. Whether the *Megillath Setharim* and the *Massekheth Purim* appeared at the same time is not possible to determine. As in the case of the Venice edition, these two parodies may have been published a little later

6 While this book was going through the press D. Fränkel offered for sale the ed. princ. of the *Sepher Ḥabakbuḳ* (See *Cat.* X, no. 10; Husiatyn 1906); the title of the Luzzatto ms. coincides word for word with the title of the ed. princeps.

(see above § I, section 2), but certainly not as late as 1527, as Halberstam would have it, since Soncino's printing place at Pesaro existed only between 1507 and 1520.[7]

To show graphically how confusion and error gathered around these parodies, the following two diagrams give the various names and arrangements assigned to them in the different mss. and editions.

DIAGRAM 1

NAMES OF THE

	A. ספר חבקבוק הנביא	B. מגלת סתרים	C. מסכת פורים
1. in Bartolocci, Biblio. Mag. Rab.	אגרת הפורים (Vol. IV. p. 10).	בקבוק. ספר חבקבוק. מסכת פורים. (Vol. I. p. 693).	
2. in De Rossi, Ann. p. 48, no. 37	בקבוק	מגלת סדרים	מסכת פורים
3. in Vatican Ms.	מגלת סתרים (In Colophon to Pt. 1).	המשנה והגמרא (In Colophon to Pt. I). מגלת סתרים מדרש הנביא (In Colophon to Pt. III).	

7 In the same catalogue, Fränkel offered the editio princeps of the *Massekheth Purim* (*ibid.* no. 2). But since his copy consists only of twelve leaves and closes with the poem of Soncino, it cannot be anything else than the *Megillath Setkarim*. Dr. A. Freimann, again, described the editio princ. of the *Massekheth Purim* belonging to the City library of Frankfort (*Z. H. B.* IX, 153) and from his data I gather that it contains the *Megillath Setharim*, the poem of Soncino and the *Massekheth Purim*, but neither the *Sepher Ḥabaḳbuḳ* nor the poem of Gabirol. The question therefore as to whether all these three parodies were given in the editio princeps of the *Massekheth Purim* or not still remains unanswered.

4. in Bodleian Ms.	מגלת סתרים לפורים (In the Title). מגלת כרמי בן זרח מבצרה (In Colophon to Pt. A).	המשנה והגמרא (In Colophon to Pt. A). מסכת פורים (Title of Pt. B).	
5. in Cambridge Ms.	ספר חבקבוק	מסכת פורים מגלת סתרים	מסכת פורים
6. in Leipsic Ms.	ספר חבקבוק (Pt. III).	מגלת סתרים (Title of Pt. I).	מסכת פורים (In Title of Pt. II).
7. in Sulzberger (Deinard) Ms.	ספר חבקבוק הנביא על שגיונות (In Title to Pt. A).	מסכת פורים (In Title to Pt. C).	Has no distinct title
8. in Sulzberger (Benamozegh) Ms.	ספר כרמי ובארי על פורים (Title of Pt. I). בארי וכרמי על פורים (In Colophon to Pt. I). חבקבוק הנביא על שגיונות (ibid.). נבואת בקבוק הנביא (In Postscript to Pt. III). מריבת בארי וכרמי (In Ms. f. 131).	מסכת פורים (In Colophon to Pt. I and to Pt. III). מגלת סתרים (In Colophon to Pt. II).	מסכת פורים (Title of Pt. III). נמרא (Subtitle) משנה וגמרא (In Colophon to Pt. III).
9. in Luzzatto Ms.	ספר חבקבוק הנביא על שגיונות (In Title). מקרא (As Subtitle).	משנה וגמרא של מסכת פורים (In Title to Pt. B).	מסכת פורים שני (Title of Pt. C).
10. in Pesaro ed.	ספר חבקבוק הנביא	מסכת פורים	Has no distinct title.
11. in Venice ed.	ספר חבקבוק הנביא	מגלת סתרים	מסכת פורים

DIAGRAM 2.

THE ARRANGEMENT OF THE PARODIES.

	A.	B.	C.
In Vatican and Bodleian Mss.	ספר חבקבוק	מגלת סתרים	
In Leipsic Ms.	מגלת סתרים	מסכת פורים	ספר חבקבוק
In Cambridge, Sulzberger and Luzzatto Mss. and perhaps also in the Pesaro and Venice editions.	ספר חבקבוק	מגלת סתרים	מסכת פורים
In Ed. Vienna.	מגלת סתרים	מסכת פורים	

The above diagrams clearly show why bibliographers groped so long in the dark about these parodies. They fell in one of two errors. Some took *Megillath Setharim* and *Sepher Ḥabaḳbuḳ* to be one and the same parody, because the former begins with the words "Ḥabaḳbuḳ ḳibbel torah", and some took *Megillath Setharim* as another name of *Massekheth Purim*. Bartolocci labored under a double illusion, and not only regarded *Megillath Setharim* and *Massekheth Purim* as one and the same parody, but called it also *Sepher Ḥabaḳbuḳ*. Wolf, who had the second edition of *Massekheth Purim* before him, was convinced that the parody which began with the words "Ḥabaḳbuḳ ḳibbel torah" was not the *Sepher Ḥabaḳbuḳ*; still, like Bartolocci, he thought it was part of *Massekheth Purim* (Wolf, *Biblio. Heb.* II, p. 1269). This erroneous opinion was also held by Graetz (*Gesch.* VII, p. 264, note 1), and as late as 1890, J. Chotzner, in an essay on Kalonymos (*J. Q. R.* XIII, p. 137, and in השלח VII, p. 430) persisted in the same error, though in the Hebrew translation of Graetz (vol. V. p. 251 note 1) this error had been corrected.

§ III. AUTHORSHIP

In regard to the authorship of these parodies, the blunders were equally numerous. Bartolocci, having deciphered the Vatican ms. wrongly, ascribed *Megillath Setharim* and *Sepher Ḥabaḳbuḳ* to Leo de Valentibus (*Bib. Mag. Rab.* IV, p. 10). Wagenseil (cited by Wolf, *Bib. Heb.* IV, p. 1041) on the authority of an Italian Rabbi, attributed *Massekheth Purim* to R. Leon Blantes, and De Rossi made Elias Levita the author of *Megillath Setharim* (*Ann.* p. 48. no. 37).

The more definite knowledge, which we possess to-day concerning these parodies, is due to the combined researches of Zunz, Delitzsch, Fürst, Renan and Neubauer. Zunz was the first to discover that Kalonymos ben Kalonymos was the author of one of these parodies (*Gesam. Schr.* III, p. 150—153), and though in the heat of discovery he attributed to him *Megillath Setharim* instead of *Massekheth Purim*, he soon corrected this error (*Cat. Lips. Additt.* p. 319). Delitzsch was the first to point out, that *Sepher Ḥabaḳbuḳ*, *Megillath Setharim* and *Massekheth Purim* were three distinct parodies (*Cat. Lips.* p. 288, no. 8). But while he accepted Kalonymos as the author of *Massekheth Purim*, he still held to Valentibus, or Blantes, as the possible author of *Megillath Setharim* (*ibid. ibid.*). Fürst, it is true, added a great deal to the confusion, as Steinschneider puts it (*Letterbode*, VII, p. 11), still to him belongs the credit of being the first to detect a close relationship between *Sepher Ḥabaḳbuḳ* and *Megillath Setharim* and to suggest one authorship for both of them (*Litbl.* X, col. 759). His other suggestion, based on the opening line of Soncino's poem מדרש הנביא הלביא הלוי, that the author of these two parodies was Leon Halevi the Orator (*ibid.*), is worthless. For a long time this passage was a bone of contention, until Renan and Neubauer discovered, that Bartolocci had deciphered the Vatican ms. wrongly, reading ליאון די בלאנטיש for לאון דבניולייש. This at once suggested, that הלביא הלוי might be identical with Levi ben Gershon, who was surnamed Leon [לביא] des Bagnoles (*Les Ecrivains*, p. 107, 255).

Still the word הנביא in that passage remained unexplained, and even Steinschneider's statement, that הנביא was not an uncommon title of distinction among Hebrew authors of the Middle Ages (*Heb. Bib.* XV, p. 55), did not quite satisfactorily explain it. The meaning of the word, however, becomes apparent as soon as it is construed with the word מדרש preceding it and not with the words הלביא הלוי that follow it. מדרש הנביא, in other words, is another title of *Megillath Setharim*, because the latter is a Midrashic commentary on *Sepher Ḥabaḳbuḳ ha-Nabhi*. On the other hand, the expression הלביא הלוי is not to be taken with the word מדרש, as Renan and Neubauer did, but with the word יסדה in the second verse. The rendering of these two verses is, therefore, as follows: "The Midrash on the Prophet (i. e. *Sepher Ḥabaḳbuḳ ha-Nabhi*), Leon Halevi of the Family of Grammarians laid its foundation at a time when all are more attached to eating and drinking than to wisdom and honor". This interpretation is further corroborated by the fact, that on closer examination the *Megillath Setharim* is found to be a running commentary on *Sepher Ḥabaḳbuḳ*. In true Midrashic fashion, the *Megillath Setharim* weaves its thoughts into passages taken from the *Sepher Ḥabaḳbuḳ*, and uses it as a frame work[8]. The dependency of the text of *Megillath Setharim* on the text of the *Sepher Ḥabaḳbuḳ*, as well as the order in which they follow each other in the Vatican, Bodleian, Sulzberger and Luzzatto mss., make it quite certain, that both parodies were written by one man; not, however, the mysterious "Leon the Orator", but the well-known Levi ben Gershon. Another passage which points to Leon des Bagnoles as the author of the *Sepher Ḥabaḳbuḳ* is the colophon to that parody in the Bodleian ms. which reads in part as follows: "תמה מגלת כרמי . . . יצא מגוית האריה ארי שבחבורה . . . [Leon] (See above § II Sect. 2 A).

Another cause of confusion has been the fact, that some used *Megillath Setharim* as a collective title of the various

[8] The commentary on *Sepher Ḥabaḳbuḳ* begins on f. 4b (Venice edition) as follows: . . . אמר רבי בון כך מקובלני "ויהי בימי כרמי". and ends on f. 7b with the words . . . מאי איננון דעביד להר על חד תרין "אשר עשה כרמי לעיני כל ישראל".

parodies, e. g., the former owner of the Vatican ms. (see above § II, sect. 1), while others used *Massekheth Purim* as the collective title, e. g., in the Leipsic and the Sulzberger mss. (*Ibid.* sect. 4 and sect. 5 C).

§ IV. DATE OF COMPOSITION.

One more question to be answered before closing the bibliographical discussion of these parodies is the date of their composition. The *Massekheth Purim*, according to Zunz, was written between 1319 and 1322, while Kalonymos resided at Rome (*Gesam. Schr.* III, p. 150—153). But no date has been given yet for the *Megillath Setharim* and *Sepher Ḥabaḳbuḳ*. It seems however, that the same note, by which Renan and Neubauer determined the date when the Vatican ms. was copied (*Ibid.* at the beginning) contains also the date when these parodies were written. For, immediately after the date of the copying comes the phrase ותהא שנת בפיו גם הוא לאלף השישי ליצירה, which can have no other meaning than that the parody was written in 5092, i. e., 1332 C. E., about ten years after Kalonymos wrote his parodies. And since the *Megillath Setharim* depends upon the texts of the *Sepher Ḥabaḳbuḳ*, the latter must have been written some time before 1332.

The whole foregoing discussion may, therefore, be summed up as follows. Kalonymos ben Kalonymos wrote the *Massekheth Purim* in Rome sometime between 1319 and 1322. Levi ben Gershon, on the other hand, wrote the *Megillath Setharim* in 1332 and the *Sepher Ḥabaḳbuḳ* sometime before. Of these three parodies the *Sepher Ḥabaḳbuḳ* was printed at Pesaro in 1513. The *Megillath Setharim* followed by the poem of Soncino and the *Massekheth Purim* also appeared at Pesaro, but perhaps at some later date. In 1552 the *Sepher Ḥabaḳbuḳ* was again printed separately in Venice, and a month later the two other parodies without the poem of Soncino were issued from the same press under the composite title of *Megillath Setharim Massekheth Purim*, and instead of Soncino's poem the printers

prefixed the poem of Gabirol. Subsequently, numerous written copies were made, in which title, contents and arrangement were carelessly confused.

CHAPTER II

PROVENÇAL PARODIES OF THE FOURTEENTH AND FIFTEENTH CENTURIES

The first five of the following texts are edited here according to a copy made from the Bodleian Ms. no. 714, fol. 72b—75b and 80a—80b, for a fuller description of which see the preceding chapter, § II, section 2. It may be added, that the quotations from the *Sepher Ḥabaḳbuḳ* in the last paragraph of the Resolutions (See below *notes* 32—35), as well as the frequent references to בקבוק and כרמי (See below § I, § II, 2, 10, 11 and § III), prove that the author of these parodies was familiar with the parodies of Levi ben Gershon. And while it would be rash to jump from this to the conclusion that these parodies came from the same pen as the *Sepher Ḥabaḳbuḳ,* it is nevertheless justifiable to assume, that they are the products of the same century, and the frequent use of Provençal words and sentences, on the other hand undeniably prove them to be of the same country.

The sixth and seventh texts are based upon a copy made by S. G. Stern from codex 1199, 1, of De Rossi's Mss. The first of these has been described by De Rossi as "Tractatus Talmud. Purim cum Tosephoth et Comment. Raṣci" (See MSS. Codices Hebraici Bib. I. B. De-Rossi, Parma 1803, vol. 3, p. 96). In Stern's copy, which is now in the library of the Jewish Theological Seminary of America, the Tosephot and Rashi are wanting. The reason for assuming that it is of Provençal origin is the fact that it devotes considerable space to the *Purim King* and the various sources of his revenue, which is a favorite topic with the Provençal parodists. That it is a product of the fifteenth century may be surmised from the fact that the next fascicle in the same codex was written in that century (See De Rossi, *ibid.*), as well as from the fact that the game of *Backgammon*

is called in this parody the game of *Tables*, a name by which it was known in the fourteenth and fifteenth centuries (See below *note* 82). The seventh text was not noticed by De Rossi. From the title it is to be inferred that it originates from the same author as the preceding parody.

I. [חרמות]

בגזרת כרמי ומאמר בקבוק בחרם שהחרים בקבוק את המים . . . הזדונים ובשמתא דשמתוה רב ביבי לבירא ובקללה שקלל משה רבינו ע"ה ים סוף ויהושע משרתו[1] ובכל האלות הכתובות בספר הזה אנו מחרמין ומשמתין ומקללין על דעת ב"ד העליון סְבָא אשכר ואדום הנתי וכל שכורי אפרים הם הגבורים אשר מעולם לשתות יין ועל דעת ב"ד התחתון התרשתא הכוס ענוב[2] כל איש ואשה מעדת כרמי אשר לא יקים את דבר ההסכמות.

II. [הסכמות]

1. **הסכמנו** שיהיה אדוננו המלך אשר בשאתו[3] מושל בעדת כרמי ושאר המלכים אשר בכל מדינות המלך יעבדוהו.
2. **הסכמנו** שהמלך הגדול ישביע שאר המלכים ביום המשתה לקיים את כל תוקף החקים והמשפטים אשר יסד בקבוק הנביא באמונתו.
3. **הסכמנו** שאם חס ושלום יקרה לאחד מהמלכים שלא יקיים החקים הנזכרים או אחד מהם, יעבירוהו וימנו אחר תחתיו, וככה עד כלות כל אנשי העיר; וככלות כל אנשי העיר ואין בהם איש אמונים תורה[4] העיר ההיא ברעם באבני אלגביש והיתה תל עולם לא תבנה עוד.
4. **הסכמנו** שהמקומות שלא ימנו עליהם קצין שוטר ומושל יהיו לשלל אל המלך היותר קרוב אליהם.
5. **הסכמנו** שהמלכים ישפטו בני עירם במשפטי ההסכמות האלה ואיש מהם לא יוכל לקרא רק אל המלך היותר קרוב לעיר ההיא.
6. **הסכמנו** שסופר המלך בקראו החקירות לפני הדיין יוסיף עליהם דברים קשים כהנה וכהנה ויאמר באזני העם יותר ממה שאמרתי בפניכם כתוב כאן[5].
7. **הסכמנו** שהסוכן ישמור אוצרות המלך באמונה וביושר כמשפט.

---

1 Supply את יריחו. Cf. Joshua vi. 26.

2 The first two proper nouns are a play on Ps. lxxii. 10 מלכי שבא וסבא אשכר יקריבו. For the name התרשתא cf. Ezra ii. 63, and for ענוב 1 Chr. iv. 8.

3 Read בשעתו. 4 Read תוכה. 5 Cf. Mishnah *Sotah*, VII, 7.

8. הסכמנו שהדיין אם יראה משפט מות יענישהו בממון להביא אל גנזי המלך.

9. הסכמנו שהמלך יזהיר הענושים לפרוע ענשם תוך זמן שיוכל ללכת בו גמלא פָּרְחָא[6] עשר פסיעות, ובהגיע הזמן ההוא ולא יפרענו יצוו אל הרצים למשכנם והמה יקחו בשכרם פשוט לכל אחד ואחד. ואם חס ושלום לא ירצה לתת משכון ישימוהו במאסר ויפרע אל השוטר בשכר ו' פשוט[7].

10. הסכמנו שלא יכעוס שום אדם מעדת כרמי מראש חדש אדר ראשון עד מחרת הפורים. ואם חס ושלום לא יהיה נזהר מזה יפרע דינר אל גנזי המלך, וכן הדין לאשה.

11. הסכמנו שלא ישים שום אדם מעדת כרמי מים לכרם מראש חודש אדר ראשון עד מחרת פורים ואם לא יהיה נזהר מזה יפרע דינר אל גנזי המלך, וילקוהו להפטר מידי כרתו אם ירצה, וכן הדין לאשה.

12. הסכמנו שיהיו הרצים תמיד לפני המלך לעשות עמהם בזריזות ובגבורה בשתיה של יין[7a].

13. הסכמנו שכל מי שיש לו יין הרקח לא ימנעהו לשום[8] אדם, אך ימכרו להם דמי[9] שוויו לפי אומר[10] הדיין.

14. הסכמנו שכל נכרי[10a] שיעבור תוך הגבול[11] אחד מהמלכים מראש חודש אדר עד מחרת פורים אם הוא רגלי יפרע ו' פשוט ואם רוכב על הסוס יפרע דינר. ואם יקרה שירכבו שנים עליו יחד, כמשפט בני עמינו, יפרע מכם אחור[12] ב' דינרים.

15. הסכמנו שאם יעבור נכרי בגבול אחד מהמלכים והוא עני ורוכב על חמור יהיה משפטו כמשפט רגלי; ואם הוא עשיר יפרע כעל מכם[13] רוכב הסוס.

16. הסכמנו שאם יעבור נכרי בגבול אחד מהמלכים והוא רוכב על חמור עם באשטו[14] ודעתו לשאת סחורה בחזרתו יהיה ענשו ממוצע בין מכם הרגלי והרוכב בזה הדרך וממדרגתו.

17. הסכמנו שאם תעבור נכרית בגבול אחד מהמלכים תוך הזמן הנזכר יהיה ענשו[15] כפל על ענש האיש הנ' באיזה מין שתעבור שם.

---

6 Cf. Tal. Bab. Yeb. 116a. 7 Read בשכרו ו' פשוט. 7a Cf. Shabbat 10a.
8 Read משום. 9 Read כפי. 10 Read אומד. 10a On the use of the term נכרי for a Jew of another city cf. Berliner, Magazin XII, p. 145—146.
11 Supply של. 12 Read מכל אחד. 13 Read כפל מכם.
14 *Bast* is the Provençal for *pack-saddle*. See M. Raynouard, Lexique Roman. Paris 1844. s. v.
15 Read ענשה.

18. הסכמנו שכל איש ואשה מבני העיר שיראו נכרי עובר בגבולם או שידעו[16] יתפשוהו או יכריזו עליו איש פליט[16a] עובר בדתו, יתפשוהו[17] כדרך שיבא המכס לגובינא[18]. ואם העלם יעלימו עם הארץ את עיניהם יפרע כל אחד מהם מה שהיה על האחר לפרוע, והאיש ההוא לא ינקה אם יוכלו לתופשו. וכן הדין לאשה עוברת.

19. הסכמנו שכל חתן נכרי שיעבור בגבול אחד מהמלכים יפרע ה' דינרים אל גנזי המלך אם הוא עשיר, ואם הוא עני יפרע כפל מה שהיה עליו לפרוע אם לא היה חתן. גם בני החבורה הבאים עמו יפרעו כפל מה שהיה להם לפרוע אם לא היו מסיעתו.

20. הסכמנו שכל כלה נכרית שתבא בגבול אחד מהמלכים תפרע כפל המוטל על החתן איך שתהיה.

21. הסכמנו שכל איש אשר איננו נשוי ובידו לקחת אשה הוגנת לו שישאנה קודם פורים, ואם לא, יפרע ב' דינרי' אל גנזי המלך מהעיר ההיא או מהקרובה אליה.

22. הסכמנו שכל מי שישא אשה מראש חדש אדר ראשון עד מחרת הפורים יפרע ב' דינרי' אל גנזי המלך והכלה תפרע כפל.

23. הסכמנו שכל אשה שתרחץ בשרה במים והיתה מהעיר תפרע ב' דינרי' אל גנזי המלך אנה שתעשה זה, וככה תפרע הנכרית אם תרחץ בגבול העיר ההיא.

24. הסכמנו שכל איש ואשה שידעו בטבילת אשה ולא יגלו כדרך שיבא העונש לגובינא, יפרעו כל אחד או כל אחת מה שהיה עליה לפרוע, והאשה ההיא תשא את עונה.

25. הסכמנו שכל איש נכרי שיבא הנה עם אשתו אם תלד זכר לא יפרע מאומה ואם נקבה יפרעו החצי ממה שה'ו פורעים בזולת המקרה ההוא.

26. הסכמנו שכל מי שיהיה חייב לנו כפי ההסכמות יתנו לו פוליצא[19] ויפרע עבור הפוליצא ב' פשוט ויפטר, ואם לא יבקש פוליצא כפל יפרע בשוב[20] כי מס המלך כזה[21].

27. הסכמנו שהמלכים ויועציהם בכל עיר ועיר יבחרו להם מהעיר גבר עברו יין לקרא דברי האלה וההסכמות, וישביעוהו על דעתם ועל

16-17 Read שיראו או שידעו נכרי עובר בגבולם יכריזו . . . או יתפשוהו כדרך . . .

16a Read פלוני.

18 Cf. Tal. Bab. Yeb. 66b מחוסר גוביינא

19 *Polissia*, Provençal for *bill*. See M. Raynouard, *ibid.* s. v.

20 Read בעונו.

21 Read בזה.

דעת רבים מיוחדים[22] לקראם בלי ערמה ובלא חסרון אות ותיבה.

28. **הסכמנו** שאם נשבע או נדר איש ואשה שלא יקיים דברי ההסכמות, ישאל היתר[23] לאדום הגתי להתירו תכף שמעו דברי האלה, ומעכשיו אנו מתירים את נדרו ואת שבועתו.

29. **הסכמנו** שכל איש שנתן לו המלך שירות או שלטונות ולא רצה לקבל, הדמים יתעבד וביתיה נולי יתשוה[24].

30. **הסכמנו** שכל פשוט הנזכר באלו ההסכמות יהיה קלמנטרי[25] דק וכל דינר הנו' בהם יהיה קלמנתי[26] של כסף.

31. **הסכמנו** שכל איש ואשה יוכל ללות על המשכונות אשר ימושכנו החייבים ויקח השכר[27] מעותיו פשוט לדינר בשבוע.

32. **הסכמנו** שכל מה שיחדש באחת הערים שלא נתבאר פה דינו יחודש המשפט ההוא על בני[28] המלך הגדול ויועציו.

33. **והאיש** אשר יעשה בזדון לבלתי שמוע אל דברי ההסכמות וְהָאָלָה מימיו בכסף ישתה ויבאו עליו המים המאררים לצבות בטן ולנפיל ירך ומים רבים ישטפוהו ומתבל יעדוהו[29] ויחולו עליו את[30] כל הקללות אשר קלל כרמי את בארי הכתובות בספר הזה והנפש החוטאת היא לבדה תשא והקהל יהיו נקיים.

34. **והאיש** הירא את דבר המלך לעשות ולקיים את כל דברי ההסכמות הכתובות בספר הזה יסומקין תורוהי ככרמוהי יטופון נעווהי בחמר[31], ובאשישי יין יסמוך, וביין הרקח יתמוך ויתקיימו עליו מקראי דכתיבי וחכך כיין הטוב, ועו' כתי' ויין ישמח לבב אנוש להצהיל פנים משמן. ועו' והיה משתיהם תוף וכנור ונבל וחליל ויין ודבש חלב[32], ועו' כתיב אשתה יין יתאדם[33]. ועו' כתי' ויאמר בקבוק הנביא אל כרמי אטיף לך ליין ולשכר והיה מטיף לעם הזה[34], ועו' כתי' ואעידה לי עדים נאמנים נאדות שכר ונבלי יין[35], ועוד כתי' ותשקין את אביהן יין בלילה ההוא, ועו' כתיב וישת מן

---

22 Cf. ש"ע י"ד § 228, 21. 23 היתר is Superfluous.

24 Read הֲדָמִין יִתְעַבֵּד וּבֵיתַיה נְוָלִי יִשְׁתַּוֵה. Cf. Daniel iii. 29.

25–26 Two coins, but in spite of diligent research I am unable to identify their country and value.

27 Read בשכר.

28 Read על פי. 29 Read ינדוהו.

30 את is superfluous.

31 Read יְסַמְקוּן טוּרוֹהִי בְּכַרְמוֹהִי יְטוּפוּן נַעֲוּוֹהִי בַּחֲמַר. Cf. Targum Gen. xlix. 12.

32–35 These four quotations are from *Sepher Ḥabakbuḳ ha-Nabhi*; 32 is a play on Isaiah v. 12; 33 on Proverbs xxiii. 31; 34 parodies Micha ii. 11; and 35. parodies Isaiah viii. 2.

היין וישכר. ועו׳ כתי׳ בין ואל און פלן ברוק רוין דוש ראיגא[36], ועוד כתי׳ בין אייא בי טרופט ביבירי בגאם[37], ועו׳ כתי׳ שי וליש קי איביש לגליירא מאן תנט[38], ועו׳ כתי׳ טנרולש מיש לובן דלוירי לשי קון מפרטיראו[39], ועו׳ כתי׳ דש מי דלוין דלקטיירון שי טניאה מיטיש ני פרו[40].

III מי שברך

מי שברך בקבוק וכרמי ונח ולוט ואחי יוסף ונבל הכרמלי ואחשורוש ובלטשצר ורב ביבי וכל שכורי אפרים הוא יברך את כל הקהל הקדוש הזה עם כל קהלות הקדש. המקום ברחמיו ישכנם וימלא מוחם וקדקדם מיין הרקח ויצלם[41] מן המים הזדונים וכן יהי רצון ונאמר אמן.

IV פזמון

כוס משכר משכר ואומר: ישירו בו כל מעשיו, ישמח ישראל בעסיסיו. מש״כר

בהר הכרמל הנאה נשכימה לכרמים נראה.
ושם נראה עין בעין כל נאד ימלא יין.
וינחיל השם את עמו כרם היה לשלמה.
בבא חכלילי שוש אשיש והטיפו ההרים עסיס.
פתאם יבא אלי עירוה[42] אוסרי לגפן עירה.
נדחה[43] ישראל יכנס והשתיה כדת אין אונס.
כרמי שלי יהיה שומר ודם ענב תשתה חמר.
פריו לחדשים יבכר והמשתכר ישתכר.

כ״וס משכ״ר

V מסכתא אחרת

משנכנס אדר מרבין בשמחה ובאכילה ובשתיה ובתשמיש המטה ועושין קליות ואגוזים לחלק לתינוקות. שואלין ודורשין בענין הפורים ובהלכותיו ט״ו יום לפני אדר. ומזהירין העם לטהר נשותיהן ולתקן להם מיני מאכלים. ההומץ אין אדם יוצא בו ידי חובתו בפורים ואפי׳ חומץ בן יין. הבוסר אסור בפורים שנ׳ אם בוסרים באו לך הלא ישאירו עוללות. משנכנס אדר כל עיר שיש בה עשרה בני אדם מצוין לשים עליהם[44]. המלך צריך שישים על ביתו אנשים ממונים לאפות ולתקן מיני מאכלים משונים, וחייב לשמחם בדברים וכל מיני שיר ונגון ובשתייה ועליו ליקח

36–40 Cf. Neubauer and Meyer, *Le Roman Provençal D'Esther* (*Romania*, XXI, 195), where this passage, excepting verse 3, is published.

41 Read ויצילם.

42 So in ms. Cf. Daniel IV, 10. עיר וקדיש.

43 Read נדחי.

44 Supply מלך.

ספר תורה בחיקו ולקלל המים הזדונים על דעת ב"ד התחתון ולטמנם ולבערם קודם שיכנס אדר. סליק פירקא.

גמ' משנכנס אדר מרבין בשמחה שנ' לעשות אותם ימי משתה ושמחה. היה ליה למימר אותו והוא אמינא אותו היום בלבד שהוא יום ארבעה עשר מאי אותם לרבות מראש חודש ועד סופו שחייבין בשמחה. „ובאכילה". פשיטא מאי קמ"ל וכי איפשר לו לאדם לעמוד בלא אכילה אלא מאי אכילה אכילה ראוייה שחיין ממנה, ואי זו הרבה לפתן שנ' כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם. „ובשתייה". פשיטא מאי קמ"ל דהא תני רב ביבי במתניתא דידיה כל האוכל ולא שותה אכילתו דם אלא מאי שתייה יין לבן ויין מבושל. איבעיא להו יינו מלין[45] מהו שיצא אדם ידי חובתו בפורים, רב ביבי אמר לא יצא רב פפא אמר יצא. רב ביבי אמ' לא יצא דהא בטיל טעמיה מפני הפלפלים והדבש שיש בו. רב פפא אמ' יצא דטפי מעלי. איתביה יינמלין שלנו שנגע בהם גוי מותר בשתייה ואמאי הא חמרא הוא אלא מאי אית לך למימר דבטיל טעמיה ולא מיקרי חמרא ואנן בפורים חמרא בעינן תיובתא דרב פפא תיובתא. הדר איבעיא להו מהו מותר לשתותו בפורים מי אמרינן כיון דלא נפיק אדם ידי חובתו בו אסור לשתותו אי לא מאי רב ביבי אמר מותר לשתותו[46] ר' יוחנן אמ' אסור לשתותו. אחיכו עליה ביבי[47] מדרשה ומפני מה אין שותין אותו אדרבה חייב אדם לשתות ממנו בפורים לקינוח סעודה כדי להרבות בשמחה. תנייא כותיה דרב ביבי קונדיטין[48] חייב אדם לשתות ממנו[49] אבל אין יוצאין ממנו[50] ידי חובה. מאי קונדיטון חמר דבש פלפלין. ההוא דאתא לקמיה דר' שתיין אמ' מהו לשתות יינמלין בפורים אמ' מותר וכיון דר' שתיין עבד מעשה כרב ביבי ש"מ הלכתא כותיה. עאל ר' שתיין לבי מדרשא . . .

VI מסכת פורים

א. **מאימתי** מוכירים גבורות פורים מחצי שבט, ובשנה מעוברת מר"ח אדר. ר' שגעון אומר מחצי שבט. כיצד הגיע חצי שבט ישראל שבכל עיר ועיר ממנין עליהם נשיא ונוהגים בו כבוד גדול ודן דיני נפשות ודיני ממונות וגובה מסים בים וביבשה. בים כיצד כל העולים מטבילת מצוה

---

45 Read יינומלין (oinomeli). Cf. Terumoth xi. 1.

46 In the ms. this לשתותו is followed by a repetition of the words coming after the preceding לשתותו.

47 Read בְּבֵי.

48 Spiced wine. Cf. א"ר אבא דברי תורה נמשלו כקונדיטון פסיקתא דר"כ 102b.

49 In the ms. there is another dittography here; the word ממנו is followed by a repetition of the words coming after the preceding ממנו.

50 Read הימנו.

חייבין מס לנשיא העיר. ביבשה כיצד בן עיר הבא לעיר אחרת חייב מס לנשיא העיר שבא שם ואם אינו[51] חוזר לעירו בפורים חייב מס לנשיא עירו. ר' נזלן אומר אף בדעתו לחזור חייב. מי שארס או נשא אשה אחד בתולה ואחד אלמנה חייבין מס, אחד האיש ואחד האשה חייבין מס לנשיא עירם. הכל כמנהג, מקום שנהגו שלא לעשות מלאכה ער"ח אדר אין עושים, והעושה מלאכה מעל ותשרף מלאכתו ומביא אשם (כמנהג המדינה)[51a].

תנא היכא קאי דקתני מאימתי ותו אמאי תני גבורות. **תנא אקרא קאי** דכתיב והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור משפחה ומשפחה מדינה ומדינה עיר ועיר, משום[52] הכי תני ליה גבורות דכתיב בתריה ותכתוב אסתר בת אבחיל ומרדכי היהודי את כל תוקף, מאי תוקף תקפו של נשיא דכתיב ומעשה תקפו וגבורתו ופרשת גדולת מרדכי, ומרדכי נשיא על כל ישראל. **מחצי שבט.** מנא הני מילי אמר ר' אגריפס דא' קרא מעלה נשיאים מקצה הארץ, וכי היכן מצי' נשיא שבא מקצה הארץ. אלא סרס המקרא ודרשהו מקצה עתי הארץ. דכתיב עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחרף; זרע הוא חצי תשרי, מרחשון, וחצי כסליו; וקציר חצי ניסן, אייר[53] וחצי סיון; וקר חצי כסליו, טבת וחצי שבט; וחם חצי סיון, תמוז וחצי אב; וקיץ חצי אב, אלול וחצי תשרי; וחרף חצי שבט אדר וחצי ניסן, מכאן לנשיא מחצי שבט. מתקיף לה מר הורדוס א"כ עד פסח נמי. הוא מותיב לה והוא מפרק לה אמר קרא מקצה ולא כל קצה. אמר ר' פוליפוס בא וראה גדולתו של נשיא שדוד היה משבח יוצרו על כך. **ובשנה מעוברת.** שנה מעוברת מנלן אמר ר' הורקנוס דאמר קרא להיות עושים את שני ימים האלה ככתבם וכזמנם בכל שנה ושנה. מאי שנה ושנה אלא שנה פשוטה ושנה מעוברת. יכול מחצי שבט ת"ל ושנה. אין לך אלא[54] ו' שבועות. ור' שגעון האי שנה מאי עביד ליה? שנה ושנה לא דרש. ואיבעי' אימא הוא דרש ורבנן הוא דאמור[55] דלמא אתי לאיחלופי בשנה פשוטה. **כיצד הניע חצי שבט.** בשלמא נוהגים בו כבוד דאי לא תימא הכי נשיא מאי עבידתיה אלא דן דיני נפשות ודיני ממנות מנא לך? אמר ר' אגרא[56] דילפינין ליה מקל וחומר מאב בית דין. מה אב בית דין שאינו גובה מסים דן דיני ממנות ודיני נפשות נשיא שגובה מסים לא כל שכן. מתקיף ליה מר הורדוס מה לאב ב"ד שכן דן כל השנה תאמר בנשיא שאף לאחר שתלמד לא ידון אלא ששה שבועות. אמר ליה ר' אגריפס אלא מעתה מינו סנהדרין עליהם אב ב"ד לחדש אחד אי לא דיין מיניה ילפינן. א"ר

---

51 Read הוא. 51a The words in the parenthesis are a dittography from the previous line. 52 Read ומשום. 53 In ms. או איר. 54 That is, four weeks of the first Adar and two weeks of the second Adar. The ms. reads אלא לך שבועות. 55 So in ms. 56 Read אנריפוס. Compare a few lines below.

אריסתובלום איכא למפרך מה לאב"ד שכן דן כל ישראל תאמר[57] בנשיא שאין לו אלא עירו אלא דכתיב[58] אלהים לא תקלל ונשיא בעמך לא תאר איתקש נשיא לאב"ד מה אב ב"ד דן דיני נפשות ודיני ממנות אף נשיא דן דיני ממנות ודיני נפשות. **וגובה מסים.** תנו רבנן מנין לנשיא שגובה מסים בים וביבשה, כת' וישם המלך אֲחַשְׁוֵרֹשׁ מס על הארץ ואי הים [Esther x. 1] ואו' ומעשה[59] תקפו וגבורתו ופרשת גדולת מרדכי. ר' חמסן אומר ממקומו הוא מוכרע, כתי' אֲחַשְׁוֵרֹשׁ ולא נאמר אחשורוש. מאי משמע אמ' ר' אריסתובלום הכי קאמר וכי מה ענין לכאן אחשורוש[60], ותו עד השתא לא היה ליה לאחשורוש מס? אלא כנגד מי דבר הכתוב הוי אומר כנגד הנשיא. מאי ואומר? הכי קאמר: וכי תימא דלא יהבי מלכא לנשיא אלא לכוליה יהודאי דבכל אתרא ואתרא הא כתיב בתריה וכל מעשה תקפו וגבורתו ופרשת גדולת מרדכי, אתקש גדולת מרדכי לתקפו וגבורתו של אחשורוש, מה תקפו של אחשורוש דיליה הוא אף גדולתו של מרדכי דיליה הוא. ומנא לן דמרדכי נשיא הוה? דאמר קרא כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש וגדול ליהודים, מאי וגדול ליהודים, השתא הוה גדול לגוים ליהודים מיבעי? אלא אית'[61] גדול שביהודים[62]. ור' חמסן היקשא מאי עביד ליה? מיבעי ליה לכדר' חוטף, דאמר ר' חוטף מנין שכופין ומכין וחובשין על מס הנשיא שנא' ומעשה תקפו וגבורתו ופרשת גדולת מרדכי, מה תקפו של אחשורוש כופין ומכין וחובשין לקיימה אף גדולת מרדכי כופין ומכין וחובשין לקיימה. ור' חמסן מאי משמע ליה? אמר מר הורדום שינה הכתוב אחשורוש בה מכל אחשורוש שבמגילה כדי לדרשו נוטריקון: אֲחַ שֶׁהוּא רֹאשׁ הוי אומר זה הנשיא. **כל העולים מטבילת מצוה.** תנו רבנן מנין לנשים הטובלות והולכי'[63] ממקום למקום שהם[64] חייבין מס לנשיא ת"ל והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור משפחה ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים איזהו זכירת הנשים בכל דור ודור זה טבילת הנשים שהדורות עולות על ידם[65]. ואין לי אלא אשה הטובלת, הניע זמנה ולא טבלה מנין ת"ל ודור. אירוסין ונשואין מנין ת"ל משפחה כשהמשפחות מתערבות זו בזו. אין לי אלא נשואין אירוסין מנין ת"ל ומשפחה. יכול לאין קצבה ת"ל מדינה ומדינה. אמור מעתה הכל כמנהג המדינה. הולכים ממקום למקום מנין ת"ל עיר ועיר. אין לי אלא הבא לעיר הנשיא[66] האיש שהלך מעירו למקום אחר מנין ת"ל ועיר. יכול אפי'

57 In ms. שתאמר. 58 Read מדכתיב.
59 Read וכל מעשה. Cf. Esther x. 2.
60 Read וכי מה ענין אחשורוש לכאן.
61 Read איתקש. 62 Supply לגדול שבגוים.
63 Read והולכות. 64 Read שהן. 65 Read עולים על ידן.
66 In ms. לעיר הנשיא העיר.

חזר לעירו בפורים ת״ל וימי הפורים האלה לא יעברו ולא אמרתי לך אלא שלא יעברו ימי הפורים. יכול אף נכרי הבא לעיר אחרת כן ת״ל מתוך היהודים לא אמרתי אלא מתוך היהודים ולא מבין הנכרים יצא נכרי שאינו חייב לתן מס דלא קרינן ביה תוך. ור׳ גזלן[67] הא כתיב וימי הפורים לא יעברו? ההוא מיבעיה ליה לחייב בלא תעשה על היוצא ממקומו בימי הפורים. ורבנן? אם כן ליכתביה גבי דיני פורים מאי שנא דכתבי הכא שמע מינה תרתי. **מקום שנהגו.** מאי טעמא אמר מר הרדום כדי שיהיו עסוקים בצרכי פורים. וליעבד רבנן תקנתא דאיכא אתרא דכל שעה מזדבני תפנוקי רביבי ואיכא אתרא דלא מזדבני תלו רבנן כמנהגא[68]. איבעי להו נשיא יכול להתיר או אין יכול להתיר? אמר ר׳ פוליפוס תנינא מקום שנהגו שלא לעשות מלאכה אין עושין, והעושה מלאכה שלא ברשות הנשיא מביא אשם לנשיא. מר הורדום אמר מתני׳ נמי דיקא דקתני והעושה מלאכה מעל לנשיא, לנשיא הוא דמעל אבל איסורא לא עביד, ותניא נשיא שמחל על כבודו כבודו מחל[69].

הדרן עלך מאימתי.

ב. **אור לארבעה עשר** בודקין המים לאור הנר בכוסות ובסירים וזורקין לארץ. לא בדק אור לארבעה עשר בודק ארבעה עשר שחרית, לא בדק[70] ארבעה עשר שחרית בודק בשעת סעודה, לא בדק בשעת סעודה הרי זה עבר בעשה. **גמרא.** וליבדוק בתליסר דומיא דחמץ, מה המץ קודם איסורו בדיקתו אף הכא קודם איסורו בדיקתו? אמר מר הורדום לא קשיא התם שאני דאקדימו רבנן בליליא משום דבני אדם מצויין בבתיהם ואור הנר יפה לבדיקה, אבל הכא משום הכי תקינו רבנן בלילא דלא ליתי לתקלא. וליבדוק אור לתליסר? דומיא דחמץ, מה חמץ ביום השבתתו הוי בדיקתו אף הכא ביום השבתתו. אדרבה מה חמץ קודם אסורו הויא בדיקתו אף הכא קודם אסורו הוי בדיקתו? [71]שאני חמץ דהשבתתו בשרפה משום הכי בדיק[72] דלא ליצנעיה בחד דוכתא ולשכחה בחד דוכתא ובשעת שרפה, אבל הכא היכי עביד אי זריק ליה היינו השבתתו אי מנח ליה במנא מאי נפקא ליה מינא כי היכי דלא לשכחיה בהאי מנא לשכחיה בהאי מנא. **עבר בעשה.** האי עשה מנא לן א״ר אגריפס דאמר קרא ומשלוח מנות מאי ומשלוח הוי אומר וּמִי שִׁלַּח[73]. אכתי בארבעה עשר מנא לן? אתיא ט״ו ט״ו מפסח, מה להלן השבתתו בארבעה עשר אף כאן השבתתו בארבעה עשר[74]. אי מה להלן בביטול בעלמא סגי אף כאן בביטול בעלמא סגי?

---

67 Cf. Mishnah above ר׳ גזלן אומר אף בדעתו לחזור חייב.
68 Read במנהגא.
69 Read מחול.
70 In ms. . . . לא בדק אור.
71 In ms. אבל שאני.
72 *Ibid.* משום הכי בדיק קא״י הכי משום דלא ליצנעיה.
73 *Ibid.* ומי שלוח.
74 *Ibid.* בארבע עשר.

ת"ל ומשלוה. דרש ר' כשדאי כל השולח מימיו בזכותו[75] הרי באין נשמים בעתם, שנ' השולח מטר על פני כל הארץ ושולח מים על פני כל חוצות איזהו גותן מטר על פני כל הארץ השולח[76] מים על פני כל חוצות.

2. **מתני'. אין שותים מים בפורים**, ולא יין מזוג במים, והשותה מים בפורים חייב כרת ובשוגג מביא עליה חטאת קבועה. **גמר'.** מנא הני מלי, וכי תימא משום דכתי' ומשלוח אכתי כרת מנלן? אמר ר' שכרן אתיא פורים פורים. כתיב הכא וימי[77] הפורים האלה וכתי' התם אך בעשור לחדש יום הכפורים הוא, מה להלן השותה מים בכרת אף כאן השותה מים בכרת. אי הכי יין נמי הא כתי' משתה ואיפוך אנא אמ' קרא ושמחה איזו היא משתה שיש בו שמחה הוי אומר משתה היין שנא' ויין ישמח לבב אנוש. גזירה שוה מופנה היא דאי לא מופנה איכא למיפרך מה ליום הכפורים שכן ביין נמי חייב. בשלמא דפורים מופנה[78] אלא דיום הכפורים לא מופנה. הנית' למאן דאמר מופנה מצד אחד למידין ואין משיבין אלא למאן דאמר משיבין מאי איכא למימר. אמר הורדום א"מ דיום הכפורים נמי מפנה משום דלכתוב רחמנא כפור כפורים למה לי שמע מנא לאפנויי. קרי ר' אנריפוס עליה דמר הורדום דולה מים מבארות ושואב מים עמוקים.

3. **מתני'. אין עושין מלאכה בפורים**, והעושה מלאכה בפורים במויד חייב כרת ובשוגג מביא חטאת קבועה. אין לומדי' בפורים והלומד בפורים עובר בעשה. **גמרא.** ת"ר מנין שאין עושין מלאכה בפורים ואין לומדין בפורים שנא' על כן היהודים הפרזים היושבים בערי הפרזות עושי' את יום ארבעה עשר לחדש אדר שמחה ומשתה וי"ט צא ולמד מי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן שמחה כלל משתה פרט ויו"ט חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט דבר מהנה הנוף אף כל מהנה הנוף יצאה מלאכה ותלמוד תורה שאין מהנין הנוף. ולמאן דדרש ריבוי ומיעוט מאי רבי כל מילה ומאי מיעוט מיעוט ת"ת מלאכה מנלן? ולטעמך אף למאן דדרש כללי ופרטי כרת במלאכה מנא לן אלא אתיא פורים פורים מכיפור הכא נמי אתיא פורים. מתקיף לה מר הורדום אם כן אפי' צורך אכל נמי אלא אמר ר' הורקנוס אמר קרא י"ט מה י"ט אסור בעשיית מלאכה וצרך אכל נפש מותר אף פורים כן.

4. **מתני'. חייבין לאכול ולשתות** בפורים בכל יום ד' סעודות ולשמוח לפניהן ולאחריהן. **גמרא.** ארבעה סעודות מנא לן אמר ר' זעמן מנה הכתוב בפורים ד' פעמים משתה ושמחה ללמדך ד' סעודות בכל יום. ואימא האי דכתי' בי"ד בי"ד והאי רכתי' בט"ו בט"ו מנין לתן של זה בזה? אמר קרא בו בו לג"ש. אי הכי י"ג נמי? אמר קרא את שני הימים האלה,

---

75 *Ibid.* בזכותו. 76 *Ibid.* לשלוח. 77 *Ibid.* ויומי. 78 *Ibid.* מפני.

אלה אמרתי לך ולא אחרים. אלא בו דכ' רחמנא [למה לי][79]? לכדתניא ר' שנעון דתני ר' שנעון מניין לפורים שהל באחד בשבת שחייבין לאכול ולשתות ולשמוח בשבת כמו בפורים ת"ל בו לגזירה שוה. תנו רבנן חייבים לאכול ולשתות בסעודת פורים. ומנין ששמחה לפניה ת"ל ושמחה ומשתה. ומנין ששמחה לאחריה ת"ל לעשות אותם ימי משתה ושמחה.

5. **מתני'. חייבין להרבות מעדנים** בסעודת פורים, ואפי' עני שבישראל לא יפחות משני[80] תבשילין. **גמרא.** מנא לן אמר ר' זעמן אמר קרא ככתבם וכזמנם וכתב לקיים את ימי הפרים האלה בזמניהם ריבה הכתוב זמנים הרבה. ששה מנלן? זמנם חד[81] לכל יומא ,זמניהם תרי [לכל][82] יומא; הרי נ' זימונין בסעודת י"ד וג' זימונין בסעודת ט"ו. ומנין לתן של זה בזה ת"ל בו לגזירה שוה.

6. **מתני'. חייבין לשחוק באצבעות** בכל יום בפורים[83] (מיני שחוק)[84] ר' בלעם אומר כל שלא שחק בשחוק נ'[85] ושחוק השולחנות[86] שחוק ארדשיר ושחוק הצורות לא יצא ידי חובתו. **גמר'** ת"ר א"ר שנעון הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי לשמוע מנין לשחוק אצבעות בפורים עד שדרשה ר' בדאי „קימו וְקִבְּלָ היהודים" [Esther x. 27] קִבְּלוּ לא נאמר אלא קִבְּלָ כאן רמז לך הכתוב נקודות האצבעות כסדרן: חירק נקודה אחת, שבא נקודות שתים[87], קיבוץ שפתים נקודות גימל, קבוץ שפתים וחירק נקודות ד', קבוץ שפתים ושבא נקודות ה', קבוץ שפתים וחירק [ושבא][88] נקודות ו' מכאן לשחוק אצבעות בפורים. במאי פליגא תנא קמא ור' בלעם? אמר ר' אריסתובלוס תנא קמא סבר יש אם למסורת ור' בלעם סבר יש אם למקרא. ת"ק סבר יש אם למסורת וקבלו כתיב במסורת, ור' בלעם סבר יש אם למקרא וְקִבְּלָ כת' ודרש ליה בנימטריא ק', וב', ול'. כאן רמז לך הכתוב י"ח שבשחוק נ' אצבעות, נ"ב שבשחוק הצורות [ל' שבשחוק השלחנות] ול"ב שבשחוק ארדשיר[89]. מכאן אתה למד כל מי שלא שחק בד' מינין

---

79 The ms. is illegible in this place.

80 Read משנה as required by context two lines below.

81 In ms. הד'. 82 Wanting in ms. 83 In ms. כפורים.

84 A marginal note explaining that the words אצבעות, שלחנות, ארדשיר and צורות are names of games. The copyist, however, has carelessly embodied it in the text. For the explanation of these terms, see note 89 below.

85 Supply אצבעות. Cf. below the expression י"ח שבשחוק נ' אצבעות.

86 In ms. לשחוק בשולחנות. 87 *Ibid.* נקודה שנים. 88 Wanting in ms.

89 In the ms. the reading is נ"ב שבשחוק הצורות ול' שבשחוק ארדשיר. The games enumerated in this passage are dice (אצבעות), cards (צורות), backgammon (שלחנות) and chess (ארדשיר). The translation of dice by אצבעות, while etymologically incorrect because the name for this game in all Romance languages

הללו לא יצא ידי חובתו. ות"ק גימטרי' לא דרש. ד' מנלן? תקנתא דרבנן היא כנגד ארבע שמחות הנזכרות בפורים. דרש ר' שקרן כל השוחק בפורים לשמה שוב אין משמיעין אותו שמועות רעות שנאמר ישחק להמון קריה תשאות נוגש[90] לא ישמע [Job xxxviii. 7], מאי המון קריה המון קריאת מגילה. דבר אחר איזהו חג שהקריה הומה הוי אומר זה[91] פורים.

7. **מתני' חייב** אדם לשמש מטתו בלילה ולשנותה ביום ואף נשים חייבות. **גמרא.** ת"ר חייב אדם לשמש מטתו ביום הפורים שנ' קימו וקבלו היהודים עליהם ועל זרעם ועל כל הנלוים עליהם, ונאמר הפעם ילוה אישי אלי מה להלן לוית אשה אף כאן לוית אשה. ומנין דאף נשים חייבות? תלמוד לומר הנלוים עליהם, אליהם לא נאמר אלא עליהם. דרש ר' ברוילי כל המשמש מטתו בפורים הויין ליה בנים זכרים שנ' וזכרם לא יסוף מזרעם ואם לומר זָכָר הרי כבר נאמר נזכרים ונעשים בכל[92] דור ודור.

---

is derived from the Latin *dare*, may nevertheless be defended on the ground that dice are cubes of a finger's breadth each. It is also possible that אצבעות is a chirographic error for עצמות, as dice are usually made of bone or ivory. But while the etymology of אצבעות is uncertain, the game signified by it is made certain from the context. In the vowel points of the word קִבֵּל (Esther ix. 27), says the parodist, are indicated the points of the אצבעות. Ḥireḳ corresponds to the single point, Sheva to the double points, Ḳibbuẓ to the three points, Ḥireḳ and Ḳibbuẓ to the four points, Sheva and Ḳibbuẓ to the five points and the three vowels together to the six points. There can be no doubt then that אצבעות are dice, as these also are marked on each side with black spots from one to six. Again, in playing with three dice the greatest number of points one can score in one throw is eighteen, when each of the dice is thrown with the six spotted side upward. Hence the statement "כאן רמז לך הכתוב י"ח שבשחוק ג' אצבעות". The translation of cards by צורות needs no explanation. The expression נ"ב שבשחוק הצורות has reference to the fifty-two cards that constitute a pack. ארדשיר is either an error for נרדשיר or another spelling for the same game the invention of which is ascribed to Ardeshir Badekan (See Löw, *Lebensalter* p. 327). Since this game is similar to or the same as chess (See Kohut, Aruch and Jastrow Dictionary s. v. נרדשיר) it is played with thirty-two pieces. For this reason I read ל"ב שבשחוק ארדשיר. My reason for identifying שחוק השלחנות with Backgammon is twofold. First, because it is known from Chaucer that the early name of Backgammon was "Tables" (See Bohn's *Hand-Book of Games*. London 1867 p. 381), and secondly because Backgammon is played by two persons, each furnished with fifteen men, or thirty pieces in all, and thirty is just the number wanting to complete the number 132, which, according to the parodists, these four games make up in pieces or points. The latter reason justifies me also in supplying ל' שבשחוק השלחנות.

[90] In ms. שתק להמון . . . קול אנוש.

[91] *Ibid.* בה פורים.

[92] *Ibid.* בכלל.

8. **מתני׳.** חייבין לאכול ולשתות ולשמוח באדר ראשון כמו באדר השני. במה דברים אמורים בארבעה עשר אבל בט״ו אם לא אכל ושתה ושמח לא עבר בעשה. **גמרא.** מנא הני מילי וכי תימא אמר קרא בכל שנה ושנה אי הכי אפי׳ ט״ו נמי. אמר ר׳ אנריפס אמר קרא האלה, אלה אמרתי לך ולא אחרים. אי הכי י״ד נמי הא כתב ושנה. ומה ראית מסתברא י״ד מרבינן שכן יש בו מקרא מגלה ומתנות לאביונים. אדרבה ט״ו מרבינן שכן שוה בכל הנך נפשין. דרש ר׳ בדאי כל שאינו מתנהג במנהג שטות בפורים שממה בא לו שנא׳ אל תהי צדיק הרבה ואל תתחכם יותר למה תשומם, אימתי אסור להיות צדיק וחכם יותר הוי אומר בפורים. דרש ר׳ בדאי מאי דכתיב נתן הסכל במרומים[93] רבים ועשירים בשפל ישבו, אימתי נתן הסכל במרומים רבים בפורים, ואז עשירים בשפל ישבו לגבות מהם מסי הנשיא ולהכניעם תחת יד הנשיא כעבדים מכוונים[94].

הדרן עלך אור לארבעה עשר וסליקא מסכתא דפורים, השבח וההוד לאדיר באדירים. בנל״ך ואע״י כבודך אלהי ית׳ לעד.

VII נוסח הקדיש

של מסכת פורים.

יתגדל ויתחדש שמיה דחביתא בחמרא חיורא ברעות יתבון כל עמא למישתיה בחייכון ובחדוותכון לאירוי[95] בחדוה רבא בכל ישראל. בעגלא ובזמן קריב יהא מלייתא[96] רבא ואיברך עלה אלהא דבשמיא לעלם ולעלמי[97] עלמיא. יתברך בכל אומיא, יושע נשיאה וכל עממיא בתרנגלתא דאגמא, בכשרא, ונוניא בְּשִׁוְלָא וטוגניא, לנא ולכל חבורתא אמן. על ישראל ועל רבנן אנן מצלינן יהא לכון לשנא בחרדלא וכפיר עזיא עם קטורת בוסמיא אמן. יהא שלמא רבא עליה גפנא וויינכון[98] וּתְאֵנָיָה ורמוניא ולכל דאטמר יתהון ועל כל ישראל אמן. עושה שלום יביא הלום אֲמֵרִין בני שתא תרין ליומא, ויפרח שלוין מן ימא עם סולתא דפילא במשחא ושלח לנו משיחא בעגלא ובזמן קריב, ואמרו אמן.

---

93 *Ibid.* הכסיל ברומים.

94 So in ms., probably for כנענים.

95 The same as לְאִתְרַוֵי = to get drunk, from רְוַי.

96 Read מוּלְיֵיתָא a roasted lamb stuffed with raw and unsalted meat. See *ibid.* s. v.

97 In ms. ולעלא.

98 *Ibid.* גופנא ועינכון.

CHAPTER III

THE *VERSES AGAINST GAMBLERS* ASCRIBED TO IBN EZRA, AND THE PARODY OF LEON DE MODENA

Besides appearing in the numerous editions of the סור מרע, the *Verses Against Gamblers* have been reprinted in the following works:

(1) מהלך of Moses Kimḥi, Mantua 1563 (*Cat. Bod.* no. 3548).

(2) *Kleiner Brantspiegel*, 1657 (*Cat. Bod.* no. 5700, 8).

(3) ס' אורה ושמחה, Leghorn 1786.

(4) M. Pinner, *Grabschriften der berühmtesten Männer . . . nebst Catalog von 389 hebr. Drucken und Handschriften.* (Berlin 1861), 8°. p. 49. The text is the same as that in the Frankfurt ed. (1794) of the סור מרע.

(5) המגיד 1867, p. 318 by Ch. J. Gurland.

(6) *Ibid.* p. 350, by מימון עבו ס"ט, according to the text of (3).

(7) אגרת הפורים Calcutta 1889, 8°. [ii] + 34 p. This booklet belongs to the collection of Judeo-Arabic in the library of Columbia University, and since it is not mentioned by Bacher (*Zur neuesten arabischen Litteratur der Juden*, in *Zeitschr. für Heb. Bibliogr.* VII, p. 87, 113, 148) it may be described here. It opens with two poems, one beginning שימני ראש על כל אויבי ותשמחני with שלמה in acrostic, and the other beginning עזר מצרי היית with עזרה בן ששון in acrostic (p. II). After these poems comes the book proper, giving the history of Purim in the Judeo-Arabic dialect (p. 1—32). The *Verses Against Gamblers*, and a wine-song beg. מהר ביום פורים קומה with משה חוצין חזק in acrostic follow to p. 33, and on p. 34 is the oft reprinted poem beg. אזכיר חסדי אל with אברהם חיון בר שלמה נאמן in acrostic.

(8) David Kohn, רבי אברהם אבן עזרא Warsaw 1894. vol. i, p. 161—162. This is also almost identical with the text of (3).

(9) אגרת פתרון מי כמוך שרח ערבי p. 65. This book is described by Bacher, *l. c.* p. 115, no. 17.

(10) סדר מנות פורים p. 10—11 (See Bacher, *ibid.* p. 116, no. 19). The text of this ed. is the same as that of (7).

The reason for reprinting here the *Verses* and the parody is to give the reader for the first time the text of these poems with all the variants. In the following transcription, the text is taken from the Frankfurt ed. (1794) of the סור מרע f. 26, and the variants are according to nos. (3), (7) and (9). The texts of (1) and (2) are inaccessible to me, the text of (4) is the same as that of the 1794 ed. of the סור מרע, the text of (5) is too corrupt to deserve comparison, the texts of (6) and (8) are copied from (3), and the text of (10) is the same as that of (7). Besides the textual differences noted below, the verses are also differently arranged in (7) and (9), as indicated by the numbers on the margin. The variants of (3) are enclosed in parenthesis, those of (7) in brackets and those of (9) in braces.

A. שיר לגנאי ולבזיון נגד הצחקנים.

In 1794 ed.	In (7)	In (9)	
1.	1.	1.	מצחק בקוביא, מכתו טריה, ואחריתו שאייה, יקולל בשערים.
2.	15.	2.	יפזר ממונו, ויוסיף על עונו, ומורד בקונו, בשבועת שקרים.
3.	2.	3.	ויחשוב כי ירויח, לעולם לא יצליח, וגם כי יונה את, וימיו מרורים.
4.		4.	וילך מעיר אל עיר, מקומו לא יכיר, והוא עני וצעיר, מדלג על ההרים.
5.	11.	5.	וישוב עד דכא, בשבר ובמכה, בפסח ובסוכה, יבקש הפורים.
7.	5.	6.	ראשו פרוע, ובגדו קרוע, ורעתו ידוע, לו ולאחרים.
6.	3.	7.	ויאכל בחפזון, בלא ברכת המזון, ולא ימצא רזון, בעינוי כפורים.
9.	6.	8.	וכל אנשי ביתו, יהיו שונאים אותו, ויעשו יום מותו, בשמחה ובשירים.[1]

---

[1] Variants:

1. (בקוביה . . . ומכתו . . . שאיה), [המשחק . . . שאיה], {המשחק . . . אחריתו שאיה}.
2. (בשבעות), [{ויוסיף עונו . . . בשבועות}].
3. (ובימיו לא יפריח, כי ימיו מרורים), [יחשוב . . . ולעולם . . . כי אחריתו מרורים], {יכל ימיו יסריח, וישבע מרורים}.
4. (מעיר לעיר . . . הרים), [ילך מעיר לעיר מקומו לא יעיר . . . הרים] .
5. [ישוב], {פצע חבורה ומכה, וישוב עד דכא, מפסח לסוכה, יבקש הפורים}.
6. [[כי רע ירוע לעצמו ולאחרים]], {רע ירוע לו ולאחרים}.
7. (מזון), [יאכל . . . בלי . . . מזון, גם ימצא], {תמיד יאכל . . . בלי . . . מזון}.
8. (כל אנשי ביתו שונאים . . . ומצפים יום מותן], {מיודעיו ובני ביתו כלם שונאים . . .}.

The text of (7) has also eight additional verses, which are reproduced here, with the number of the verse on the margin:

7. והשוחק בזר, מביתו ננזר, ומאחיו מוזר, וחבר לנכרים.
8. והשוחק בשתים, יפסיד פי שנים, שופך דם כמים, לבו לב אכזרים.
9. והשוחק בשלשה, תכסהו בושה, ואבד הירושה, ויובל לקברים.
10. והשוחק בפאפאת[2] לעד לא ישבע פת, לא יזכה לחופת בניו הסוררים.
12. בלי קריאת שמע, בהפסד יטמע, וגם אשתו תדמע, תבכה במסתרים.
13. ומרבה איבה, קטטה ומריבה, ועד זקנה ושיבה, יכנו [יבכו] לו העברים.
14. וינזול עמיתו, ופוסל עדותו, ומנדד שינתו, מערב עד שחרים.
16. והמואס בהם, בל ישב עמהם, נוטל חלקיהם, בגן עדן שמורים.

Ed. (9) contains nine verses the fourth of which reads as follows: מנדד שנתו, ופוסל עדותו, לגזול עמיתו, וידיהו ירים and the eighth reads יעבור זמן התפלה, לשחוק תחלה, וישכח מקרא מגילה, אין אמר ואין דברים. The text of Kohn (8) has one additional verse at the end, viz.: עזוב בני ואל תלך בחברת איש עכר נפשו חזק לבך אל גאלך, והדבק בשם קדשו.

THE PARODY OF MODENA.

B. חרוז בשבת הצחקנים.

1. מצחק בקוביא, מלאכתו [מלאכה] נקייה,
וכוסו רויה, ככל איש שערים.
2. ואם טוב לקונו, לאבד להונו,
היות זה עונו, באמרי [אמרי] שקרים.
3. ויאבד וירויח כסוחר ויצליח,
ורגיל להניח למתוק מרורים.
4. בלי זה בכל עיר נדול הון וצעיר,
וצדיק כשעיר מדלג בהרים.
5. ויראה ברכה, בצחקו בסוכה
בימי חנוכה, בפסח ובפורים [ופורים].
6. מאד רע וגרוע, מנדב לצרוע,
וזונה ופרוע ונוזל אחרים.
7. אוכל [ואוכל] בחפזון, ושותף [ושטוף] במזון,
ועומד ברזון ביום צום כפורים [בעינוי כפורים].

---

[2] Read בפספס = בפספס which is another term for dice. Cf. Tal. Bab. Sanhedrin 25b; המשחק בפיספסים.

8. צחוק זה ודתו, גדולה מלאכתו,
יהי איש בריתו בשמחה ושירים.

The readings enclosed in brackets are according to the edition of the סור מרע by M. A. Pfeiffer, Wittenberg, 1665. The version of Pinner (*l. c.*) is the same as that of the Frankfurt edition.

CHAPTER IV

PARODY OF A LETTER OF CREDENTIALS

This manuscript, found among a collection of letters of Italian Rabbis, originally belonged to Rabbinovicz (Cat. 4, no. 28), afterwards came into the possession of Halberstam (no. 431) and is now in the Jewish Theological Seminary of America; 1 leaf 14—1/2 × 14—1/4 inches. Square characters, 25 lines as indicated by the vertical lines. The division into paragraphs, though not found in the ms., is adopted here by reason of the uniform rime which marks the end of each paragraph. The lower left hand corner of the leaf is destroyed, but apparently nothing is missing, except, perhaps, additional signatures.

1. אלה חברי גנבים חרובי קרתא, כי בעת זקנתה אמם זנתה, ותקש בלדתה, ובצאת נפשה כי מתה ילדה את ענה הוא ענה אשר מצא.
2. וילך ענה ליקח אשה | וימצא נערה מאורשה, ואשה גרושה מאשה, אלמנה וגרושה, ותכרות את ראשה, ויצא אליה בצאת נפשה, ונתעברה
3. ממנו וילדה בנים שלשה | מאלה נפצה.
ואלה שמותם שפן בן גרא, נמייה בן עכבורה, שקרן בן שקרא, ראשי
4. אלפי סדום ועמורה, כי באו לרגל את הארץ ולחקרה | או לננוב כל הכסף הנמצא.
מה טוב ומה נעים עליהם מלקות ארבעים, ומסכת ננעים, כי פרק
5. החבית הם יודעים, ובפרק הערל ינעים, גם לא | טועים בדיני חמץ ומצה.
ויהי היום ותהי המנפה, על כל התתולים אשר במצפה, מכל צוררנו
6. היינו חרפה, ועוד שמענו כי מלך העכברים | אמר אקומה וארדפה אל תוך המחנה עד כלה ונחרצה.
והרב שבעירנו לקח בידו אבן גדולה ללחום ננדו, ופתאם בא אידו

7. על רבינו | כי הוא היה לבדו, ועכבר הכה בקדקודו, מחקה ראשו ומחצה.
זאת ועוד כי העכבר הגדול צוה ואמר לעכברים אחרים, צאו נא
8. אסורים, בשמחה ושירים, תעשו אותו היום פורים, כי מתו התולים רשעים
9. גמורים, בלי פחד ואימה אכלו ברבורים, לפני שרים ברים | הדבר יצא.
מיד העכברים אשר שמעו כי מתו התתולים, גדולים וקטנים, באו
10. בתוך ביתנו בלי בושת פנים, אחשתרפנים | והסגנים, נערים וזקנים,
אבות ובנים, לאכול כל המעדנים, וברבורים אבוסים ושמנים, גם
תאנים גם רמונים, גם כל מוצא. |
11. ובהיות כי לשונם חרב חדה, אכלו כל כלי חמדה, זבח ושלמים
12. ותודה, ובראותינו זה אחזתנו רעדה, וחיל כיולדה | וילונו כל העדה,
באופן כי אמרו הבו עצה.
ויען ויאמר אחד מן השרים, שמעו נא המורים, עניים ועשירים |
13. זקנים ונערים, יש לי חתול אחד טוב ושמן לנקום מן העכברים רשעים
14. ארורים, אך היא בבית האסורים | בעלת חוב היא לכלב אחד ראש
הממורים, בסכום אלף ומאתים ועשרים דוקאטי חסרים, לכן שלחו
15. שלוחים | שלשה בנים סוררים, אולי נמצא.
לכן הסכמנו אנחנו התומי מטה רבני ישיבת קללית שבעיר מתים
16. לשלוח | להדין אנשים עקשים וטפשים ובני קדשים, זרע פרעושים
17. ובני כחשים, לעשות שלומינו הן לריב | ומצה.
היום י״ד לחדש אדר בשנת כי תצא אש ומצאה קוצים [1679 = 439] |
18. נאום החותם פה עיר מתים קרנא בן שקרנא נר״ו מלעיל |
19. נאום הצעיר כוזיבא בן צובא ארמי ז״ה סו׳קל |
20. אני הצעיר שבצעירים דוכיפת ב״לא״א עטלף יצ״ו |
21. נם אנחנו עשינו עמהם חסד ולא פטרנום בלי לויה |
22. נם בפצע וחבורה ומכה טריה |
23. מונטי מלוני היום י״ד לחדש אדר בשנת ה״נל |
24. הצעיר כלב המת ב״לא״א נבלה וטרפה |
25. הצעיר עבריין ב״לא״א בור עם הארץ.

Of the two cities mentioned in the text, the first מתים (i. e. dead) is perhaps the Hebrew for Moret, a town in the depart ment of Seine-et-Marne, forty miles southeast of Paris, and the second מונטי מלוני for Montmélian, a town in the department of Savoie.

CHAPTER V

THE HAGGADAH OF JONAH RAPA

1. Title. The peculiar title: *Pilpul Zeman Zemanim Zemanehem* is either a play on the expression עדן ועדנין ופלג עדן (Daniel vii. 25) or has reference to *Talmud Babli, Megilah* 2a, where the question is raised why it is written (*Esther*, ix. 31) לקיים את ימי הפרים האלה בזמניהם and not בזמנם or בזמן. All the existing manuscripts of the parody begin with the conjunctive phrase גם איד זה לעומת זה. And though the construction is rather peculiar, it does not necessarily prove that the manuscripts are defective. It would be more singular were all the manuscripts defective up to the same word.

2. Mss. used. In the study of this satire I made use of three mss. belonging to the Jewish Theological Seminary of America, which I designate here by A, B and C. Ms. A was purchased from David Fränkel of Husiatyn (Austria), who gave the following erroneous description of it in his Catalogue 5 (Husiatyn, 1904), no. 917: „נגד אמונת הישמעאלים[1] כמו הגדה של פסח בליצנות נפלא בלשונו וסידורו. על כל מנהגיהם ותהלוכותיהם כתב רש"י 2° נייר 26 דפים". The ms. has in fact no title at all, and consists of 26 leaves besides two fly-leaves. The handwriting is not Rashi style, but Italian Rabbinic, and the size is not 2° but 4°. The first two leaves are somewhat mutilated, and on the fly-leaf is found the following inscription: "Sanson Lazaro Bachi di Carmognolla nel anno milla otto ciento trentasetta Dico—1837". The entire ms. is vocalized, but the punctuation is so faulty, that it suggests the work of a school boy practicing his lessons. Mss. B and C belong to the Sulzberger collection. Ms. B was bought from Ephraim Deinard, who wrote on the cover: ספר פלפול זמן זמנים זמניהם מצאתיו בווינציא בחדש מנחם אב התר"ס. It

---

[1] A euphemism for הנוצרים to evade the Russian censor (See *Z. H. B.* IX, 154).

has no title-page. Paper, 4°. 18 f. Ital. Rabb. char. Ms. C is the dentical copy described in Cat. 6 of Ch. M. Horowitz (Frankfurt a/M. 1884), p. iii, no. 76 as follows: „הגדת יונה רפא אשר חובר בשנת ק״ם (1380) והוא פלפול על זמן זמנים זמניהם נגד אמונת הנוצרים ע״ד הגדה של פסח נעתקה בש׳ תקצד (1834) 4°״. This is evident from the title-page and colophon of the copyist, which are reproduced here in full. The former reads as follows: „קונטרים הגדת יונה רפא אשר חובר בשנת הק״ם לאלף הששי היינו שנת חמשת אלפים ומאה וארבעים לבריאת השמים ונוטיהם, והוא פלפול על זמן זמנים זמניהם, על דרך החרוז בכל העניינים כפי סדריהם, סובב הולך נגד אמונת הנוצרים וכזביהם, ומורה שקרותם ורע דתיהם, האחזות בפח יוקשים ובקורי עכביש כסיליהם, ונשענים על משענת קנה הרצוץ השילוש והבלי מבשריהם, אשר לא ידעו בין ימינם לשמאליהם, והפכו והשמאילו פסוקי תנ״ך כפי סכלותיהם, יאבדו כל אויביך ה׳ וכל עובדי עצביהם, תהי עונותם על עצמותיהם, ונפשיהם בתוך כף הקלע ונפשות כומריהם. אנא ה׳ תן להם כפעלם וכרע מעלליהם, כמעשה ידיהם תן להם השב גמולם להם. מאתי ומעי״טי יצאו הדברים זעיר ש״ם מבני ש״ם. The colophon is worded as follows: „דברי הגדה הגדתי היום מכל צוף דבש קורא נעים שאם המצא ימצא בהעתקה הלזו איזה טעות ושגיאה אל תחשדני לאשמה כי כמה יגיעות יגעתי להוציאה מהעתקה אחרת בכתב ישן נושן כמעט אינו ניכר ובלויה עד למאד ושגיאות מי יבין ובכל זאת תקנתי כפי האפשר וכפי אשר עלה בידי הרבה טעיות הן בהלצה הן בחרוז הן בעניינים. ועיני נשואות לאל ההודאות יאיר נרי ויגיה חשכי ויראני מתורתו נפלאות ויחוש קץ הפלאות. ותהי השלמת ההעתקה ביום ר״ח רחמים (אלול) שנת ספר אתה למען תצדק [1834 = 594] לפ״ק. צדק לפניו יה״לך לימי שנותי עד רוב שנות (?) הבאות. אני הוא המדבר והמעתיק בעזר אל אלהי הצבאות זעיר שם, מבני שם, וזה לך האות״.

The ms. has also the running title of זמן זמנים זמניהם and is paginated. Paper, 8°. [1] + 23 f. Ital. Rabb. char. Ms. A is the oldest of the three mss., and Ms. B is almost an exact reproduction of it, varying in but two or three instances. Ms. C was copied from a very old and faded manuscript, but who the copyist was is difficult to decipher from his nom de plume זעיר שם מבני שם. We merely gather, that he was born in 1769 and that he completed the copy of the parody on the first day of Elul 5594 A. M., i. e. September 5, 1834.

3. Other existing Mss.

In this connection it may be useful to enumerate all the other mss. of this parody which have come to my notice:

(1) פלפול על זמן זמנים זמניהם Paper, 8°. 88f. in Parma (*Heb. Bib.* viii, p. 150), identical with the copy described by De Rossi in his "*Bibliotheca Judaica Antichristiana*" (Parma 1800, p. 94—95) as follows: "Rapa Jonae. הגדה Agadà seu Narratio historica de Jesu ortu vita, mysteriis ac morte. Ms. Ut majore hebdomada nobis sancta in usu est apud judaeos lectio Agadae paschatis, ea ipsa suam hanc Agadà suis legendam auctor proponit, satiricam et infamissimam, in qua Christi ortus, vita, mysteria, mors, christianorum festa, nativitas, circumcisio, passio, pascha, resurrectio, quadragesima, bacchanalia depinguntur et irridentur. Ex proxi quadam sacra, quam affert et Vercellis viget, suspicari licet a judaeo Vercellensi esse profectam."

(2) ספר פלפול על זמן זמנים זמניהם formerly in possession of I. S. Reggio and now in the Bodleian (Neubauer, *Cat. Heb. Mss.* 2221, 13). "It was copied from an autograph copy by Yoel ben Binjamin Luzzatto at Gradiska, fin. ר"ח תמוז 5529 = 1769" (Neubauer, *ibid.* col. 767).

(3) הגדה על זמן זמנים זמניהם Paper, 4°. 29f. Ital. Rabb. char. in the library of the Breslau Seminary (Zuckermann, *Katalog der Seminar-Bibliothek*. Breslau 1870, p. 12, no. 100), which is undoubtedly identical with הגדה על זמן זמנים זמניהם mentioned in *Cat. de la lib. M. Léon V. Saraval* (Trieste 1853, p. 103, no. xxxix).

(4) פלפול על זמן זמנים זמניהם "written by Joseph Menaḥem Treves (טריביס), begun in Turin, and finished 26 Iyyar (April 29), 1790, in Vercelli. Ital. Rabb. char. 4°. 28f., without title page"; formerly in the library of Halberstam, no. 234, now in the Montefiore Library (H. Hirschfeld, *Descriptive Cat. of the Heb. Mss. of the Montefiore Library*. London, 1904, no. 454).

(5) פלפול זמן זמנים זמניהם מקדמון נגד אמונת הנוצרים בדרך ההתול ובסדר ההגדה של פסח 4° (*Cat. Rabbinovicz* No. 10, ה' תמוז תר"מז, p. 21, no. 140). Ms. no. 339 in *Cat. Fränkel* No. XI [Husiatyn 1906], which I had for inspection, is undoubtedly the identical

copy of Rabbinovicz. It closes with the colophon וחשלם כל המלאכה היום י' א' ט' לחדש ניסן שנת התקל"א בוירציללא בנל"ך אי"לב הר"ו.

(6) פלפול על זמן זמנם זמניהם 4°, 17 f. (Chaim M. Horowitz, *Cat.* 6, p. iii, no. 74).

(7) פלפול של זמן זמנים זמניהם 4°, 45 f., Ital. char. (J. Kauffmann, *Cat.* 25, no. 158).

(8) G. Trieste had a copy of this parody in his possession (See *Serapeum,* 1853, p. 297).

(9) Steinschneider is also known to have possessed one copy (See *Heb. Bib.* viii, p. 150).

(10—11) Ephraim Deinard has two copies, both of recent date. At the end of his edition of Chasdai Crescas' ביטול עקרי הנוצרים (Kearny, 1904) he states, that one of these mss. consists of 37 f. 4°. Ital. Rabb. char., and gives a short extract from the closing part of the parody (*ibid.* p. 93—96), which corresponds to f. 25b—26a of Ms. A. This extract enables me to say that the text of Deinard's ms. is the same as the text of Ms. A. Among other points of similarity I also find, that both have the meaningless phrase שם שבו גם הרבו בני, the correct reading of which is found in Ms. C as שם ישבו גם הרבו בכי (Comp. Ps. cxxxvii. 1).

(12—13) Prof. S. Krauss (*R. E. J.* vol. 48, p. 84) describes also a ms. of David Kaufmann with the following superscription: "פלפול על זמן זמנים זמניהם שחיבר הר"ר ז"ל כמר יונה רפא מעיר קזלין" 4°, 26 p. M. Weisz (*Cat. D. Kaufmann,* Frankf. a. M. 1906) describes two mss., no. 304, 4°, 49 f. under the title פלפול על זמן זמנים זמניהם and no. 305 under the title פלפול נגד זמניהם.

4. Authorship.

In accepting Jonah Rapa as the author of the parody, I merely rely on the statement of the copyist of Ms. C, and on De Rossi. There is no internal evidence to prove it. In the whole parody there is not one personal note. And De Rossi's conjecture, that the author lived in Vercelli, because he describes some customs of that town, is not convincing, since he shows equal familiarity with the customs of other places. Nor do I accept Krauss' assertion as final that Rapa was a native of Casale, since the inscription

upon which he bases his statement is by his own testimony neither legible nor in the same hand as the body of the ms. (R. E. J. *ibid.*).

5. Date of composition.

In regard to the year in which the parody was written, I followed at first Steinschneider, who first set it down as 1380 (ספרות ישראל p. 180), though later he expressed some doubts on the subject (*Heb. Bib.* viii, p. 150). I found, what I considered at the time, convincing corroboration in the title-page of Ms. C and in a passage in the body of the text, which reads as follows: „תם מה הוא אומר, מה זאת אשר אנחנו עושים פה זה אלף ושלש מאות ושמנים שנה[2] ומעלים בלבנו טינא. הניחו לי ולו ולהם כי הוא אבילות ישנה". (Comp. my article *Parody* in *Jew. Enc.* IX, 543). But on closer study of the parody, I came to the conclusion that this date is impossible for the following reasons:

In a passage, describing the Easter procession of the various ecclesiastical orders of the Catholic Church, the following parody occurs (Ms. A, f. 9b):

„ד"א ביד חזקה שתים — אלו הפראנסיסקאני
ובזרוע נטויה שתים — אלו הקארמליטאני
ובמורא גדול שתים — אלו האנוסטיניייאני
ובאותות שתים — אלו הטיאטיני
ובמופתים שתים — אלו הקאפוציני"

Now, if the author had lived in 1380, he could have known only of the Carmelite, Franciscan and Augustinian orders, which were founded in 1156, 1226 and 1265 respectively, but he could not have known of the Theatine and Capuchin orders, since these were founded in 1524 and 1528 respectively.

Further on in the parody (Ms. A, f. 19b–20a), the author describes a quarrel in the streets of Madrid between the Jesuits on the one hand and the Alcantarin and Calatrava orders on the other. Here, again, we have proof of the late origin of the parody, since the Jesuit Order was founded in 1540, and the Alcantarin in 1555.

Again, in enumerating some of the Sanctuaries of the Madonna (Ms. A, f. 21b), he mentions one in Varallo, a town in

[2] In Ms. A. אלף וש"ך שנה, in Ms. B. אלף ושך, and in Ms. C. כאלף ושלש מאות ושמנים..

the province of Novara, Italy, which undoubtedly has reference to the Sacro Monte, a place of pilgrimage founded in 1486.

Still further (Ms. A, f. 22a), mention is made of Barbarossa ruler of Algeria, who died in 1546, and of the East India Company which came into being as late as 1600.

In the face of such overwhelming proof of the late origin of the parody, I was obliged to ignore the statement of the copyist of Ms. C, and once more to examine the passage in the text, cited above in support of its early origin. After due deliberation, the following explanation occurred to me as a solution of the difficulty. In the autograph copy, the passage in question must have read as follows: תם מה הוא אומר מה זאת אשר אנחנו עושים פה זה אלף וש' מאות ושמנים שנה . . . , the ש' being an abbreviation of ושש, a date which the author did not consider necessary to write out in full, living as he did in the seventeenth century. The copyist, however, mistook the ש' for its numerical value of three hundred.[3]

The year 1680 is, therefore, the only date by which we can reconcile all the conflicting arguments raised above. It also relieves us of another difficulty in which the date 1380 would have placed us. For, if we accepted that date, we would have had to account for the fact, that no trace of the Rapa family has ever been found before the middle of the fifteenth century (*Das Centenarium S. J. L. Rapaport's*, p. 394b; Carmoly, העורבים ובני יונה p. 2—3; דעת קדושים, St. Petersburg 1897, p. 135).

6. Contents of parody.

The contents of the parody, following the pagination of Ms. A, are as follows:

(a) On Christmas, beginning גם איד זה לעומת זה קול ענות גבורה . . . (f. 1a).

(b) On New Year's Day, beg. ויהי ביום השמיני . . . וראשון הוא להם לחדשי השנה (f. 1b).

---

3 I may be permitted to remark here, that this chapter was written long before Krauss published his article, and that all the references to the same were inserted while the book was going through the press. It is needless to controvert his hypothesis that the author lived about 1450, or even 1550 (R.E.J. vol. 48 p. 92). I am certain that after reading the above arguments Prof. Krauss

(c) On the Carnival, beg. מכאן ואילך הותרה להם הרצועה וננעלו שערי יגון ואנחה ובכיה ודמעה, והלל ושמחה שמנה ולפחות שבועות ארבעה (f. 1b—3a).

(d) On Lent, beg. סדר תעניות כיצד (f. 3a—8b). This includes the passages on Palm Sunday beg. בראשית היה הלולב ניטל . . . (f. 4a—4b), Holy Week, beg. ביום השני וביום . . . ביום הא׳ (f. 4b—6b), Good Friday, beg. ויהי השלישי וביום הרביעי שבשבוע ברוך שומר הבטחתו לישראל . . . (f. 6b—8b), Confession, beg.: ביום הששי שהבדילנו מן הטועים האלו המתודים את חטאתם (f. 8a), and on the Blood Accusation, beg.: צא ולמד עד כמה פעמים השביענו האל המיוחד בתורתו הקדושה שלא לאכול מכל מין דם (f. 8a—8b).

(e) On Easter, beg. ואלה מסעיהם ואופני הקבורה . . . (f. 8b—10a).

(f) Polemic against the New Testament, beg. כמה לקו ונכו בשגעון (f. 10a—17a).

(g) Attack on the Christian Faith, beg. כמה מעילות וחבלות למקום עליהם, parodying the hymn כמה מעלות טובות למקום עלינו in 34 paragraphs (f. 17a—22b), continued by parodying the rest of the Haggada, beg. על אחת כמה וכמה and going as far as the hymn הללויה (f. 22b—25b). This includes an account of a religious war in the streets of Madrid, beg.: מעשה במאדריד . . . בשלש כתות (f. 19b—20a) and a description of the celebrated sanctuaries of the Madonna, beg.: אלו השוו כבוד עבד לקונו (f. 20a—22a).

(h) A narrative of events in Vercelli, beg. ועתה אחי ורעי נטעי נאמנים לכו חוו מפעלותם בווירצילי . . . (f. 25b—26a).

(i) A narrative of events in Rome, beg.: פעם א׳ בימי דאלמצו האפיפיור היתה רומה סוגרת (f. 26a—26b).

7. Polemic on New Testament.

The following is a list of the New Testament passages controverted by Jonah Rapa, arranged in the order in which they occur in the parody, with references to the chapters of the second part of the חזוק אמונה of Isaak ben Abraham Troki in parentheses:

Ms. A, Fol. 7a Matthew, xxvi, 39; xxvii, 46 (24, 26).

„ „ „ Luke, xxiii, 34 (40).

---

will himself admit his error. On the other hand, I gladly acknowledge my indebtedness to his article for some of the geographic identifications in Extract D given below.

Ms. M, Fol. 13a Mark, xiii, 32 (31).
„ „ „ Matthew, xii, 32 (16).
„ „ „ „ vi, 9—13.
„ „ 13b „ iv, 1 et sq. (7).
„ „ „ „ xix, 16 (19).
„ „ 15a „ xx, 28; Mark x, 45 (21).
„ „ „ Luke, i, 26 (32).
„ „ 15b John, ii, 4 (42).
„ „ „ Matthew, xiii, 55; Mark vi, 3; Luke vi, 42 (17).
„ „ 16a Luke, xi, 37 (38).
„ „ 16b 1 Corinthians, xv, 24.
„ „ 18a Matthew, v, 17; Luke xvi, 17 (10).

8. Extracts from the parody.

In conclusion I give here a number of extracts from the parody, some because they bear on the arguments brought forth above in section 4, some to illustrate the difference in treatment between the *Ḥizzuḳ Emunah* and the *Haggadah of Jonah Rapa*, and others because of the historic interest inherent in them. The text given here is that of Ms. A, and the variae lectiones of Ms. C are given in foot notes. Passages found only in Ms. C are enclosed in brackets, while those found only in Ms. A are enclosed in parentheses.

A. A PECULIAR CEREMONY IN THE CATHOLIC CHURCH ON GOOD FRIDAY (Ms. A f. 7 B)

מתחלה ביום השישי כאשר נרפא הנגע והפש"ון, נשתנו מראות פניהם להקל והסירו מעליהם כל מחשבה רעה ורציון, יחד עשיר ואביון. ולא[4] היה הפרש בין אותו יום לשאר ימים וזמנים, כי אם שינוי תפלותיהם ותליית (תקיעת) הפעמונים. משרבו הקדשים בדו מלבם מנהגים חדשים (לא שערום הראשונים). יש שנהגו לעשות צלם ודמות סקילת וצליבת אותו האיש בבמות־הם, ובמקום אחר נהגו השרים לקחת מספר י"ב עניים מרודים מעיירותיהם, ולרחוץ במים את רגליהם כאשר עשה לי"ב תלמידיו הוא בעצמו, והאפיפיור ברו"מה בו ביום ובידיו. ויש שמכניסים הי"ב תלמידים[5] הנ"ל בהחבא חדר בתוך חדר. ויש שנושאים אותם[6] בחטאת[7] בכל גבולי[8] העיר

4 In Ms. C: שלא ... היום ... הימים. 5 Ibid. הדלים. 6 שמוליכין אותן.
7 Read בטמות. 8 In Ms. C: גבול.

(סביב) עם השרים בשורה ובסדר, שנים שנים בלא הפרש והבדל ערכם עדר עדר, ואח"כ מכניסים אותם בהיכל אלקיהם ומרחיצין אותם בבורית[9] ונתר, ויש שחוזרין ועוברין בשווקים ובמבואות ועצים גדולים על כתפיהן ועל צואריהן[10] שלשלאות (של ברזל) ומאמינים שבסינופיהם הקלים הללו יכפר[11] הפשעים ויטהרו החטאות.

B. POLEMIC ON MATTHEW, IV, 1–10.

(Ms. A. f. 13b–14b).

Compare *Ḥizzuḳ Emunah,* Part ii, chap. 7.

עוד במטי"אוש[12] פרק ד' וז"ל: „אז תודיע הרוח את יש"ו אל המדבר ותורידהו שמה כדי[13] שינסה אותו השטן. ויהי כי התענה ארבעים יום וארבעים לילה וירעב, אז קרב אליו השטן ויאמר לו אם בן אלקים אתה אמור לאבנים שיהיו לחם, והוא ענה ואמר כתיב כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם וגו'. ואז[14] לקחו השטן והוליכו לעיר הקדש והניחו על תקרת בית המקדש ואמר לו אם בן אלקים אתה השלך עצמך [למטה] לארץ, כי כבר כתיב כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך על כפים ישאונך וכו'. והשיב לו יש"ו אבל עוד כתיב לא תנסו את ה' אלקיכם. ועוד לקחו השטן והעלהו על הר גבוה מאד והראה לו כל מלכיות שבעולם[15] והדרם, ויאמר לו את כל אלה אתן לך אם תשתחוה לי. ואז אמר לו יש"ו לך שטן כתיב את ה' אלקיך תירא ואותו תעבוד". אמרתי כבד אכבדך כת משקרים ומכזבים מפני חכמתכם והנה מנעך ה' מכבוד.

למדו היטב ממאמר[16] זה בהשקט ובבטחה, ופירשוהו יפה הדק היטב כמשמעו בשטיפת לב והדחה, ואל תעותוהו בכזב ובמבוכה ולכו[17] נא ונוכחה, ותבינו ותדעו כי יש"ו אדם [היה] ולא אל ומת[18] בבכי ואנחה, ומסית ומדיח היה ולא משיח שלא נמשח בשמן המשחה, ועדיין לא נתקיימו הנבואות ולא הגיעה השמחה, וירא פרעה כי לא היתה הרוחה . . . . . ועתה גם כי הלך הלכתי ונתרחקתי ממאמר הקודם „אז הוריד הרוח את יש"ו אל המדבר כדי שינסה אותו השטן . . ". נכספה וגם כלתה נפשי להורות דיוקים וקושיות פה בלבד אשר מצאתי בו להודיע כי הוא גוי אובד, ואם יצאתי ממחיצתי לא לכתחילה (עשיתי) אלא בדיעבד.

---

9 *Ibid.* מרחיצין אותן בהיכל אלהיהם בבורית.

10 *Ibid.* בשוקים . . . כתפיהם . . צואריהם. 11 *Ibid.* יכפרו.

12 In Ms. C ועוד במטיאו. 13 *Ibid.* אז הוריד הרוח את יש"ו אל המדבר כדי.

14 *Ibid.* ואחר. 15 *Ibid.* ממלכות העולם. 16 *Ibid.* מאמר.

17 *Ibid.* לכו. 18 *Ibid.* שטה.

א׳ קשה כי נצטרך שיוריד אותו הרוח אל המדבר מכלל שלא היה בו כח, שימו זאת על לבבכם חסרי מוח.

ב׳ ועוד קשה [ממנו] מה צורך בו שינסהו[19] השטן, הלא דבר הוא המניע לבני אדם[20] בלבד כל הגדול מחבירו ולא קטן, כדי לזכותם ולהרבות שכרם, משל לזתים[21] הנתונים במעטן.

ג׳ וקשה (לן) א״כ אם בן אלקים הוא [לפי דבריהם] מה צורך לנסיון, כלום יש ספק שישתנה מרעיון.

ד׳ וגם מוכח מזה בראות[22] הא״ון גלי״ון, הואיל ולא היה יודע דעת עליון.

ה׳ „ויהי כי התענה מ׳ יום ומ׳ לילה״ מי מעיד על זה, דאלו במשה[23] כתיב ומשה עלה אל האלקים ומחוה שרי יחזה, והיה ניזון מזיו השכינה אשר ממנו תוצאות חיים, שכן כתיב באור פני מלך חיים, וכן באליהו נאמר וילך בכח האכילה ההיא וגו׳ וזאת תוכחת מגולה.

ו׳ „ואז קרב אליו השטן״. זה עת לשחוק, מכח אותו הסגוף ראוי היה למעלה גדולה ולקירון פנים כאשר זכה משה ותהי לחק, ויחפרו ויאבדו (ממנו) החיצונים והמקטרגים ולא לדחקוהו דחוק, ויעמוד השטן למרתוק.

ז׳ ומדוע להראות במופת שהיה בן אלקים [לפי דבריהם] ועיני המסית רואים לא אמ״ שיהיה לחם אבנים[24] והיו נכונים[25] והלא (משה) צוה לארץ ופתחה את פיה להודיע כי ה׳ שלחו[26], וכל ישראל (אשר) לקול הנבלעים באו המה ראו כן תמהו. ואליהו גם הוא להראות שהיה איש האלקים ובדברו היו כל מעשיו, הוריד אש מן השמים ותאכל את שר החמישים ואת חמישיו.

ח׳ בואו וראו כמה זהיר יש״ו במצות ובפרשו[27] טלפיו כמה הוא טהור[28], (כדרך שקורין לעור סני נהור)[29], שאחרי עשותו בכישופיו[30] אותות ומופתים רבים בלתי הגונים, וימאן לעשות אותו אבנים[31].

ט׳ ותמה אני על דברת „ואז לקחו השטן והוליכו לעיר הקדש״ א״כ נדול כח השטן ממנו, ולא האב בדד יגחנו, וכ״ש וק״ו הוא בעצמו, ונגלה בדבר הזה קלונו ומומו, עדות בישראל שמו.

יו״ד ואיך יכלו רגלי יש״ו לנוח על תקרת בית המקדש ולעמוד שמה כאורב, ולא קפחתו האמה כליה עורב[32].

---

19 *Ibid.* שינסה אותו. 20 *Ibid.* אל האדם. 21 *Ibid.* הזתים.

22 Read בְּרֵאִית. 23 *Ibid.* מרעה. 24 *Ibid.* שיהיו לחם האבנים.

25 *Ibid.* נבונים. 26 Read שלחהו to rhyme with תמהו.

27 *Ibid.* ובפרסו. 28 *Ibid.* טלפיו שהוא טהור.

29 The parenthesis is only found in Ms. C. 30 *Ibid.* בכשפיו.

31 *Ibid.* האבנים. Read מאן לעשות לחם מאותן האבנים.

32 *Ibid.* ולא קפחתם החומה כלה עורב. The reading as it stands in our text is correct. אמה כְּלָה עורב is a quotation from Mishna Middoth iv, 6. To ward

י״א קשה [לי] על „והראה לו כל מלכיות[33] העולם והדרם". תהלה לאל אשר בחר בנו עם אלקי אברהם כי לא כצורנו צורם. היה לו להשיב הלא כבר ראיתים, ולכבודי בראתים יצרתים אף עשיתים, והמה נתונים לי כי הכל שלי[34]. „ואת כל אלה אתן לך אם תשתחוה לי" אשר הבטיח (לו) השטן לישו מורה שהיה כשאר כל האדם שיצרו מתגבר עליו וניסת לבושתו[35], ומה[36] זה מחשבות לבי תלמדוני תקשוני[37] ראיות מופתיות כנגדם אך תגשו וגם אני ידעתי החשו.

י״ב שאלה קובל אני עליכם המבשרים שאתם אומרים עמד ישו בנסיון כנגד רבן של סוררים לא כן הלכו הגברים בדרכי האמת ובנתיבות הישרים אנשי חיל יראי אלקים מלכים ושרים למאות ולאלפים וכל ישראל חבירים כאשר מצינו (בכל) ארבעה[38] ועשרים והיה לו לישו לומר אל השטן רועה אוילי עד שאתה מסיתני להשתחות לך השתחוה לי.

C. A RELIGIOUS WAR IN THE STREETS OF MADRID.

(Ms. A, f. 19b—20a).

מעשה במאד״ריד (עיר המלוכה של איספנייא) בשלש כתות מסדר תועבותיהם ואשמותיהם, מאותן שממנים המלכים והשרים לשבת ביקר[39] חצרותיהם, וסימנם צלמא דדהבא או דמות יונה וכל דבר או א׳ מקדשיהם, וזלו הן כת אלק״נטרא[40] א׳ וכת קאלט״רבא[41] א׳ והמה ממובחרי[42] שריהם וחוריהם, וכל[43] אילי הארץ ובני פלטין ורואי פני מלכיהם. והנ׳ כת יש״ו[44] שוכב נתלה ונשען מרוקם על בגדיהם כנגד החזה (או) מעל כתפיהם, או מכוון כנגד לבביהם, כלם עשירי עם אבל אינם מיוחסין במשפחותיהם. פעם א׳ בלכתם בחבורה ברחובות קריה ביום אידם[45], [נקרא] נקראו שתי הכתות הראשונות לבדם[46], בחבורת יש״ו לבדה והוא עומד עליהם, וכבר היתה הכתה הזאת עליונה על הדרך אשר לפניהם, ויימינם אצל כותלי[47] הבתים ואין דבר מפסיק ביניהם. מה עשו שתי הכתות הראשונות בראותם שלחו לאמר להם[48], שירדו מהרה חושה ויטו מן הדרך לשמאליהם, או

---

the ravens off the roof of the Temple there was an arrangement of iron points a cubit high which was called כלה עורב. I am indebted for this suggestion to Prof. Ginzberg.

33 In Ms. C ממלכות.
34 *Ibid.* שהכל שלי.
35 *Ibid.* וכיסת לבושו.
36 *Ibid.* ולמה.
37 *Ibid.* תשקוני.
38 *Ibid.* בארבעה.
39 In Ms. C לשבח ויקר.
40 Alcantara.
41 Calatrava.
42 *Ibid.* מבחר.
43 *Ibid.* וכלן.
44 Jesuit Order.
45 *Ibid.* אריהן.
46 *Ibid.* לבדיהן.
47 *Ibid.* הכותלי.
48 *Ibid.* אליהם.

ישובו ויחזרו לאחוריהם, כי המה מכתות הפרושים[49] והצד הימין הנכבדת[50] היא שלהם. ויענו אנשי כת יש"ו וימלא[51] לאמר בפיהם, לא נסור מדרכנו אשר אנחנו בה מפני שונאינו[52] כת קאלטרבא וכת אלקנטרא ואלף כיוצא בהם, כי חרפה היא להם כ"ש וק"ו מכת אלקיהם המצויר ומרוקם בלבושיהם. ויתמהו אנשי שאר הכתות מאד מאד ויפלא בעיניהם, כי העיזו אנשי כת יש"ו להשיב להם כדברים האלה וירימו יד בהם, אפס כי האמן האמינו שתכף בראותם אותם יסורו מן הדרך למשמעתם וישתחוו[53] להם. ויחר[54] אף אנשי (ב') הכתות ויוסיפו עוד שלוח אליהם נטו על שמאליכם כת יש"ו נחוצים ורצים, כי לא זו הדרך בעלי החבל והקוצים, והלכתם לנוח על[55] העצים, ואם לאו[56] ידעו תדעו נאמנה, כי מרה תהיה באחרונה. ולא הספיקו לגמור את הדבר עד שעלה עשן מאפיהם, ואיש באחיו נגשו וצלמיהם[57] בידיהם, ויתגודדו כמשפטם עד שפך דם עליהם. ולולי כהני הבמות שבאו לעזרת[58] כת יש"ו הנמרטים והנשחטים, (בחמתם עליהם) כי היו הולכים ומתמוטטים, לא נשאר[59] מכת שלישית שרידים ופלטים, ולא הגיעה לאהבתי שעמה מועטים[60].

תנא אותו היום נמנו ורבו כדברי בי"ש[61] למעלה מש"[62] חללים, ויותר מת"ק צלמים שבורים ונתוצים וכלים, והשרידים רצים ודחופים יצאו מן העיר מגוללים בדמם ומבהילים, לכן עתה יגלו בראש גולים.

D. CELEBRATED SANCTUARIES OF THE MADONNA.

(Ms. A, f. 20a—22a).

אלו השוו כבוד עבד לקונו ולא הניחוהו, והשתחוו לו ולהם כל מלכים וכל גוייהם[63] יעבדום ויעבדוהו, ולא באו זרים ופריצים וחללוהו, ויכעיסוהו בבמותם ובפסיליהם יקניאוהו, ויעבדו לאשה ובאשה שמרו ויעזבוהו, וימררוהו ורובו וישטמוהו, דיים . . . . . .

אילו נדרו ושלמו לה כל אוהביה, כל כסף וכל זהב שבעולם והעשירו תועבותיה, מלבד מלבושיה ותכשיטיה[64] וצעיפיה, ולא פנו אליה בכל עת מצוקות וצרות ומהומות, ולא הודו את שמם[65] בשבחות ובזמירות

---

49 Read הפרשים Order of Knights. 50 *Ibid.* ימין המכובד.

51 *Ibid.* וימלאו. 52 *Ibid.* אשר הלכנו בה בראשונה מפני שונאיהם.

53 *Ibid.* בראותם אותם ישמעו למצותיהם והרים מן הדרך והשתחוו.

54 *Ibid,* וחרה. 55 *Ibid.* לנוח אל. 56 *Ibid.* לא.

57 *Ibid.* א' בא' נגשו בצלמיהם. 58 *Ibid.* בעזרת. 59 *Ibid.* נשארה.

60 Parodies Mishnah Pesaḥim v, 7 מימיהם של כת שלישית לא הגיעו לאהבתי כי ישמע ה' מפני שעמה מועטין. For this also I am indebted to Prof. Ginzberg.

61 Abbreviation for בית ישו, i. e. the Jesuit order, put in that form so as to parody Mishnah Shabbath i, 4. 62 In Ms. C מג' מאות.

63 In Ms. C: כל גוים. 64 *Ibid.* תכשיטיה. 65 Read שמה.

ושירי נעימות, על הניסים ועל הפורקן ועל הגבורות [ועל התשועות] ועל המלחמות, דיים.

אמרו עליה על אותה האשה הקדשה והמקודשה העשירה[66] והצורה[67] להם כתמול שלשום בלור"יטו אשר בבירט"נורא[68] או קרוב לו שלקטו ואספו וגנזו ואצרו שמה כהניה ושומריה מכל באי שעריה וכל אוהביה רודפיה ומכבדיה וכל מחמדיה[69] (בסבר[70] אשר הם שוברים שהיא זוקפת כפופים ופוקחת עורים איש או אשה [וקנים עם נערים] למגדול החל סגנים וחורים מלכים ושרים עניים ועשירים תושבים או גרים זה משפיל וזה מרים)[71] את כל הכסף הנמצא בבתי הפתאים והמשתאים . . . . . המה וכל החיה וכל הבהמה אליה יבואו לארוב, מרחוק ומקרוב[72], עם כחול אשר על שפת הים וכעפר לרוב, לראות הצרי אין בלור"יטו בדרשם, אם רופא אין (שם), ומדוע לא תעלה ארוחה[73] לנפשם, והביאו אליה אשם. . . . . והבית ההוא לור"יטו עליון על כל במותיהם, על שום מה על שום שכפי שכתבו הלצים ולצון חמדו להם, ואליבא דמאן כל אותם שהעמידו כזביהם על בוריים[74], הוא הבית ממש אשר ישבה[75] שם ונתפקדה ונתבשרה מרים, (ובו נולד יש"ו ועדיין הוא קיים, והמלאכים בראותם כי לא זכו התוגרמים שישב עמהם מחמת מרים), נשאוהו [משם] לביר"טנורא[76] מקצוי ארץ ועד ים, וזה חטאם וזה פרים[77].

זאת האשה וזה פנה[78] ממרחקי ארץ (ועד) האיים, גדול שמם[79] בגוים, ובכל מדינה ומדינה ולשון ואומה, מוקטר מוגש[80] לשמה על שם מעשיה ועל שם מקומה. אפים ארץ ישתחוו לאשת אטוק"יא בספרד[81], באמרם כי היא העוצרת[82] שידפון וירקון וברד. ולאהבה בין איש לאשתו

---

66 In Ms. B: מעטירה. 67 In Ms. C: והמקודשת העשירה והעצורה.

68 *Ibid.* בברטנורה. Loreto is a small town in the province of Ancona, eastern Italy. There is found the famous pilgrimage shrine, Santa Casa, which is reputed to be the veritable house of the Virgin, transplanted by angels from Nazareth and miraculously set down in Italy on Dec. 10, 1294 (The Century Cyclopedia of Names, s. v.). Compare also the closing lines of this paragraph beginning הוא הבית. Bertinoro is a small town in the province of Forli, Italy. Evidently, the author is at fault here in his geography.

69 The sign of parenthesis is found in the Mss.

70 *Ibid.* בשכר. 71 *Ibid.* זה תשפיל וזה תרים.

72 *Ibid.* לרחוק ולקרוב. 73 In Mss. B & C: ארוכה.

74 In Ms. C: בורים. 75 *Ibid.* ישבר. 76 *Ibid.* לבירטינורה.

77 Krauss in his article on this ms. omits the whole foregoing paragraph. (See *R. E. J.* vol. 47. p. 92). 78 In Ms. C וזו פינה.

79 *Ibid.* שמה. 80 *Ibid.* מונש מוקטר.

81 Krauss (*ibid.* p. 87) identifies this with the celebrated church *Nuestra Señora de Atocha* at Madrid founded in 1523. 82 *Ibid.* עוצרת.

אמרו שהוא מסוגל, לנדור לאשת אלמי"דא אשר בפורטוגאל[83]. יכרעו אל האשה אשר בטו"רנון[84] הגוי אשר בבור"גונייא[85], וישתחוו לאותה שבעמק; וגם[86] העם אשר בקטלו"ניא[87], (משתטחים לאשה אשר בפלאט"ינטו דסנדומינו[88]. כל ממלכות הפולו"ניא[89] ומתחננים האו"נגרי[90], כלם) אל האשה אשר בגבולי סטרינ"וריא[91]. בדוכסות מיל"אן[92] המליכו את האשה אשר בקאר"אוניא[93] אחרי אשר חסרו אותה שבווא"ראל[94], ועתה הקדישו אותה[95] הפיימ"ונטיסי[96] כי נפלה עליהם בגורל[97]. ועוד אחרת (היתה שם) בפיי"מונטי[98] ועשתה חיל ושמעה הולך בכל המדינות, ויכבדוה וישבחוה מכל השכנות, והיא גדולה מן הגדולה שבקטנות, היא אשת אור"יפא[99] וקרובה לב"יילא[100], והיא יושבת בראש ההר לעילא לעילא. ואם שלש אלה לא קנו להם[101] שם כראשונות[102], רבות בגוים שרות במדינות, האשה דלאנ"יט (אשר) בקונטאדו די ני"צה[103] באחד מחצירי"ה, לאשה דמונדוי[104] לא במונדווי ממש אלא באחד ממגרשיה (סביבותיה) או כפריה, והשלישית שבמונפ"יראטו[105] היא אותה שעל ההר

---

83 *Ibid.* לעתור את אשת ... Almeida is a town in the province of Beira, Portugal.

84 Tournon is a town of France in the Department of Ardèche (Gross, Gallia Judaica, 216). 85 Burgundy.

86 *Ibid.* ויקו. Vich is a town in the Province of Barcelona, not Catalonia as Krauss has (See *Geografia General de España*, Madrid 1862).

87 Catalonia, Spain.

88 For the identification of this place see Krauss (*ibid.* p. 88) who gives the reading דסנדומירו. 89 Poland. 90 Hungary.

91 In Ms. C: שטרינונייא, Strigonia is a city in Hungary.

92 *Ibid.* מילאנו, Milan.

93 *Ibid.* בקאראואגיו, Caravaggio is a town 22 miles east of Milan.

94 Varallo, a town in the province of Novara, Italy. Near it is Sacro Monte, a place of pilgrimage founded in 1486. Krauss' identification of this place with Vorarlberg is not satisfactory. 95 *Ibid.* ועתה הקדישוה.

96 *Ibid.* הפיימונטיצי. 97 *Ibid.* הגורל. 98 *Ibid.* שבפיימונטי.

99 *Ibid.* אורופפא.

100 Biella is a town in Italy, Oropa is not far from it.

101 *Ibid.* להן. 102 *Ibid.* בראשונות.

103 *Ibid.* בקונדו די ניצצא. The phrase means, "The Virgin of the little lake (laghetto) in the suburb (contado) of Nice".

104 *Ibid.* והאשה דמונווי, Mondavi is a town in the province of Cuneo, Italy.

105 Montferrat is an old marquisate of Northern Italy. But as the next place seems to be in Spain and both seem from the text to be near each other, I suggest reading מונסיראטו. Montserrat is a jagged mountain, about 30 miles North West of Barcelona, noted for its monastery, founded in 880, which contains the Image of the Virgin.

קרי"אה[106], הלכה פשוטה היא לפניה ולאחריה, שלא מחמת (מיעוט) תזונותיהן, ושלא עגבו בכל גילוליהן, שלא מעכו שדיהן ועשו דדי בתוליהן, ושלא רחצו וכחלו עיניהן . . . . . ובכל זאת לא נמנעו מלהיות[107] עשירות, ומלכות ושרות על הצערות, רעות רבות וצרות, כי לא ידעתי ספורות.

וימצא כתוב על האשה דלורי"טו שפעם אחת בימי בא"רבא רוס"א מלך אלג"יר[108], שר צבא היה מישמעאלים[109], שלא יעלה (עליהם) פתאום היו כל הגוים מעדים ומחלים[110], והיו בורחים כלם אל ערי מבצר[111] ונצולים, וצוה אפיפיור והוציאו משם כסף וזהב ובנדים[112].

ואלה פקודיהם ע"פ שלשה חשמנים ושרים (רבים) ואלופים, מאה ועשר ריבוא כסף כל א' מאלף אלפי אלפים. וק"ו ומה בשנים קדמוניות ככה נצבה שגל ורמה וקמה, בזמן הזה עא"כו. ועל אשת הטו"קיא[113] אמרו על אוצרותיה שהספרים[114] ספרו שיש לה בידי חבורות סוחרי האינדייא[115] זהב מאה רבואות, ושעולה מספר אתננה בכל שנה ושנה הבא אליה מכל פיאות, ליותר[116] מרבוא זהב וכסף ותבואות.

CHAPTER VI

THE *SEDHER PESAḤ WEHILKHATHO*

The manuscript used in the study of this parody is part of a codex (Paper, Ital. Rabb. char., 16°. 81 f.), which has been inadequately described in David Fränkel's *Cat.* No. 5 (Husiatyn, 1904) p. 68 and 71, nos. 1020, 1047 and 1048. The codex is now in the library of the Jewish Theological Seminary of America, and contains the following parodies:

(a) מסכת שכורים (f. 1—22); (b) שירים מעולים כספירים (f. 24—31 a); (c) פיוטים נאים (f. 32—35, 37—38); (d) [סדר פסח והלכתו] (f.

---

106 Coria is a town of Spain, 47 miles N. N. W. of Caceres, on the Alagon. It is enclosed by granite walls of Roman origin, and has a castle of the 15th. century, a Gothic cathedral, and several convents. Krauss did not identify these two places satisfactorily.

107 In Ms. C: להיות.

108 Barbarossa, ruler of Algeria, died in 1546.

109 *Ibid.* מהישמעאלים.

110 *Ibid.* מרעידים וחלים.

111 *Ibid.* המבצר.

112 *Ibid.* וכלים.

113 *Ibid.* אוטוקייא.

114 *Ibid.* שהספרדים.

115 *Ibid.* חברות. East India Company, chartered by Queen Elizabeth in 1600.

116 In Ms. C: פינות ופאות יותר.

40—73a, 74—81). Folios 23, 31b, 36, 39 and 73b are blank. The first parody will be described in detail in the next chapter, in connection with Mai's edition of the same parody, and the second and third parodies will be discussed in chapter VIII. The fourth parody is the one under consideration.

Another ms. of this parody is found in the Bodleian, described by Neubauer (*Cat.* no. 2581) as follows: [מנת] "מקלקל על לתקן. This is the heading of a poem of eight lines, beg. אשר מעשה שהיה, עד ראיה, יונה כהן רפא. Signed חומא ואיש משחית, which precedes the treatise containing a travesty of the הגדה של פסח, on praise and blame of women by Yonah Kohen Rapa? It beg. אשר לא שדה ואלקי אנה לידו, fin. with the words אחד מי יודע (incomplete). Ital. curs. char.; fol., paper, ff. 9." A copy of f. 1a which contains the poem, f. 2a, and of the first and last lines of every page of this ms. was made for me by Rev. Segal of Oxford, and according to his transcription the beginning of the parody reads ואשר לא צדה (?)ב"ה, just as Prof. Steinschneider had suggested in his discussion of this parody (*Letterbode,* XII, p. 80). The copy in the Seminary library, however, lacks the poem, and the parody proper begins with the words וא"שר ל"ו שד"ה. The words אחד מי יודע are not found in the Seminary copy, but instead there is the short colophon ונשלם סיפור ההגדה, which is not found in the Bodleian ms. A ms. of this parody, once in the possession of J. Kauffmann (perhaps identical with the Bodleian ms.), is described in his Catalogue (Frankf. a. M. 1883) p. 12, no. 71 as follows: הלצה נחמדה מן איש בליעל שונא הנשים ויסת וידיח את יושבי עירו להוציא שם רע על כל הבתולות והנשואות ולבסוף נברה עליו האהבה אל בתולה יפה ובחבלי הנשואים נפל וכתב אח"כ משפט הנשוי אזהרות ועונשין ונתן לעד נאמן סדר פסח שחברוהו חכמי הדור [והוא כל סידור הגדה בלצון חמד לו ויקרא מליצתו מקלקל על מנת לתקן. כן כתוב על עלה קרוע עם שיר חתום ממעשה שהיה . . .] (See *Letterbode,* XII, p. 79, where this description is given). The statement in the brackets is certainly that of the compiler of the catalogue, but even the one preceding it must likewise be ascribed to some copyist and not to the author of the parody, because it gives us the impression, that the satire is put in the

mouth of the woman-hater (וכתב אח"כ משפט הנשוי), whereas in the text of the parody we find that the satire is the expression of one of the wise men, whom the woman-hater comes to consult, as will be seen from the extract given below.

By what name the author himself called the parody cannot be ascertained. None of the titles mentioned above is authentic. The title הגדה של פסח is nowhere found in the mss., סיפור ההגדה is found only in the Seminary ms., while מקלקל על מנת לתקן, even if it were found in all mss., could not be regarded as the original title, because the poem and the parody were most likely written by different men, as will be seen from the arguments below. I have, therefore, chosen the title סדר פסח והלכתו, because it is found in the body of the text, as will be seen in the extract below.

To the identity of the author of this satire we can find no clue. In the whole parody, the only personal remark is the following: „ואני המחבר שאין ידי מלוכלכות בדם שפיר ושליא, והצלתי נפשי משאול תחתיה, אומר לפניו בשמחה הללויה". (Seminary ms. f. 69; Bodleian ms., f. 7a), from which we gather, that the author was a bachelor when he wrote the parody. To ascribe the parody to Jonah Rapa, because the poem preceding it seems to be his, is unsafe. For, aside from the fact, that the poem is not found in all the mss., which proves its apocryphal nature, it is quite impossible that the author of *Pilpul Zeman* should also have written this satire. If there is no other reason, this alone should be sufficient to discredit the theory of Rapa's authorship, that while in the *Pilpul Zeman* almost every page gives evidence of Italian life and culture, there is not a single expression in the *Order of Passover* that points to Italy, or, for that matter, to any other of the Latin countries. Furthermore, it is difficult to associate the crude and almost unintelligible lines of the poem with the easy and graceful prose of either parody. But allowing even that Jonah Rapa, the author of *Pilpul Zeman*, is also the author of the poem מקלקל על מנת לתקן, all we may deduce from its proximity to the *Order of Passover* is, that the latter was written by a contemporary

of Rapa, and, therefore, belongs to the latter part of the seventeenth century. This, by the way, is the only means we have of determining the period to which the *Order of Passover* belongs. There are no names and no events in the parody to throw further light on this question.

In conclusion, I reproduce here the poem, according to a copy from the Bodleian ms., and two extracts from the parody a translation of which was given above (p. 43, 44).

מקלקל על מנת לתקן[1]

1. אשר חוטא, ואיש משחית, ואכזר, ואח זר,
2. ועובר על בל תשחית דגופיה יבש היה כעץ וכשש משזר,
3. ומכל דמקרין ומפרים מרובה קא פריש ונזר
4. ועושה רע מאת ומאריך לו שלא לתת לאביזונים פזר
5. ולא נשא באשה נפשו דרש ביה משום ולא יהיה בך אל זר
6. הרחיק ממנו מנחם זה משיב נפשו ולא עבר במלבן
7. במגרה, בחריצי הברזל (אליבא דידיה) ובור שאון וטיט היון

---

[1] Steinschneider published the same poem in *Letterbode,* XII, p. 79 from a copy made for him by Neubauer. Some of his variants are given here below; for the Talmudic references I am indebted to Prof. Ginzberg.

Line 1. The meaning is as if it read: איש חוטא ומשחית.

„ 2. In *Letterb.* בנופיה, cf. שבת 140b; יבש הוא would be the better reading.

„ 3. מקרין מפרים is a metaphoric expression for an ox (Cf. Ps. lxix, 32); the meaning is that he abstains from meat.

„ 4. Prof. Ginzberg suggested to me the reading: ועושה רע מאתו מאריך לו שלא לתת לָאֲבִיזוֹנִים פזר. For אביונים compare the commentaries to Ecclesiastes, 12, 9; for פזר compare Jeremiah 3, 13: ותפזרי דרכיך.

„ 5. In *Letterb.* לא יהיה. Compare שבת 105b: איזהו אל זר שיש בגופו של אדם הוי אומר זה יצר הרע; Steinschneider's emendation נשא לשוא instead of נשא באשה deprives the passage of its proper significance.

„ 6. In *Letterb.* עפר במובן, which is incorrect. Compare 2 Sam. xii, 31.

„ 7. In *Letterb.* ובחריצי. For ובור שאון compare שבת 140b in רש"י beg.: כורא ... לשון בור שוחה.

„ 8. The name מרפון is not common in later Hebrew literature, and is very likely used here only playfully.

„ 9. In *Letterb.* מעשה.

8. ומעשה היה ונכנס רבי טרפון (זה) בלא מתכוין
9. ממעשה שהיה עד ראיה יונה כהן רפא.

EXTRACT A.

(Seminary ms. f. 46—47; Bod. ms. f. 2b—3a).

. . . . שמעה אהובי ואעידה בך הא והא את משפט הנושא אשה כעורה או נאה, אחת אהובה ואחת שנואה. כמה ידבר האיש בהיותו פנוי גבוה׳ גבוהה, ואזל וזמר זמר כי נאה נאה; ובהיותו נשוי כמה חייב ללכת ברוח נכאה ובכפיפת ראש כבהמה טהורה וטמאה, והאחרון הכביד למען ספות הרוה את הצמאה, ,,במה אשה יוצאה ובמה אינה יוצאה״.

עבדא דאזדבן בטולמי דנהמה אני קורא לנושא אשה לתיאבון, על כי בעבורה חייב אדם לאכול מצות ומרורים בחפזון ובעצבון. בלב רגז וכליון עינים ודאבון, חוץ מליל י״ט הראשון לילי רעבון. והוא רחום יכפר עון. וגם אהרי כן אשר בא אליה למלאות תאותו, הרי זה דומה למי ששח כפתו, ומתנחם על הרעה אשר מצאה אותו, וקופץ פיו ומחזיר את פניו עד שנתרחק מאצל חברתו. ועדיין צריכין אנו למודעא רבתי והקדמה אשר שכחתי מלערכה ולהזכיר שמה, כי סגר ה׳ בעד רחמה. וראשונה חל עליך חובה המארס, קודם שיאמרו לך עלה רש, לשלוח מעל פניך ויצאו כל המחשבות אשר אתה דורש, וכשלחם כלה גרש תגרש. ואפי׳ כלנו חכמים כלנו נבונים כאותן השבעים, הכל חייבים בראייה פעמים בכל יום ולפעמים ארבעים, ולשמוח ולשחוק עמהן בהתולים וגעגועים, הבל המה מעשה תעתועים, כבן יקיר וילד שעשועים. בש״א הראייה מעה כסף[2] לקחת מיני מתיקה, ומה שמשייר בכיסו יניחנו בכיסו [בכיסה] כדי שלא יהא צריך בדיקה. ובה״א ארבעה והב׳ [וחמשה = וחמ׳ Read] יפלו לה לירושה, לקחת שבכה חדשה ורצועות שבראשה. אם אתה עושה כן אשרך וטוב לך, וידעת כי ש׳ [שלום] אוהלך; ואם לאו אל תקרב אל פתח ביתה, מפני שהמתה מרובה מצלתה. ויותר מהמה בני הזהר שבתחלת תחנוניך כמוך כל ההמון מצוה עליך לתת לה נזמים מעשה חדש או קדמון, עטרות ודימון[?] או פעמון זהב ורמון, וענקים ותפארת העכסים והשביסים והצניפות, וצעדות והקשרים והטבעות והנטיפות, והרדידים ובתי ידים והחגורות והמעטפות, ועוד זה [כזה] אין לו שיעור. כים מלא מצוה לתת לה כאופה וכשבת [לאופה ולטבח], וכל המרבה לספר ה״ז משובח. אלה קצות דרכי הארוס הלכה לכלם, שכבר נהגו בם הדורות מן העולם ועד העולם, הן אומר והן דברים בלי נשמע קולם. ואלה משפטי הנשוי אשר אערוך לפניך, הטה אלי אונך ופקח עיניך, כי הם אזהרות חמורות ועונשים, ושעבוד מלכיות ודינין קשין, ונתתי לך אות לעד נאמן,

---

2 Cf. Mishnah Ḥagigah I, 2.

סדור פסח והלכתו למופת ולסמן. כל אלה חברו חכמי הדור וגמרו ודרשו וחקרו ויצאו והורו „וכלל גדול אמרו".

EXTRACT B.

(Seminary ms. f. 77; Bod. ms. f. 8b).

ונתן פרוטה לעני בצדקה, ויצעק עליו בצעקה. ויאמר מדוע אתה יושב וידך חבוקה, ושנת העובד מתוקה. לך עבוד את האדמה ותהנה מיגיע כפים, וידך לא אסורות ורגליך לא הוגשו לנחשתים. חייכם כמוך כמוהם דלים המשימים ידים על חלצים. אילו היה ברשותכם כל זהב פרוים, הייתם מאבדים אותו בידים. אפשר אתם ממתינים כי ירד המן בשבילכם כאשר נעשה נם ליוצאי מצרים, או כי תוציא הארץ גלוסקאות וכלי מלת צבע רקמתים, או כי יעשה ה' ארובות בשמים.

CHAPTER VII

THE *MASSEKHETH PURIM* OF THE SEVENTEENTH CENTURY

The main points I intend to prove here are, that the *Massekheth Purim* of the seventeenth century has come down to us in five different versions; that, while each of these may appear at first sight entirely different from the others, they are at bottom one and the same parody; and that the first version is the one from which all the others developed.

§ I. EDITIONS AND MANUSCRIPTS

Version I.

מסכתא פורים גאר שין ניטראכט, פורים אונ' דיא לייט צו ערן גימאכט, גלייך אז ווען אייגער אין קרעפליך קראכט. ווער דא ווערט דרינען טון לייאגן, ווערט זיין הערץ טון דער פרייאן, אז ווען ער העט ניטרונקען דען גוטן יין. s. l. e. a. [Cracow? 17th. cent.]. The copy in the Bodleian library [Steinschneider, *Cat. Bod.* no. 3852] is considered to be a unicum (See *Letterbode*, IX, p. 47, no. 32). I had it transcribed for me by Rev. M. H. Segal of Oxford. It is not divided into chapters, nor into Mishnah and Gemara. It begins with the words כתיב בפרשה ויחל נח איש אדמה ויטע כרם. ויחל לשון חולין, כלומר שנתחלה נח מרוב פחד שהיה לו שלא

יצליח בנטיעה זו . . . , and ends with לכן אחי ורעיי ושיכוריי שמעו והאזינו למלתי ואל תקוצו בתוכחתי ביין חי כל תקותי והזהרו ממי המים המאוררים. In *Letterbode,* IX, p. 47, no. 32, the beginning and end are confusedly welded together.

Version 2. מסכת פורים s.l. [Sulzbach], 1695, 8°. 8f. That this edition was printed in Sulzbach is evident from the fact that Moses ben Isaiah Wengrow, in the preface to his ברית מטה משה (Berlin, 1701), speaks of a *Massekheth Purim* that was printed in Sulzbach. Evidently, he must refer to the ed. of 1695, since the next Sulzbach edition appeared in 1814 (See M. Weinberg, *Die hebräischen Druckereien in Sulzbach,* no. 34, in *Jahrb. d. Jüd.-Literarischen Gesell.* Frankf. a. M., 1903, p. 127—128). This version consists of six chapters, the names of which will be given in the table of contents below, and a hymn for the night of Purim, which will be discussed in the eighth chapter.

The same version is found in two manuscripts.

(a) Ms. Rosenthal, מסכת פורים . . . על ידי אנשים שובע שמחות . . . ונתיסד והוטבע שנת ותלקח אסתר אל בית המלך לפ"ק Paper, small 8°. Sq. char. 18p., consists of five chapters without the hymns. It was written in 1784 by Meir ben Joseph De Wulft. The copyist added later (1812) a parody in the form of a commentary on the *Massekheth Purim* the full title of which reads as follows: ספר נטע שעשועים בו נמצאו איזה חידושי הלכות ואיזה חידושי אגדות על שקלא וטריא דמס' פורים אשר נתיסד ונתחבר על ידי חד מבחורי חמד דבית המדרש הגדול דקהל אשכנזים באמשטרדם בשנת תק"עב לפ"ק. Paper, small 8°., Rabb. char. 21p. It contains additional notes by M. J. Verkoze and approbations by Abraham Zirndorf, Meir Loonsteen, Isaac Lieden, Moses Joseph Verkoze and Abraham Susan, all dated 1813 (See Roest, *Cat.* p. 1170, no. 6; *Letterbode,* IX, p. 47, no. 33).

(b) Ms. Michael, מסכת פורים consists of five chapters, followed by two hymns for the night of Purim. It was written in 1815 by Zebhi Hirsch ben Judah Loeb Wanfrieden of Amsterdam and presented to Moses Oppenheim by his son-in-law Hertz of Amsterdam (See אוצרות חיים p. 358). It is now in the Bodleian

library (Neubauer, *Cat.* 2285, 11). See also *Letterbode*, IX, p. 47, no. 33.

Version 3. מסכת פורים, לפני זקנים ובחורים. מסודר כפי סוגיות המשנה והגמרא, בפלפול בטעם ובסברא. למען ישמח בה הקורא, בהוכירו את הנס אשר עשה לנו הבורא. אשר הפר עצת ערומים, והציל אותנו מיד אויבים וקמים. כמו שעשה בזמן אחשורוש והמן, שנתלה על העץ אשר למרדכי וימן. לכן כל איש על הכוס של יין, יקרא מסכת זו בכוונה ובעיון. למען ישמחו ויגילו הלבבות, י"י יציל אותנו מחצים וחרבות, מעתה ועד עולם. אמן. It is printed in John Henry Mai's "*Bibliothecae Uffenbachianae*" (Hallae, 1720. 2°. col. 178—225) from an Uffenbach ms. (now ms. Hamburg, 241; Steinschneider, *Cat. Hamburg* no. 284), which was written in 1703. It consists of four chapters, followed by two hymns for the night of Purim, all of which were translated into Latin by the editor (See *Letterbode*, IX, p. 47, no. 33).

Besides the Uffenbach ms. there are three other manuscripts of this version.

(a) Ms. Fränkel. 1, מסכת שכורים (הלצה) ששה פרקים . . . עם פירוש. כת"י איטלקי נוח לקרות וישן. (*Cat.* 5, Husiatyn, 1904, p. 71, no. 1047). The manuscript has no title, and is part of a codex which is now in the library of the Jewish Theological Seminary of America (See above chapter VI). Besides the division into Mishnah and Gemara, it also has a number of passages marked פסקא. The פירוש is in the form of foot-notes and extends as far as the end of the third chapter. The last chapter has two glosses (הגהות) instead of the פירוש, and closes with the colophon תם ונשלם מסכת שכורים, תהלה לאל נודר נדרים. ויזהר שלא לקרותו אלא בימי משתה ושמחה והיותר בימי הפורים. The manuscript itself was very likely written in the early part of the eighteenth century.

(b) Ms. Deinard, מסכת שכורים Paper, Ital. Rabb. char. 24°. 23 f., now in the Jewish Theological Seminary of America. Excepting a few unimportant variations, the text of this manuscript is the same as that of the preceding manuscript. It has only five chapters, but the first comprises all that is contained in the first two chapters of ms. Fränkel. The פירוש is here in the form

of marginal notes, and is found only on the first two leaves. The glosses (הגהות) are altogether wanting. It closes with the colophon הדרן עלך מסכת מצות משמחי גאולת שושן. ה' ישלח לנו תוקע שופר בקול רם, ויעשה לנו סעודת צדיקי עולם, ויתן כוס ישועות לבן ישי משיח בורא עולם, ונהיה כלנו שושבנין לסעודת אכילת דג גדול של לויתן מלוח ומזומן לעושין רצון קונם. אבי"כ. תם ונשלם שבח לאל בורא עולם יום ז' חדש ינחמנו ה' בבנין עולם בנוי בחלק בנימין צעיר מכלם. שנת הת"פט. While the version as contained in this manuscript was composed in 1729, as is stated in the colophon, the manuscript was written at a much later date.

(c) Ms. Fränkel. 2, מסכת שכורים (*Cat.* 11, Husiatyn 1906, no. 188). Paper, small 4°, Ital. rabb. characters 9 p., in the J. Th. S. of America. It has the divisions of משנה, גמרא and פסקא, but the פירוש and הגהות are completely wanting. In the arrangement of the chapters and the Mishnahs it is entirely like Ms. Deinard. The date of the ms. cannot be determined; it was very likely written in the early part of the eighteenth century.

Version 4. תלמוד בבלי מסכת פורים ונלוו אליו מערבית וסליחות לפורים. שנת והשתיה כדת באין נדפס ע"י שלמה בלאך Hannover, אונם [1844], 8°. 16 p. The second ed. s. l. [Vienna] 1867 [תזכר] 12°. 24p., in the New York Public Library, bears the imprint . . . מסודר ע"י שלמה בלאך הלוי The third ed. s. l. [Vienna?] 1884 [שנת אל תזכר לנו עונות ראשונים], 12°. 24p., in my possession, has a better text than the two first editions. This version consists of four chapters, preceded by a hymn for the night of Purim, and followed by Bensew's מליצה לפורים, somewhat altered in text and provided with a new title: סדר סליחות לפורים כפי מנהג השכורים באשכנז ופולין.

The same version is found in Ms. Franco-Mendes, מסכת פורים ירושלמי נמצא בגנזי ר' ביברון גר צדק בירושלים It became later the property of Sommerhausen, who found its text identical with Blogg's edition (See *Litbl.*, XI, col. 181—182, nos. 4, 9). The name ר' ביברון גר צדק occurs in Blogg's ed. (1884) p. 8. In Mai's ed., col. 191, the passage reads וקרא שמו רב ביברין על שם עירו וגר צדק היה.

Version 5. מסכת פורים מן תלמוד שכורים עם פיר"שה ותוספות ומהר"שע. נתחדש ונכתב מחדש מסכת זו וניתוספו בו כמה חידושים בגמ' ופיר"שה ותוספות מרובה על ידי השכור הגדול מהו' ברוא מחביות Sulzbach, [1814?]. 8°. 12f. (See Roest, *Cat. Rosenthal* . . . Anhang p. 222, no. 1160; *Letterbode*, IX, p. 48, no. 34). Another edition of the same version . . . מסכת פורים עם פיר"שה ותוספות מרובה ומהר"שע . . . ועתה נתוספו בה הנהות ותוספות חדשים . . . גם הגדה לליל שכורים [of Sommerhausen] וגם סליחות לפורים [of J. L. Bensew]. Lemberg, 1847, 8°. 26f. The same was reprinted in Lemberg, 1854, 8°. 16f.; Cracow, 1878, 20f.; Warsaw, 1885, 8°. 24f. This last edition contains also at the end a parody (הלולא דבי משקיא) by M. S. Rabener (See below Chap. 14 no. 210).

The same version is found in Ms. Rosenthal, מסכת פורים מן תלמוד בבלי עם פי' רש"י ותוספות . . . לא נחסר מן הראשונים אשר נדפסו בבאזיליאה בווינציאה בברלין . . . Paper, 8°., Sq. and Rabb. char. Title page and 10f. It was copied from an alleged Amsterdam ed. of the year ימי פורים לא נבטלים [1808]. (See Roest, *Cat.* p. 1170, no. 5; *Letterbode*, IX, p. 49).

§ II. CONTENTS OF *MASSEKHETH PURIM* OF THE XVII CENT. ACCORDING TO VERSIONS 2, 3, 4, 5.

VERSION 2.

SULZBACH, 1695.	MS. ROSENTHAL, no. 6.
Chapter 1, Mishnah 1.	Chapter 1, Mishnah 1.
יום שלש עשר באדר . . .	ביום שלשה עשר באדר מבערין את המים . . .
In Sulzbach ed. this Mishnah (מי שהיה) is very likely contained in the first chapter as it is in Mai's ed.	Chapter 2, Mishnah 1. מי שהיה לו בור בביתו ביום י"ג באדר . . .
Chapter 2, Mishnah 1.	Chapter 3, Mishnah 1.
הכל חייבים לשתות . . .	הכל חייבין לשתות יין בפורים . . .

Chapter 4, Mishnah 1. מאימתי מתחילין לשתות . . .	Chapter 3, Mishnah 1. מאימתי מתחילין לשתות . . . Chapter 4, Mishnah 1. מאימתי חייב אדם Chapter 5, Mishnah 1. יין שנחמץ . . .
Chapter 5, Mishnah 1. כל אדם חייב לשחוק בפורים בקוביות וקלפים . . .	Chapter 6, Mishnah 1. הכל חייבין לשחוק בקרטין . . .

VERSION 3.

MS. DEINARD.	MS. FRÄNKEL.	ED. MAI.
Ch. I, M. 1. יום שלשה עשר וכו׳	Ch. I, M. 1. יום שלשה עשר באדר מבערין את המים . . .	Ch. I, Mish. 1. ביום שלשה עשר מבערין את המים מן הבתים ומן החצרות, ואסור להשהותן עד יום ט״ז בו, ולוקין עליהם משום בל יראה מחצות יום י״ג ולמעלה.
Ch. I, M. 2. מי שיש לו בור בחצרו . . .	Ch. I, M. 2. מי שיש לו בור בחצרו . . .	Ch. I, M. 2. מי שהיה לו בור בביתו ביום י״ג בשעת הבעור יבטלנו בלבו ודיו.
Ch. I, M. 3. אין נותנין לבהמה וכו׳	Ch. II, M. 1. אין נותנין לבהמה חיה ועוף מחצות יום י״ג . . .	Ch. I, M. 3. אין נותנין לבהמה חיה ועוף לשתות מים מחצות יום י״ג ולמעלה, אבל יכולין לתת להם יין מזוג ובלבד שיהא רובן יין.
Ch. I, M. 4. שלשה עשר באדר שחל וכו׳	Ch. II, M. 2. שלשה עשר באדר שחל להיות בשבת . . .	In Mai's ed. this Mishnah (שלשה עשר) is found as a Baraitha, beg. ת״ר (col. 211).

Ch. II, M. 1. הכל חייבים בשתיית וכו׳	Ch. III, M. 1. הכל חייבים בשתיית פורים . . .	Ch. II, M. 1. הכל חייבין לשתות יין בפורים אחד אנשים ואחד נשים ואחד עבדים וקטנים אחד מלך ואחד כהן גדול, כלם חייבין לשתות.
Ch. II, M. 2. כל חייבי טבילות . . .	Ch. III, M. 2. כל חייבי טבילות . . .	Ch. II, M. 2. כל חייבי טבילות שהגיע זמן טבילתן ביום י״ג וביום י״ד טובלין ביין ויוצאין ידי חובתן. נזיר וסוטה חייבין בשתיית יין בפורים.
Ch. II, M. 3. מקום שנהגו וכו׳	Ch. III, M. 3. מקום שנהגו לאכול צלי בליל פורים . . .	Ch. II, M. 3. מקום שנהגו לאכול בפורים מבושל אל יבשלו במים אלא בין, ומקום שנהגו לאכול צלי בפורים אל יאכלו מבושל.
Ch. III, M. 1. מאימתי מתחילין לשתות . . .	Ch. IV, M. 1. מאימתי מתחילין לשתות . . .	Ch. III, M. 1. מאימתי מתחילין לשתות משעת שקיעת החמה. רב גרגרן אמר משעת צאת הכוכבים.
Ch. III, M. 2. חייב אדם לעשות ביום י״ד ד׳ סעודות	Ch. IV, M. 2. חייב אדם לעשות ביום י״ד ד׳ סעודות	Ch. III, M. 2. חייב אדם לעשות ביום י״ד סעודות ושו״ו לארבעה סעודות, ובכל סעודה ישתה עשרה פעמים, ובכל פעם ופעם ישתה עשרה לוגין אחרים אומרים י״ג לוגין.
Ch. III, M. 3. בשתיית פורים אין חולקין כבוד . . .	Ch. IV, M. 3. בשתיית פורים אין חולקין כבוד . . .	In Mai's ed. this Mishnah (בשתיית פורים) is found as a Baraitha (col. 205).
Ch. IV, M. 1. יין שנחמץ וכו׳	Ch. V, M. 1. יין שנחמץ קודם פורים . . .	Ch III, M. 3. יין שנחמץ קודם פורים, ויין שנשתנה מראיתו אין יוצאין בהן ידי חובתן בפורים.

Ch. IV, M. 2. לא מצא וכו׳	Ch. V, M. 2. לא מצא יין אדום	In Mai's ed. this Mishnah (לא מצא) is found as a Baraitha in a somewhat modified form, beg. ת״ר היו לפניו יין ישן (col. 207).
Ch. IV, M. 3. חבית שהתחילו וכו׳	Ch. V, M. 3. חבית שהתחילו לשתות ממנו קודם פורים . . .	This Mishnah (חבית שהתחילו) is in Mai's ed. a Baraitha (col. 209).
Ch. V, M. 1. הכל חייבין לצחוק וכו׳	Ch. VI, M. 1. הכל חייבין לצחוק בפורים	Ch. IV, M. 1. כל אדם חייבין לשחוק בקוביאות וקליפים בפורים אחד אנשים ואחד נשים ואחד עבדים.

VERSION 4.

Chapter I.

Mishnah 1. אור ליום י״ג לחדש אדר מבערין את המים מן הבתים ומן החצרות, ואסור להשהותן עד יום ט״ו בו, ולוקין עליהן משום בל יראה ובל ימצא מחצות יום י״נ ולמעלה.

Mishnah 2. מי שהיה לו בור של מים בביתו ביום י״ג לאדר קודם חצות היום צריך לבטלו בלבו ודיו.

Mishnah 3. אין נותנין לבהמה חיה ועוף לשתות מים בפורים מחצות שלשה עשר ולמעלה, אבל יכולים לתת להם מזוג, ובלבד שיהא הרוב יין.

Chapter II.

Mishnah 1. הכל חייבין לשתות יין בפורים א׳ אנשים וא׳ נשים ועבדים וקטנים, א׳ מלך וא׳ כהן גדול כולם חייבין לשתות ולקיים במצות שתיית היום.

Mishnah 2. כל חייבי טבילות שהגיע זמן טבילתו ביום שלשה עשר וביום ארבעה עשר טובלין ביין ויוצאין י״ח. נזיר וסוטה חייבין לשתות יין בפורים.

Mishnah 3. מקום שנהגו לאכול מבושל בפורים לא יבשלו אלא ביין, ובמקום שנהגו לאכול צלי בפורים אסור לאכול מבושל.

Chapter III.

Mishnah 1. מאימתי מתחילין לשתות, רב שכרן אמר משעת שקיעת החמה, רב גרגרן אמר משעת צאת הכוכבים.

Mishnah 2. חייב אדם לעשות ביום י״ד וביום ט״ו ארבעה סעודות, ובכל סעודה וסעודה ישתה י״ד פעמים. ובכל שתייה יו״ד לוגין, אחרים אומרים י״ב לוגין.

Mishnah 3. יין שנחמץ קודם פורים, ויין שנשתנה מראיתו, ויין שעבר צורתו אין יוצאין בו ידי חובת פורים.

Chapter IV.

Mishnah 1. הכל חייבים לשמוח ולשחוק בקלפים ובקובאיות בפורים א׳ אנשים וא׳ נשים ועבדים וקטנים.

VERSION 5.

Chapter I.

Mishnah 1. אור לארבעה עשר בודקין את המים מן הבתים ומן החצרות. כל מקום שאין מכניסין בו מים א״צ בדיקה.

Mishnah 2. מי שיש לו בור בחצרו בפורים חייב לבטל בנ׳ מחיצות ואילך.

Mishnah 3. המזיק יין של חבירו בפורים ר׳ שתיין משלם תשלומי כפל.

Chapter II.

Mishnah 1. הכל חייבים בשתייה אחד אנשים ואחד נשים ועבדים ושפחות. רב שכרן אומר אף בהמה חיה ועוף.

Mishnah 2. כל חייבי טבילות שהגיע זמן טהרתן בפורים טובלין ביין, וסוטה ונזיר שותין ואין חוששין.

Mishnah 3. מקום שנהגו לשתות חי אסור למזוג. אין מוזגין יותר מכדי שליש.

Chapter III.

Mishnah 1. ערב פורים סמוך למנחה אסור לשתות יין ועסים וכל המשקין המשכרין כדי שישתה בפורים יין לתיאבון.

Mishnah 2. מאימתי מתחילין לשתות בפורים מהערב שמש דבי רב שכרן ורב יינא אמרו מצאת הכוכבים.

Mishnah 3. אין בין יו״ט לפורים אלא שכרות בלבד.

Chapter IV.

Mishnah 1. כל היין כשר לשתות חוץ מיין שנשתנה מראיתו ויין שהוחמץ ויין שנתערב בו מים.

Mishnah 2. חביות יין שהתחיל קודם פורים אסור לשתות ממנו בפורים, חביות שהתחיל בפורים אסור לשתות מן המותר אחר פורים.

Mishnah 3. חייב אדם בפורים בנ' דברים באכילה ובשתיה ובצחוק.
Mishnah 4. חייב אדם להשתדל למצוא עמו חבורה לשחוק עמהם בפורים על המן ועל בניו ועל הרשעים כיוצא בו שאחריתן יהיה מרה כלענה.

A careful examination of the preceding table of contents will readily show that Blogg's edition [version 4] is identical with Mai's [version 3][1]. It is equally evident that the 3d version is merely an amplification of the 2d, and that the 5th is a still further amplification of the 3d, as is clearly indicated in the title (נתחדש ונכתב מחדש מסכת זו). In other words, all these versions, in spite of the many differences in title, text and arrangement, are at bottom one and the same parody. It remains only to show that the first version (Cracow ed., 17th cent.) is the original from which the later versions developed, and not altogether a different parody, as Steinschneider would seem to think (*Letterbode,* IX, p. 47, no. 32 and p. 50). To demonstrate this, the text of this parody will be reproduced here in its entirety, and references to parallel passages in the

---

[1] The textual errors in Blogg's edition are too many to be enumerated here. But there are three passages, which are decidedly unintelligible, because of the omission of one or more lines. These are given here, with the missing lines and variants supplied from Mai's edition, in brackets: תניא נמי הכא השותה מים בפורים אין לו חלק לעולם הבא שנאמר וירב העם עם משה ויאמרו תנו לנו מים ונשתה, משמע הא אם בקשו יין יש להם חלק לעו"הב שנאמר ויחל נח ויטע כרם וכדרב בצל [משמע הא אם בקשו יין היה להם חלק לעו"הב דאמר רב חמרן מפני מה מתי מדבר אין להם חלק לעו"הב מפני שלא שתו יין בפורים שנא' שם שם לו חוק ומשפט שם בגימטרי' הפורים. מתקיף לה רב נרגרן הא נח הוא דקא הביא יין לעולם שנא' ויחל נח איש האדמה ויטע כרם ולמה נעגש דורו. מי כתיב ויעש יין ויטע כרם כתיב וכדרב בצל] (Blogg's ed. 1867, p. 5; Mai's ed. col. 181).

א"ר שומא הא דאמרינן חולה משקה [משקין אותו] ע"פ בקיאין [לא שנו אלא ביום ט"ו אבל [ביום י"ד יומת ואל יעבור לשתות מים בפורים. אמר רב חלה פעם אחת הייתי חולה בפורים והשקוני מים על פי בקיאים] כדי לקיים מצות חובת היום ישימו נודות מלאות יין מימינו ומשמאלו [וכדי לקיים מצות פורים שמו אשישות מלאות יין מימיני ומשמאלי לקיים מה] שנאמר סמכוני באשישות (Blogg, p. 10; Mai, col. 197).

ת"ר מעשה ברב יונא . . . . . שהיו מסובין במרתף אחד והיו משחקין בקוביאות כל אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן שתית חובת היום והא קא מצער רב ביבי על אבוד מעותיו ולא קאתי לקיים שתית יין בפורים [הגיע זמן שתית יין. ואימתי הוא אמר רב שומא משיעלה עמוד השחר . . . . . כל אדם חייב לשחוק וכו'. והא קא מצערי נפשייהו ולא קאתי לקיומי מצות שתית פורים] (Blogg, p. 15; Mai, col. 211—213).

On the same page in Blogg's edition (p. 15) there is an omission of another passage, which occupies a whole column in Mai (col. 215), while the passage in Blogg (p. 13) beginning רב בצל ורב ביבי פליגי אדרב שתין is not found in Mai.

other versions will be given in foot-notes, which will clearly show that the first version was completely absorbed by the later versions.

§ III. THE *MASSEKHETH PURIM* OF THE XVIITH CENTURY, VERSION I.

מסכתא פורים[2].

כתיב בפרשה ויחל נח איש אדמה ויטע כרם, ויחל לשון חולין כלומר שנתחלה נח מרוב פחד שהיה לו שלא יצליח בנטיעה זו. ד"א ויחל לשון תפלה כמו ויחל משה, מלמד שעשה נח תפלה להק"בה שיצליח בנטיע זו ושיוציא [ושיוציאו][3] אשכלותיה ענבים.

דרש רב כרמי י"ג ווין נאמרו ביין, ואלו הן: ויחל, ויטע, וישת, וישכר, ויתגל, וירא, ויגד, וישימו, וילכו ופניהם אחורנית, ויקץ, ויאמר ברוך, ויאמר ארור רמז לך על י"ג עקרים של תורה ולומר לך שכל מי ששותה יין ומשתכר בפורים כמו שעשה נח הצדיק כאילו קיים י"ג עקרי התורה. וגם לא תמצא בכל התורה כלה נח מלא עד שבאו מרדכי ואסתר וראו מעלתו וחשיבותו מהנטיע שנטע ושהיה השיכור הראשון שהיה בעולם וכתבוהו במגילה שנאמ' ונוח בחמשה עשר ונוח בנמטריא יין.[5] וגם לא תמצא כתוב בכל המגילה שום שם מהאבות אלא נח הצדיק בזכותו ובצדקו כתבוהו ג' פעמים במגילה כנגד ג' אבות. [f. 1b] וגם לא תמצא כתוב בתורה על שום שם מהאבות כמו שכתוב על נח הצדיק אע"פ שהיו חסידים וצדיקים גמורים, כי בנח תמצא כתוב נח נח איש צדיק תמים היה את האלקים התהלך נח, כאמור שהיה הולך בדרכי הש"י, אבל באברהם לא כתוב כי אם התהלך לפני והיה תמים, וביצחק ג"כ לא תמצא כתוב כי אם ויברכהו י"י, וביעקב ג"כ לא כתוב כי אם איש תם יושב אוהלים, וכל זה היה בזכותו [בזכות] שנטע כרם וששתה יין בפורים ונשתכר.

דרש רב בקבוק כל מי ששותה יין בפורים ונשתכר כמו נח הצדיק הוא נשמר כל השנה כולה ממים הרעים שלא ישלטו בו. צא ולמד מנח הצדיק שבא המבול וטבע כל העולם כולו אפילו הענקים ולא נשאר בעולם רק נח

---

[2] For the full title see above under Editions and Mss. version 1.

[3] All textual corrections are put in brackets.

[4] Comp. ed. Mai, col. 203 beg. הני י"ג לונים... כנגד י"ג ווין שנאמרו ביין . . . ; ed. Blogg, 1867 p. 12. ונמירי דהנהו י"ג ווין נאמרו כנגד י"ג עקרי התורה...

[5] Comp. ed. Mai, col. 181 beg., מפני מה לא נזכרו במגילה אבותינו ... ומזכיר שלש פעמים נח, שנאמר ונוח מאויביהם, ונוח בארבעה עשר בו, ונוח בחמשה עשר בו... ed. Blogg, p. 5.

ואשתו ובניו ואשר היו אתו בתיבה וכל זה היה בזכותו [בזכות] שהיה עתיד ליטע כרם ושהיה עתיד להשתכר בפורים ושהכנים זמורות בתיבה ואר״זל בו ביום נטע אותם בו ביום שתה ונשתכר[6].

אמר ר׳ גרגרן זכור אותו האיש לטוב שאלמלא הוא לא היו יודעים העולם בטיב היין ולא היו יודעים טעם מהיין אלא הוא בחכמתו שהכנים זמורות בתיבה כדי שלא ישתכח [תשתכח] תורת יין בעולם.

דרש רב חמרן למה כהו עיניו של יצחק אבינו מכל האבות כלם אלא מפני שכל ימיו ועסקיו לא היה [עסקיו לא היו] כי אם לחפור בארות מים כמו שכתוב בתורה, ולעולם לא נטע אפילו כרם אחת [אחד], ואלו המים עלו לעינים ונכתתו [ונכהתו]. וג״כ לא תמצא כתוב בכל הקרבנות כולם וירח י״י ריח ניחוח לולי בשל נח הצדיק. [f. 2a] אמר ר׳ שכרן מלמד שבשל נח הקרבן ביין חי ועולה [ועלה] הריח למעלה ונכנס באפיו של נח וזהו מה שכתוב וירח ה׳ ריח נח [הניחוח] ועל זה אמר ולא אוסיף להכות את הלחי [את כל חי] כאשר עשיתי, וזה סוד גדול אין לגלות אלא לשיכורים.

אמר ר׳ שכרן פוק חזי כמה חביבא חמרא שהרי כתיב בי׳ הדברות זכור את יום השבת לקדשו ודרשו רז״ל[7a] זכרהו על היין כלומר בקידוש, וחייב אדם לצמצם בהוצאת שבת ושהיה [שיהיה לו] יין לקידוש ולהבדלה, וג״כ בברכת המזון אינך יכול לפטור את השלחן לולי שהיה לך יין לברכת המזון, והפת הוא פוטר כל שאר מיני מזונות לולי היין שאינו פוטר אותו. ג״כ אם היה בא על השלחן ג׳ או ד׳ מיני יינות צריך לברך הטוב והמטיב ואפילו היא [היה] גרוע מן הראשון וארז״ל[7b] הטוב לדידיה והמטיב לאחריני, פי׳ הטוב לדידיה שהוא שותה יין והמטיב לאחריני כי כשהוא שיכור ויש לו איזה עסק לעשות עם אחרים מתוך שכרותו הוא עושה כל מה שירצה נמצא שהוא טוב לדידיה ומטיב לאחריני. ג״כ בנזיר תמצא שצריך להביא כפרה על שיצער [שציער] עצמו מן היין, וצריך שינלח כל גופו מכף רגל ועד קודקוד [קדקדו] כדי להסיר טומאת המים הזידונים מעליו ומגופו.

דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא, והטעם לפי שכל ימיהם שתו מים ושאלו תמיד מים מהקב״ה וממשה רבנו ע״ה ולעולם לא שאלו מהם יין ומתוך כך במים מבלבלי אותו וקצצו בנטיעת, ואע״פ שהקב״ה י״ש ניסה אותם במי מרה בראשונה כששאלו מים במרה שלח להם מימות מרות כמו שכתוב ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם, עם כל זה העיזו פניהם

---

6 *Bereshith Rabba* chap. 36.

7 Comp. ed. Mai, col. 215, beg. פעם אחת באו אצל בעל הבית אחד... ורואין שהיו שותין מים ונתן רב כדא עיניו בו.... ולא זזו משם עד שנשר אחת מעיניו.

7a Cf. *Pesaḥim* 106a. 7b Cf. *Berakhoth* 59b.

8 Comp. ed. Mai, col. 181, beg. מפני מה מתי מדבר אין להם חלק לעולם הבא..

תמיד לשאול מים ולא יין. ג"כ קלקלו [קלקלתו] של משה רבינו ע"ה היה על המים ונגזר עליו שלא נכנס [יכנס] לארץ [f. 2b] וזה היה בשביל תלונתם שנתלוננו עליו לשאול מים, ועל זה אמר דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא.

דרש רב כרמי מה דכתיב ויין ישמח לבב אנוש מלמד שכל השמחות שבעולם הן על היין. צא ולמד כי כשנושא אדם אשה קודם שיקדש אותה צריך לעשות ברכות אירוסין על היין ואחר שיקדש אותה מברכין שבע ברכות על היין ואומרין עליו קול ששון וקול שמחה ומזמרין ומשוררין על היין. וג"כ בברית מילה צריך לעשות המציצה ביין ולברך על היין לקרא שם לילד ולומר לו בדמיך חיי ג' פעמים וצריך להטיף מן היין בפיו של הילד ג' פעמים כדי לחנכו במצות היין, וזהו מה שכתוב ויין ישמח לבב אנוש שאם אדם היה אוכל כל מעדני מלך ושותה כל המשקים טובים שבעולם ואינו שותה יין אינו שבע ואינו שמח, כי היין נורם השמחה.

[9] **ר' שכרן** זימנא חדא הוה אזיל באורחא והוה מעלי יומא דפוריא ארי שמע דלית חמרא טב להדין אתרא כד הווה בפלגות אורחא רווא לחדא ולא הווה לי' חמראי זעק זוועה [זעקה]! רבתא לחדא ואמ' אוי לי דעלית לאתר דלית ביה חמרא טב וכרע על ברכוהי וצלי קדם י"י והתפלל תפלתו וכך היה מתפלל: אנא אלקי נח הצדיק זקני שקראת אותו איש צדיק תמים בזכות שנטע כרם ושנשתכר בפורים יהי רצון מלפניך שאל תכיני במכה משונה כזאת לשתות מים בפוריא וזכור לפניך בשבוע' שנשבעת לנח זקני ולא אוסיף להכות את כל חי כאשר עשיתי להביא מים על הארץ. ושמע הק"בה את תפלתו ויגל יי את עיני ר' שכרן וימצא לפניו באר יין חי וישת וישכר וירדם והלך ליה לאתריה.

אמר רב גרגרן שמעתי מאבי אבא ר' בקבוק זכור לטוב ששמע מאבא שזה הבאר היה מוכן מששת ימי בראשית.

[f. 3a] [10] **ואלו** הן רבני היין: רב כרמי, רב שכרן, ר' גרגרן, ר' בקבוק, ר' חמרן. הוא היה מונה שבחן. ר' שכרן בור סיד שאינו מאבד טיפה. ר' חמרן מעיין המתגבר. ר' גרגרן אשרי יולדתו. ר' כרמי חסיד. ר' בקבוק אין דומה לו. הוא היה אומר אם יהיו כל שכורי [ישראל] בכף מאזנים ור' שכרן עמהם ור' חמרן בכף שניה מכריע את כולן. אמרו על ר' שכרן למה נקרא שמו ר' שכרן לפי שלא היה יום שלא היה שיכור וכשהיה רואה

---

9 Comp. ed. Mai, col. 189, beg. ת"ר ר' שכרן ורב גרגרן מבני בניו של נח היו ובעלי נסים היו שפעם אחת הלכו בדרך... ולא היה להם יין וכרעו על ברכיהם ואמרו רבונו של עולם... מיד נזדמן להם באר של יין; ed. Blogg, p. 7.

10 Comp. ed. Mai, col. 183—185, beg. תניא, חמשה תלמידים היו לו לרב כרא סבא ואלו הן...; ed. Blogg, p. 6.

איזה יין שהיה נשפך לארץ היה כורע על ברכיו ומוצצו בפיו עד שלא היה רישומו ניכר, ועל זה נקרא בור סיד שאינו מאבד טיפה. אמרו על ר' חמרן למה נקרא שמו ר' חמרן משום שהיה לו חמור אחד וג"כ לא היה יום שלא היה שיכור ותמיד היה על החמור ב' רביעות מליאת [מלאות] יין ולעולם לא היה [היו] ריקנות, ולעולם לא היה הולך לשום מקום שהחמור לא ילך עם ב' רביעות יין שטעונין עליו, ותמיד בכל יום קוד' שיצא מביתו היה שותה רביעי ביין [רביעית יין] חי, וכשהיה מדבר עם בני אדם הריח טוב מהיין היה יוצא מפיו והיה מבושם עד מאד ועל זה נקרא שמו רב חרמן [חמרן] כמעיין המתגבר. אמרו על ר' גרגרן למה נקרא שמו ר' גרגרן מפני שהיה שותה רביעית יין חי בבליעה אחת. י"א בלגימה אחת ואמרו חז"ל השותה כוסו בבת אחת הרי זה גרגרן, ועל זה נקרא גרגרן אשרי יולדתו. אמרו על ר' כרמי למה נקרא שמו רב כרמי מפני שהיה לו כרם בתוך ביתו אצל מרתיפו ובכל בקר קודם שיצא מפתח ביתו היה הולך ומטייל מכרמו למרתיפו וממרתיפו לכרמו והיה משקה יין חי מכרמו ועל זה נקרא שמו ר' כרמי חסיד. אמרו על ר' בקבוק למה נקרא שמו ר' בקבוק מפני שהיו לו בצוארו תמיד שני בקבוקי' [f. 3b] מליאות יין חי אחד לבן ואחר אדום ולא היה הולך ד' אמות בלא שתיה מזה ומזה ותמיד היו מלאות. ובלילה כשהיה הולך לישן היה תולה אותו [אותן] בקבוקים למעלה מראשותיו וכשרוח צפונית מנשבת היה יורד מאליהן לתוך פיו זה עלה [עולה] וזה יורד ועל זה נקרא שמו ר' בקבוק אין דומה לו. אך שמעתי עליו שהיה אשכנזי כי תמיד תמצא האשכנזי' שאינו [שאינן] הולכין בלא בקבוקים שאינו [שהם] תלוים בצדיהם לזכר ר' בקבוק.

רבא הזמן [הזמין] לר' זירא בסעודתא דפוריא. אכלו ושתו ונשתכרו. קם רבא ושחטו לר' זירא ואחר שהקיץ משכרותא בעי רחמי עליה ואיתסא. וכך היה תפלתו של רבא: אנא אלקי נח הצדיק שהצלתו אותו ממי המבול הוא וכל אשר אתו בתיבה בזכותו ושהרחת את ריח הניחוח מהקרבן שהקריב לפניך וכל זה היה בשכר ששתה יין ונשתכר בפורים ואני ג"כ קיימתי מצותי והשתכרתי בפורים יהי נא חסדך לשלוח רפוא' שלימה לר' זירא לרפאות אותו ואל תנעול דלת בפני שכורים. ושמע הקב"ה לתפלתו והחייה את ר' זירא. פלוגתא דתנאי הוא. ר' שכרן אומ' שרחץ כל גופו ביין, ור' חמרן אומ' ששם על המכה חרציני ענבים. ר' בקבוק אומ' שעשה הכל. אמ' ר' גרגרן הלכה כר' בקבוק.

ת"ר י"ג דברים נאמרו על היין ואלו הן: גורם שמחה, גורם עצבון; גורם שינה, גורם הקיצה; מאדים הפנים, מאדים המיניים [העינים]; מבלבל המוח, מגלה סוד; גורם דבור, גורם שתיקה; גורם שידלג כאיל פסח, גורם אהבה, גורם קטטה. רמז לי"ג עיקרי התורה וכו'.

[11]ר' **באירי** זימנא חדא הוה קא אזיל באורחא והוה מעלי יומא דפוריא ומטא לבית ר' שכרן, ור' באירי מימיו לא ראה יין ולא שתה יין, ור' שכרן קבלו בסבר פנים יפות ותכף כשבא, שם לפניו לאכול ולשתות [f. 4a] וכבוד [וכבד] אותו ושם לפניו ג' או ד' מיני יינות מן אדום ולבן מלמזיא [מלא מְזֻגָא or בלי מזוג] ור' באירי כשראה זה המשקה עמד מבהל ומשתומם כי לא ידע מה הוא ומה שמו ובא ר' שכרן וישב לפניו והיה שיכור עד מאד ואמ' לו ר' למה אינך שותה כי טוב הוא מאד. ויקח ר' שכרן מהיין ושם אותו בכוס שלו ושתה ר' שכרן ואח"כ אמר לו שתה אדוני והשיב לו ר' באירי מימי לא ראיתי זה המשקה ומימי לא שתיתי. ויחרד ר' שכרן חרדה גדולה ומרה עד מאד ויפג לבו ולא נשאר נשמה בו ויקם בבהלה ויאמר לו ומה אתה שותה והשיב לו ר' באירי אנו שותין במקומנו מים צלולים ומתוקים עד מאד. וכששמע זה ר' שכרן ויצעק צעקה גדולה ומרה עד מאד ואמר לו מה שמך ומי הביאך הלום אצלי לשתות מיא בפוריא. וישמעו כל רבני היין הצעקה שעשה ויבאו כלם בבת אחת ובשעה אחת וברגע אחת כי הלך [הקול] ד' מאות פרסה על ד' מאות פרסה ויקבצו אליו כלם לדעת על מה זה ועל מה זה. ויבאו אליו וישאלו לו מה היה המעשה הרע. ויספר להם ר' שכרן המעשה הרע שאירע לו לזה שבא בביתו לשתות מיא בפוריא. ויועדו כל הרבנים וישלחו עבור ר' באירי. ויבא לפניהם מפוחד ומשתומם מאוד וישאלו לו מי אתה ומאין תבא ומאיזה עם אתה ולאן אתה הולך. והשיב להם: עברי אנכי ואת אלקי השמים אני ירא אשר עשה את הים ואת היבשה. ואני הולך למקום פלוני לעשות מעשיו. ושאלו לו מה שמך ומה שם עירך. והשיב להם באירי שמי, ושם עירי באר שבע ויש לשם [לנו שם] בורות ממים זכים ומתוקי' מהבארות שחפר יצחק אבינו ע"ה. אז נתייעצו כל רבני היין והחרימו וגידוהו [ונידו] וקללהו [וקללו] אותו בד' [f. 4b] מאו' שופרות עד שישובו [ששב] מדרכו הרעה ושינה שמו ושם עירו כי באירי [בארי] שמו נוטי'רקון בֹא אֹל רֹנה יֹבא, ושלא ישתו [ישתה] מים לעולם ושיעשה תשובה. ושלחו לו ג"פ בכל יום ג' רבני יין ר' בקבוק, ר' גרגרן, ר' חמרן לדבר על לבו שישובו [שישוב] מדרכו הרעה ולמסור לו סודות היין ותועלותיו. ושמע אליהם וקבל עליו לעשות תשובה. וזה התשובה שנתנו לו. ראשונה, שיהיה ג' שנים רצופים [רצופות] שלא יראה שום מים ושלא ילך על המים וכל מה שיאכל שיהיה [יהיה] מבושל ביין ושלא יהיה יום שלא יהיה שיכור. ועוד נתנו לו תשובה אחרת, שיהיה שנה אחת ג' פעמים בכל יום בחביות מלא יין חי גופו ערום ושיהיה כל כך בחביות שיוכל לשתות ממנו בלי הכנעה ובלי

---

[11] Comp. ed. Mai, col. 189, beg. שוב פעם אחת היה נתארח אורח אחד אצל ר' שכרן ביומי דפורים והביאו לפניו כל מיני יין . . . ולא היה רוצה לשתות . . . ; ed. Blogg, p. 7—8.

מודים. ושינה שמו וקראו ר' שתיין וכל זה עשה וקבל עליו והלך לעירו והביא עמו אשתו ובניו ונתניירו והרבה גרים הביא עמו. אמר ר' שכרן כמניין ר' שתיין הביא ר' שתיין גרים עמו.

[12]אמר ר' חמרן ג' חדשים קודם פורים חייב אדם לילך לבקר מרתיפו אם יש לו יינות טובים עבור פורים ולשתות מהם מעט בכל יום ויום, ואם אין לו ימכור כל מה שיש לו ויקנה יין לפורים. ואם הוא איש אפילו הסרבל שעליו ואם היא אשה אפילו הצעיף שעל ראשה. ואם אין לו דבר למכור ילך וישאל מבית לבית וישא תמיד עליו שני בקבוקים גדולים אחד מיין לבן ואחד מיין אדום ואל תתביישו [ולא יתבושש].

לכן אחי ורעיי ושיכוריי שמעו והאזינו למלתי ואל תקוצו בתוכחתי ביין חי כל תקותי והזהרו ממי המים המאוררים.

CHAPTER VIII

LITURGIC PARODIES OF THE SEVENTEENTH CENTURY

These parodies are found under three different names: (A) מערבות, (B) שירים and (C) פיוטים.

(A) In Mai's edition of the *Massekheth Purim* of the 17th century, there are two hymns: (a) מעריב ליל ראשון של פורים beg. מעריב ליל שכורים זקנים ובחורים בחבורה (col. 217—219), and (b) ליל שני של פורים beg. אוחזי בידם ארבעה קנקנים (col. 219—221). Each of these consists of ten stanzas. The first hymn is also found, in a slightly modified form, in two manuscripts belonging to the Jewish Theological Seminary of America, viz. in the הלכות מלוה ולוה of Zachariah Pugliese (f. 22b—23a), which will be discussed in chapter XII, and in Codex Fränkel, fascicle 3, described below.[1] In each of these two versions, the hymn consists of sixteen stanzas, but the text and arrangement of these stanzas differ quite considerably. In Blogg's edition of the *Massekheth Purim,* the two hymns are not only disfigured by many textual errors, but are also confusedly blended into one hymn of sixteen stanzas,

[12] Comp. ed. Mai, col. 185, beg. תניא שלשים יום קודם פורים היה הולך . . . ממרתף . . . למרתף; ed. Blogg, p. 6.

[1] See also above chapter VI.

to which Blogg added two new stanzas with his name in an acrostic, resulting in what Steinschneider justly called a "Flickwerk äusserst geschmack- oft sinnlos" (*Letterbode*, IX, p. 51, c).

(B) In fasc. 2 of Codex Fränkel, described above in chapter VI, there are four wine-songs, parodying four Sabbath hymns, headed by the collective title שירים מעולים כספירים לזמר בשמחת פורים.

(C) Fascicle 3 of the same codex consists of a collection of parodies entitled פיוטים נאים ונחמדים, which is made up of (a) [מעריב], mentioned above, (b) שיר לפורים, a wine-song of Menaḥem de Lonzano, beg. אתיו אקחה יין (Comp. *Monatsch.*, vol. 46, p. 574, no. 94), which is no parody, and (c) שיר . . . על איש חמודות ביום חמודתו, a very obscene poem. All the hymns enumerated above, excepting the poem of Lonzano and the obscene poem, are reproduced here below.

§ I מעריב ליל ראשון של פורים.[2]

(אומר עד לעולם ועד ואח"כ אומר)[3]

1. ליל שכורים בחורים וזקנים ישתו בחבורה[4], עד שיעשו זה לזה חבורה, כום בבת אחת [ישתו][5] כדין וכשורה, סבאך בלי מים כהורו חכמי יורה (בא"י המעריב ערבים)[6].

2. ליל שכורים [הוא][7] זה הלילה, אשר בזה המן נתלה[8], וליהודים [היתה][9] ריוח והצלה, על כן שתו דודים ושכרו כגילה (בא"י אוהב עמו ישראל)[10]. וקורין ק"ש עד לך ענו שירה ואח"כ אומר[11]

3. ליל שכורים. יאמר איש לרעהו, זכור[12] יום פורים הוא. בימי חג פורים[13] פורים, צעיר וקטן רקדו, לשתות יין שקדו. בליל שכורים[14].

---

[2] So in Mai; in P (= Ms. Pugliese): מעריב לליל פורים; in F (= Codex Fränkel) this verse is wanting, and in its stead there is the following introductory verse: פיוטים נאים ונחמדים לאוטרם בליל שכורים בשמחת פורים חברת בחורים להודות ולהלל אל המעריב ערבים.

[3] Only in P.

[4] In M (= Mai): זקנים ובחורים בחבורה.

[5] Only in F.

[6] So in F. and P.; in M.: סבאך בלי משקה עכורה, יין מזוג בחמי יורה, ואז תעשה כדין וכתורה.

[7] Wanting in M.

[8] In M.: . . . כי באותו היום המן; in P.: . . . אשר באותו המן.

[9] Wanting in F.

[10] So in F. and P.; in M.: ושכרו ברנה וצהלה.

[11] These directions are wanting in M.

[12] In F. and P. . . . זכרו . . . יאמרו; in Mai . . . זכור כי יום.

[13] In F. and P. בליל חג פורים.

[14] The whole verse is wanting in F. and P.

4. ל״ש. חייב לאכול מעדנים, חלות דבש ותאנים, עשרת מוני׳ם בח״פ[15] פורים. קבלו עליכם לעשות לכל חבית ברזא, ותנצלו מצרעת עוזא, בל״ש[16].

5. ל״ש. יין טוב ודבש משתיכם, עד שלא יהיה חכם ביניכם, בח״פ[17]. פורים. השותה מים וקטן שכר, איסורו כבא על בת נכר, בל״ש[18].

6. ל״ש. ברוכים [יהיו][19] המשוגעים, והולכים לבתיהם[20] תועים, בח״פ. פורים. ריר על זקנו[21] ועינו, וכלב שוכב על קינו, בל״ש[22].

7. ל״ש. ווי״ן יאמרו בלעז, הביאו לנו מן העז, בח״פ[23]

פורים. דובר שקרים הוא יכון להביא יין טוב בלא משכון, בל״ש.[24]

8. ל״ש. הזכוכית בפיו צר, בל יראה רק באוצר, ,בח״פ.[25]

פורים. הוא יום טבחה, ולכל ישראל יום שמחה, בל״ש.[26]

9. ל״ש. החכמים נעשו הדיוטים, משכרים כוסות כשוטים, בח״פ.[27]

פורים. נערים וזקנים במרתף, ביין ובשר ומעט רוטב, בל״ש.[28]

10. ל״ש. והיה כוס גדול ומלא, מן המובחר ומן המעולה, בח״פ.[29]

פורים. מחיל אל חיל [ילכו][30] ברנה, ממרתף למרתף ומפנה לפנה, ויהיה לו לשתות בכל עונה, וכן יעשה לעולם פעם אחת בשנה, בגלה ברנה ובשמחה בזמנה, בליל שכורים.[31]

---

15 In P.: חייב אדם לאכול מעדנים, נוקיטא ובראצדיל ועשר׳ מונים; in F. this verse is wanting.

16 In F.: קבלו עליכם לשתות בכל שעה, בזה יום הוא יום הישועה; in P. this verse is wanting.

17 In F.: יין טוב תהיה שתייתכם, עד שלא ימצא חכם בכם; in P.: יין תותים דבש משתיכם, עד שלא יהיה חכם בכם.

18 In F.: השוקה מים חמר ושכר ... בת אל נכר; in P.: השותה מים תמר ... the expression וקטן שכר must be construed as ומעט שכר or else read וקיתון.

19 Wanting in M. 20 In F. and P.: לביתם. 21 In M. וקינו.

22 The whole verse is wanting in F. and P.

23 In F.: ווי ווי יאמרו בלעז, על המן הנתלה על העץ; in P.: ווין יאמרו בלעז הביאו להם ...; in M.: ... ווין יאמר.

24 In M.: ... יין בלא ... שקרים יכנן ...; in F.: ... יין בלא ... שקרים יכון ...; in P.: ... הוא יכנן לקנות יין טוב

25 In F.: הזכוכית אשר פיהם צר, אל ישתו מן המצר; in P.: הכוסות אם פיהם צר, אל יראו באוצר.

26 In M.: ... ימי ... הנה יום טביחה; in F.: ... הוא יום שבחה; in P.: הנה יום טבחה ושמחה לכל ישראל כוס סליחה.

27 In F.: לעשות חנרים ומטים, משוכת כוס נשחטים; in P. this verse is wanting.

28 In M.: ביין ובבשר רועב; in F.: ... וועד זקנים במרתף; wanting in P.

29 In F.: יהיה הכוס חי ומלא, מן המובחר מופלא ומעולה; in P.: יהיה הכוס נדול ומלא, מיין טוב מופלא ומעולה. 30 Wanting in M.

31 In F.: מחיל אל חיל ילכו ברנגה ... ותהי בחביות בכל עונה, וכן יעשו פעם א׳

The difference in the arrangement of the stanzas in the various versions can be seen in the following table.

Ed. Mai.	Ms. Fränkel.	Ms. Pugliese.	Ed. Blogg.
Stanza 1. is in	1.	1.	4.
„ 2.	2.	2.	3.
„ 3.	3.	3.	5.
„ 3a.	wanting.	wanting.	15.
„ 4.	„	4.	wanting.
„ 4a.	4.	wanting.	„
„ 5.	14.	6.	„
„ 5a.	6.	7.	„
„ 6.	5.	5.	„
„ 6a.	wanting.	wanting.	„
„ 7.	7.	8.	„
„ 7a.	8.	9.	16.
„ 8.	9.	10.	wanting.
„ 8a.	10.	11.	„
„ 9.	11.	wanting.	„
„ 9a.	12.	„	„
„ 10.	13.	12.	6.
„ 10a.	15.	13.	7.
„ wanting.	16.	14.	wanting,
„ „	wanting.	15.	„
„ „	„	16.	„

§ II מעריב ליל שני של פורים.

1. אותזי בידם ארבעה קנקנים, שותין מלבות רב[32] ואוכלים מעדנים,
פותחים את פיהם בשירה וברננים, להודות ולהלל ולהסיר כל יגונים,[33]
2. ביום זה לשמוח בניך הזהרת, משוגע ושכור מכל עם בחרת,
שחוט צאן ובקר אמרת, יין ושכר ביום זה לו דברת.[34]

בשנה, בגילה ברינה וגו' הכל ברננה עד חזק ממנו, ואז יאמרו [verse 16] ליל שכורים אסור לאכול חלוט בשמן כי אם מטומן בשומן, וברוך יהיה היין ומטעמים מוטעמים בשומן, וכל העם יענו אמן ואמן. ואח"כ זה צור ישענו וגו' המעריב בגילה ברינה ובשמחה רבה ותהיה בחביות לשתות בכל עונה וכן יעשו פעם . . . בשמחה רבה וכ' עד ענו ואמרו ואח"כ אומר [verse 14] ליל שכורים אסור לאכול חלוט בשמן כי אם מטונן בשמן, וברוך פת שאינו סולת, וכל העם יענו אמן זה צור ישענו פצו פה ואמרו הי"לו [ה' ימלוך לעולם ועד] וכו' עד חזק ממנו ואח"כ אומר [verse 15] ליל שכורים אכלו מעדנים ושתו ממתקים, עד שהחביות ישארו ריקים, כפי המצות וכפי החקים דבר נביאנו להקים, בא"י גאל ישראל. השכיבנו וכו' עד סכת שלומך [verse 16] ל"ש השתיה כרת ה"ן אונס, והשותה מים ענוש יענש, וים הגדול אותו יכנס, וישימו על נס. בא"י וכו' וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל.

32 Read שותין יין מלכות רב Cf. Esther I, 7.

33 Cf. Ed. Blogg, Stanza 1.

34 Cf. ibid., Stanza 2.

3. ליל שכורים. האיש אשר יעשה בזדון, ושותה מים לאבדון[35]
ענוש יענש בבית דין, בימי חג פורים.[36]
4. ל״ש. כל שאינו שותה מיד, ראוי להכותו ביד, ולהחרימו לעולמי עד
בח״פ.
5. ל״ש. האיש אשר יעשה לחביתו ברזא, כאלו עשה לפתחו מזוזה,[37]
ושכרו יקבל בעולם הזה בח״פ.
6. ל״ש. החולק כבוד לרבו, מות יומת דמיו בו, ועונו ישא על לבו בח״פ.
7. ל״ש. יעשה תבשילו בשומן, ואל ישתמש רק ביין ושמן, ואמרו כל
העם אמן בח״פ.[38]
8. ל״ש. המונע מלעשות אגוזים מטוגנים בדבש, קללה במדיו[39] ילבש,
ובבית האסורים יחבש בח״פ.
9. ל״ש. המושיט כוסו לחבירו למעלה, ותוקע בו תקיעה גדולה, בידוע
שהוא איש בקי וראוי לנדולה בח״פ.
10. ל״ש. משוגע יקרב הלום, ועניו וביישן עלם יתעלם, ועל בעלי שתייה
יפרוס סוכת שלום. בח״פ.

סליק מעריב ליל שני של פורים.

§ III שירים מעולים כספירים.

לזמר בשמחת פורים בליל שכורים.

בליל שכורים לאחר שגמרו כל א׳ סעודתו מתכנשים הרבה אנשים ועושים שם חבורה גדולה, הם הנקראים בשמם ובמאודם

חבוּרת שכורים.

במקום א׳ קטון וגדול שם הוא, ושם יהא שלחנו ערוך, ועליו אשישות ובקבוקים וקנקנים מיין טוב מלאים, וכוסות גדולות כל א׳ עשרה לוגין, ולפניהם פירות ומטעמים עם הרבה תבשילין, וג״כ סאלאמי (Salame) ופירסוטי (?) ושאר דברים מעניינו של יום הנחמד לשכורים הוא יום הפורים, ומתחילין הזמירות של ליל שכורים.

(מוגין כוס ראשון ואומרים בקול רם)

בקול שירה אזמר בשמחה רבה, בהאי יינא בהאי יינא מתוקה באי [בהאי] יינא בלא מיא. (ואח״כ יתחיל).

---

35 Read ושותה מים לא כרין.

36 Cf. the previous hymn, note 31, P. [verse 16], and also Ed. Blogg Stanza 13, which has the reading ואין שותה יין לאבדון.

37 Cf. the previous hymn Stanza 4a.

38 Cf. the previous hymn, note 31, F. [verse 16].

39 Read כמדו Cf. Ps. 109, 19.

א. [40]ששון ושמחה אור ליהודים
יום פורים הוא יום מחמדים.
שמרו [שומריו] וזכרו [וזוכריו] המה משתכרים
כי לששה כוסות שותים וחוזרים.
יין טוב בלא מים ולא שאר משקים
כל הקנקנים מלאים גדולים וקטנים
בקבוקים ואשישות כלם מלאים
וכוסות צריכים להיות על שלחן מוכנים.
במצות שתייה אל יחליצך
קום קרא אליו ויחיש לאמצך
נשמת כל חי וגם נעריצך
שתה בשמחה כי כבר רצך
מיעוט לחם וקדוש ושתיה רבה
ברוב מטעמים ורוח נדיבה
יזכו לרוב טוב כל המשתכרים בה
בביאת גואל לחיי עולם הבא.

(ושותין כוס ראשון)

(וימזוג כוס שני וקודם שישתה יאמר)

ב. [41]יום פורים שמח הוא, אשרי האיש שמרהו,
ועם היין שכרהו;
ואל ישים אל לבו, הכים ריק ואין בו,
ישמח וירוה ואם לוה הצור יפרע את חובו.

"הצור"

הבשר יין ודגים, (ו)אל יחסר בתענוגים,
ואם את אלה לפניו צגים;
זה יהיה שכרו אשר חפץ ביינו
נח חן בעיניו מצא בנטעו את כרמו.

"נח חן"

ואם שלחן כדת ערוך, ויין טוב עליו סמוך,
זה יהיה זמן ארוך;
אויביו יהיו כהמן, אשר על העץ נתלה בשושן
בעל כרחו הוא ובניו ואשתו, זרעו יהיה לשטן.

"זרעו"

---

[40] This poem parodies the Sabbath Eve hymn מנוחה ושמחה אור ליהודים of Rabbi Moses. See Zunz, *Literaturgesch.* 584, no. 64.

[41] Parodies the Sabbath Eve hymn יום שבת קדש הוא of Rabbi Jonathan. See Zunz, *ibid.*, p. 486. The parody has the same acrostic as the original.

נפש כי נאנחה, בא פורים בא רוחה
גיל וששון ושמחה;
שתו אכלו אזני המן,[42] אשר הם מונחים על השלחן,
עם יין טוב ושאר מטעמים בריך רחמנא דיהבך לן.
"ברך"

תנו שבח ושירה למרדכי ואסתר המלכה
ולנו בפורים מקרא מגילה;
קרא לאסתר, מתנה בבית נגזי היא טמונה,
לך יאתה וקח אותה תנה לעדת מי מנה.
"תנה"

נשים נרות תדליקנה. ובמטעמים שלחן תחזיקנה,
והתנור תסיקנה;
לאפות המאכלים כהלכתן, כי למחר פורים שושן,
ואם נזהרו ונתעסקו ונמהרו אזי קרובה שמחתן.
"אזי"

חקים אלו שתיה נצטוו בשושן הבירה
לעשות ביום זה משתה ושמחה
ומשלוח מנות איש לרעהו, את העני עמך שמחהו,
עם מתנות ושאר דברים על שלחנך בשמחה קבלהו.
"על שלחנך"

זה האות אשר שם אל, לעמו בני ישראל,
כי בפורים המן הואל
לעשותו אבל ומר, לולי חסד אל כי גבר,
ונהפך לנו לשמחה בהשמיד כל שונא אשר לישראל צר.
"בהשמיד"

(וישתה כוס שני ומוזגין כוס שלישי ויאמרו)

כל הכוסות יבואון, ומיין טוב ימלאון,
ואם קטנים הם יגדלון,
ואל ישיגו גבולם, באורך שיר נפל קולם,
שתו דודים כלם ושכרו בנזר שיר שתיה שלם
"בנזר שיר"

(את"כ יתחיל בנגינות שותי שכור)

---

[42] The expression "אזני המן" is also found in a poem by M. S. Ghirondi. Cf. *Monatssch.* 1903, p. 277.

נ. [43]מה ידידות מנוחתך את יומא דפוריא
בכן נרוץ לקראתך באי יינא מתוקה
לבוש בגדי חמודות לשתות יין בברכה
ותכל כל השתייה ולא תשתו בו מייא.
להשתכר להשתכר ביינות מתוקים
ולאכול בו דברים בדוקים.

מערב מטמינים כל מיני מטעמים
מבעוד יום מוכנים תרנגולים מפוטמים
ולערוך כמה מינים שתות יינות מבושמים
ותפנוקי מעדנים לאכול ולשתות הרבה פעמים
להשתכר וכו'

נחלת יעקב יירש בלי מצרים נחלה
יכבדוהו עשיר ורש ויזכו לגאולה
יום פורים אם תשמרו כדת וכהלכה
שאר ימים תעבודו ויום פורים נגילה
להשתכר וכו'

כל מימות אסורים וגם לחצוב בארות
ומי פירות מותרים אם אין לו יינות מובות
וחלב לתינוקות אם אין יודעים יין לשתות
ושותים ושמחים בכל פינות וחבורות
להשתכר וכו'

אכילתך תהא בנחת עונג הוא לפורים
והשתיה משובחת כשתשתה הרבה פעמים
בכן נפש היא שמחה למצוא יינות משובחים
כהלכה וכדת לנפש דת משיבת
להשתכר וכו'

מעין עולם הבא, יום פורים הוא מנוחה,
כל המשתכרים בה, יזכו לרוב שמחה;
מחבלי משיח, יוצלו לברכה
פדותינו יצמיח, ונם יגון ואנחה
להשתכר וכו'
(ומוזגים כוס רביעי ומזמרים)

---

43 Parodies the Sabbath Eve hymn מה ידידות מנוחתך את שבת המלכה of Rabbi Menaḥem. See Landshuth עמודי העבודה p. 195.

ד. [44]יום פורים הוא אין לשכוח
זכרו ביין של נח
ייא מצא בו נח
ושם ינוחו יניעי כח
היום נכבד לבני שכורים
זהירים לשמרו אבות ובנים
חקוק בשתי כוסות מלאים
מרוב אונים ואמיץ כח.

"ייא מצאה"

היום אשר יצאה
ועשה המצוה
יזכור לומר נא
בהאי ייא
ולא יעבור בכל שנה ושנה
כאשר שתה יין הזקן נח

"ייא מצאה"

(ואח"כ שותין כוס רביעי חמישי ששי שביעי וגו' אפילו עד מאה פעמים)

CHAPTER IX

THE *BURLESQUE TESTAMENTS* OF POLIDO AND COLORNI

§ I. זכרון פורים צוואה והשכבה של המן . . . ובניו . . . Leghorn, 1703. 16°, 15 p. Besides the introduction (אל עין הקורא), which gives the parodist's reason for taking Haman as an object of satire, and the postscript (חוק לנערים), which gives a vivid description of the manner of celebrating Purim in the author's days, this collection consists of the following parodies: (1) הצוואה שצוה המן . . . לבניו in two parts. The first begins with a few introductory lines, telling of Haman's life in prison, followed by the parody proper which begins with the words קרא לבניו ואמר להם הקבצו ושמעו בני העקב, ושמעו אל צורר ישראל

44 Parodies the Sabbath morning hymn יום שבתון אין לשכח of R. Judah. See Zunz, *ibid.*, 565.

אביכם, the second with the words קרא לפרשנדתא בנו הבכור, ועל דבור ראשון הזהירו ואמר „אנכי ה׳ אלקיך" אינו מוטל עליך, כי למצרים לא ירדו אבותיך . . .

(2) הקפות להמן beg.: . . . אחרם נא אותו אלדי׳ חיים.

(3) השכבה להמן beg.: . . . והחרמה מאין תמצא.

(4) עוד אחרת beg.: . . . מה רב טובך אשר צפנת לאויבך.

(5) עוד אחרת beg.: . . . מבוכה נמוכה בדיומא התחתונה.

Abbreviated, but otherwise only slightly modified in text, these parodies were reprinted by Lazar Farchi in ספר זהות פורים (Leghorn, 1887, 32°, 17f.), f. 14—18, which contains also a history of Purim in the Maghrib dialect (f. 1—14a). The parodies in this edition are divided into two parts:

(1) צוואה של המן הרשע identical with the first part of the צוואה in Polido's edition, and

(2) השכבה של המן הרשע which consists of the following paragraphs: (a) מה רב נקמתך אשר צפנת לאויביך, similar to no. 4 in Polido's edition; (b) והחרמה מאין ממוז, similar to no. 3 in the same edition, but very much shorter; (c) אנחה נבוכה בישיבה התחתונה, similar to no. 5 in the same edition; (d) המן הרשע . . . רוח הטומאה . . ., expressing the same sentiment found in no. 2 of Polido's edition, though very different in text, and (e) אזכיר חסדי אל נאמן a poem by Abraham Ḥayyun dealing with the history of Purim. This little volume is found in the New York Public Library.

Comparing the above description of ספר זהות פורים with Steinschneider's notes in his article *Purim und Parodie* (*Letterbode*, VII, p. 4, no. 7b; IX, p. 53 no. 39b, and p. 58 nos. 55—56), we find that the second part of ס׳ זהות פורים was already printed in אליגריאה די פורים (Leghorn 1875), f. 79b—80b, and in שרח מי כמוך באלערבי (Alexandria, 1869— *H. B.*, XXI, p. 44—1879), p. 16—19, where the השכבה follows the poem of Ḥayyun. This poem is also found in שרח אל מגלה (Leghorn, 1759), and in פזמונים של פורים (Salonica, 1875).

A still later reprint of Polido's parody is found in סדר מנות פורים (Bagdad, 1889. 12°, 12 p.), which contains also other matter (See *Zeitschrift für Heb. Bib.* VII, p. 116, no. 19).

§ 11. ספר זכרון פורים (also סדר זכרון פורים). The codex of which this collection of parodies is a part, has already been described above in chapter I § II, sect. 6. The author's pseudonym is found in two postscripts; one on f. 130a reads תם . . . השכבות המן ובניו . . . והקפותי' אשר חברם מק"י מעיר מודינא and the other on f. 131b reads . . . גם זאת נחברת מאתי מק"י ממודינא. From the last postscript it appears that the writer of the codex also wrote the *Burlesque Testament*, inserting each parody in the order in which he composed it.

The contents of this collection of parodies is as follows:

(1) צוואת המן הרשע beg.: בשמא דאלקא רבא . . . בשש בשבת יום טוב לחדש ניסן פה שושן הבירה . . . מהודעין אננא סהדי . . . די חזינן בעיננא ובאודננא שמענא הצוואה די עבד . . . המן . . . בר המדאתה . . . כד שמו יתיה בבית אסירא . . . This *Burlesque Testament* contains an elaborate and enlarged form of the narrative given in the *Targum Sheni* on the sentence ויאמר חרבונה (Esther, vii, 9), and also *Haman's Bill of Sale* (שטר זבינא), beg.: אנא המן בר המדאתה . . . אודבנן (f. 81b), the *Epitaph on Haman's Tomb* (מצבת המן), beg.: בנות האומות על המן בכינה (f. 103a—103b), which parodies 2 Samuel, i. 24—27, and the *Lamentation of Haman* (קינה), beg.: איכה כהתן עיננא מרב בכיה די עבידנא (f. 116b—119a), which parodies the second chapter of Lamentations.

(2) השכבת המן רשיעא beg.: מבוכה נמוכה ודמע ומבוכה (f. 124b—125b).

(3) השכבה אחרת מעולת ממנה beg.: והחרמה מהמן תמצא ואיזה מקום מרמה (f. 125b—127a), This varies but slightly from no. 3 in Polido's ed.

(4) אשה רעה אוי למוצאה, a poem parodying Prov. xxxi. 10—31 (f. 127b).

(5) השכבה beg.: חרמנא די חרמותא (f. 127b—129a).

(6) הקפות להמן ולבניו beg.: תחרמו כולכון בענלא (f. 129b—130a).

(7) אדיר להמן beg.: יתקטן ויתארר שמיה זעירא (f. 130a—130b).

(8) השכבה אחרת לבתו של המן beg.: שמתה גדולה ובכי ויללה (f. 130b—131b). This is followed by the postscript תם מריבת בארי וכרמי ומסכת פורים . . . וגם צוואת המן והשכבתו עם דברים אחרים . . . עתה נתחיל . . . לכתוב שיר על ספור המגלה, לספר גדלו וכחו כי

מאד נעלה . . . The poem referred to in the postscript begins אשיר ארון בקול ששון and consists of 312 quatrains, closing with the words י״ר שימהר ויחיש להביא הגואל, להביאנו לארץ ישראל ויבנה המקדש והאריאל, ובא לציון גואל (f. 132—170).

§ III. **סדר פורים ומגילת סתרים** ובו נמצאים צוואות, והקפות להמן הרשע, ופסוקים אחר ההקפות, וזכרון נשמות, והשכבות וקילולים וחרמים וגדופים לכל הרשעים. י״ר שיהיה זרעו וורע זרעו אתו מטולטלים ומושלכים ומגורשים מארץ החיים לנצח נצחים וגאולה מהרה ישלח מרום לבניו הנחמדים. חברו ויסדו . . . דוד רפאל בכ״ר הח׳ אברהם פולידו ז״ל שנת באמיתך אצמיתם לפ״ק. Ms. Paper, 16°. 24f.; fol. 10, 21—23 are blank.

This manuscript, now in the Library of the Jewish Theological Seminary of America, was bought from Ephraim Deinard. Only part of this collection of parodies belongs to Polido, the rest is taken from the זכרון פורים of Colorni, as is evident from its contents given below:

(1) הקדמת הספר (f. 2), which is identical with the introduction (אל עין הקורא) in the printed edition of Polido's parody.

(2) חוק הנערים (f. 3—4a), identical with the postscript in that edition.

(3) זכרון פורים צוואת המן לבניו beg.: קרא לבניו ואמר להם הקבצו ושמעו בני העקב (f. 4b—9a), identical with no. 1 in that edition.

(4) הקפות להמן (f. 11b), the same as in the printed edition.

(5) שבעה הקפות להמן (f. 12a), not found in Polido's ed., but found in Colorni's collection (f. 129b—130a) under the title of הקפות להמן ולבניו.

(6) פסוקים קודם השכבה להמן (f. 12b—13b). This part consists of (a) הפקד עליו רשע . . . , not in Polido's ed., but identical with a part of no. 3 of Colorni's parody; (b) עוד אחרים beg.: מה רב טובך . . . identical with no. 4 in Polido's ed.; (c) והחרמה . . . מהמן not in Polido's ed., but identical with no. 3 of Colorni's parody, and therefore partly repeating (a); (d) עוד אחרים beg.: והחרמה מאין תמצא . . . identical with no. 3 in Polido's edition; and (e) פסוקים קודם השכבה לזרש beg.: אשה רעה אוי למוצאה not in Polido's ed., but identical with no. 4 of Colorni's parody.

(7) השכבה להמן (f. 14a—17a). This part consists of: (a) מבוכה

נמוכה בירידה which differs both from no. 5 in Polido's ed. and no. 2 of Colorni's parody; (b) השכבה ב' להמן, same as in the printed ed.; (c) עוד אחרת identical with no. 5 in the printed ed.; (d) עוד אחרת beg.: מבוכה נמוכה . . . מקור השקר ומעון התלונה; (e) השכבה להמן ה', not in Polido's ed., but identical with no. 2 of Colorni's parody.

(8) זכרון נשמות (f. 17a—18b). This is a slightly modified version of no. 5 in Colorni's parody. It begins with the words יזכור הס"מ לרעה עם נפש הארורים והטמאים אשר בגהינם מנוחתם . . . את נפש המן הרשע . . . which are not found in Colorni's parody. The list of men is much longer here, and so also is the post-script.

(9) השכבה לורש (f. 19a) identical with no. 5 of Colorni's parody.

(10) השכבת בתה איזיבילא פורגילינא בת המן (f. 19a—19b), identical with no. 8 of Colorni's parody.

(11) במקום קדיש בנגון כמנהג ספרד (f. 19b). This is similar to no. 7 of Colorni's parody, but is more complete.

(12) קדיש אחר בניגון כמנהג אשכנזיא ואיטלייאני (f. 20a), not found in either Polido's or Colorni's parody.

(13) ברכות במקום קללות (f. 20a—20b), not found in either of the above named parodies.

(14) On the last leaf is found Gabirol's poem ככלות ייני in five stanzas.

CHAPTER X

EARLIEST YIDDISH PARODIES

A. PARODY OF THE CONFESSIONAL.

"Mordche: Sug *Wide* Wort in Wort,
Wet sech dir setzen a *Make* (Geschwür) asoi groiss wie a Kwort (Flüssigkeitsmass)!
Sug: *Hamalach* — der Gesalzener,
Hagoiel — der Imgesipter,
Oissi — mir,
A *Make* dir,

Makol — der Stecken,
Ro — der bejser Stern,
Jeworejch — er soll machen knieen,
Es — in,
Haneorim — di jinge Lompen,
Wejkorej — in es soll wern oisgerissen,
Schemi — dein Numen,
Jemach schemoi — in sein Numen (wast af Humenen);
Awrum — der Schinder,
Itzschok — der Blinder,
Jankew — hot ungemacht a vill Säckele mit Kinder,
Weidgu — in sollst unlejgen,
Bekerew — mit'n Köpele,
Hoorez — in der Erd aran. *Umejn!* (Amen)."

(M. Grunwald, *Mitteilungen der Gesellschaft für jüdische Volkskunde*. XIII, p. 9—10. Line 220—240).

B. MORDECAI AS MATCH-MAKER.

"Mordche: Nu, dus wet san a Pur Flocken (Entstellung aus Pur Volk = Ehepaar): Hör že ois, ich hob vin deinetwegen a *Schidech* (Partie); a *Schidechel* as ihr sollt bejde geschädigt wern.
A *Bucher* (Junggeselle).
Is er asoi groiss, wie a Wedjel vin a Kuter;
A *Punem*
Vin *Moische-Grunem;*
A toiber
In a blinder;
A stimmer
In a krimmer;
In a ständige *Pārnusse* (Verdienst)
Mit der Torbe (Bettelsack) in die Haser
Hant kimm in a giter *Schu,* mit Broit host di schoinken *Deige* (Sorge) nit.
(Ba dem *Mejlech:*) In a giter *Schu*

Sant ihr Bejde du.
Setzt sech anider bejde,
Ich bin eich an alter Sejde (Grossvater),
Gejt in der Erd aran bejde.
(zi bejden:) Nu lejenen (lesen) eich die *Tnoim* (Ehevertrag)?
Ejle hatnoim (Das ist der Ehevertrag)
Ihr sant (seid) bejde groisse *Goim;*
Ejle habgudem (die Kleider)
Kaduches (Fieber) mit *kuschere* Fudem;
Naden (Mitgift) gieb ich
Kān (150) Schok *Riches* (Geister);
A *Dire* (Wohnung) in *Hegdesch* (Armenhaus);
Msoinois (Kost) in die Haser;
A Platz af dem *Bejs hachaim* (Friedhof);
Hakoil ssurir wekaim (Alles soll in Kraft und Geltung bleiben) —
Awekgejen sollt ihr mit *Ejsch* (Feuer) in mit *Maim* (Wasser).
Maseltow! — Git mir a Rejf vin a Pomenetze (Spülbütte) wel ich *mekadesch* san (trauen) dus Pur Flocken.
Hart (wartet), Kinder, sugt mir nuch Wort ba Wort,
Wet eich setzen a *Make* wie a Kwort.
Harej — (Trauungsformel)
S' soll eich san wind in wej;
At — —
Schmassen soll eich der Kiewer Kat (Henker),
Nit der Odesser —
Er schmasst besser.
Mekadesches —
Jak Ssobaka breschesch (du lügst wie ein Hund);
Li —
Darfst ligen in Krementschug in *Hegdesch,* lig hi;
Betabaas —
Wern sollt ihr geschwollen wie a Fass;
Kedas Moische weissruel —

A *Kapure* (Sühnopfer) sollt ihr wern far mir in far *kol* (ganz) *Isruel!*
Maseltow'. Maseltow!"

(*Ibid.* p. 13—14, line 379—427). This parody is not found in Schudt's *Jüdische Merkwürdigkeiten.*

C. PARODY OF A "TEḤINAH".

'Esther. *Jehi ruzoin milifnej uwini schebaschumaim:* (Es möge der Wille unseres Vaters im Himmel sein)
Allmächtiger Gott, allmächtiger Vuter!
Ich bin gekimmen var dir
Asoi wie an *Uni* (Armer) var dieser Thir:
An *Uni* var dieser Thir thit bejten a *Neduwe* (Almosen) schejnken,
Asoi bin ich gekimmen zi dir, as di sollst *amchu* (dein Volk) *Isruel* zi allem Giten gedejnken.
Jehi ruzoin, etc.
Allmächtiger Gott, etc.
Di varlost sech nit dus klejnste Werimel (Würmchen) intern grössten Stejn,
Asoi bet ich dir Gott, as di sollst unnehmen mein Gebejt un mein Gewejn.
Jehi ruzoin, etc.
Allmächtiger, etc.
Erbarm sech iber dein hejlig Volk
Wus sej schreien zi dir dreimul in Tug: *Schema Isruel adonoi echod.*
Jehi, etc.
Allmächtiger, etc.
Thi mit die Jiden groisse Winder
In mach fallen Humen-*harusche* in sei *mewatel* die *Gesejre rue* (das böse Verhängniss) vin die jidische Kinder.".

(*Ibid.* p. 20—21, line 673—690).

The Parody of the "Seliḥoth" found in Schudt, vol. 3, p. 215,

(קומט מרדכי אניין) ברוך אתה . . . . איך וויל איין begins as follows: ביסל סליחות קלאפרין. אל ארך אפיים אתה, אז המן זאל ווערן פֿראמה, פֿראמה זאל ער ווערן, אויף עסין זאלין אים דיא ווערים, דיא ווערים זאלין אים אויף עסין, דוא גאט זאל אן אים פר געסין . . .

CHAPTER XI

THE *MASSEKHETH DEREKH EREẒ* OF ISAAC LUZZATTO

מסכת דרך ארץ על דרך סני נהור. נסדרה מאת מע' החכם הרופא ר' יצחק לוצאטו מען [מסן] דניאל תל"ב Ms. Paper, Sq. 8°. 14f. Cursive Italian char. (f. 2a—12a) and Sq. Rabb. (f. 1b, 12b—14a). It is the identical copy described by S. Schönblum (*Cat. d'une Collection Anconienne, no. 56,* ב) and mentioned by Steinschneider in *Letterbode* IX, p. 45. Schönblum has the reading מאת . . . יצחק לוצאטו במ"ע instead of מסן דניאל, which misled Steinschneider to ascribe it to *Luzzatto b. Daniel.* The ms. belonged formerly to Halberstam and is now in the Library of the Jewish Theological Seminary of America. The parody proper consists of three chapters, the first two of which are composed of Mishnah and Gemara, the last only of Mishnah, and is preceded by an introduction (f. 1b) of the copyist, which reads as follows: „מסכת דרך ארץ הלזו נכתבה ביום פורים אחר שקיימו בו ביום מאמרם ז"ל חייב אניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ברוך מרדכי לארור המן. והחכם המחבר זצו"קל כתבה להגדיל השמחה ביום פורים, לא ח"ו שהיה מחוסר תורה יראת ה' ודרך ארץ כמו שנראה בהשקפה ראשונה מקונטריסו זה שחבר דרך צחות, כי אדרבה היה מלא תורה כרמון וחסיד מופלא ביראת ה' מרבים ובעל צדקה ורופא חולים בצדקה וחסד כאשר העידו עליו כל אשר זכו להכירו. והוא היה בן חכמים וחסידים והעמיד גם כן בן חכם וחסיד טוב עם אלדים ואנשים גדול במלאכת הרפואה ז"צל. והחכם המחבר הזה חבר ג"כ ספרים אחרים בחכמה בתבונה וביראת ה', ובתוכם חרז כל ספר בראשית בשירים נפלאים. וחבר גם כן ס' תולדות יצחק. גב"ת וז"א".

The first chapter begins: משנה. מאמתי מתחילין זמן הכניסה משיעלה עמוד השחר ושוהין ומצפצפין כל היום עד שישלימו הקהל תפלת

ערבית. גמ׳. תנא היכא קאי דקתני מאמתי. תנא אקרא קאי דכתיב תשב באחיך תדבר בבן אמך תתן דופי . . .

The second chapter begins: משנה. היוצא לסחורה מאכילין אותו הלביבות בין בהליכתו בין בחזרתו. מעשה ברבי ברוך החגר שבא למקומינו וחזר לעירו מבעוד יום ונמצא שאכלן ג׳ פעמים רצופות ביום אחד ועליו הוא אומר אשרי יולדתו. גמ׳. לאו סחורה בלבד אלא אפילו לטייל וכן תני תנא . . .

The third chapter begins: שלש בגדים הם. של מצוה, של קנין, ושנכנם בו לחופה. של מצוה עושין אותו מבגד חופה של אביו, של קנין נכנס ויוצא בו חוץ לעירו, ושנכנס בו לחופה ממשכנין אותו ויורד ברגל ואלו מן ההלכות שאמרו על אחד ומניחו ליורשיו. and concludes with: ההרים תחת השערים ובמושב לצים כדי להגדיל את השחוק ואת השמחה ביום פורים אחר שקיימו מה שאחז״ל חייב אינש לבסומי בפורייא. At the end there are five additional leaves, containing two legal Responsa by Simḥah ben Isaac Luzzatto of Venice.

Samuel David Luzzatto, who had in his possession a copy of this satire called it by various names: מסכת סנדניאל (המגיד III, p. 54), אגרות שד״ל, p. 786) as well as משניות דסנדניאל מסכת דרך ארץ (*ibid.* p. 814). The statement "והלשון לשון משנה" (*ibid.* p. 786) is incorrect, since we have seen that the parody imitates also the Gemara. E. Deinard also has a fragment of this parody (2 leaves), containing part of the third chapter with תוספות and באור הענין.

CHAPTER XII

THE *LAWS FOR CREDITOR AND DEBTOR* OF ZACHARIAH PUGLIESE

The full title of the parody is as follows: זה ספר הלכות מלוה ולוה ויש בו פיוטים לליל פורים ונביא לפורים ומס׳ ממני ומאתי הצעיר זכריה פוליסי בכמו״הר אברהם ס״ט שנת ולחתם חזון [1795] לפ״ק. Ms. Paper, 16°. 27 f. Ital. Rabb. Char. The title page (f. 2) is crudely illuminated, and besides the fly-leaf there are nine blank leaves

at the end. It belongs to the Sulzberger collection in the Library of the Jewish Theological Seminary of America, and was obtained through N. S. Libowitz. It is most likely the identical Ms. described by Ch. M. Horowitz in his *Cat.* 6 (Frankf. a/M., 1884) p. vi, no. 196, as follows: „הלכות מלוה ולוה במשנה וגמרא ע"ד הלצה: מעריב לפורים וס' חבקבוק מר' זכריה פולייסי. ווירצילי תק"נא 27 דפים 8°" It was undoubtedly this description which misled Steinschneider to say (*Monatsschrift*, vol. 46, p. 277, no. 11d), that the הלכות מלוה ולוה was a parody in the form of Mishnah and Gemara, and that it was written in 1791. The first of these two statements is decidedly incorrect, because the satire of Pugliese parodies the Code of Maimonides, while the date is made uncertain by the contradiction between the statement in the title given above and that of the colophons cited below. I also venture to suggest, that the parody described by Rabbinovicz (*Cat.* No. 7, 1884, p. 4, no. 52) under the title: הלכות דעות הרמאים והשמירה מהם. י"א פרקים. כעין מס' פורים and mentioned by Steinschneider (*Monatsschrift, ibid.* no. 11c) is no other than the הלכות מלוה ולוה of Pugliese, for both contain eleven chapters, and according to Steinschneider, the הלכות דעות הרמאים parodies the Code of Maimonides, which is true also of the parody of Pugliese.

Besides the bibliographical note of Horowitz there is a short note by Rabbinovicz (*Cat.* 1889, p. 30) which reads as follows: מסכת מלוה ולוה בי"א פרקים בדרך ההיתול והרמאות and a lengthy description by della Torre in *Ben Chananja,* vol. 7, col. 196—197.

The parody opens with an introductory paragraph beginning: ול"לוי א"מר הלכות מלוה ולוה. יש בכללן כ"ה מצות, י"ו מצות עשה וט' ובאור מצות אלו בפרקים הללו . . . and closes with מצות לא תעשה (f. 3a—b). This is followed by eleven chapters, closing with the following colophon תמו הלכות מלוה ולוה. ועתה נכתוב בע"ה מעריב ליל פורים, ונביא לפורים. חזק ונתחזק המחוקק לא יוזק. המעתיק א"ש צעיר ובעליו עמו ראשו כתם פ"ז (f. 21b), after which comes מעריב לליל פורים, וספר חבקבוק הנביא על שניונות לקרוא בו בעת רצון בימי הפורים על מחלוקו' ומלחמות שרבו כמו רבו בין בית כרמי ובין בית בארי. העתקתי אני הצעיר שא"טי עלי חרפה התק"נא לפ"ג [1791] שנת קנ"תא ימינו לפ"ק בווירצילי (f. 22a—23a). The מעריב has already

been discussed above in chapter VIII. On f. 23a is also found a note by the copyist, which reads as follows: זה הספר קנתה ימינו של אהובי כריע כאח לי, שארי ובן גילי, הק׳ זכריה פולייסי יצ״ו ה׳ אתו את הברכה, שמורה בכל וערוכה. ויזכה אותו לקיים הפסוק אמת קנה ואל תמכור ולקנות ספרים הרבה אין קץ לעבודתו ולויראתו ית׳ ויזכה לתלת מילי חיי אריכי חיים של טובה, יראה זרע זרעא מעליא, יאריך ימים דבמזלא תליא מילתא. ובכן ישא ברכה מאת ה׳ ומילי מעלייתא. כי״ר. Fol. 23b is blank, but ff. 24—26b are given to the נביא לפורים, which is identical with the ספר חבקבוק of Levi ben Gershon. On the same page (26b) is found the colophon הצעיר המעתיק א״ני שי״ט ס״ט בעד ה״ק זכריה פול׳ יצ״ו and on the following page (27a) there is an additional note by the copyist which reads as follows: תם ונשלם נביא של פורים, תהלה לאל חי שעשה עולמו בעשרה מאמרים, השוכן לארץ ולדרים, והוא יזכני להעתיק ספרים לעדי עד ולדורי דורים. והעתקתי אותו בעד אהובי ורעי ושארי זה הנביא ומלחמת כרמי ובארי, והוא המשכיל הבחור היקר והנעים אוהב מלחמתה של תורה, ולו זרוע אף גבורה, מבין דבר לאשורו, אומר דבר בשם אומרו זכריה פולייסי נר״ו יאיר עד כי יבוא משיח צדקנו במהרה ויקבץ לציון שה פזורה כי״ר.

CHAPTER XIII.

THE *SATIRE FOR PURIM* OF JUDAH LOEB BENSEW

מליצה לפורים ע״ד מליצת הפיוט להרבות בה שמחת פורים ומשתה השכורים שנת שכרו וקיו לפ״ק Anon. s. l. e. a. [Breslau? 1800?] 8°. 12 f. According to Roest (*Letterbode*, IX, p. 51, note 1), the מליצה לפורים is only another recension of סליחות לפורים [Breslau 1796?]. Besides the introduction in rhymed prose (f. 2a) and the opening lines ויעבור הכוס על פניו ויקרא (f. 2b), the booklet contains the following seventeen parodies of liturgical hymns.

(1) שלמונית ע״פ א״ב. איככה אפצה פה ואיך אשא עין, parodying the סליחה of Elijah ben Shemayah, which begins with the same words (Cf. Landshuth, עמודי העבודה p. 17, no. 5).

(2) שניה . . . ע״פ א״ב. אור ארבעה עשר שלחן עורכים, a travesty of the Piyutic style in general.

(3) פזמון, ירצה שתות עמך אשר דם ענבים לך מזה, a parody of Isaac ben Abigdor's סליחה, beg.: ירצה צום עמך אשר דמו לך מזה (Cf. Landshuth, *ibid.*, p. 16; Zunz, *Literaturgeschichte,* p. 348).

(4) עקידה ע"פ א"ב. אך זה פרי נפן אדרת, a travesty of the סליחה beg.: מפלטי אלי צורי by Mordecai Ha-Arukh. In the parody as in the original, each stanza, excepting the first, opens with the word בקר and closes with a Biblical phrase, the final word of which is likewise בקר.

(5) שלמונית. אשא כום ענבים בחיקי, a travesty of the anonymous סליחה beg.: חיים ארוכים. It is constructed on the same plan as no. 4, with the word חיים as the repetent.

(6) כי הנה כחומר and (7) אמנם כן parody the anonymous Piyutim, with the same words.

(8) אפד מאז לשפט, parodies Kalir's אפד מאז לשתות היום (Cf. Zunz, *ibid.*, p. 53; Landshuth, *ibid.*, p. 31, no. 10).

(9) לאוכלי לביבות . . . גדוש וברוך, parodies the Piyut ליושב תהלות of Meshulam ben Kalonymos (Landshuth, *ibid.*, p. 271).

(10) אוה המלך במסבו, appears to be a parody of אוה המלך יופי of Moses ben Benjamin (Zunz, *ibid.*, p. 455).

(11) יום פורים זה הוכן לשמחה ומשתה, a parody of יום כפורים זה by Rabbi Isaac (Landshuth, *ibid.*, p. 129, no. 19).

(12) כאודים בכירה, מראה המן, (13) אשרי עין ראתה אסתר, (14) ומעתה אין לנו לא אחשורש המלך and (15) תעינו ביין כלנו parody the Piyut of the Abodah (Landshuth, *ibid.*, p. 274—275).

(16) פתח לנו שער and (17) שערי היין מהרה תפתח parody the anonymous Piyutim שערי ארמון מהרה תפתח and פתח לנו שער in the closing service of the Day of Atonement.

Another edition מליצה לפורים חיבר . . . איש יקר רוח . . . להגדיל השמחה ולהרבות הסעודה s. l. [Wilna], 1816, 8°. [16 p.] contains also שיר נאה לפורים לקוחה מס' נפן יחידית of Wolf of Rosienić, but lacks nos. 6—9, 16, 17 and the opening lines . . . ויעבור הכוס. This omission is not noticed by Steinschneider (*Letterbode,* VII, p. 12—13, no. 28).

The סליחות לפורים in the various editions of מסכת פורים מן תלמוד שכורים is a reprint of the מליצה without the introduction. The סדר סליחות לפורים in Blogg's תלמוד בבלי מסכת פורים is another

reprint of the מליצה, in which the editor takes considerable liberties, omitting the introduction and the first two numbers, changing the text in many places and adding to no. 7 a verse with his name in an acrostic, just as he added two stanzas to the *Hymn for the Night of Purim* of the seventeenth century (See above chapter VIII at the beginning). On the whole, the editor shows inexcusable haste and carelessness, but, nevertheless, he is unjustly accused of plagiarism (Roest, *Cat.* Anhang, no. 1162), because he styles himself only editor (מסודר ע"י or נדפס ע"י are the imprints of Blogg's מס' פורים).

A ms. copy of the מליצה, in possession of A. L. Germansky of New York, omits nos. 5, 10 and 11. Another ms. of the same parody is described by Rabbinovicz (*Cat.* No. IV, [1883], no. 99) as follows: „מליצה לפורים מבן זאב, ובסופו שירים כאלה בשם תיקון היין מר' בנציון אריה גרונדי. ובראשו שו"ת ארוכה מבנו הרמש"ג כי מצוה להשתכר בפורים כפשוטו. 4°."

Bensew's claim to the authorship of this parody was disputed by Sommerhausen (*Litbl. d. Or.*, vol. 11, col. 182), who had a manuscript copy of a מחזור וסליחה לפורים by Aaron ben Abraham Offenbach, which contained a number of parodies similar to those given in the מליצה לפורים. Sommerhausen maintained, that the מליצה was an abridgement of the מחזור. However, he stands alone in this opinion. Number 10, with יהודה ליב in an acrostic is unquestionably Bensew's, and so are very likely all the other pieces (nos. 11, 13, 14), which treat of the same subject, the history of Purim. The remaining pieces, however, may have had some older models.

CHAPTER XIV

DESCRIPTIVE BIBLIOGRAPHY OF THE PARODIES FROM THE BEGINNING OF THE NINETEENTH CENTURY TO THE PRESENT DAY

A.

Abramowitsch, Shalom Jacob.

1. [סחור סחור יסחור] A satire on poetasters, in his האבות והבנים (Odessa, 1868), p. 61.

Ackerman, B.

2. אחד מי יודע A socialistic satire on capitalism, in ארבייטער פרייַנד, vol. 3 (1888), no. 12.

Agus, A. D.

3. אקדמות לקאלומבום* A satire on the life of the Jewish immigrants in America, especially the working man and the pedler, in דיא וואהרהייט May 30, 1906.

Amram, David Werner.

4. **Sepher Nun Beth.* A humorous description of the game of whist, and a satiric characterization of the members of the whist society, of which D. W. A. was president. It parodies the "Ethics of the Fathers", and is preceded by a humorous introduction, setting forth the claims of the "Sepher Nun Beth" to antiquity, all of which forms part of his "Talmudic Miscellany", which appeared in "The Whist" (p. 18—26), an anonymous private publication [Philadelphia, 1896. 8°. 100 p.], edited and published by the members of the above mentioned society.

Anonymous. See below nos. 348 et seq.

Apotheker, David.

See also below under L. Friedland ספר התיקון.

5. מאורעות נוראות דעירנו A satire on the life of the Jewish immigrants in New York City, published over the pseud. ר' יואל נכה־רגלים, in העברי, vol. 1, no. 8 (N. Y. 1892).

---

* Parodies not exclusively in Hebrew are marked with an asterisk.

6. מאורעות נוראות דעירנו מאת בעל מגלה טמירין A polemic against Ephraim Deinard and M. L. Rodkinson, in the style of the "Megalleh Ṭemirin"; ibid. vol. 2, no. 7.

7. מאורעות נוראות מבעל מגלה טמירין A satire on the Galician Ḥasidim in New York; ibid. vol. 3, no. 14.

8. קורות נוראות מחיי גולי רוסיא וגאליציא באמעריקא, בשפת עברית־זשארגאנית 1. בריטש אף פראמיס [Breach of Promise] או כיצד האשה נקנית באחת שלא מהשלש דרכים הקדמה קטנה, with וביאור קצר [by Abraham Baer Dobsevage]. Appeared anonymously in נר המערבי, vol. 1 (N. Y. 1895), no. 1, p. 9—20.

For a criticism of this parody see העברי vol. 5, no. 5.

9. *ריקווערטס אַ טענליכע צייטונג, ערשיינט פעם אחת ביובל פון הינקעדינען שלי־מזל A satire on the socialistic paper פארווערטס, in פרייע ארבייטער שטימע, vol. 3, no. 38 (N. Y. 1902).

10. *תחנה לראש חדש בענשען Known to me only by name from a private communication of the author.

B.

Bader, Gustav.

11. [הגדה לכל הסופרים העברים] A satire on the poverty of Hebrew authors, in his הצופה, Cracow 1890, p. 2—4.

12. מבי מדרשא דגליציא Two satiric chapters, one in the style of the Talmud, treating of Antisemitism, Napoleon and Bismarck, the other in the style of the Zohar, pleading for the revival of Hebrew Literature in Galicia.

Baskind, Joshua.

13. *אַ ביאגראפיע ארויסגענומען פון אַ מאנע־בוך פון אַ אידישען פארמער אין "דיא מאונטיינס", in the Jewish Daily News (N. Y. 1905?), no. ?

Beaumarche, Isaac.

14. המתאונן על "המאסף" בארץ החדשה שיצא לאופל מטעם השחורים, Parodies in 13 stanzas A. B. Lebensohn's המתאונן והמשורר, [with a motto and a note by T. P. Schapiro]. Anon. N. Y. s. a. [1881?], 8°. 2f. Printed on one side. It is the first Hebrew parody printed in America. The copy in the New York Public Library is perhaps a unicum.

Ben Gideoni (Pseud.).

15. איני יודע פשוט כלל מה לכתוב A satire on current literary topics, in the style of the "Megalleh Ṭemirin"; in העברי, vol. 1 (N. Y. 1892), nos. 9, 10.

Ben Yashar (Pseud.).

16. י"ג עיקרי הסאציאליסטים A satire on socialism, in הלאמי (N. Y. 1888—89), no. 16. With slight variations this is reprinted in Deinard's ספר הקונדס 143—147.

Ben Ẓebi (Pseud.).

17. שאלות ותשובות לפסח* Jocose questions and answers, in M. Chinsky's פסח מאגאזין, N. Y. 1901, p. 8—9. Reprinted in דיא רויטע הגדה, [N. Y.] s. a. e. l. p. 8—9.

Benjacob, Isaac A.

18. הצרה A palinode of the poem הנחמה (המאסף 1810, p. 8—9); in his מבתמים (Leipsic 1842), p. 140.

Berdiczew, Aaron.

19. ספר הקונדס Wilna 1824. 8°. According to I. B. Levinsohn (ילקוט רי"בל, p. 23) this satire was originally written by a Lithuanian Jew and afterwards augmented by A. Berdiczew. See also Benjacob, אוה"ם p. 524, no. 226; E. Deinard's ספר הקונדס (Newark 1890), p. 5—6, and below s. v. M. Landsberg.

Berdyczewski, Michah Joseph.

20. אגדות ספריות נעתקו מכתב ישן נושן . . . In his בית המדרש Cracow 1888, p. 111—112.

Bick, Jacob Samuel.

21. [משורר פרשיות] A humorous letter with the names of the weekly portions of the Book of Genesis as a frame work, begin.: בראשית אבקש ממך שתשיב לנו העלם משה אשר מעולם לא נח . . . ; in כרם חמד, vol. 1, p. 82.

Blumenfeldt, Simon.

22. תנאים וכתובה לשבועות ולפורים Ms. See *Letterbode*, vol. 9, p. 58; *Jewish Encyclopedia*, vol. 3, p. 274. It is probably no original, but a copy of Nagara's תנאים. See above p. 35.

Brandstaedter, M. D.

23. פרטו עלי נבל אתם בעלי שיר A travesty of wedding jests, in השחר, vol. 4, p. 469—470; also in כל ספורי בראנדשטעטער, Cracow 1891, p. 115—116.

24. [רזין עלאין] A satire on the Ḥasidim, parodying their style of exegesis; in נר המערבי, vol. 2, p. 22.

Brill, Joseph.

25. אֵלִי צִיּוֹנוּת קינה לת״ב מספר הקינות לר׳ יוזפא בן־יהודה ממסכנה יצ״ו A satire on many phases of Jewish life, mainly on antizionism; in הצפירה, vol. 29 (1902), no. 170.

26. מגלת תענית מאת רי״בל A midrashic parody, treating of the persecution of the Jews, Antisemitism and Zionism. The last is a panegyric on Baron Edmond de Rothschild; in כנסת ישראל, vol. 1, col. 593—605; continued under the title מבית מדרשו של הסקנמי in המגיד, vol. 32, no. 28 and again cont. under the title פרקי רי״בל in גן פרחים 1893, p. 151—152.

27. מדרש סופרים אשר נמצא כ״י באוצר הספרים של איוב[1] תושב סם־קין[2] העיר, במדינת סוריה[3]. ויצא לאור בתוספת באור . . . A critical survey of Hebrew journalism from 1784 to his own time; in השחר, vol. 10, p. 81—87, 137—142, 195—199, 562—567, 622—626, 683—689 and vol. 11, p. 105—111, 178—183.

28. משנת מבקרים או מסכת בקורים . . . נמצאה כ״י באוצר הספרים של איוב בן צרויה, תושב סם־קין העיר בארץ סוריה, ויוצאה לאור בתוספת באור . . . A guide for authors, publicists and literary critics; ibid. vol. 8, p. 317—324.

29. . . . קצור שלחן ערוך למלמדים ולמורים A criticism of the system of education among the Jews in Russia, consisting of 151 paragraphs in 13 sections; in Graeber's אוצר הספרות, vol. 3, p. 17—34.

Brodotsky, Isaac Zebi.

30. . . . ספר מדרש צדיקים על מנהגי גוברין יהודאין . . . A Talmudic parody, criticising the extravagance of the Jews in dress, preceded by an introduction which contains סליחות לתחלואי

---

[1] אני יוסף ברוילל. [2] מינסק. [3] רוסיה.

בגדים, and followed by פסקי הלכות ממדרש צדיקים Berdychev 1899. 8°. 38 p.

Brodowski, Ḥayyim of Berdychev.

31. מסכת דקדוקי עניות Satiric sketch of the life of the Hebrew teacher, parodying the style of the Talmud only in part; in הקול, vol. 3, nos. 25, 26, 28.

Buchbinder, Abraham Isaac.

32. *אַ נייע תפלה פאר דיא יודען אין רומענין . . . In דער בלומען נארטען, Wilna 1885, p. 33—34.

33. *על חטא Ibid. p. 4—5.

See also below under A. B. Gottlober . . . תפלה למהללאל

C.

Cahn, Abraham.

34. *דיא סדרה צו A socialistic satire in the style of the Midrash, published over the signature דער פראלעטאריישקער מגיד; in פארווערטס 1903.

Cassel, B. M. and **Pik,** A. D. (Editors).

35. *אדיר אתה אֲמִתי
יעדען פַּאן בָּאג נַא־סְוויטי! A Jewish folk-song parodying a Hebrew hymn; in "Evreiskiya Narodniya Pyesni v' Rossii" ed. by S. M. Ginzburg and P. S. Marek (St. Petersbourg 1901), no. 371.

36. *אִי אַדְּ
בְּיָמֵינוּ!
לאמיר נעבען א שבת
צום בורא אלהינו . . . A Jewish folk-song, parodying the Passover rhyme "אחד מי יודע". Ibid. no. 259.

37. *איבער די גלעזעל בראנפען
מאך איך א ברכה . . . A Jewish folk-song, parodying the benediction pronounced over water. Ibid. no. 370.

38. *אַיין — אַ מִילִינְג
צְוַויי — אַ צְווילִינג . . . A Jewish folk-song, parodying the Passover rhyme "אחד מי יודע". Ibid. no. 88.

39. *אמר ה׳ ליעקב

יָע, פָּאטָער, יע! A Jewish folk-song, parodying the hymn for Sabbath eve, begin. with the same words. Ibid. no. 19.

40. *אַף בְּרִי —

אויף מארגען נאך יום טוב A Jewish folk-song, parodying the hymn in the prayer for rain, beg. with the same words. Ibid. no. 363.

41. *לאמיר אנהייבען צו דערציילען

דיא מעלות פון אונזערע אידען . . . A Jewish folk-song, parodying the hymn "אום אני חומה". *Ibid.* no. 25.

Chaschkes, Moses.

42. אל מלא רחמים On the persecution of the Jews; in אספת חכמים no. 4, p. 56.

43. הזכרות נשמות לעם ישראל On the same subject. Ibid., ibid.

44. מסדור התפלה של ר׳ משב״יח[4] A satire on the life of the Jews in Russia, parodying the prayer book under the following rubrics: 1) אלו דברים שאין להם שעור, 2) אלהי נשמה שנתת בי עבריה היא, 3) י״ג עקרים, 4) קבלת שבת, 5) ליום כפור, 6) הושענות, 7) פרקי דר׳ משביח, או פרקים שהגיעו לבית ישראל, 8) תפלת נעילה אל הרעדאקטורים הצוררים לפרקם, 9) קריאת שמע של העברי על המטה, 10) ויתן לך. In הקול, vol. 3, nos. 37, 38, 40.

45. שלחן ערוך החדש A short poem, playing on the words ט״ז, יורה דעה and ב״ח; in his אנחות לב דוי, Cracow 1888, p. 45.

Cohn, H.

46. **Der Barbier von Schuschan.* Parodistisches Purim-Spiel mit Gesang in 5 Akten, mit einem Noten-Anhang. Frankf. a. M. 1894. 8°. 59 + 24 p.

D.

David ben Abraham (Pseud.).

47. *דיא סטייבל־רעדאקציע A polemic on the personnel of the Jewish Daily News, in the form of a newspaper, pub. over the signature דוד בן אברהם סופר ס״תם, in פארווערטס?

[4] משה בן י׳ חאשקעס.

David Ẓemaḥ.

48. משנת גרים On the methods employed by modern writers in Hebraizing foreign words; in המגיד, 1902, nos. 6, 7.

Davidson, Israel.

49. בן קהלת Parodies chapters 1, 3 and 4 of Ecclesiastes in describing the life of the pedler and the working man in America; in העברי, vol. 5, no. 13.

50. דברי הנסיון Parodies Psalms 1 and part of the Ethics of the Fathers in describing the proverbial poverty of Hebrew scholars; ibid. vol. 2, no. 8.

Deinard, Ephraim.

51. ספר הפלוידערזאק . . . גאזעטא כללית בעד כל העולם . . . נדפס בבאלטונאווקא A collection of polemics on Hebrew periodicals in the form of a periodical and in the language of the "Megalleh Ṭemirin" with the following subdivisions: (1) הר ההר, an attack on the הלבנון; (2) קול מארץ, an attack on the הקול (these two polemics first appeared as feuilletons in הלאמי, N. Y. 1888, nos. 1—3, 10, 15); (3) הצפיר, an attack on the הצפירה; (4) המוסר, an attack on the המליץ; (5) הגדי, an attack on the הצבי.

Anon. s. l. e. a. [Newark 1892], 12°. [4] + 100 p. with comic illustrations.

52. ספר הקונדס חברו רב . . . הולל בר שובב . . . ח"א [קונדס זעירא] כמנהג פולין, זאמוט, ליטא, רייסען, גאליציען ורומעניען. נדפס בשנת החמשים לפני בריאת העולם פה סדום הבירה. קונדס רבתא ח"ב כמנהג אשכנז, צרפת, ענגלאנד, ארץ ישראל ואמעריקא. פה צבוים הבירה . . . An indiscriminate and rather coarse satire on socialists, rabbis, preachers, antisemites, physicians, actors etc. in the form of the code of R. Joseph Caro. The satire is interesting on account of its description of the various games, diversions, frolics and sports common among the boys in Russia. The term קונדס stands for gamin, practical joker, mischief maker and rascal. For the etymology of the word, see Senior Sachs in his introduction to I. M. Dick's מסכת עניות (Wilna 1878), p. 9. In the same parody (pp. 27—28) is also given a brief

characterization of the קונדס, beg.: ת"ר ישראל קטן אחר ז' שנה נעשה קונדס.

Anon. s. l. e. a. [Newark 1890]. 48°. [4] + IV + 200 p. Printed on colored paper, with comic illustrations.

Dick, Isaac Meir.

53. **מסכת עניות** מן תלמוד רש עלמא עם פירוש רש"ה ותוס' . . . ונסדרת ע"י הקבצן . . . ונתוספו בה תוספות חדושים והגהות מהנהו זקני הבטלנים . . . A satire on the manners, morals and customs of the Russian Jews in the middle of the XIX century, especially on the usurers, teachers and Ḥassidic rabbis, with an introduction by Senior Sachs, which contains two small satiric parodies, entitled מסכת רבנים and מסכת מחרת השבת, directed against Reform rabbis. S. Sachs also ascribes to Dick the following unpublished parodies, viz. (1) ברייתא דחלק ובלק; (2) ילקוט חדש; (3) מס' מינים, beg.: מאימתי; (4) מס' מלקות, beg. איזהו מין זה החותך צפרניו כסדרן; (5) ספרא דבי רב מתחילין להלקות היהודים משידליקו הנרות which has reference to Samuel Holdheim. All these, however, are undoubtedly mere fictitious titles. Anon. in S. Sachs' כנפי יונה (Berlin 1848), p. 3—20. Reprinted Wilna 1878. 16°. 32 p.

Dlugatsch, M.

54. *דיא וועלט מסורה A satire on the manners, morals and customs of the Polish Jews, in the form of the Masorah. Warsaw 1895. 8°. 68 p.

Dobsevage, Abraham Baer.

55. **הושענא** (לכל השנה) מסדורו של "שר שלום" . . . A miscellaneous satire, with הערות והגהות מאת המו"ל. Anon. in העברי, vol. 2, no. 15.

56. **קינה לכל השנה** (מסדורו של "שר שלום") . . . A satire on Jewish life in New York City, parodying the elegy אלי ציון. *Ibid.* no. 6. See also above no. 8.

Dolitzky, Menaḥem Mendel.

57. קמיע ולחש לשירי מעין־הרע ר"ל A parody of an amulet in the place of an introduction to his satire לקוי שני המארות, directed against the Ḥasidim. In השחר, vol. 9, p. 391

et seq. Reprinted Vienna 1879, and in his שירי מנחם (N. Y. 1900), p. 120—171.

Drachman, Bernard and **Rosenberg,** Abraham.

58. פזמון לימים נוראים למלך רוסיא A satire on Czar Nicholas II, in the form of a hymn; in the Hebrew Standard, Oct. 13, 1905.

E.

Elisha ben Abuiah (Pseud.).

59. משנת אלישע בן אבויה A socialistic satire, consisting of הקדמה קטנה למשנתו של אלישע בן אבויה, signed דר"מה; a letter from Elisha ben Abuyah and the Talmudic parody proper with the subtitle ישוב עולם and the commentaries תורה אור, מסורת השם, פי' הר"בע; in אספת חכמים (Königsberg 1878), p. 76—77, 96—99, 125—127. Continued as משנת ישוב עולם, in המאסף (Königsberg 1879), p. 21—23, 65—67.

Erter, Isaac.

60. פרקי הזהב A satire on physicians, parodying the aphorisms of Hippocrates; in his הצופה לבית ישראל (Warsaw 1890) p. 60—62.

61. [תורת חסידים] A satire on Ḥasidic rabbis, in the form of a Biblical travesty, begin.: איש או אשה כי יחלו ונפלו למשכב. Ibid. p. 101—103.

F.

Faust, Joel.

62. מכתב נחשון השדכן A satire on the professional matchmaker; in his מנלות עפות, pub. in ממזרח וממערב, vol. 2, p. 86—87.

Feigenbaum, Benjamin.

63. *האוחז ביד איז דיא בעסטע תפלה A socialistic satire parodying a religious hymn beg. with the same words; in דער ארבייטער פרייגד, vol. 4 (1889), no. 40. Reprinted with a Yiddish commentary "פירוש מטה לגוו כסילים" in מחזור עם תפלה זכה (Leeds 1903), p. 18—24.

64. *הגדה של פסח (על פי נוסח חדש) A satire against capitalism; begun in דער ארבייטער פריינד, vol. 2 (London 1887), no. 21 (without the parenthetic part of the title), and continued in the same periodical, vol. 3, no. 12. Reprinted by the Socialist Pamphlet Fund of N. Y. in 1894 and again in 1896. 8°. 15 p. A fourth ed. appeared as "Supplement" to the "Freie Arbeiter Stimme", s. l. e. a. 8°. 8 p. All these editions close with the parody of the passage דם ואש ותמרות עשן. The 5th. ed. omits the הקדמה but extends to the end of the Haggadah. Anon. s. l. [Geneve] 1900. 12°. 23 p. Pub. by the "Allgemeinem jüdischen Arbeiter-Bund in Russland und Polen".

65. *הנה יום הדין A socialistic satire; in דער ארבייטער פריינד, vol. 3, no. 35.

66. *ונתנה תוקף מעשה בר' עבדון בעל ונתנה תוקף Idem, ibid. vol. 3, no. 37.

67. *סדר התקיעות לכל השנה Idem, ibid. vol. 5, no. 37. Reprinted in מחזור עם תפלה זכה (Leeds 1903), p. 13—18.

68. תפלה A blasphemous parody; in דער ארבייטער פריינד, vol. 5, no. 47.

Freidkin, Joseph Loeb.

69. עין יוסף מדרשי אגדות שונים אשר אספתי . . . אני הק' שלמון בן יוסף אדרבה עם פירוש קצר ומספיק בשם יוסף מכאוב A miscellaneous satire; in the Hebrew division of דער אידישער זשורנאל, vol. 4 (N. Y. 1902), nos. 155—160, 162—164, 166.

Friedberg, Abraham Shalom.

70. [סדר ליל שמורים] A satire on the persecution of the Jews, as part of a feuilleton מעניני דיומא, published in המליץ, vol. 20, no. 25 and reprinted in his ספר הזכרונות (Warsaw 1899), p. 75—76.

Friedland, L. (Pseud.).

71. ספר התיקון ש"ע הלכות תיקון לתקנות[5] החברה צאן קדשים. בו יבואר כל דיני הלכות תיקון לחסידי פולין וחב"ד . . . אסף וחיבר הרב . . . ר' לייבעשיל חסיד . . . A satire on the habit of

---

5 Read ותקנות.

the Ḥasidim to indulge in drinking in the Synagogue, written in the style of Caro's code. Czernowitz 1881. 12°. 20f.

In a private communication of July 23, 1903, Mr. David Apotheker (see above, nos. 5—10) informed me, that he wrote and printed this parody while residing at Husiatyn, Galicia, in the neighborhood of Reb Motele (?) and fearing to provoke the anger of the Ḥasidim he chose to write under the above pseudonym.

Friedlieber, Ignácz.

72. **Dusz Lied vim Kigely.* A parody of Schiller's "Das Lied von der Glocke"; in L. Blau's "Magyar-Zsido' Szemle", April 1904, p. 167—169.

Friend, Emanuel M.

73. **Yokefle Possemacher Breefe.* Letters written in the Bavarian Jewish dialect, depicting the life of the old-fashioned foreign Jews who removed from the East Side to the more fashionable residential quarters of New York City; appeared above the pseudonym "Yokefle Possemacher" in *The Hebrew Standard,* July 24, 31, 1903.

Frischmann, David.

74. בַּכֹּל־מְכֹל־כֹּל (שיחות חולין של הגזבר אשר בבית מערכות „האסיף") A series of imaginary letters to the editor of the ha-Asiph, pub. over the pseud. דוד שאולזאהן in האסיף, vol. 2, p. 764—770.

75. *דער טאג אַ טענליכעם וואכענבלאט ערשיינט פינקטליך איינמאל אַ יאהר A satire on the British East Africa movement in the form of a journal, pub. anon. in דער פרײנד and reprinted in נויארקער אבענד פאסט Oct. 25, 1903.

76. *דער יידישער אַזרא Parody of Heine's poem "Der Asra"; in הויז פרײנד, vol. 5 (Warsaw 1896), p. 64.

77. כלי בתוך כלי. מ״ע חכמותי, מליצותי, חדותי, חדש בתכלית החדוש, יוצא לאור לפרקים ידועים ע״י איציק שפינוועבס A satire in the form of a journal; in היום, vol. 2 (1887), nos. 207, 234, 274 and reprinted in his כתבים נבחרים, p. 314—322.

78. שרש נשמתך A palinode of J. L. Gordon's שרש נשמתי

(See Gordon's works, Wilna 1898, vol. 5, p. 29—31), pub. over the pseud. יחיאל בער in היום, 1887, no. 234.

Frug, Semion Grigoryevich.

79. קענסט דו דאס לאנד וואו די אתרוגים בליהען?* A parody of Göthe's "Kennst du das Land wo die Zitronen blühen?"; in יודישע פאלקסביבליאטהעק, vol. 2, p. 167—168.

G.

Geiger and **Braverman**.

80. גרעגד הגדה של פסח . . .* An advertisement in the form of the Passover Haggadah. N. Y. s. a. [1895?] 8°. 14 p. (In the New York Public Library).

Gestetner, Ad.

81. עברי לצחק בנו* oder Hebräische Travestien. Perverted Translations of Biblical phrases. Budapest 1897. 24°. [1] + 32 p. (German) + 32 p. (Hebrew).

Ginzburg (?).

82. תפלת יהי רצון Satire on the economic condition of the Jews; pub. over the pseud. בר־נוגניץ; in אספת חכמים (Königsberg 1877/78), p. 117, 118.

Goldberg, Israel.

83. הירח . . . בתבנית מכתב עתי . . . לחדשי השנה, כולל מאמרים . . . חדודים והתולים על מגרעות בני־עמנו לכל מפלגותיהם. יצא לאור ע"י עבד־גרא ראש גליל A Hebrew Puck, dealing with the social and religious life of the Jews. Berdyczew 1895. 8°. 142 p. The following parodies contained therein deserve special mention:

(a) אלו היה לנו ארץ ישראל המלאה שלום . . . ולא בתים גדולים . . . עם קסטיות . . . שאין בהם אף פ"א דיינו (p. 8—9);

(b) מגלת ספר, A satire on the German Jews (p. 18—19);

(c) לסעודה שלישית של יו"כ [זמר]. A satire on those who desecrate the Day of Atonement (p. 19).

(d) [שאלת המלמדים] A satire on the life of the Hebrew teacher, beginning: מה נשתנה המלמד הזה מכל האומנים? (p. 32—33).

(e) מזמורא יתמא A miscellaneous satire, in the form of a Talmudic parody with a commentary (p. 33—35, 45—46, 58).

(f) [מכתב מליצה] A stylistic parody, beginning: ברשות מורי אפתח פי בשיר . . . (p. 67).

(g) יעלות שנהגו העניים לאומרם בליל יום כִּפּור A satire on poverty (p. 70).

(h) יציב פתגם לפורים A satire on antisemitism (p. 81).

(i) יוצר לראש השנה למלכים A satire on poverty (p. 90—91).

(j) מה נשתנה לפסח שני On the peculiarities of the Jews as a nation (p. 105—106).

(k) תנאים שנעשו במעמד הר סיני Parody of a contract of betrothal (p. 110—111).

(l) הוספה לתר"ג מצות A miscellaneous satire (p. 115—116).

(m) הכל חייבין פרק ראשון בבא כעמא Idem (p. 124—125, 140—142).

(n) הקפות לשמחת ת"ב On the wild pranks played by boys on the Ninth Day of Ab (p. 132—133).

Goldenberg, N.

84. צוויי חסידים (בניגון: דיא גרענאדירע)* A satire on the Ḥasidim, parodying Heine's "Die Grenadiere"; in J. L. Gordon's שיחת חולין (Warsaw 1889), p. 68—70. See "Voschod" 1886, no. 5: "Pismo v' Red".

Goldfaden, Abraham.

85. דרייפום מחזוריל פון זיינע ימים נוראים* A satire on the Dreyfus case, parodying the New Year's liturgy; in Ch. J. Minikes' יום טוב בלעטטער (Sep. 1899), p. 17—19.

Goldschmidt, A.

86. **Purim-Almanach.* Hamburg 1884; 1886; 1888; 1892.

Golomb, Hirsch Nisan.

87. מילין דאגדתא A Midrashic parody, urging the necessity of teaching children a trade; in המאסף (Königsberg 1879), p. 28.

Gordon, Judah Loeb.

88. אלי דריבישק וגריה A satire on Jewish life in Russia; in כל כתבי יל"ג (Odessa 1889), pt. 1, p. 77—78.

89. בנגון אקדמות A satire on those who go from extreme piety to licentiousness; in אגרות יל"ג (Warsaw 1894), no. 114, also in כל שירי יל"ג (Wilna 1898), vol. 6, p. 119—121.

90. טפח מגלה A satire on Alexander Zederbaum, in the form of a periodical, with the subtitle מיץ־פה מכתב חדשי . . . חדש לחכמת לישראל . . ., pub. under the name of Joshua Meisach. Warsaw 1885. 8°. 47 p.

91. כתבת על מצבת „משלי יהודה" An epitaph on the money buried in the publication of his Book of Fables; in כל שירי יל"ג, vol. 5, p. 88.

Gottlober, Abraham Baer.

92. דרוש מתוק מדבש On superstition; in השחר, vol. 6, p. 168—169, 190—191.

93. *דאם ליד פונים קוגעל Parody of Schiller's "Das Lied von der Glocke".

94. שיר לפ"ק לתוכחת המשוררים הלפקים Mimics those poets who juggle with words in order to make the numerical value of the letters of each verse equal to the year of composition; in his אגרת בקרת, pub. in הכוכבים (Wilna 1865), p. 31.

95. תפלה למהללאל A satire on superstitions; in הבקר אור, vol. 2, p. 6—12. This parody was translated into Yiddish by Abraham Isaac Buchbinder (See above, nos. 32, 33)

(a) under the title of *תפלה למהללאל אום ערב יום כפור צו מנחה; in דער בלומען גארטען (Wilna 1885), p. 51—53.

Gruschkin, Raphael.

96. משלי אגור Perverted proverbs; in אחיאסף, vol. 2, col. 342—345.

Günzburg, Mordecai Aaron.

97. [שמעוני אדוני נגידים אדבר] Satire on the wedding jester; in his אביעזר (Wilna 1864), p. 71.

H.

Halpern, D. G. (Compiler).

98. *וועך וויים איינם? A Jewish folk-song, parodying the Passover rhyme אחד מי יודע; in "Evreiskiya Narodniya Pyesni v' Rossii", ed. by S. M. Ginzburg and P. S. Marek. St. Petersbourg 1901, no. 125.

Harkavy, Alexander.

99. ספר מגלה טמירין דאמעריקא והוא קבוץ אגרות . . . אנשים תמימים . . . נסדרו . . . ע"י ברכיה בר יוסף . . . A satire on Jewish life in America, in the form of an imaginary correspondence; in (המחלקה העברית) דער זשורנאל, vol. 4 (1902), nos. 147—152, 155, 156, 158—160.

100. *סואוועניר פון חברה פי תמיד . . . A humorous publication, containing a number of parodies, issued as souvenir of the festivals celebrated from time to time by the "Pi Tomid" association [No. 1]. Anon. N. Y. 1903. 12°. 16 p.; [No. 2] ibid. 1904. 16°. 16 p.; [No. 3] ibid. 1906. 16°. 16 + [2] p.

(In the New York Public Library).

Harmelin, Moses.

101. תהלות החלוץ A polemic against O. H. Schorr; in his החולץ, Lemberg 1861, p. 208—210.

Heisinsky, M. M.

102. לפנים והיום Perverted proverbs; in המליץ 1900, no. 113.

Herrman, S. I.

103. מלואים לפרק איזה היא חברה ממסכת עמיריקא A satire on societies and lodges; in העברי, vol. 2 (N. Y. 1892), no. 6.

Herz, Joseph.

104. *דעקרעט דעז קאָנינז דער ביידען סדר נעכטע A humorous description of the preparation made for the Passover holidays, in the form of a decree; in his אסתר אדער דיא בעלאהנטע טוגענד (Fürth 1854), p. 125—128.

105. *דאַז ליעד פאָן דער מצה. נאך דער גלאקקע פ. שילער Parody of Schiller's "Die Glocke", describing the process of baking unleavened bread; ibid. p. 100—114.

Ḥisda bar Ḥisda (Pseud.).

106. מלה דמתיקא כדובשא A satire on the Ḥasidim in the style of the "Megalleh Ṭemirin"; in השחר, vol. 7, p. 383—390.

Hugolin.

107. **Pétition Burlesque* adressée aux deux chambres et aux ministres par les Juifs d'Algérie, qui prétendent qu'on

leur fait une guerre de religion en les empêchant d'assassiner et de voler. Alger 1899.

Hurwish, A.

108. *דער אמעריקאנער מחזור לשבועות

109. *דיא אמעריקאנער נייע הגדה לפסח ולכל השנה A satire on Jewish life in America, with a poem by I. Jonathanson. s. l. e. a. [N. Y. 1895]. 12°. 15 + [1] p.

110. *דיא אמעריקאנער פרקים אדער דער קהל'שער ריב־אייזען . . . A satire on the political, social, religious and industrial phases of Jewish life in America, parodying the "Ethics of the Fathers". N. Y. s. a. 12°. [2] + 16 p.

111. *דיא מאקסע אין אמעריקא

112. *דעם טעלעגראף'ס הגדה של פסח (דיא אמעריקאנער הגדה) A satire on many phases in the life of the Russian Jew in America. N. Y. s. a. 8°. 4 p.

Hurwitz, Issachar Baer.

113. אחותי נאשמה Parody of J. L. Gordon's אחותי רחמה (Gordon's works, Wilna 1898, vol. 1, p. 117—118); in השחר, vol. 11, 403—406.

Hyman, Charlap A.

114. יוצר לפרשת שקלים On the proverbial poverty of the scholar and the riches of the business man; in העברי, vol. 6 (N. Y. 1896), no. 21.

115. ילקוט אביחיל A miscellaneous satire in Midrashic form, with a short commentary; in הלאם, vol. 2 (N. Y. 1902), no. 1.

116. מספר המלין של החיים A satiric vocabulary; in העברי, vol. 3, nos. 14, 17, and again in his בית האוצר, Chicago 1902.

I and J.

Idelsohn, A.

117. [הסכמה] A satire on the Uganda movement; in הזמן (St. Petersbourg 1903), no. 81, p. 7.

Isaac.

118. **The Ten Plagues of American Jewry*; in *The Hebrew Standard*, April 10, 1903.

Isaac ben Jacob Adam (Pseud.).

119. ירך יעקב עתון יומי . . . A miscellaneous satire in the form of a periodical; in המליץ, March 12, 1903.

I[saacs], A. S.

120. **The Four Cups*. A modern Midrash. In *The Jewish Messenger*, vol. 89, no. 14.

Jazkan, Jacob Samuel.

121. **תקון ליל שבועות** (שברי פסוקים, קטועי הלכות, ונצוצי רעיונות) A miscellaneous satire, pub. over the pseud. אבי־דוד; in הצפירה, 1902, no. 119.

Jonathanson, J.

122. *אמעריקאנישע תורה פון קל וחומר A satire on the Jewish immigrant in America, parodying the Decalogue; in Ch. J. Minikes' שבועות בלאטט N. Y. 1901.

Jospe, A.

123. **אלי ציון** (בירושלים אומרים זה) A satire on the social conditions among the Jews in Jerusalem; in המליץ, vol. 29, no. 172.

Judelsohn, K. S.

124. זהר חדש Attacks the synagogues in New York City that charge admission fees; in העברי, vol. 2 (1892), no. 15.

K.

Kaminer, Isaac.

125. בריתות דר' יצחק A satire on the Ḥasidic, conservative and progressive elements in Russian Jewry; in הקול, vol. 3 (1878), no. 84.

126. בריתות דר' יצחק A miscellaneous satire; in גן פרחים 1890, p. 81.

127. **בריתות דר' יצחק** עם פירוש כר"כם ונר"ד On the oppression of the Jews; in המליץ, vol. 19 (1883), no. 34.

128. יקום פורקן (לשבת שביעי של פסח) On the persecution of the Jews; in השחר, vol. 8, p. 69—70.

129. יקום פורקן ב On the struggle of literary men; ibid. p. 70—71.

130. סדר בדיקת חמץ או בעור השאור שבעסה (מסדורו של הרי"בא ז"ל) A satire on the three elements of Russian Jewry: Ḥasidim, Conservatives and Progressists, parodying the ritual and the laws (דינים) pertaining to the custom of burning leavened bread before Passover; pub. over the pseud. פלוני ודאקטאר הוא in הקול, vol. 3, no. 30.

131. סדר כפרות לבעל טַקְסִי . . . מסדורו של בני דן (ע"פ נוסח הרי"בא ז"ל) . . . A satire on the meat tax imposed by the Russian Government on the Jews, in the form of a

132. liturgy. As a subdivision, it contains: ארבעה בנים (p. 52—80), a satire on the Progressists, the rich, the Ḥasidic rabbis and the Crown rabbis. Warsaw 1878. 16°. 80 p.

133. . . . מסדרו של הריבא ז"ל The collective title of several of his satiric parodies on the various phases of Jewish life in Russia, containing: (a) מה נשתנה השנה הזאת מכל השנים, a parody of a part of the Passover Haggadah, and (b) פיוט לשחרית שביעי של פסח, both published in השחר, vol. 7, p. 374—382; (c) דרור יקרא (זמר לשלש סעודות), a parody of a Sabbath hymn, and (d) מדרש זוטא, both published in הבקר אור, vol. 2, p. 26—37.

134. סֵפֶר עברי או חסרון כיס On the poverty of Hebrew authors; in הכרמל, vol. 3, p. 69, reprinted in his קינות (cf. infra, no. 136), p. 6—7.

135. פרק שירה A miscellaneous satire; in השחר, vol. 8, p. 71—72.

136. . . . קינות מסדורם של בני־דן (ע"פ נוסח הרי"בא ז"ל) A miscelaneous satire. Vienna 1878. 8°. 32 p.

137. שאלה ותשובה A satire on Jewish extravagance, parodying part of the Passover Haggadah; in הכרמל vol. 3, p. 400.

138. שאלות ותשובות להרי"בא A satire on the social life of the Russian Jews; in היום 1887, nos. 112, 224.

139. תפלת הדין (פיוט לצום גדליה) Parody of a religious hymn, dealing ironically with the theme "Might is Right"; in הקול, vol. 3, no. 76/77.

Kopelowitz, Naḥum Hillel.

140. מסדורו של הק"נה[6] A satire on authors and critics, parodying part of the Passover Haggadah; in הקול, vol. 3, no. 72.

Kaplan, Jacob.

141. אניות פלא (פרדיה) Parody of "Die nächtliche Heerschau" of Joseph Christian Freiherr von Zedlitz; in ספר השנה (Warsaw 1901), vol. 2, p. 318—319.

Kotlar, Abraham.

142. מסכת דרך ארץ החדשה . . . עם פיר"שי ותוספות . . . A Talmudic parody consisting of seven chapters, dealing with the life of the Jewish immigrants and the manners of the American people; in פאלקס-פרייגד (Pittsburg 1891), reprinted separately Ibid. 1893. 16°. 19 p.
A third ed. contains also: מחזור קטן כולל „הגדה" לפסח לפי נוסח אמעריקא. „אקדמות" היא מנחת קנאות לרב רפורמי ד"ר גריעז . . . אשר העיז לדרוש לפני עדתו להוציא ספר התורה עם ארון הקדש ככלי אין חפץ בם. „ופיוטים" לראש השנה . . . עם פירוש מטה יהודה. These are miscellaneous satires. The אקדמות is also called משלוח מנות. Warsaw 1898. 8°. 39 p. With the photograph of the author and letters of approbation (p. 1—4).

Kowner, Abraham Uri.

143. א"ב שלם מחרפות וגדופים A satiric vocabulary; in his צרור פרחים (Odessa 1868), p. 15—16.

Kozda, Hirsch.

144. ספר המלים החדש A humorous dictionary, pub. under the pseud. צבי כשדאי; in המליץ 1902 nos. 242, 257; ibid. 1903, nos. 103—105, 107, 109, 112, 121, 122.

L.

Landsberg, Mendel.

145. מגילת יוחסין עם פיר"שי ותוספות ומהר"שא ומהרם ומהרמ"שיף . . . נדפס במריבה בשנת כסף וזהב מטהר ממזרים לפ"ק Ms. paper.

---

[6] הקטן נחום הלל קאפעלאוויץ = הק"נה

German cursive characters. Sq. 8°. [iii] + 9 f. A scurrilous attack on a resident of Kremenitz, whom the author calls by the name of פנחס זאב (fol. 8a). The ms. was bought by the Jewish Theological Seminary of America from Ephraim Deinard. The following reasons may be advanced as proof that Landsberg is the author of this parody. The introduction to the parody, entitled „מאת המחבר לכבוד חמור מנחת זכרון, closes with the words "אני מדבר מודע לבינה . . . ישוך לכל גבר", with dots over the letters מ לב, as indicated, which undoubtedly mark the abbreviation of מענדעל לנדסבערג. Again, the expression ונראה לר"מ [= לר' מענדעל] occurs quite frequently in the תוספות. But perhaps the strongest argument in favor of Landsberg's authorship may be derived from a passage in the necrologue written on him in המליץ 1866, no. 5, which is as follows: „בימי עלומיו כתב קונטרס „סדר עבודת הקונדס" לתאר בהלצות מעשי בנים שובבים, וגם מסכתא אחת עם רש"י ותוספות ומהר"שא (לא נודע לנו שמה), נגד מוכסן כילי ונוכל שהכביד אכפו על יושבי העיר, והיא מלאה חריפות ובקיאות והלצה" There can be but little doubt that the Talmudic parody mentioned in this passage is identical with the מגילת יוחסין under discussion. The „„סדר עבודת הקונדס", ascribed to him in the necrologue, may have been only a modified or enlarged form of the ספר הקונדס of Aaron Berdiczew. This supposition is based on a statement of I. B. Levinsohn in his ילקוט ריב"ל p. 23, which reads as follows: „כד אתי ר"י בעו מיניה ואמר כך מקובלני שאיש ליטוואי כתבו [ס' הקונדס] ואהרן הוסיף עליו ומנחם הכזבי מיחסהו לנפשו" That „מנחם הכזבי" refers to M. Landsberg is well known (Vid. infra s. v. Levinsohn, no. 150). E. Deinard possesses another copy of this parody. The expression נדפס במריבה is certainly fictitious, though the date, 1834, indicated in the same passage, may be the date of composition.

Levin.

146. *הגדה של פסח פיר אמעריקאנער בארדער מיט ספורי הפלאות

פון חייקיל בטלן A satire on the Jewish boarding houses in New York City. N. Y. s. a. [1900?]. 8°. 32 p.

Levin, Judah Loeb.

147. התגלות הינוקא בסטאלין A satire directed in general against the Ḥasidic rabbis of the house of Karlin, but in particular against the succession to the Rabbinate by the five-year-old son of Rabbi Asher of Karlin in 1873; pub. over the pseud. חד מן חברייא in השחר, vol. 6, p. 25—44. Some claim the authorship of this parody for M. A. Schatzkes, but the evidence seems to be in favor of Levin. See W. Schur, התחיה, vol. 1 (Chicago 1899—1900), no. 2, Letter of Schatzkes to Dobsevage; no. 7, Letter of I. J. Weissberg; no. 8, השמטה; no. 11, Letter of P. Turberg; nos. 23—24, Letter of J. L. Levin.

Levin, Moses Michael.

148. מחזור קטן עם ארבעה תפלות קצרות . . . להבאים רק פעם אחת בשנה . . . לשמוע אל התפלה והרנה A satire, in the form of a liturgy, on the lack of religious sentiment among the prosperous classes; in Ch. J. Minikes' Monthly, Sep. 1902, p. 24—25.

Levinsohn, Isaac Baer.

149. דברי צדיקים . . . כולל שלוש אגרות ושיחה בין שני חסידים . . . על אדות ספר מגלה טמירין . . . A fictitious correspondence and imaginary conversation between Ḥasidim about the authorship of מגלה טמירין, published over the pseud. הק' אריה ליב קרעמניצער Vienna 1830. 8°. 16 p. Zedner (Cat. p. 619) erroneously ascribed this parody to Joseph Perl, but the latter only printed it at his own cost (See המגיד, vol. 7, p. 385 *note* and Natansohn ספר הזכרונות, p. 14). Second ed. . . . דברי צדיקים עם עמק־רפאים with בי־כסא מזמור לבן יהודא להשכיר Odessa 1867. 8°. [2] + 32 p. These two books are reprinted in ילקוט ר"בל (Warsaw 1878), p. 118—151, and again, without the poem בי־כסא, in מגלה טמירין (Lemberg 1879), fol. 108—114.

150. מסכת אותו ואת בנו . . . A polemic against Mendel Landsberg in the form of a Talmudic travesty, with notes in

the form of the commentary of Rashi; in his ילקוט רי"בל (Warsaw 1878), p. 20—29. See המליץ 1883, nos. 50, 57, 63.

151. עמק רפאים הוא החזיון בעולם האצילות . . . ע"י . . . מאגנאטיזמוס. בו יראה . . . נפלאות . . . ונראה . . . מעלת הקדושים החסידים בזמננו . . . A satire on the Ḥasidim in the form of a fictitious correspondence, recording the description, given by a hypnotic subject, of the way in which a well known Ẓaddiḳ was punished in Purgatory. [Vienna 1830?]. From a letter of B. Blumenfeld to Levinsohn, dated 1832 (quoted in B. Natansohn's ספר הזכרונות, p. 28) it seems that the עמק רפאים and דברי צדיקים were printed separately at the same time and place, i. e. Vienna 1830. For other editions, see above under no. 149. All the editions appeared anonymously, with the following pseudonym at the end of the introduction. יעבץ רקח ממשפחת בן לביא מעיר קצר־עינים במדינת אל־נוי בארץ סוריא בעל מחבר ספר דברי צדיקים . . .

152. [פירוש יקר] A parody in the form of a Ḥasidic homily on Exodus x. 1; in his מגלה עפה pub. by E. Deinard, Kearny 1905, p. 19—20.

153. [פרק אחד . . . על פי יסודי הקבלה] A cabalistic parody written by him in early youth, but never published, mentioned in B. Natansohn's ספר הזכרונות, p. 28.

154. תוספתא ממסכת בקורים A satire on Jewish characteristics, parodying the style of the Mishnah; in ילקוט רי"בל, p. 31.

Lewinsky, A. L.

155. מעט אצטגנינות A satire on current events in the form of a calendar; in אחיאסף, vol. 3, p. 435—446; ibid. vol. 6, p. 268—273.

Libowitz, Nehemiah Samuel.

156. איכה רבתי On the decline of Talmudic studies in America, pub. under the pseud. נ. חש"מל N. Y. 1895. 16°. 16 p.

157. מוסף ונעילה A polemic against E. Deinard parodying the style of the liturgy; in his מנא בקורים, Newark 1893,

p. 41—45; reprinted in אפרים דיינארד וספריו באמעריקא N. Y. 1901, p. 13—14.

158. פתיחה A polemic against E. Deinard, parodying the Biblical style; in טנא בקורים p. 5—6.

Lilienblum, Moses Loeb.

159. [הַמְפַלְפֵל] A satire on the Pilpulists; in his קהל רפאים, Odessa 1870, p. 40—44.

Linetzki, Isaac Joel.

160. . . . הושענות אוים דעם „נייע מחזור־ל״* A plea for self help; in Spector's דער פאמיליען־פרוינד, Warsaw 1887, p. 84—85.

161. דער וועלט לוח פינ׳ם יאהר אין כסף . . . פון עלי קצין . . . הצחקיאולי* A satire on Polish Jews in the form of a calendar. Odessa 1872. 2d revised ed. ibid. 1883. 8°. 86 p.

162. [זיסע תורה]* A satire on the Ḥasidic rabbis; in his דאס חסידישע יונגעל, Wilna 1897, p. 79.

163. [דעם מחותן׳ס בריעף]* A satire on the illiteracy of the Ḥasidim, parodying their style of Hebrew composition; ibid. p. 65—66.

164. . . . דאס נייע מחזור׳ל לימים נוראים* A satire on the manners, morals and customs of the Polish Jews; in Spector's דער הויז־פרוינד, vol. 1, p. 121—127.

165. סדר הנסיעתי* A satire on the Ḥasidic rabbis, parodying their style of writing; in דאס חסידישע יונגעל, p. 124—127.

166. פנקס דחבורא אסור לדבר בשבת* A satire on the Ḥasidim; ibid. p. 80—81.

167. דעם רבינ׳ס תורה* A satire on Ḥasidic rabbis; ibid. p. 133—136,

Litewski, Mordecai Menaḥem.

168. אין בין Perverted proverbs; in אחיאסף, vol. 3, p. 348; ibid. vol. 9. p. 176.

Litinsky, Menaḥem Naḥum.

169. הגדה לימי עוני ואבל עם באור המבאר דברי ההגדה באורה שיר Ms. mentioned in the list of his unpublished works found at the end of his Yiddish work קוקי ריקי, Odessa 1884.

170. הגדה פיר קארטענשפילערס* Ms. ibid.

Lurie, Abraham ben Enoch Sundel.

171. קנקן ישן מלא חדש A midrashic parody, dealing with Anti-semitism, Zionism, Ethics, Charity &c. Ms. among his literary remains.

Luzzatto, Samuel David.

172. אקרמות מלין A letter to Samuel Ḥayyim Lolli, parodying the Aramaic hymn by that name; in his כנור נעים vol. 2 (Padua 1879), p. 206—208.

173. מי זה לנו ישיב ימים ישבו A palinode of his poem, begin.: רבת על כם משה עד כה ישבו (ibid. p. 244—45), which was written in honor of S. L. Rapoport. Ibid. p. 245.

174. מסכת קרניבל Ms., written in 1815, consisted of 3 chapters, the first of which had already been lost by Luzzatto. The second began as follows: א. הכל חייבים במצות קרניבל, אנשים ונשים וזקנים ועבדים ואפילו חרש שוטה וקטן. סומא פטור, ועניים חייבים. ב. כיצד מצות קרניבל, אדם מחליף בגדיו עם חברו ונותן מזריטה על פניו, עשירים רוכבים במרכבה, ועניים הולכים ברגליהם, עני שבעניים עומד על פתח ביתו ומסתכל בבני אדם המצחקים ויוצא ידי חובתו The parody was followed by a poem begin.: הבלי בני נכר הנה שמעת (See המגיד, vol. 3, p. 54). Is the ms. still extant?

174a. על הערים הנדחות A satire on Reform Judaism, parodying the style of the Prophets, written in 1818, when the news reached Italy, that a number of German communities were abolishing Hebrew from the Synagogue services; in כנור נעים pt. 2, p. 159—166.

M.

Malachovsky, Hillel.

175. ולא לחכמים לחם Parody of the first Psalm, on the poverty of Hebrew scholars; in Suwalski's כנסת הגדולה, vol. 3, pt. 2, p. 31; reprinted with corrections in Meisach's פרחים ושושנים, Berditchev 1892, p. 78—79.

Mandelkern, Solomon.

176. לאיש עורך דין Polemic against M. Morgulis, in השחר, vol. 9, p. 107—108.

177. הושענות על פי האחרונים A miscellaneous satire, with באור קצר וחלופי נוסחאות in הבקר אור, vol. 3, p. 495—497; reprinted with slight variations in השחר, vol. 9, p. 107.

178. . . . זמר נאה A panegyric on Gottlober's הבקר אור, parodying the hymn אודה לאל לבב חוקר of R. Shemaiah (Zunz, *Literaturgesch.* p. 495); in הבקר אור, vol. 7, no. 2, p. 55.

Mandelstamm, Benjamin.

179. מזמור שיר חנכת הבית למנצח בנגינות A parody of A. B. Lebensohn's poem שיר המעלות לטהרת הקדש מזמור חזון) למועד, pt. 2, p. 82—83), written to commemorate the dedication of the synagogue "טהרת הקדש" built by the liberal wing of the Jews of Wilna in 1841 (?). Ibid. p. 88—89.

Marachowsky, Moses.

180. *דיא הגדה פאן היינטיגער צייט אדער היינטיגער סדר . . . A miscellaneous satire. Warsaw 1885. 12°. 34 p.

Mark, G.

181. *הגדה לשלש רגלים ולכל השנה Advertisement in the form of the Passover Haggadah. N. Y. 1902. [8 p.]

Markon, Chayim Judah Loeb.

182. פיוט למוסף יום־כפורים (מאת דון יחייא הרב מאקלימה[7]) A liturgic parody, with באורים והוספות מאת המעתיק הק" יחיאל„ אברהם מודיני[7] deploring the decline of Hebrew scholarship and enumerating forty-two renowned scholars since the time of Elijah Wilna; in הכרמל, vol. 4 (1879), p. 621—28.

Mausche Nahr (Pseud.).

183. **Die Lore-Lei.* A prose parody of Heine's "Lorelei"; in *Gedichte und Scherze in Jüdischer Mundart,* no. 17 (Berlin s. a.).

Mausche Worscht (Pseud.).

184. **Das Lied vum Lokschen.* Parodie of Schiller sein Lied vun de Glock. In jiddisch-deitschem Dialekt un mit Er-

7 These pseudonyms are formed by transposing the letters of his name חיים יהודה ליב מארקאן.

klärungen . . . Amsterdam 1853. 8°. (See Roest, בית הספר, p. 267, no. 3900).

185. **Koppelche und Liebeche*, noach Schillersche sein Kabale und Liebe Verarbeitet. Hamburg 1854. 8°. (See Cat. Van Biema, p. 205, no. 3539).

Meisach, Joshua.

See also above J. L. Gordon טפח מגלה.

186. . . . אוצר חדש או ספר־מלים A humorous dictionary. Wilna 1898. 12°. 32 p.

Melamed, Abraham Solomon.

187. מסכת סוחרים עם פירש"ה ותוספות ישנים ונרדמים חדושים מהר"ש ופסקי הר"ש ועליהם נוספו עור תורא ומסירת הש"ש חברה לתועלת כל הסוחרים תגריהם ותגרי תגריהם משרתיהם ועוזריהם תוספתא סוחרים עם פירוש קרבן עולה ויורד With Berdychev 1900. Sq. 8°. 56 p. A satire on merchants, brokers, store-keepers and middle men, in the form of a Talmudic treatise.

Melamed, Joseph Elḥanan.

188. בני חיי ומזוני A satire on Jewish life in Russia, in the style of the Zohar; in הקול, vol. 3 (1878), nos. 76/77, 78.

189. עזין דבי מבחיא A satire on the mismanagement of communal affairs among the Jews of Russia, pub. over the pseud. נא"ד and דאן [אלחנן מלמד]; ibid. nos. 6, 8/9.

Mendelson, Moses of Hamburg.

190. תקון שבת חדש וגם לכה דודי חדש A satire on Samuel Holdheim for advocating the abolition of Saturday and the substitution of Sunday as a day of rest. In Litbl. d. Or. 1846, p. 537—38; revised and reprinted under the title תקון שבת חדש ולכה דודי חדש in his פני תבל (Amsterdam 1872), p. 173—174.

Mohr, Abraham Mendel.

191. כל בו לפורים כולל שאלות ותשובות שכורים ודברים אחרים חדשים . . . הלא הם מערבית לפורים, אתה הראתה. הקפות, קידוש, יוצרות, הושענות, זמירות, תפלת נעילה לחג הפורים, ושיר המעלות ליולדת בפורים. גם אקדמות לפורים עם פירוש המלות . . . [גם אלה

לחכמי שכורים. שו״ת לפורים, מדרש הנעלם לפורים, יציב פתגם לפורים]. כל אלה חוברו להם יחדיו מן רנ״ה [אברהם מענעל מאהר] מלבוב Lemberg 1855. 8°. 12 f.; Second ed. s. l. [Lemberg?] 1864. 8°. [32 p.] A humorous parody of the Liturgy and the style of rabbinic responsa.

A copy of this parody in ms., dated 1866 (Paper, German script, narrow 12°. 40 f.), in the library of the J. Th. S. of A. (Cat. Deinard, no. 60), contains also Bensew's מליצה לפורים under the title סליחות and Sommerhausen's הגדה לליל שכורים. The doubt cast by Steinschneider upon the authorship (Letterbode, vol. 7, p. 9) is dispelled by a passage from Mohr's שבילי עולם, vol. 3 (Lemberg 1865), p. 149, which is as follows: „עוד שני ספרים לי אשר אין שמי בקרבם האחד . . . והשני הוא כל בו לפורים. בו קראתי את שמי רנ״ה . . . והוא מחברת משולשת מן כל אות שלישי משלשה שמותי״

Mosessohn, N.

192. **A New Version of the Haggadah.* For the use of Radical Reformed Jewry; pub. in *The Jewish Tribune*, Portland Ore., April 21, 1905 under the pseud. "Ben Phohzur"; revised and reprinted under the author's name, ibid. April, 1906.

Mustin, Joseph.

193. יוצרות לירוקא A satire on the Jewish immigrant in America; in העברי, vol. 2 (N. Y. 1892), no. 11.

N.

Nathan, Judah Loeb.

194. זהר חדש [על בעלי היכל הקדש בהאמבורג] A satire on the founders of the Reform Temple in Hamburg; in S. Sachs' כנפי יונה, p. 21—25.

Neumann, Aaron.

195. לישנא דחכימא A satire on Hebrew journalism, in the form of a Talmudic discussion; in המליץ 1867, no. 25.

Neumanowitz, Herz.

196. שו״ת... לרבן של כל בני הגנבים הנורא על כל סביביו ר׳ גרונם.

Humorous casuistry of thieves, part of a feuilleton in הצפירה, vol. 15 (1888), no. 211.

Nudelman, H.

197. הסל עתון השוה לכל נפש . . . Miscellaneous satire in the form of a periodical; in הלאם, vol. 3 (N. Y. 1903—4), nos. 4, 5.

O.

Olschwang, Jacob Solomon.

198. אבות דקרטינא . . . A satire on the evils of card playing, prevalent among the students in the Talmudic schools of Russia, and incidentally also on other phases of Jewish life in Russia; in המליץ 1868, nos. 46, 47, 50 and 1869, p. 18, 26, 34.

199. ארבעה מי יודע? ארבעה אני יודע Miscellaneous satire, pub. over the pseud. ישראל ידידיה המכונה ישביאל; ibid. 1868, no 25.

200. הגדה של פסח ושל כל ימות השנה A satire against rabbinic authority; in השחר, vol. 9, p. 36—45.

201. חד גדיא . . . A satire on the meat tax in Russia, published under the above pseud. (no. 199); in הבקר אור, vol. 4 (1880), p. 1439—43.

202. שלשה מי יודע? שלשה אני יודע A satire on various phases of Jewish life in Russia, pub. over the pseud. זקנת לביא, in המליץ 1867, no. 49.

P.

Paley, Johan.

203. טענליכער בית־עולם בלאט* A satire in the form of a newspaper, pub. over the pseud. בן אמתי in יידישע מאגע בלאטט (N. Y. 190 . . .).

Paperna, Abraham Jacob.

204. [מכתב־פהראזי] A travesty of the "euphemisms" in modern Hebrew Literature; in his קנקן חדש מלא ישן Wilna 1867, p. 38—40.

Perl, Joseph.

205. ספר בוחן צדיק בו מובא דעות שונות על אדות הספר מגלה טמירין . . . Anon. Prague 1838. 8°. 120 p. A satire on the manners and morals of the Polish Jews in the early part of the 19th century, containing six imaginary conversations about the "Megalleh Ṭemirin".

206. ספר מגלה טמירין . . . מגלה דברים אשר היו עד עתה טמירין . . . Anon. Vienna 1819. 4°. 2 + 55 f.; Lemberg 1864. 8°. 70 + [2] f. Third ed. with ביאור המלות הנהוגות בבני עמנו and דברי צדיקים אנשי פולין שהובאו בספר הזה . . . of Levinsohn, ibid. 1879. small 8°. 105 + [9] f. In Letters 9—11, 32, 33 and 50 of the 3d ed. the order in the names of the correspondents is incorrect and should be reversed, the writer being the addressee and vice versa. The heading of Letter 59 should read אל ר' מאיר יעקב. It is a satire on the Ḥasidim, mimicking the corrupt Hebrew and perverted homiletics of the Ḥasidic rabbis, in the form of a correspondence between a number of zealous Ḥasidim. It undoubtedly took the "Epistolae Obscurorum Virorum" of Ulrich von Hutten for its model, and has served, in its turn, as a model for many later compositions. For criticism see N. Gordon, "Joseph Perl's Megalleh Temirin", in Heb. Union College Annual Cincinnati 1904, p. 235—242; S. L. Rapoport, בקרת, in בכורי העתים, vol. 12, p. 175—181, and in כרם חמד, vol. 4, p. 45—57; W. L. K., "Bochan Zadik. Erwiderung", in Allg. Z. d. Judenthums, vol. 3, p. 46; Anon. article, ibid. p. 46.

Pik, A. D. (Editor).

See above s. v. Cassel, B. M. and Pik, A. D.

Poisniak, William.

207. אקדמות . . . ע"פ א"ב כפול . . .* A satire on the life of the Jewish immigrant in America; in Ch. J. Minikes' שבועות בלאטט, May 1901.

Pumpiansky, Aaron Elijah.

208. ארץ הצבי Parody of Göthe's "Kennst du das Land wo die Zitronen blühen?"; in כנסת ישראל, vol. 1, p. 454—455.

R.

Rabbi Ben-Elazar we-Rabbi Shem-Ṭob (Pseud.).

209. הגדה לפסח שני . . . A polemic; in עברי אנכי, vol. 19, no. 45; reprinted Brody 1883. 8°. 15 p. (In the Library of Columbia University).

Rabener, Mattithiah Simḥah.

210. הלולא דבי משקיא לשבח ביומי פוריא A wine-song, parodying Israel Nagara's hymn יה רבון עלם ועלמיא; in הנשר, vol. 4, p. 46; also anon. in מסכת פורים Warsaw 1885, f. 24b.

Radin, Adolph Moses.

211. זהר תליתאי A satire on the failure of the orthodox Jews of New York City to establish the office of Chief Rabbi; pub. over the pseud. ברא דקדישא ופרישא; in נר המערבי, vol. 1, no. 8/9, p. 27—28.

212. מילי דחכמיא ושועי דטפשיא A miscellaneous satire, pub. over the pseud. אני הראם הדרשן מבני קרתגא; in המליץ 1867. nos. 42, 43.

Rakowski, Abraham Abba.

213. מדרש איכה רבתי A satire, in the style of the Midrash, on the antisemitic persecutions of the Jews; in הצפירה, vol. 30 (1903), no. 167.

214. מדרש אסתר רבתא On the ill treatment of Jewish leaders; ibid. vol. 29, no. 59.

215. מסכת שטרות עם פירוש הקונדס, תוספות גידולי־שביעית, הגהת עשרי והידושי הרב אל־פת ז״ל . . . ויצא לאור . . . ע״י . . . לא סייפא ולא ספרא. Warsaw 1894. 8°. 47 p. A satire, in the form of a Talmudic treatise, on brokers and merchants, describing all the subterfuges used by them in accumulating wealth.

Ralbe, Joseph.

216. הגדה של פסח מנהג חסידים A satire on the Galician Ḥasidim of New York who brought one of their rabbis to the New World; in העברי, vol. 3 (N. Y. 1893), no. 14.

Rawnitzki, Joshua Chana.

217. הושענות לבר קצין A miscellaneous satire; in הקול, vol. 3, no. 60.

Reingold, Isaac.

218. *דיא צובראכענע שיף. אדער דער עלענדער קאפיטאן . . . Parody of a popular English song "The Ship I Love". Chicago [1895]. 8°. 4 + [2] p. with music.

Reisen, Abraham.

219. אַ האר פון בארד A travesty of a Russian poem by Pushkin; in Perez's ליטעראטור און לעבען Warsaw 1894, p. 158.

220. *אביונים ההולכים איבער די הייזער
. . . ושותים יין איבער די ברייזער A Jewish folk-song in Hebrew, Yiddish and Russian, compiled by A. Reisen for the "Evreiskiya Narodniya Pyesni v' Rossii" ed. by S. M. Ginzburg and P. S. Marek (St. Petersbourg 1901), no. 376.

221. *המבדיל בין קדש לחול —
. . . וואס טהוט מען, עס געהט נאר ניט וואיהל A Jewish folk-song, parodying the hymn המבדיל; ibid. no. 304.

Rodkinson, Michael Levi.

222. איסתרא בלגינא קושטא קושטא קריא; in הקול, vol. 1 (1877), nos. 40, 42.

223. [ונתנה תוקף] A polemic against E. Deinard, in a post-script to his article ציון לנפש, pub. over the pseud. שלום וואראהאפט in אספת חכמים (Königsberg 1878), p. 88.

Rosenberg, Abraham.

See above B. Drachman and A Rosenberg (no. 58).

Rosenberg, S.

224. *עקסטרא הגדה של פסח על פי נוסח אמעריקא . . . N. Y. s. a. Advertisement in the form of the Passover Haggadah. (In the N. Y. Public Library).

Rosenfeld, Morris.

225. *אַז ווייל איז איהם Parody of Psalm 128.

226. *נאטט פערלאזט ניט Blasphemous parody of Psalm 23; in

his פרייהייטס ליעדער (N. Y. s. a.), p. 7—8; reprinted in his געזאמעלטע ליעדער, N. Y. 1904, p. 275—276.

227. וואו טהוט מען זיך אהין* Parody of Psalm 139, 7 etc.

228. מסגרת סגרה בעתותי פסח.* פסח׳דיגע קופלייען Miscellaneous satire, parodying many phrases of the Passover Haggadah; in Ch. J. Minikes' פסח בלאטט April 1901.

Rosengarten, Moses I.

229. אקדמות מלין דשירתא וברכתא Parody of the Aramaic hymn "אקדמות", written in 1902 by an inmate of Sing Sing Prison, in praise of the charitable work done by the Society for the Aid of Jewish Prisoners through its chaplain. Ms. in the library of the Jewish Theological Seminary of America. Paper, 56 verses, sq. char.

Rosenzweig, Gershon.

230. אחד מי יודע* Miscellaneous satire; in Ch. J. Minikes' פסח צייטונג, N. Y. 1899, p. 3.

231. דער אלף בית פון דער הגדה* A satire on manners and morals of the time, in the form of a vocabulary, each word of which is taken from the Passover Haggadah; in Minikes' פסח בלאטט, N. Y. 1902.

232. אקדמות מילין ושריות השקפותא A playful imitation of the Aramaic hymn "אקדמות"; in העברי, vol. 6 (N. Y. 1896), no. 33.

233. הגדה לסופרים Satire on the poverty of Hebrew authors; ibid. vol. 7, no. 29.

234. הושענא לכנסת ישראל ברוסיא (על פי א״ב) On the persecution of the Jews in Russia; in דיא ידישע וועלט N. Y. Oct. 12, 1903.

235. ואמרתם זבח כסף On the materialistic tendencies of the age; in העברי, vol. 5, no. 15.

236. ודוי הגדול של ישראל סבא, בהתודותו על חטאיו לפני העמים A satire on Antisemitism; ibid. vol. 2, no. 14; reprinted in his שירים, N. Y. 1894, p. 26—27.

237. זהר חדש; in הפסגה

238. לכה דודי חתום בראשי החרוזים „שלמה הלוה״ (ואינו משלם). A humorous poem on poverty, parodying the hymn of

Solomon Alkabeẓ; in העברי, vol. 3, no. 23; reprinted in his שירים, p. 53—55.

239. מדרש אסתר חדש Miscellaneous satire; in העברי, vol. 7, nos. 24, 25.

240. מסכת הדיוטות מן תלמוד ינקאי A satire on some phases of Jewish life in America, in the form of a Talmudic treatise with a brief commentary; in העברי, vol. 4, no. 27; also in N. S. Libowitz's אוצר החכמה והמדע N. Y. 1894, p. 37—39.

241. מסכת חנוכה Satire on card playing; in his קדימה, vol. 1, no. 1, (N. Y. 1899). p. 30—32.

242. מסכת כזבים Talmudic parody on "April-fool"; in העברי, vol. 7, no. 27.

243. מסכת מחלקת מתלמוד צבעוני A satire on the lack of harmony between the Portuguese and German congregations, with reference to current events in Philadelphia; ibid., vol. 3, no. 51.

244. מסכת מסוה זוטא מן תלמוד צבעוני Satire on Reform rabbis and misers; ibid. no. 10.

245. מסכת עוקצין Satire on plagiarism; ibid, nos. 2, 4.

246. מסכת עוקצין מן תלמוד ארדנאי Satire on the Jewish "Orders" and "Lodges", in the form of a Talmudic treatise with a short commentary; ibid., vol. 4, no. 29.

247. מסכת עמיריקא A satire on the life and manners of the Jewish immigrants in America; ibid. vol. 1, no. 2 et seq. Revised and reprinted under the title מסכת עמיריקא מן תלמוד ינקאי עם פירוש קצר ומספיק, with an epistolary preface by Dr. Adolph M. Radin, and a מבוא התלמוד. N. Y. 1892. 12°. [4] + 35 p.; Wilna 1894. 8°. 38 p. The parody is humorously dedicated to Rabbi Samuel the Prince, otherwise called "Uncle Sam".

248. סדר כפרות; in אבענד פאסט

249. סוניא דמנעלים המיוחסת לר׳ גרשון הסנדלר An advertisement in the form of a Talmudic treatise, with a short commentary. N. Y. s. a. 16°. [4 p.].

250. פזמון ליום ל״ג בעמר כמנהג החברה אבן שתיה, מיוסד על פי

כוס מלא S. l. e. a. 8°. 1 f. A wine-song, begin.: אבותי כי שתו בראש כל צורים, גדלו והצליחו גם זכו לשם שבורים, parodying the "Seliḥah" אבותי כי בטחו of Ephraim ben Isaac.

251. פרורים לפורים Miscellaneous satire; in העברי.

252. *אַ שטיקעל הגדה, אחד מי יודע A satire on Jewish life in America; in Minikes' פורים און פסח בלאטט N. Y. 1903.

Rubin, Salomo.

253. למנצח על־שניונות A satire on ignorance, parodying Psalm 1; in his תהלת הכסילים, Vienna 1880, p. 5.

Rubinstein, A.

254. *דיא הגדה פיר ארבייטער A socialistic satire on trusts and monopolies; in M. Chinsky's פסח מאגאזין, April 1901, p. 24—28; reprinted in דיא רויטע הגדה [N. Y.] s. a. 8°. p. 24—28.

S.

Sablotzky, Moses.

255. אמרי בינה (פרדיות) Perverted proverbs; in אחיאסף, vol. 2, p. 357.

256. פרדיות Miscellaneous satire; in Zupnik's ציון, no. 2, p. 80.

257. צרור מכתבים (נגנוב מכתבי משה הסופר ע"י בן צבי) An imaginary "letter writer", parodying the works of this class by Dolitzky, Günzburg and others; in הצופה ed. by L. Friedmann, vol. 1, no. 121.

Sachs, Senior.

258. מסכת מחרת השבת Satire on Reform rabbis; in his introduction to I. M. Dick's מסכת עניות Wilna 1878, p. 8—9.

259. מסכת רבנים On the same subject; ibid. p. 7—8.

Sajontschick, Elijah Ḥayyim.

260. סדר הגדה לחובשי בית המדרש הנמצא בכ"י בבית־עקד־הספרים אשר לר' אורין בן חבשן בן פרשן הספרדי, נוסף עליה באור . . . נהמא דכסופא Warsaw 1899. 8°. 28 p. On the hardship endured by the students in the Russian Yeshiboth.

260a. מסכת סופרים ibid. p. 17—19.

Sarchi, Isaac L.

261. פרק ואלו יורקות A Talmudic parody dealing with the persecution of the Jews in Russia; in העברי, vol. 3, no. 51, continued ibid. vol. 4, nos. 1—4, 6, 7.

Schapira, Herman.

262. מסכת חסידים Ms., mentioned by A. B. Gottlober in his כל שירי מהללאל, vol. 1, p. 123—124. See also השלח, vol. 4, p. 185. He wrote it in Berlin in 1869—1870.

Schapira, Eliezer Isaac.

263. בירא דשתית מיניה מיא לא תשדי ביה קלא An Aramaic parody, dealing with the secular education of the Jews in Russia, pub. over the pseud. איש מסערהייא; in המליץ 1867, no. 35.

264. טבא חדא פילפלתא חריפתא ממלי צנא דקרי A Talmudic parody on Hebrew journalism, pub. over the same pseud.; ibid. no. 34.

265. מול שבתאי Talmudic parody, dealing with the same subject as the preceding, pub. over the pseud. א"ש; ibid. no. 10.

Schapiro, Tobias P.

266. ארבעה מי יודע? Talmudic parody, dealing with literary topics; in המליץ 1869 p. 82—84.

267. דקדוקי סופרים Talmudic parody, dealing with Hebrew journalism; ibid. 1868, nos. 29, 30.

268. שאלתות דרב חסידא ופירוקא דרב פתחיה An imaginary discourse between a Ḥasid and a "Maskil" in the style of the Zohar; ibid. 1867, no. 48.

Schatzkes, Moses Aaron.

269. דער דרוש פון דעם קליינעם שוועסטעריל* An homiletic parody; in his יודישער פארפסח, Warsaw 1896, p. 125—127.

Schechter, Noaḥ.

270. ילקוט חדש או חמשה עשר עקרים Miscellaneous satire; in ילקוט מערבי, N. Y. 1904, p. 73—74.

271. פרק שירה Miscellaneous satire; in הלאם, vol. 3 (N. Y. 1903), no. 5.

Scheindling, M.

272. עשרת הדברים . . . Satire on Reform Judaism in general, and on the Pittsburg Conference (Nov. 16—18, 1885) in particular, attacking also Isaac M. Wise and the Hebrew Union College; in his article הנדחים בארץ החדשה, pub. in היום, vol. 1 (1886), no. 62.

Schereschewsky, A. M.

273. תשובה לשואל שלא כהלכה, ופרק ארבעה אבות נזיקין והוא ציור מחיי אחינו באמעריקא Parodies in part the Talmudic style and deals with the life of the Jews in America; in העברי, vol. 4, nos. 44—48 and vol. 5, nos. 1—4.

Schereschewsky, Żebi Hirsch.

274. בן משלי (פרדיות) Perverted proverbs; in כנסת ישראל, vol. 1, col. 401—408; vol. 2, col. 2—6 and in אחיאסף, vol. 4, p. 92.

275. הושענא Miscellaneous satire, pub. under the pseud. יעבץ ישוע שר עסק; in הבקר אור, vol. 3, no. 1, p. 395.

276. לישנא דחכימיא Satire on Hebrew journalism in the Zohar style, pub. over the same pseud. as the preceding parody; in המליץ 1867, no. 4.

277. קינת הדת Miscellaneous satire; in הבקר אור, vol. 4, p. 183—184.

278. תשובת המשקל Satire on the "Maskilim", or Progressists, pub. under the same pseud. as no. 275; in המליץ 1869, p. 63.

Schnabel, Lazar.

279. **Das Lied vom Scholet.* Travestie nach Schiller's: "Lied
279a. von der Glocke". **'n Chasen's Kloles.* Travestie nach Uhland's: "Des Sängers Fluch". Von Reb Leser Scholet-setzer. Vienna 1856 (2d ed.) 8°. 20 p.

Schlossberg, M. J.

280. ממדרשו של שם Satire on the disorder in the old fashioned synagogues; in הבקר אור, vol. 4, no. 1, p. 706—707.

Schorr, Joshua Heschel.

281. [ודוי למתודה על חטאיו] Parody of על חטא, sarcastically enumerating his criticisms of various books as so many

sins; part of his article אחורי הפרגוד, pub. in החלוץ, vol. 4, p. 17.

282. ילקוט ריב"ש Parody of Levinsohn's ילקוט רי"בל; ibid. vol. 11, p. 112—116.

Schulmann, Lazar.

283. [דרשת המניד מצלם] A travesty of the sermons of R. Moses Isaac Darshan [1827—1899], surnamed the "Preacher of Chelm"; part of his עקש ופתלתול, pub. in השחר, vol. 4, p. 284.

Seiffert, Moses.

284. דיא געלע רעדאקציע* A vaudeville in one act, played in New York City, July 5, 1902, travestying the sensational features of the Jewish press in New York. One of the articles, supposed to have been written for the "Gele Redakzie" (Jellow Journal), entitled: א פאנראם אויף אידען אין מערילענד סטייט אדער דיא שבת'דיגע קאפאטע, is a satire on the exaggerate style in which news is reported in the Jewish press. Ms. in the New York Public Library. Paper, cursive char. 4°. 22 p.

285. קענסט דוא דאס לאנד?* A satire on Jewish immigrants in America, parodying Goethe's "Kennst du das Land wo die Zitronen blühen?", pub. over the pseud. מ. ז. ט.; in דער יודישער פאק, vol. 1 (N. Y. 1894), no. 4.

286. *שטאאטסבירגער צייטונג ... ערשיינט וועז מען קריגט אַ גמילות חסד בייא אַ אידען A satire on Antisemitism in form of a newspaper; part of his feuilleton דיא בהלה, pub. in דיא אידישע וועלט 1903.

Selikovitsch, George.

287. הגדה פון מלחמה . . .* A satire on the Russo-Japanese war in the form of the Passover Hagadah, pub. over the pseud. סמבטיון; in דאס אידישע טאגעבלאטט 1905.

288. *דער ווינש־פינגערל, אדער ניקאלאי'ס סדר און נאך חרוסת A satire on the Russian Czar and the Bureaucracy, pub. over the pseud. סמבטיון; ibid. April 3, 1901.

289. פראקלאמאציאן פון פרעזידענט רוזוועלט* Criticism of the enthusiastic reception tendered by President Roosevelt to

Prince Henry of Germany, pub. over the pseud. סמבטיון; ibid. March 1, 1902.

290. *דיא שטומע בעשעפענים A travesty of the "Freie Arbeiter Stimme"; in Arbeiter Zeitung, vol. 2.

291. תנאים ראשונים ואחרונים A satire on the proposed treaty between Russia and the United States to extradite political offenders; in העברי, vol. 3 (N. Y. 1893), no. 14.

Shaikewitz, Naḥum Meir.

292. *אני מאמין'ס לפורים A polemic; in דיא נייע מגילה, N. Y. 1898, p. 14.

293. *דיא נייע הגדה פאר אמעריקאנישע סמוקער לפסח ולכל השנה . . . N. Y. 1902. 8°. [2] + 12 p. Advertisement in the form of the Passover Haggadah. (In the N. Y. Public Library).

294. *דיא פאליטישע הגדה און נאך אנדערע הומאריסטישע ארטיקלען פון ד"ר פינסקי . . . N. Y. s. a. 8°. 16 p. A satire on the unscrupulous methods employed by politicians in political campaigns.

295. *אַ קורצע הגדה מה נשתנה On the system of education in the *Ḥedarim*, or elementary Hebrew schools.

Sharkansky, A. M.

296. *דעם בארדערס מאָנאָלאָג A satire on the Jewish boarding houses of the *East Side*, parodying Hamlet's monologue "To be or not to be" . . .; מארגען זשורנאל, N. Y. Nov. 6, 1901.

297. *יאסעלע פאהרט אין אמעריקע Parody of Schiller's "Hektor und Andromache"; in his אידישע נגונים, N. Y. 1895, p. 43—45.

298. *דיא נייע אמעריקאנישע הגדה מיט ספורי נפלאות . . . N. Y. 1899. 8°. 32 p. A satire on the life of the Jewish immigrant in America.

Shemaiah we-Abtalion (Pseud.).

299. *דער שלחן ערוך פון ליעבע A satire on Jewish life in America; in דער יודישער פאק, vol. 2 (N. Y. 1895) no. 6.

Silberbusch, David Isaiah.

300. דיני הבחירה A satire on the Galician Jews, parodying the code of Joseph Caro with a commentary מגן דוד; in האור p. 54.

301. הלכות רבנות A continuation of the preceding parody; ibid. p. 55.

Silberstein, Shalom Joseph.

302. שלחן ערוך אורח חיים להרב הכולל בעיר נויארק עם באה"ט והנהות . . . ; in המליץ 1888, no. 47.

Simlin, Levi Reuben.

303. סדר הגדה למלמדים כמנהג ליטא, פולין, רייסען, גאליציען ורומניה . . . נוסף עליה פירוש לחם עוני . . . Odessa 1882. 8°. 56 p.; ibid. 1883; ibid. 1885; ibid. 1886. A satire on the system of education in the *Ḥeder*, and the ill treatment of the Hebrew teacher, parodying the Passover Haggadah and the laws relating to Passover. It contains also extraneous matter (p. 47—56).

For criticism, see המליץ 1883, no. 29; ילקוט מערבי, N. Y. 1904, p. 77.

Skolnik, Żebi Hirsch.

304. מדות החסידות Satire on Ḥasidim, as part of his article בורא נפשות in המליץ 1869, p. 302—304.

Smolenskin, Perez.

305. תורה חדשה A travesty of the homiletics of the Ḥasidic rabbis; in his התועה בדרכי החיים, vol. 3, chap. 10.

Solomon, J. P.

306. **The Chronicle of the Rabbis.* Being an account of a banquet tendered to "Episcopus" by the Rabbis of N. Y. City upon the anniversary of his 70th birth-day. Dedicated to "Episcopus" by Ben F. Rayim. N. Y. 1897. 8°. 16 p. A satire on the leading Reform Rabbis of New York City, "Episcopus" designating the late Rabbi Gustav Gottheil.

Sommerhausen, Hirsch.

307. הגדה לליל שכורים להגדיל שמחת פורים ולהאדירה, צבי הרש שם המחבר ומספר השנים אחר היצירה, זומרהויזן שם משפחתו ומושבו בריסכל הבירה Bruxelles 1842. 8°. 15 p. Lithographed. (In the Library of the Jewish Theological Seminary of America). A humorous parody, begin.: סימן לסדר של פורים שתה ואכל . . . , followed by German

translations of several of the Hebrew pieces (p. 13—15), viz.: אלבצווינגנדר ווין, corresponding to the Hebrew parody אבלן הוא . . . (p. 12); איגם דאז ווייז איך, corresponding to the Hebrew parody אחד מי יודע (p. 12—13); . . . איין ציקליין, corresponding to חד גדיא (p. 13); לייה ברודר מיר דיין אהר, corresponding to the Hebrew parody begin.: כי בעבור זה גם ברוך תהיה הט בני אונך (p. 11). Second ed. Anon. reprint. Hamburg [1844]. 8°. 18 p. The German piece begin.: לייה ברודר is in this ed. inserted on p. 14, below the Hebrew text. Third. ed. (= the author's second ed.) Amsterdam 1849. 8°. [4] + 32 p. This ed. is enlarged
307 a. by an introduction in rhymed prose, מערבות לפורים (על
307 b. (p. 1—3) and דוגמת מערבות לליל ראשון של פסח **זמירות לפורים.** א. על דוגמת אמר י"י ליעקב אל תירא עבדי יעקב. ב. על דוגמת איש חסיד היה בלי מזון ומחיה (p. 31—32). The translations are arranged in the same order as in the second ed. and are followed by the זמירות. Fourth ed. appeared under the title: הגדה לליל שכורים חברה . . . מו"ה שכרן בן הרב מו"ה כדא ונוסף עליה ספר חבקבוק הנביא הזיון לימי פורים Anon. Vienna 1850. 8°. 12f. In this and the succeeding editions the German translations are omitted. Fifth ed. סדר הגדה של פורים המצפצפים ומהגים בה להקת השכורים . . . נדפסה כעת בר"בה תס"פאה וביתר תקונים Anon. Leghorn 1889. 24°. 20 p. The text of this ed. is very much modified. In some places it is abridged and in others enlarged. It also contains a poem אמונים ערכו שבח (p. 13—14) with the acrostic אהרן כהן. Sixth ed. ספר הגדה של פורים יסופר בו מעשה המן הרשע . . . נסדר כסדר הגדה של פסח ועל הא'רש בלשון עברי ומתחת פטרונו בלשון ערבי ממני . . . יוסף הכהן (סקלי) Algeria 1890. 24°. 20 p. The text in this ed. is abridged and translated into Judaeo-Arabic. Besides the editions described above, all the editions of מסכת פורים מן תלמוד שכורים (excepting ed. Sulzbach 1814) contain this parody. The fifth and sixth editions are found in the Library of Columbia University. For bibliographical data on the sixth ed. see also

Zeitschrift für Hebräische Bibliographie, vol. 7, p. 116, no. 20.

For criticism see Allg. Zeit. d. Judenthums, vol. 13, p. 403—404.

308. תלונת שכור במוצאי פורים תר"ט (בשעת לקוי הלבנה) A drunkard's address to the moon; in Litbl. d. Or., vol. 11, col. 183.

Sopher, Samuel.

309. *דיא הגדה אדער דיא ווינער כשר רעסטאראנט N. Y. s. a. 12°. 8 p. Advertisement in the form of the Passover Haggadah.

Steinschneider, Moritz.

310. **Ein Lustspiel in zwei Aufzügen.* A satire on the convention of Reform Rabbis held at Frankfurt on the Main in 1845 in a series of imaginary conversations between the porter of the convention hall and a number of Jewish celebrities of the past and present. One of these is Judah ha-Nasi who wishes to present to the convention a "Prospectus zu einer zeitgemässen Ausgabe der Mishna", in which סדר זרעים would be substituted by סדר קללות, or a catalogue of terms of abuse to be used against orthodox and conservatives, and סדר מועד would have a מס' זונטאג etc., but like the other celebrities he is not admitted to the convention. This satire appeared anonymously in Jellinek's *Sabbath-Blatt* 1845, no. 30, and was continued under the title of *Frankfurter Nebelbilder*, ibid. nos. 31—35, 38—41. G. A. Kohut ascribes it to Steinschneider (See his *Moritz Steinschneider*, N. Y. 1900, p. 32).

Stern, Itzig Feitel.

311. **De Joodsche Toggenburg* of de Dichter Itzig. Parody of Schiller's *Ritter Toggenborg* in the dialect of the Dutch Jews; in *Gedichte, Parabelen en Sjnokes . . . van I. F. S.* (Amsterdam 1834), p. 5—13.

311 (a) **Eppes Kittisch!* Noch ä Beitraagk zu Israels Verkehr u. Geist vun kaa'm vunn unsere Leut'. Speyer 1843.

16°. 174 + 2 p. Anon. contains numerous satiric parodies in the Judaeo-Alsacian dialect.

Suller, D. B.

312. פתגמים Perverted proverbs; in אחיאסף, vol. 4, p. 130.

T.

Tawjew, Israel Ḥayyim.

313. הבדחן מכ"ע מדיני, מדעי, ספרותי, מחקרי, בלשני, ושקרני יוצא לאור בימי הפורים ע"י פלוני עלוני A miscellaneous satire in the form of a periodical, begun in המליץ 1897, no. 65 and continued under the title הבדחן עתון לפורים, ibid. 1898, no. 46; 1899, no. 37; 1900, no. 52; 1901, no. 43 and 1902, no. 48.

314. דוגמאות מספר המלים A satiric vocabulary; ibid. 1889, nos. 77, 143; 1897, no. 284.

315. משלי־פרודיה Perverted proverbs; in אחיאסף, vol. 1, col. 332—333.

316. נצצות (רעיונות ופרדיות) Perverted proverbs; ibid. vol. 2, col. 339; vol. 3, col. 338—342.

Tirkheltub, I. N. (Editor).

317. *מִי אדיר אֲמִתִּי

יַעְקֹט בָּאג נַא סְוויטִי! . . . A Jewish folk-song in Russian, parodying a Hebrew hymn, a variant of the one given above under no. 35. In *Evreiskiya Narodniya Pyesni v'Rossi*, ed. by S. M. Ginzburg and P. S. Marek, St. Petersburg 1901, no. 372.

Tober, Moses Ḥayyim.

318. מסכת בין הזמנים A satire on the system of education in the Hebrew schools of Galicia, in the form of a Talmudic treatise with commentaries; in העם, ed. by D. I. Silberbusch, Kolomea 1892, no. 10, p. 14—15.

Trachtmann, Jacob Samuel.

319. הלכות הפתח A parody of part of the Haggadah, dealing with the subject of charity; in המליץ 1869, no. 6.

320. שנו חכמים בלשון הברייתא A satire on the reforms introduced into the Ritual; in his אגדה אחת Odessa 1870, p. 101.

321. שנו חכמים בלשון המשנה A satire on the reforms relating to the dietary laws; ibid. p. 100, reprinted from המליץ 1864, no. 7.

322. שנו המבקרים בלשון המשנה A Mishnaic parody, dealing with some principles of criticism; part of his article הלוי לכהן in המליץ 1867, no. 46.

W.

Walkow, Simeon.

323. ילקוט שמעוני חדש A general satire on Jewish life in the Midrashic style; begun in הצפירה, vol. 15, no. 21 (under the title . . . מילקוט), continued in the same periodical, vol. 28, nos. 230, 252, 253 and in המגיד, vol. 12, no. 2 (Jan. 8, 1903). Part of it is reprinted in העברי, vol. 7, no. 1.

324. מסכת ישראל A satire in the style of the Talmud on the persecution of the Jews; in היהודי, vol. 9 (London 1906) no. 31, 38.

Weissberg, Isaac Jacob.

325. גאון ושברו או מגלת סתרים Kief 1883. 12°. 106 + [2] p. A polemic against Baruch Esman (author of a Pilpulistic work חד וחלק, Wilna 1882), written in the style of the *Megalleh Ṭemirin*. A reply to this polemic was made by Moses Reichersberg in his דברי ספר Warsaw 1885. See also השחר, vol. 12, p. 260—62, 511—518.

Weissmann-Chajes, Mordecai.

326. הושענא (מעם אני חו"מ) A miscellaneous satire pub. over the pseud. מו"ח in הקול, vol. 3, no. 65.

327. סליחה לשאָנערער Polemic against the Antisemite Schönerer; in המגיד vol. 32 (1888), no. 21.

328. פרק שירה Thirty aphorisms; in Suwalski's היהודי 1897/98, no. 26, 30. Twelve of these aphorisms with ten new

ones were also published under the same title in נר המערבי, vol. 2, no. 4, p. 212—213.

Weissman, Reuben.

329. *דרוש לפסח פון ר׳ ראובנצי זאנער . . . A satire on Jewish life in general, with occasional references to the life of the Jews in New York City; in Minikes' פסח בלאטט, April 1901.

Winchevski, Morris.

330. *אין אלף־בית פיר ארבייטער קינדער Socialistic satire; in ארבייטער פרייַנד, vol. 5, no. 32.

331. בחור ריק לאחר שבע שנים A polemic parody, pub. over the pseud. יגלי איש הרוח; in אספת חכמים, no. 2, p. 32.

332. *חיים ברבורים'ס וועלטערבוך ארויסגעגעבען פון'ם משוגענעם פילאזאף A satiric vocabulary; in דיא צוקונפט (vol. 1) N. Y. 1902, nos. 9, 10, 12.

333. יוצר ליום ראשון של ראש השנה (על פי א״ב משולש) A socialistic satire begin.: אוכלי אביונים יאמרו בקול הכסף מלך; in ארבייטער פרייַנד, vol. 3, no. 36; reprinted ibid. vol. 4, no. 40, and again with a Yiddish commentary in מחזור עם תפלה זכה Leeds 1903, p. 10—13.

334. לקוטי איש הרוח A miscellaneous satire, parodying the style of the liturgy, pub. over the pseud. יגלי איש הרוח; in הקול, vol. 3, no. 84.

335. *נייע געזעצע פאר דיא אידען אין רוססלאנד On the condition of the Jews in Russia, written in the form of a code; in דיא פרייע וועלט, vol. 2 (London 1892), no. 3.

336. *דיא קאלעקאטקע ארגאן דער פעראייניגטען פאטריאטען. רעדאקטאר פלוני מק״ק מינסק Nowhere Road E.; in ארבייטער פרייַנד, vol. 5 (London 1890), no. 31, 35. See also no. 36, which contains a series of fictitious letters from readers regarding this parody.

337. *דער שטן מקטרג Parody of Goethe's Prologue to Faust; in האמת Boston 1895, p. 169.

338. שלשה עשר עקרים A socialistic satire, parodying the thirteen dogmas of Maimonides; in יהי אור. איינע אונטערהאלטונג

איבער דיא פערקעהרטע וועלט . . . (London 1885), p. 2; reprinted with a Yiddish commentary in מחזור עם תפלה זכה (Leeds 1903), p. 60—63.

339. תפלת על חטא (על פי נוסח חדש) Socialistic satire, parodying the liturgy; in האמת, p. 183; reprinted in מחזור עם תפלה זכה (Leeds 1903), p. 57—58 and in תפלה זכה N. Y. 1891.

Wolf, Lion.

340. **Hochzeits-Hagadah* zu Erinnerung an die Befreiung der Kinder Israel aus dem Sklavenjoch des Brautstandes in das Kanaan des Ehestandes; in *Stimmen der Freude*, Frankf. a. M. 1894, p. 225—240.

Y.

Yaḥaẓ ben Raḥẓah (Pseud.).

341. שיחות הני צנתרא דדהבא A satire on the Ḥasidic rabbi, Baer Friedmann of Leovo, written in the style of the *Megalleh Ṭemirin*; in השחר, vol. 8, p. 324—327, 416—419, 460—463.

Z.

Zangwill, Israel.

342. *אַ פערלארעגעם קאפיטעל במדבר A satire, in Biblical style, on the Kharkof Zionists who opposed the acceptance of the British offer in the E. African Protectorate and sent an ultimatum to Dr. Herzl, translated into Yiddish from *Die Welt*

Zelman, Samuel Vita.

343. קינה על גְּדֻעַת זקן ידידי שח״מ A mock heroic; in his נעים זמירות שמואל . . . , Triest 1886, p. 33.

Zevin, Israel J.

344. *דיא הגדה פון אידישען טענדרערלאין A satire on some phases of New York life, pub. under the pseud. תש״רק; in Minikes' פסח בלאטט April 1901.

Zolotaroff, H.

345. הנה העני A socialistic satire in the form of the Liturgy; in תפלה זכה לימים הנוראים . . . N. Y. 1891. (See below no. 394a.)

Zolotkoff, Leon.

346. הגדה של פסח (על נוסח חדש), pub. over the pseud. יענער; in ארבייטער פרײַנד, vol. 2, no. 22.

347. העברי An attack on the העברי published by Sarasohn, parodying a poem with the same title, written by L. Marcus as a eulogy of this paper and published in its first number (April 11, 1892); in the *Daily Jewish Courier*, Chicago 1892, no. 52.

ANONYMOUS.

א

348. *דער אינדיק אפיציעלער ארגאן פון דיא ציגעניסטישע, אינדיקטיוו, וויסענשאפטליכע חברה שניפעלבאך. אַ טעגליכע וואכענבלאט, ערשיינט מאנאטליך. פונקט איין מאל אין יאהר N. Y. 1906. 2°. 2 f. (In the New York Public Library). A circular of a socialistic ball in the form of a newspaper, containing also criticisms of current events.

349. *איין אפפענער בריעף פון המן הרשע צום רעדאקטער דער ניו יארקער יודישע פאלקסצייטונג Imaginary correspondence; in ניו יארקער יודישע פאלקסצייטונג, vol. 4 (1889), no. 146.

350. ארבעה אבות Parody of the first Mishnah of Baba Ḳama, criticising the old school of Rabbis, and praising the modern ministers; pub. over the signature דמי המלין in 1869, no. 7.

ב

351. בייסיקל מן התורה מנין? A collection of Biblical passages, fitting the description of a bicycle; in העברי, vol. 7 (N. Y. 1897), no. 28.

352. *דער בעזעם אַ טעגליכעס וואכענבלאטט ערשיינט פינקטליך

איינמאל אַ יאהר . . . A humorous newspaper, pub. in the Purim number of the *Freund*. St. Petersbourg 1906.

353. מברייתות דר' יצחק A satire on some Jewish characteristics, pub. over the signature ש"מ in הקול, vol. 3, no. 69.

ד

354. דינים אחדים מהשלחן ערוך של הברון הירש הנהוגים בהמושבות בארגינטיניה A satire on the mismanagement of the Baron de Hirsch colonies in Argentina; in Silberbusch's העם (Kolomea 1892), no. 13, p. 13; reprinted in העברי, N. Y. 1892, vol. 2, no. 10.

ה

355. *הגדה פון יעקינא אוג פון דעם ראנדאר מיט זיין . . . בארימטען Warsaw 1881. 8°. 36 p. A satire in the form of the Passover Haggadah on the illiteracy of the Jewish farmer in Poland in the first half of the eighteenth century.

356. *הגדה פון יעקינא פון דער אנדערער נאכט סדר . . . יעקינא האט גיפרעגט דעם טאטין איין קשיא, אוג דער מלמד האט עם פאר . . . טיישט מיט רש"י Warsaw 1881. 8°. 12 p. A sequel to the preceding parody.

357. *דיא הגדה פונ'ם קאנטרי פעדלער . . . פערפאסט פון אנרויסען צווישען בעל הגדה Advertisement, as supplement to אינדיאנער N. Y. 1895.

358. *הגדה של פסח ולכל השנה פיר אללע קלאססען לעזער N. Y. s. a. 12°. 7 p. Advertisement in the form of the Passover Haggadah.

359. הגדה של פסח ליהודים האנגלים A satire on the Reform movement in England, pub. over the signature אני והוא in המגיד April 9, 1903.

360. *הגדה של פסח (פאר אמעריקאנער אידישע פרויען) Advertisement, in Minikes' פורים און פסח בלאט 1903.

361. *הגדה של פסח פיר אמעריקאנער טהעע טרינקער צו לעזען בכוונה דעם גאנצען יאהר Advertisement, in the Jewish Daily News April 3, 1901.

362. הושענות A miscellaneous satire pub. over the signature ח. ג. א. המכונה אחיקם; in הקול, vol. 3, no. 100.

363. הושענות לל״ג בעומר A miscellaneous satire, pub. over the signature אחד מצבא השמים; in הלאמי N. Y. 1989, no. 21.

364. התקוששו וקושו A Talmudic parody of a miscellaneous character, pub. over the pseud. ועלעם בן קיש; in המליץ 1867, nos. 17, 18.

ח

365. חוטא חוטא מעלמא בְּסַעוּתָא לערומא A polemic against the המגיד; in הקול vol. 1, no. 11, over the pseud. מגלה רזין, in no. 14 over pseud. פלימו בן אלכסנדר and in no. 31 over pseud. גליא רזין.

366. [חלופי נוסחאות בפסוקים] A satire on the oppression of the poor in the form of *Variae Lectiones*; part of the article חקרי קדמניות, pub. over the pseud. איש עדולמי ושמו חירה in הקול, vol. 3, no. 67.

ל

367. הלץ עתון מיוחד לחרפות ולגדופים ולכל עניני הלצנות. יוצא לאור בשעה שאינה לא יום ולא לילה . . . ע״י אחד מן המזיקים A humorous newspaper; in הצפירה, 1902, no. 59.

מ

368. *מחזור עם תפלה זכה לימים הנוראים ולכל ימות השנה על פי נוסח „החיים והמדע״ עם פירוש מטה לגוו (sic) כסילים . . . נדפס בהשתדלות חברת מחזיקי הדעת (אנארכיסטישע גרופע בלע״ז) דק״ק לידז . . . Leeds 1903. 24°. 64 p. A collection of polemics and socialistic satires, some in Hebrew and some in Yiddish, parodying the prayers prescribed for the New Year and the Day of Atonement, with a commentary in Yiddish. It contains the following parodies:

(a, b) תפלת שחרית; יוצר לראש השנה of M. Winchevsky (See above no. 333);

(c, d) סדר התקיעות לכל השנה over the pseud. אלון תאנים and האוחז ביד, both by B. Feigenbaum (See above nos. 67 and 63);

(e, f) דרשה ליום הכפורים and דרשה לשבת שובה two polemics against Z. H. Masliansky;

(g,h,j) מעריב ליל יום כפור; סדר כפרות; תפלה זכה;

(k, l) מוסף ליום כפור identical with תפלת על חטא of M. Winchevsky (See above no. 339); שחרית ליום כפור;

(m, n) תפלת נעילה, and שלשה עשר עקרים of M. Winchevsky (See above no. 338).

369. *דער מיטינג . . . אין דעם עזור דלים לאדוש אינדעפענדענט ארדער מלך אביון In דיא פרייליכע ציים, pub. by the Voice of Labor, Jan. 19, 1901.

370. מישר פלוג דינא A miscellaneous satire, pub. over the pseud. מרי בר אבע; in המליץ 1867, no. 36.

371. מסכת מקואות In המליץ 1888, no. 219.

ס

372. סדר כפרות* A blasphemous parody, pub. over the pseud. תרגגול; in דער ארבייטער פרייַנד, vol. 2, no. 34 (See also above no. 368h).

373. סדר מאכען* A socialistic satire parodying part of the Passover Haggadah, pub. over the pseud. המסגר; in פארווערטס, vol. 6, no. 1904.

374. סליחות לימים נוראים ושובים ימי המאציאל רעוואלוציאן* A socialistic satire, pub. over the pseud. טור־כסף י in *Jewish Volkszeitung*, vol. 4 (N. Y. 1889), p. 166—168.

ע

375. עולם הפוך A satire on literary critics, pub. over the pseud. ישעיהו ן' לב מנהרדואה או המכונה בן־דג בהר־עטנא in המליץ 1868, no. 4.

376. ערב רב A miscellaneous satire, consisting of לקוטים מן תקוני זהר and אותיות, מדרש הנעלם; in האמת, Vienna 1877, p. 31—32.

377. עשר מכות פון טאמאני* [N. Y. 1904]. 8°. [4 p.]. A political pamphlet, parodying part of the Passover Haggadah, issued by the Fusionists in the campaign of 1904 to convince the Jewish voters of the corruption of Tammany Hall and to urge the support of the candidacy of Cyrus L. Sulzberger for the presidency of the borough of Manhattan. It also bears the following motto in English: "Let there be light" — but no "red-light".

378. עשרת הדברות פון קאפיטאל פיר ארבייטער* In דער ארבייטער פרוינד, vol. 3, no. 24.

379. [עשרת הדברות . . . של האנטישמיים] Translated from the German in *Wiener Volksbote*; in הצפה, Warsaw 1903, no. 48.

פ

380. פאליטישער חד גדיא* On the war between China and Japan; in דער יודישער פאק, vol. 2 (N. Y. 1895), no. 18.

381. *[פורים דרשה] איין שהנע פורים דרשה מן הרעבצעהן פון קולשטערבאך . . . Amsterdam 1815. 12°. 7 p. See *Letterbode*, vol. 9, p. 52, no. 38.

382. הפורימן יומן־שנתי A miscellaneous satire in the form of a newspaper; in הזמן, Wilna 1905, no. 53.

383. פרק שירה על כנסת ישראל On the condition of the Jews among the nations, pub. over the pseud. יש"גב in כנסת ישראל, vol. 2, col. 7—8.

ק

384. הקונדס זקן העתונים לשקרנים . . . יוצא לאור הלבנה ע"י החברה הלבנה בק"ק ברלין . . . A satire on current events in the form of a newspaper, written by Jewish students in

384a. Berlin. It contains a special parody פרק שירה on topics of the hour; in the Purim no. of Suwalski's היהודי, London 1904.

385. קורצע הגדה* A satire on American politics; in דער יודישער פאק, vol. 2, no. 19.

386. קינה Parody of the Zion Elegy אלי ציון beginning: אלי עיר ט . . . ועריה על הרב והמגיד שבאו בגבוליה . . . , ממשל in רב [Lemberg 1875], p. 23—24.

387. קינות והושענות לפורים S. l. 1828. 8°. Cat. Rabbinowicz 1881, p. 22, no. 1792. See also *Letterbode*, vol. 9, p. 55, no. 45.

388. קינות לכל השנה Attack on the Rabbis of New York for putting a tax on meat, pub. over the pseud. ז"ג מאל מהלל; in הלאמי N. Y. 1889, no. 6.

389. הקנקן עתון פוליטי, פולימי, פולהיסתורי . . . אפילו אמעריקאני. הצפירה In יו"ל אחת בשנה בשעה שתכלה פרוטה מכיס המ"ול 1903, no. 51.

ש

390. שלחן ערוך אבן שתיה, כולל כל דיני שכרות לפורים מהרב החובל בעהמ"ח ס' בית היין, עם הגהות הרמ"ע מהשכור הגדול המפורסם בעהמ"ח ס' חכלילי עינים וסביב לו השתיה כדת והערות כלה משקה פלפולא חריפתא לבאר כל חמירא ודין קשה ובעל דין קשה מאת ראש שכורי אפרים . . . Lemberg 1861. 24°. 16 p. A humorous parody in the form of Caro's code. The parody proper is preceded (p. 2) by שיר לפורים מחד מרבני אמרו לאלהים כי נפלאות שתיה, begin.: על סדר הא"ב ידו נטויה עשה giving the history of Purim in brief.

ת

391. תורת חיים מהלכות אורח חיים בימים האלו ובזמן הזה מאת מעינות-צבי ביאנאווא A satire on the Russian Jews comprising (a) דיני הנהגת האדם on greed, (b) דיני נשואין on mercenary marriages and (c) דיני אריסטאקראטיע on the parvenus, parodying the code of Joseph Caro and the commentary באר היטב; in המאסף לקול, Königsberg 1879, p. 14—15, 67—68.

392. תפלה א* In דער ארבייטער פרייַנד, vol. 4, no. 21, bearing the signature D. B.

393. תפלה זכה חדשה לימים נוראים ולכל ימות השנה* New York, s. a. 8°. 15 p. A collection of polemics, socialistic satires and other articles, published by the society אנשי תמימי דרך of New York. It contains the following parodies:

(a) שמע ישראל פון מלאך מט״ט, a blasphemous parody in Yiddish.

(b) יוצר ליום ראשון של ראש השנה, begin.: אנשים אוילים יאמרו בקול . . .

(c) יוצר ליום שני של ראש השנה, beginning: כל אוהבי אמת באומר מאדירים . . ., this and the preceding are blasphemous parodies in Hebrew.

(d) וודוי הגדול קודם כל נדרי מרבינו הבלשן הגדול מטיף הלאומים

(e, f) דרשה ליום הכפורים and דרשה לשבת שובה; היצהרי, the last three parodies are polemics against Z. H. Masliansky (See also above nos. 368e, f).

394. *תפלה זכה לימים הנוראים, לשבתות ולמועדים ולכל ימות השנה A series of five socialistic pamphlets published annually by "The Pioneers of Freedom". N. Y. 1890—1894. 2°. 4 p. No. 2 contains:

(a) הנה העני a liturgic parody by Zolotaroff.

(b) על חטאי אילי הכסף . . . identical with M. Winchevsky's תפלת על חטא (See above nos. 339 and 368 l).

No. 3 contains a liturgic parody beginning:

(c) ובכן לא בדברים יושע עם which is reprinted in מחזור עם תפלה זכה Leeds 1903, as part of שחרית ליום כפור (See above no. 368 k).

(d) No. 5 contains the following parodies: שחרית וערבית לימים הנוראים (ולכל ימות השנה) which is reprinted with slight modifications in מחזור עם תפלה זכה Leeds 1903, as תפלת שחרית (See above no. 368a).

(e) ובכן לא אל ולא מלך.

(f) ובכן מה רע ומר המלך (קאפיטאליסט).

395. תפלה לעני (הגיון לב חיש בימים נוראים) Meditations of a poor tailor in the style of the hymn בראש השנה יכתבון, pub. over the pseud. נקודה in המליץ 1897, no. 214.

396. **Die Burgschaft.* A satire on money lenders in the dialect of the German Jews in America; in *Gedichte u. Scherze in Jüdischer Mundart,* no. 22, p. 13—17.

397. **The Howlers.* A chapter from the Third Book of Chronicles (Dedicated, without permission, to certain members of the Anglo Jewish Association and Board of Deputies). Treats of the attitude of the English Jews towards the Kishinef massacres; pub. over the signature N. S. J. in *The Jewish Chronicle,* London. June 26, 1903.

398. **Der Kleine Brockhaus* (Ein Conversations-Lexikon für Lustige Leute); in *Gedichte u. Scherze,* nos. 10—12.

399. **Dusz Lid vim Kigely.* Parody of Schiller's "Das Lied von der Glocke"; in L. Blau's *Magyar Zsidó Szemle,* Budapest, April 1904.

400. **Das Lied vun die Kuggel.* Amsterdam 1854. 8°. 14 p. (In the Library of the Jewish Theol. Sem.).

401. **Menu shel Pesach.* A satire on Reform Judaism in its relation to the dietary laws; in *Gedichte u. Scherze,* no. 21, p. 11.

402. **Un Nouveau Décalogue* à l'usage des chrétiens-sociaux. An antisemitic parody; in *L'Univers Israélite,* April, 3, 1903.

403. **Oriental Pocket Dictionary for New York business men* [Yiddish title: קאמפלימענטס אף קאליסקי דער בעצימער מאזלין מאן]. [N. Y. 1902]. 24°. [16 p.]. Perverted translations of Hebrew and Yiddish idioms.

404. **Parodiee,* Gedichtches unn prousaische Uffsätz'. vun Kaan-Iüd-vun e Goj'. Speyer 1835. 8°. 138 + 2 p. Neue Sammlung. Antisemitic parodies in the dialect of the Bavarian Jews.

405. **Der Rebbe und der Bocher.* In *Gedichte u. Scherze,* no. 7, p. 6—8.

406. **The Stock Exchange Almanack for 1856.* S. l. 1856. 4°. 7 p. "[A jeu d'ésprit in verse? A "skit" on most of the prominent Jewish members of the stock exchange

of the period]." See *Bibliotheca Anglo-Judaico* ed. by Jacobs and Wolf 1888, p. 83, no. 532.

407. **Die Stopfgans.* A mock heroic poem; in *Gedichte u. Scherze,* no. 22, p. 11—12.

408. **Vest Pocket Dictionary of Orientalisms in every day use.* [N. Y. 1902]. 32°. 12 p. The same as *The Oriental Pocket Dictionary.* (See above no. 403).

409. **The Wandering Jew telling Fortunes to Englishmen.* S. l. 1625. The Legend of the Wandering Jew in the form of a parody. See Jacobs and Wolf, *Bibliotheca Anglo-Judaica,* p. 44, no. 221 and *Jewish Encyc.* XII, 462a.

ADDITIONS TO THE BIBLIOGRAPHY.

Aschkenazi, Zalman.

410. על חטא A miscellaneous parody; in המליץ 1895, no. 205.

Ben Ḥannah (Pseud.).

411. *הגדה של פסח פאר ארבייטער A socialistic parody; in the ארבייטער צייטונג N. Y. 1891, vol. 2, no. 17.

412. *נביאות פון בן חנה Idem, ibid. vol. 1, nos. 21, 22.

Israel ben Senior.

413. הגדה של פסח On the conditions of the Jews among the nations; in המגיד vol. 33 (1889), no. 15.

Lafargue, Paul.

414. *די רעליגיאן פון קאפיטאל A satire on Capitalism, contains the following parodies: (a) דער קאטעכיזים פון די ארבייטער (p. 12—20); (b) קאפיטאליסטישע תפלות (p. 52—58); (c) די קינות פון דעם קאפיטאליסט (p. 58—62). Warsaw 1906. 12°. 62 p.

Polak, Gabriel.

415. מעוז צור לפורים לזמר על השלחן A wine-song, parodying the well-known Ḥanukah hymn which begins with the same words; in his תורה אור Amsterdam 1857, p. 23—24. In the municipal library of Frankfurt there is a copy

of this poem printed on one leaf over the pseudonym ק . . . ל . . . , from which it was reprinted in L. Löwenstein, *Blätter für jüdische Geschichte u. Lit.*, vol. III, no. 3, p. 15—16. (*Beilage zu N. 23 des Israelit in Mainz* 1902).

Rosenzweig, Gershon.

416. מדרש גרשוני A satire on the Meat Trust; in דער זשורנאל 1902, no. 159.

Weissman, R.

417. *דער א״ב פון׳ם יודישען מהעאטער A satiric vocabulary on the Yiddish theatres; in the אידישע בינע N. Y. 1897, pt. 2, 2 p.

418. *מסכת מהעאטער A satire on the Yiddish theatres in New York City; ibid. 5 p.

Anonymous.

419. *דער בלאפפער לכבוד דעם 1 טען אפריל A humorous paper; ibid. vol. 3, no. 14.

420. *סדר עבודת יום הכפורים על פי נוסח ק״ק אביונישאק A socialistic parody; in דיא ארבייטער צייטונג, vol. 2, N. Y. 1891, no. 41.

421. La Chant de la "Kugel". Pour faire suite au "Chant de la Cloche" de Schiller; in *Archives Israelites* vol. 45, p. 153.

ADDITIONS AND CORRECTIONS

I. Among the parodies of the fifteenth century mention should also have been made of Vidal Benveniste's parody of the marriage formula. See מליצה למשכיל Rimini 1525, fol. 5a.

II. Two parodies relating to Shabbethai Zebi, entitled: עשרת הדברות של כת שבתי צבי and י"ג עקרים של כת שבתי צבי are found on fol. 43b—44b of a manuscript copy of the מאורעות צבי belonging to the Library of the Jewish Theol. Sem.

III. P. 123—125.—Through an error of the bookseller, the first 79 leaves of the Sulzberger Ms., described there, were sold as an entirely different Ms. This error has since been detected and the two Mss. form now one codex (D 93—152). In its present state, the codex lacks only the first three leaves and fol. 15 and 16. Fol. 8b, 69b, 70b and 79b are blank. The contents of the recovered part are as follows:

1. Documentary Formulae (fol. 4a—8a). The last document is dated Mantua 1614, and contains the names of Eliezer ben Elias of Fano, Eliezer ben Abraham Provençal, Mordecai ben Reuben Jarè.

2. One Hundred and Seventy-fife Letters (fol. 9a—56a). The first fifty-four letters are designated as social correspondence (תמו כתבי חברה ובריתות fol. 22b). Letter 83 is a letter of credentials. L. 125 is dated בושיטו March. 8, 1603. L. 128 is signed by Azriel Raphael Cohen. Letters 129—147 are written by Jacob Segrè. Cf. *Monatsschrift*, vol. 47, p. 368. In letter 130 mention is made of Eliezer Naḥman Foà, the pupil of Menaḥem Azaria of Fano. In letter 132 mention is made of Abraham and Jacob Segrè,

Abraham Pescarolo, the latter's brother-in-law (הרופא הריטב"ם) and מהר"ם כ"ץ of Casale. In letter 142, Segrè speaks of his meeting with Rabbi Nathan Ottolengo on the latter's way to Palestine. The letter is dated Casale 1585 (?). L. 148, signed by Moses Pavia, mentions the confiscation of books by the government. In letter 174, mention is made of Isaac of Fano, the son of Menaḥem Azaria, in connection with a legal question.

3. A MARRIAGE CONTRACT (fol. 56a—57a), dated Verona, Friday the 10th. day of the First Adar, 1606.

4. LETTERS (fol. 57b—58b).

5. BIBLICAL VERSES (fol. 59a—67a), containing words whose numerical values range from one to forty-nine.

6. A DIPLOMA (התרת שחיטה), fol. 67b.

7. FIVE LETTERS (fol. 68a—69b).

8. EXTRACTS from the *Mikhlol Yophi* of Elijah ben Moses Loanz (fol. 70a).

9. EXTRACTS from Kimḥi's *Mikhlol* (fol. 71a—72b).

10. EXTRACTS from the *Zohar* (fol. 73a—76b).

11. LETTER OF CREDENTIALS (fol. 77a—77b).

12. A CABALISTIC HYMN by Mordecai ben Judah Dato (fol. 77b—78a), entitled רשות לקדיש, and beginning: מלך כתרו סבה על כל סבה.

13. A LETTER OF CREDENTIALS (fol. 78b).

14. IBN SHABBETHAI'S PARODY of the *Kethubah* (fol. 79a). This version has the erroneous reading בארבעת אלפים ושבע מאות instead of ותשע. Compare p. 8 above.

IV. P. 127, no. 7. The Luzzatto Ms. is now in the New York Public Library.

V. P. 156, no. 9. This ms. is now in the Library of the Jewish Theological Seminary. Paper, 8° 47 p. Sq. Characters (p. 1—6) and Italian cursive (p. 7—47).

VI. P. 157. In a collection of Italian manuscripts, lately acquired by the Jewish Theological Seminary, Prof. Marx found a letter signed "קסאלי בסדר חי חי הוא יודך כמוני למב"י שנת ת"ם לפק . . . הצעיר יונה כהן רפפא" which proves that

Rappa (not Rapa) lived at Casale in 1680. All my arguments about the date of composition of the Haggadah are, therefore, fully sustained. This letter, I hope, will soon be published with the text of the Haggadah.

VII. P. 185, line 20—22 from above. Comparing these lines with N. Brüll, *Jahrbücher*, vol. 9, p. 19, No. 38, it seems that the דרשה לפורים mentioned on p. 37 above is a part of the *Massekheth Purim* of the 17th. century.

VIII. P. 260, No. 395. The author of this parody is R. Brainin. Compare *Jewish Encyclopedia*, x, p. 260 s. v. נקודה.

IX. P. 261, No. 399. This is identical with No. 72.

INDEX I

TITLES OF PARODIES

Numerals preceded by N. refer to the numbers in the bibliography (Chap. XIV), other numerals refer to pages

איין—א מילינג N. 38
איין אפפענער בריעף N. 348
איכה כהתן עיננא 197
איכה רבתי N. 156
איככה אפצה פה 206
אין בין N. 168
אין קורין, פ״ד ממסכת פורים 117
דער אינריק N. 348
איני יודע פשוט כלל מה לכתוב N. 15
איסתרא בלגינא N. 222
אך זה פרי גפן ארדת 207
אל מלא רחמים N. 42
אלה חברי גנבים 151—152
אלהי נשמה N. 44
אלו דברים שאין להם שעור N. 44
אלו היה לנו ארץ ישראל...דיינו N. 83[a]
אלי דריבישאק ונריה N. 88
אלי ציון N. 123
אלי ציונות N. 25
דער אלף בית פון דער הגדה N. 231
דער א״ב *See also*
אמנם כן 207
אמעריקאנישע הגדה
דיא נייע אמעריקאנישע הגדה *See*
אמעריקאנישע תורה 101, N. 122
דיא אמעריקאנער הגדה
דעם טעלעגראף׳ס הגדה של פסח *See*
דער אמעריקאנער מחזור לשבועות N. 108
דיא אמעריקאנער נייע הגדה N. 109
דער א״ב פון׳ם יודישען טהעאטער N. 417
א״ב שלם מחרפות וגדופים N. 143
אבות דקרטינא N. 198
אביונים ההולכים איבער די הייזער N. 220
אבינו שבשמים 28
אגדות ספריות N. 20
אגרת המן (כ״י בודליאנא) 121
אגרת המן (כ״י קנטבריניא) 122—123
אגרת מן המגלה (כ״י בודליאנא) 122
אגרת הפורים (כ״י וואטיקאנא) 119
אגרת ראשונה של אחשורוש (כ״י רמש״ש) 121
אגרת השנית של אחשורוש (כ״י רמש״ש) 121
ארון נעלם 39
אדיר אתה אמתי N. 35
אדיר להמן 197
אדרא קדישא 57
אוה המלך במסבו 207
האוחז ביד N. 63
אוצר חדש N. 186
אור ארבעה עשר שלחן עורכים 206
אותיות N. 376
אַז ווייל אין איהם N. 225
אזהרות לפורים (כ״י ראבינאוויץ) 15
אחד מי יודע N. 2, 230
אחותי נאשמה N. 113
אחרם נא אותו 196
אי אך בימינו N. 36
איבער די גלעזועל בראנפען N. 37
איין אלף־בית N. 330

בריתות דר' יצחק N. 125, 126
בריתות דר' יצחק N. 127
ברכות במקום קללות 199
בשליח צבור ותפלותיו 6
נאון ושברו N. 325
נאמט פערלאוט ניט N. 226
הנדי N. 51
נט שבוקין 32
נמרא (של מס' פורים) (כ"י זולצבערנגער) 126
דיא נעלע רעדאקציע (כ"י) N. 284
נרעגר הנדה של פסח N. 80
דברי הנסיון 100, N. 50
דברי צדיקים 73, N. 149
דונמאות מספר המלים N. 314
דיני אריסטאקראטיע N. 391c
דיני הבחירה N. 300
דיני הנהנת האדם N. 391a
דיני נשואין N. 391b
דינים אחדים מהש"ע של הברון הירש N. 354
דעקרעט N. 104
דקדוקי סופרים N. 267
דרור יקרא N. 133c
דרוש לפסח N. 329
דרוש מתוק מדבש N. 92
דער דרוש פון דעם קליינעם שווערסטערייל N. 269
דרייפוס מחזוריל N. 85
דרשה ליום הכפורים N. 368f
דרשה לפורים (כ"י פישל הירש) 37, 266
דרשה לשבת שובה N. 368e
דרשת המגיר מגלם N. 283
הא לחמך 17
א האר פון בארד N. 219
דיא הנדה N. 309
סדר הנדה לחובשי בית המדרש N. 260
הנדה לימי עוני ואבל N. 169
הנדה לכל הסופרים העברים N. 11
הנדה לליל שכורים 110–111, 176, N. 191, 307
סדר הנדה למלמדים 95, N. 303
הנדה לסופרים N. 233
הנדה לפסח לפי נוסח אמעריקא N. 142
הנדה לפסח שני N. 209
הנדה לשלש רגלים N. 181
הנדה על זמן זמנים זמניהם (כ"י ברעסלוי) 155
דיא הנדה פאן היינטיגער צייט N. 180
דיא הנדה פון אידישען טענדערלאין N. 344
דיא אמעריקאנער פרקים 100, 101, 102, 105, 106, 108, N. 110
אמר ה' ליעקב N. 39
אמרי בינה N. 255
אנחה נבוכה 196
אני מאמין"ם לפורים N. 292
אניות פלא N. 141
אף ברי N. 40
אפר מאו לשתות 207
אקדמות N. 142, 207
אקדמות לפורים N. 191
אקדמות לקאלומבוס N. 3
אקדמות מילין N. 232
אקדמות מלין N. 172
אקדמות מלין (כ"י) N. 229
ארבעה אבות N. 350
ארבעה בנים N. 132
ארבעה מי יודע? N. 199, 266
ארץ הצבי N. 208
אשא כוס ענבים בחיקי 207
אשה רעה אוי למוצאה 197, 198
אשרי עין ראתה אסתר 207
אתה בחרתנו 17
אתה הראתה N. 191
באחר באדר, פ"א ממס' פורים 117
דעם באדעדר"ס מאנאלאג 106, 107, N. 296
בארי וכרמי על פורים (כ"י זולצבערנגער) 125
בנורת עירין (כ"י בודליאנא) 13
הבדחן N. 313
סדר בדיקת חמץ N. 130
בוחן צדיק 72—73, N. 205
בחור ריק N. 331
א ביאנראפיע N. 13
בייסיקיל מן התורה מגין? N. 351
בירא דשתית מיניה מיא N. 263
בכל־מכל־כל N. 74
דער בלאפפער N. 419
במהלל אגרת ישרה 7
במקום קדיש 199
בן משלי N. 274
בן קהלת 104—105, N. 49
בננון אקדמות N. 89
בני חיי ומזוני N. 188
דער בעזעם N. 352
בקבוק או ס' חבקבוק (כ"י וואטיקאנא) 119
בריית דחלק ובלק N. 53

הגה יום הדין N. 65
הסכמה N. 117
הסכמות (כ"י בודליאנא) 121, 135—139
הסכמות (כ"י קנטבריניא) 122—123
הסכמנו (כ"י וואטיקאנא) 120
הפקד עליו רשע 198
הקפות N. 191
הקפות להמן 196, 198
הקפות להמן ולבניו 197, 198
הקפות לשמחת ת"ב N. 83[n]
הר ההר N. 51
השכבה: תרמנא די חרמותא 197
השכבה אחרת לבתו של המן 197
השכבה אחרת מעולת ממנה 197
השכבה ב' להמן 199
השכבה להמן: והחרמה מאין תמצא 196
השכבה להמן: מבוכה נמוכה בדיוטא התחתונה 196, 199
השכבה להמן: מבוכה נמוכה בירידה 198
השכבה להמן: מבוכה נמוכה... מקור השקר 199
השכבה להמן: מה רב טובך אשר צפנת לאויבך 196
השכבה להמן ה' 199
השכבה לזרש 199
השכבה למעצבה (כ"י בודליאנא) 13
השכבה של המן הרשע 196
השכבת... איזיבילא פורנילינא בת המן 199
השכבת המן רשיעא 197
התגלות היגוקא בסטאלין 76, N. 147
התקוששו וקושו N. 364
ואבוא היום אל העין 7
ואמרתם זבח כסח N. 235
ואני תפלתי 5
ובכן לא אל ולא מלך N. 394[e]
ובכן לא בדברים יושע עם N. 394[c]
ובכן מה רע ומר המלך N. 394[f]
ודוי הגדול N. 236
ודוי למתודה על חטאיו N. 281
והחרמה מאין ממזר 196
והחרמה מאין תמצא 196, 198
והחרמה מהמן 197, 198
וואו טהוט מען זיך אהין N. 227
וודוי הגדול קודם כל נדרי N. 393[d]
דער ווינש־פינגערל N. 288
דער וועלט לוח N. 161
דיא וועלט מסורה 98, N. 54
הגדה פון יעקינא N. 355, 356
הגדה פון מלחמה N. 287
דיא הגדה פונ'ם קאנטרי פעדלער N. 357
דיא הגדה פיר ארבייטער N. 254
הגדה פיר קארטענשפילערס N. 170
סדר הגדה של פורים N. 307
ספר הגדה של פורים N. 307
הגדה של פסח (כ"י) 169
הגדה של פסח N. 413
הגדה של פסח ולכל השנה N. 358
הגדה של פסח ושל כל ימות השנה N. 200
הגדה של פסח ליהודים האנגלים N. 359
הגדה של פסח מנהג חסידים N. 216
הגדה של פסח (על נוסח חדש) N. 346
הגדה של פסח (על פי נוסח חדש) 64, N. 82—83
הגדה של פסח (פאר אמעריקאנער אידישע פרויען) N. 360
הגדה של פסח פאר ארבייטער N. 411
הגדה של פסח פיר אמעריקאנער בארדער N. 146
הגדה של פסח פיר אמעריקאנער טהעטר טרינקער N. 361
הגדת יונה רפא (כ"י זולצבערגער) 154
הוספה לתרי"ג מצות N. 831
הושענא N. 55, 275
הושענא לכנסת ישראל ברוסיא N. 234
הושענא (מעם אני חומה) N. 326
הושענות N. 44, 191, 362
הושענות אוים דעם נייען מחזור־ל N. 160
הושענות לבר קצין N. 217
הושענות לל"ג בעומר N. 363
הושענות על פי האחרונים N. 177
הזכרות נשמות N. 43
הכל חייבין N. 83[m]
הכל חייבין בשתיית פורים, פ"ב ממגלת סתרים 117
הלולא דבי משקיא 176, N. 210
הלכות דעות הרמאים (כ"י ראבינאוויץ) 205
הלכות מלוה ולוה (כ"י זולצבערגער) 54, 204—206
הלכות מלוה ולוה במשנה וגמרא (כ"י הורוויץ) 205
הלכות הפתח N. 319
הלכות רבנות N. 301
הלצה נחמדה (כ"י המו"ס קויפמאן) 168
המן הרשע רוח הטומאה 196
הנה העני N. 345

טבא חדא פילפלתא חריפתא N. 264
טענליכער בית עולם בלאט N. 203
דעם טעלעגראף'ס הנדה של פסח N. 112
טפח מגלה N. 90
י״א עקרים N. 44
יאסעלע פאהרט אין אמעריקא N. 297
י״ג עיקרי הסאציאליסטים N. 16
י״ג עקרים של כת שבתי צבי 264
ינדל 32—33
יום פורים הוא אין לשכוח 195
יום פורים זה הוכן לשמחה 207
יום פורים שמח הוא 192
יום הששי ויכלו השמים 51
יוצר ליום ראשון של ראש השנה N. 333, 393b
יוצר ליום שני של ראש השנה N. 393c
יוצר לפרשת שקלים N. 114
יוצר לראש השנה למלכים N. 83i
יוצרות N. 191
יוצרות לירוקא N. 193
יזכור הס״מ לרעה 199
דער יידישער אורא N. 76
ילקוט אביחיל N. 115
ילקוט חדש N. 53, 270
ילקוט ריב״ש N. 282
ילקוט שמעוני חדש N. 323
יעלות שנהנו העניים לאומרם בליל יום כפור N. 83g
יציב פתגם לפורים N. 83h, 191
יקום פורקן N. 128, 129
הירח 97, N. 83
ירך יעקב N. 119
ירצה שתות עמך 207
ישוב עולם N. 59
יתקטן ויתאדר שמיה זעירא 197
כאודים בכירה מראה המן 207
כי הנה כחומר 207
כיצד האשה נקנית N. 8
כל בו לפורים 111, N. 191
כל התרופות וסדרן 5
כלי בתוך כלי N. 77
סדר כפרות N. 248, 368h, 372
סדר כפרות לבעל טקסי N. 131
כרמי ובארי: זכרון פורים (כ״י זולצבערגער) 125
כתב ששלח המן 121
כתבת על מצבת ״משלי יהודה״ N. 91
ווער וויים אויגם? N. 98
ויאמר אלהים אל התהב (כ״י שומרוני) 30
ויעבר הכוס 206
ויתן לך N. 44
ולא לחכמים לחם N. 175
ומעתה אין לנו לא אחשורש 207
ונתנה תוקף N. 66, 223
זהר חדש N. 124, 194, 237
ס׳ זהר חדש לפורים 57
זהר לפורים (כ״י) 57
זהר תליתאי N. 211
זיסע תורה N. 162
זכרון נשמות 199
זכרון עדות (כ״י פישל הירש) 36
זכרון פורים צוואת המן לבניו 198
זכרון פורים (ד׳ ליוורנו) 195—196
סדר זכרון פורים = ס׳ זכרון פורים לטק״ט ממורינא (כ״י זולצבערגער) 126, 197—198
זמירות N. 191
זמירות לפורים N. 307b
זמן זמנים זמניהם 154
זמר לסעודה שלישית של יו״כ N. 83c
זמר נאה N. 178
חבור...על צחוק הקארטען (כ״י זולצבערגער) 52
חבקבוק הנביא 25, 27, 128—130
חבקבוק הנביא על שניונות (כ״י זולצבערגער) 125
ספר חבקבוק (כ״י לייפציג) 123
ס׳ חבקבוק הנביא (ד׳ ויניציא) 117
ס׳ חבקבוק הנביא (ד׳ פיזרו) 115—116
ס׳ חבקבוק הנביא (כ״י שוח״ה) 116
ס׳ חבקבוק הנביא על שניונות (כ״י זולצבערגער) 123
ס׳ חבקבוק הנביא על שניונות (כ״י לוצאטו) 127
ס׳ חבקבוק ומס׳ פורים מגלת סתרים (כ״י קנטבריניא) 122—123
חבקבוק קבל תורה פ״א ממגלת סתרים 117
חד גדיא 202
הוטא חוטא מעלמא כסעותא לערומא N. 365
חיים ברבורים'ס ווערטערבוך N. 332
חלופי נוסחאות בפסוקים N. 366
חרוז בשבח הצחקנים 33, 150—151
חרמות (כ״י בודליאנא) 121, 135
חרמנא די חרמותא 197
דער טאג N. 75
דיא מאקסע אין אמעריקא N. 111

מגלת סתרים (כ״י זולצבערנער ב) 125
מגלת סתרים (כ״י לייפציג) 123
מגלת סתרים הוא מסכת פורים עם ס׳
חבקבוק הנביא על שניונות (ר׳ ויניציא) 117
מגלת סתרים לפורים (כ״י בודליאנא) 120
מגלת סתרים מדרש הנביא (ר׳ פיזרו) 116
מגלת סתרים מדרש הנביא (כ״י וואטיקאנא) 120
מגלת סתרים מסכת פורים (ר׳ ויניציא) 117
מגלת סתרים מפורים (כ״י וואטיקאנא) 119
ס׳ מגלת סתרים וס׳ מסכת פורים (ר׳ ווין) 118
מגלת תענית 92—94, N. 26
מדון עולם (כ״י זולצבערנער) 51
מדות החסידות N. 304
מדרש איכה רבתי N. 213
מדרש אסתר חדש N. 239
מדרש אסתר רבתא N. 214
מדרש גרשוני N. 416
מדרש הנעלם לפורים N. 191
מדרש זומא N. 133[d]
מדרש הנביא (ר׳ פיזרו) 115
מדרש הנעלם 57
מדרש סופרים 89—91, N. 27
ספר מדרש צדיקים N. 30
מה ידידות מנוחתך את יומא דפוריא 194
מה נשתנה המלמד הזה N. 83[d]
מה נשתנה השנה הזאת מכל השנים N. 133[a]
מה נשתנה לפסח שני N. 83[j]
מה רב טובך 196, 198
מה רב נקמתך 196
מוסף ונעילה N. 157
מוסף ליום כפור 368[1]
המוסר N. 51
מזל שבתאי N. 265
מזמור שיר חנכת הבית N. 179
מזמורא יתמא N. 83[e]
דעם מחותן׳ס בריעף N. 163
מחזור וסליחה לפורים 208
מחזור עם תפלה זכה 83, N. 368
מחזור קטן N. 142, 148
מי אדיר אמתי N. 317
מי זה לנו ישיב ימים ישבו N. 173
מי שברך (כ״י וואטיקאנא) 120
מי שברך (כ״י בודליאנא) 121, 139
דער מיטינג N. 369
מילי דבדיחותא 39—40
מילי דחכמיא ושועי דטפשיא N. 212

כתובה 32
כתובה די המן הרשע (כ״י) 54
כתובה די לה איחה די המן 54
כתובה לחג השבועות 35, 55
סדר הכתובה לחג השבועות 35, 55
כתובה לשבועות 35
כתובת ישראל 35
לאוכלי לביבות 207
לאיש עורך דין N. 176
לאמיר אנהייבען צו דערציילען N. 41
דאס ליד פונים קונעל N. 93
ליום כפור N. 44
דאו ליעד פאן דער מצה N. 105
לישנא דחכימא N. 195
לישנא דחכימיא N. 276
לכבוד שבת הא! הא! 74
לכה דודי N. 238
ל״ה דודי חדש N. 190
למנצח על שניונות N. 253
לפנים והיום N. 102
הלץ N. 367
לקוטי איש הרוח N. 334
לקוטים מן מדרש הנעלם N. 376
מאורעות נוראות N. 5—7
המבדיל בין כפור לפורים
(כ״י זולצבערנער) 37—38
המבדיל בין קדש לחול N. 221
מבוא התלמוד N. 247
מבוכה נמוכה בריטא התחתונה 196
מבוכה נמוכה בירידה 198
מבוכה נמוכה ודמע ומבוכה 197
מבוכה נמוכה...מקור השקר 199
מבי מדרשא דגליציא N. 12
מבית מדרשו של הסקנמי N. 26
מברייתות דר׳ יצחק N. 353
מגילת, עיין ג״כ מגלת
מגילת יוחסין (כ״י זולצבערנער) N. 145
מגלה טמירין 61—72, N. 206
ס׳ מגלה טמירין דאמעריקא N. 99
מגלה עפה N. 152
מגלת כרמי בן זרח מבצרה (כ״י בודליאנא) 120
מגלת סדרים 128
מגלת ספר N. 83[b]
מגלת סתרים 23—27
מגלת סתרים (ר׳ פיזרו) 116
מגלת סתרים (כ״י זולצבערנער א) 124

מסכת סופרים N. 260a
מסכת סנדגיאל 204
מסכת עוקצין N. 245, 246
מסכת עמיריקא 100, 103—104, 105—108, N. 247
מסכת עניות 53, 84—86, N. 52
מסכת פורים 19—26
מסכת פורים (דפ׳ האללע) 174, 177—179
מסכת פורים (ד׳ זולצבאך, א) 173, 176—177
מסכת פורים (ד׳ פיזורו) 115—117
מסכת פורים (כ״י בודליאנא) 120—121
מסכת פורים (כ״י וואטיקאנא) 119
מסכת פורים (כ״י זולצבערגער א) 124
מסכת פורים (כ״י זולצבערגער ב) 126
מסכת פורים (כ״י לייפציג) 123
מסכת פורים (כ״י מיכל) 173—174
מסכת פורים (כ״י קנטברריגיא) 122, 123
מסכת פורים (כ״י ראזענטהאל) 173, 176—177
מסכת פורים (כ״י די ראספי) 134, 140—147
מסכת פורים וספר חבקוק (כ״י מיכל) 117
מסכת פורים ירושלמי (כ״י פראנקא־מנדם) 175
מסכת פורים מגלת סתרים (כ״י קנטברריגיא) 122
מסכת פורים מן תלמוד בבלי (כ״י ראזענטהאל) 176
מסכת פורים מן תלמוד שכורים (ד׳ זולצבאך, ב) 176, 180—182
מסכת פורים מן תלמוד שכורים (ed. Blogg) 207
מס׳ פורים ס׳ הבקבוק הגביא על שגיונות (ד׳ ויניציא) 117
מס׳ פורים עם פיר״שה... (ד׳ לבוב) 176
מסכת פורים שני (כ״י לוצאטו) 127
מסכת קרניבל (כ״י) N. 174
מסכת רבנים N. 259
מסכת שטרות 96—97, N. 215
מס׳ שכורים (כ״י זולצבערגער) 174—175, 177—178
מס׳ שכורים (כ״י זולצבערגער א) 167, 174, 177—179
מסכת שכורים (כ״י זולצבערגער ב) 175
מסכתא אחרת (כ״י בודליאנא) 122, 139—140
מסכתא פורים (ד׳ קראקא) 172—173, 182—187
מספר המלין של החיים N. 116
מעט אצטגנינות N. 155
מערבות לפורים N. 307a
מערבית לפורים N. 191
מערבית לפורים (ed. Blogg) 187—191
מילין דאגרתא N. 87
מילקוט שמעוני N. 323
מיץ־פה N. 90
מישר פלוג דינא N. 370
מכתב הלצי לפורים (כ״י בודליאנא) 40
מכתב מליצה N. 83f
מכתב נחשון השרכן N. 62
מכתב פהראזי N. 204
מלה דמתיקא כדובשא 76, N. 106
מלואים לפרק איזה היא חברה N. 103
מלחמת כרמי ובארי (כ״י זולצבערגער) 206
מליצה לפורים 175, 206
מליצה לפורים (כ״י נערמאנסקי) 208
מליצה לפורים (כ״י ראבינאוויץ) 208
המליצה המהוללה 18
מליצה מפוארה 17
מליצות יפות ושירים (כ״י זולצבערגער) 44
ממדרשו של שם N. 280
מסגרת סגרה בעתותי פסח N. 228
מסדור התפלה של ר׳ משב״ים N. 44
מסדורו של הקג״ה N. 140
מסדרו של הריב״א ז״ל N. 133
מסכת אותו ואת בנו N. 150
מסכת בין הזמנים N. 318
מסכת בקורים N. 28
מסכת דקדוקי עניות N. 31
מסכת דרך ארץ החדשה 101, N. 142
מסכת דרך ארץ על דרך סני נהור (כ״י זולצבערגער) 52—53, 203—204
מסכת דרך ארץ עם תוספות ובאור הענין (כ״י דיינארד) 204
מסכת הדיוטות N. 240
מסכת חנוכה N. 241
מסכת חנוכה (כ״י פראנקא מנדם) 39
מסכת חסידים N. 262
מסכת טהעאטער N. 418
מסכת ישראל N. 324
מסכת כובים N. 242
מסכת מחלקת N. 243
מסכת מחרת השבת N. 258
מסכת מינים N. 53
מסכת מלוה ולוה (כ״י ראבינאוויץ) 205
מסכת מלקות N. 53
מסכת מסוה זוטא N. 244
מסכת מקואות N. 371
מסכת סוחרים 96—97, N. 187

נשמת כל חי מדבר 110—111
סדר ליל שמורים N. 70
סדר מאכען N. 373
סדר הנסיעתי N. 165
סדר עבודת הקונדס N. 145
סדר עבודת יום הכפורים N. 420
סדר פורים ומגילת סתרים
(כ״י זולצבערגער) 198—199
סדר פסח והלכתו (כ״י זולצבערגער) 167—172
סדר התקיעות לכל השנה N. 67
דיא סדרה צו N. 34
סואוועניר פון חברה פי תמיד N. 100
סוגיא דמנעלים N. 249
סחור סחור יסחור N. 1
דיא סטייבל־רעדאקציע N. 47
סיפור ההגדה (כ״י) 169
הסל N. 197
סליחה לשאנערער N. 327
סליחות 235
סליחות לימים נוראים N. 374
סליחות לפורים 176, 206, 207
סדר סליחות לפורים 207
סדר סליחות לפורים כפי מנהג פולין פיהם... 55
סדר סליחות לפורים כפי מנהג השכורים
באשכנז ופולין 175
סליחות לתחלואי בנדים N. 30
ספר המלים החדש N. 144
ספר עברי 88—89, N. 134
ספרא דבי רב שמואל גרמניאי N. 53
העברי N. 347
עברי לצחק בנו N. 81
עולם הפוך N. 375
עזין רבי טבחיא N. 189
עין יוסף N. 69
על הזבובים 4
על הערים הגדחות 77—78, N. 174[a]
על חטא N. 33, 410
על חטאי אילי הכסף N. 394[b]
עמק רפאים 74, N. 149, 151
ענין פורים (כ״י זולצבערגער) 125
עקידה ע״פ א״ב 207
עקסטרא הגדה של פסח N. 224
ערב רב N. 376
העשיר, פ״ב ממסכת פורים 117
עשר מכות פון טאמאני N. 377
עשרת הדברות פון קאפיטאל N. 378

מעריב ליל יום כפור N. 368[j]
מעריב ליל ראשון של פורים
(ר׳ האללע) 187, 188—190
מעריב ליל ראשון של פורים
(כ״י זולצבערגער) 187, 188—190
מעריב ליל שני של פורים
(ר׳ האללע) 187, 190—191
מעריב לליל פורים (כ״י זולצב׳) 188—190, 205
מעריב לפורים 4
המפלפל N. 159
מפני חטאינו 17
מצבת המן 197
מקלקל על מנת לתקן (כ״י בודליאנא) 168
מקרא (כ״י לוצאטו) 127
מריבת בארי וכרמי (כ״י זולצבערגער) 129, 197
משורר פרשיות N. 21
משלוח מנות N. 142
משלי אגור N. 96
משלי־פרודיה N. 315
משנה וגמרא (כ״י זולצבערגער) 126
המשנה והגמרא (כ״י בודליאנא) 120
המשנה והגמרא (כ״י וואטיקאנא) 119, 120
משנה וגמרא של מסכת פורים (כ״י לוצאטו) 127
משניות דסנדניאל 204
משנכנס אדר, פ״ג ממגלת סתרים 117
משנת אלישע בן אבויה 81—82, N. 59
משנת גרים N. 48
משנת ישוב עולם N. 59
משנת מבקרים 89—90, N. 28
המתאונן N. 14
נבואת בקבוק הנביא (כ״י זולבערגער) 126
נביא לפורים (כ״י זולצבערגער) 205
נביא של פורים 206
נביאות פון בן חנה N. 412
נגד אמונת הישמעאלים כמו הגדה של פסח 153
נוסח הכתובה 11
נוסח הקדיש (כ״י די ראססי) 147
ספר נטע שעשועים (כ״י ראזענטהאל) 173
דיא נייע אמעריקאנישע הגדה 98, N. 298
נייע נעזעצע N. 335
דיא נייע הגדה פאר אמעריקאנישע
סמוקער N. 293
דאס נייע מהזור׳ל N. 164
א נייע תפלה N. 32
נסכה כתאב המן 121
נצוצות N. 316

פרקי הזהב N. 60
פרקי ריב"ל N. 26
פתגמים N. 312
פתח לנו שער 207
פתיחה N. 158
פתשגן הכתב (כ"י בודליאנא) 121—122
(כ"י קנטבריניא) 122—123
דיא צובראכענע שיף N. 218
צוואה של המן הרשע 196
הצוואה שצוה המן...לבניו 195
צוואת המן הרשע 126, 197
צוויי חסידים N. 84
הצפיר N. 51
הצרה N. 18
צרור מכתבים 257
דער קאטעכיזים פון דיא ארבייטער N. 414[a]
דיא קאלעקאטקע N. 336
קאמפלימענטס אף קאליסקי דער בעצימער מאזלין מאן N. 403
קאפיטאליסטישע תפלות N. 414[b]
קבלת שבת N. 44
קדוש נרחץ 39, note 38, nos. 54, 55
קריש אחר 199
קול מארץ N. 51
הקונדס N. 384
ספר הקונדס N. 16, 19, 52, 145
קונטרים הנדת יונה רפא 154
קורות גוראות N. 8
א קורצע הנדה N. 295, 385
קידוש N. 191
קילוסא דאליהו 57
קינה 197, N. 386
קינה לכל השנה N. 56
קינה על נדעת זקן N. 343
קינות והושענות לפורים N. 387
קינות לכל השנה N. 388
קינות מסדורם של בני דן N. 136
די קינות פון דעם קאפיטאליסט N. 414[c]
קינת הדת N. 277
קמיע ולחש N. 57
הקנקן N. 389
קנקן ישן מלא חדש (כ"י) N. 171
קענסט דוא דאס לאנד? N. 285
קענסט דוא דאס לאנד וואו די אתרונים בליהען? N. 79
קצור שלחן ערוך 94—95, N. 29

עשרת הדברות...של האנטישמיים N. 379
עשרת הדברות של כת שבתי צבי 264
עשרת הדברים N. 272
דיא פאליטישע הגדה N. 294
א פאליטישער חד גדיא N. 380
פורים דרשה N. 381
פורים שחל להיות בשבת, פ"ג ממסכת פורים 117
הפורימן N. 382
פזמון: ירצה שתות עמך 207
פזמון: כוס משכר (כ"י בודליאנא) 121, 139
פזמון ליום ל"ג בעמר N. 250
פזמון לימים נוראים למלך רוסיא N. 58
פזמונים לפורים (כ"י קנטבריניא) 122—123
פיוט למוסף יום כפורים N. 182
פיוט לשחרית שביעי של פסח N. 133[b]
פיוטים לראש השנה N. 142
פיוטים נאים (כ"י זולצבערגער) 167, 188—191
פירוש יקר N. 152
ספר הפלוידעריאק N. 51
פלפול זמן זמנים זמניהם
(כ"י זולצבערגער) 41—42, 153—167
פלפול זמן זמנים זמניהם (כ"י ראבינאוויץ) 155
פלפול נגד זמניהם (כ"י דוד קויפמאנן) 156
פלפול על זמן ומגם זמניהם 156
פלפול על זמן זמנים זמניהם (כ"י זולצבערגער) 155
פלפול על זמן זמנים זמניהם (כ"י ד' קויפמאנן) 156
פלפול על זמן זמנים זמניהם (כ"י פארמא) 155
פלפול של זמן זמנים זמניהם 156
ספר פלפול על זמן זמנים זמניהם
(כ"י בודליאנא) 155
פנקס דחבורא אסור לדבר בשבת N. 166
פסוקים קודם השכבה להמן 198
פסוקים קודם השכבה לורש 198
פסח שני 17
פסק דין 11—12, 15
פסקי הלכות ממדרש צדיקים N. 30
א פערלארעגעם קאפיטעל במדבר N. 342
פראקלאמאציאן N. 289
פרדיות N. 256
פרורים לפורים N. 251
פרטו עלי נבל N. 23
פרק אחד...על פי...הקבלה (כ"י) N. 153
פרק ואלו ירקות N. 261
פרק שירה N. 135, 271, 328, 384[a]
פרק שירה על כנסת ישראל N. 383
פרקי דר' משב"ית N. 44

שמעוני אדוני נגדים אדבר N. 97
שמתה גדולה ובכי ויללה 197
שנו המבקרים בלשון המשנה N. 322
שנו חכמים בלשון הברייתא N. 320
שנו חכמים בלשון המשנה N. 321
שניה 206
שערי היין מהרה תפתח 207
שרש נשמתך N. 78
ששון ושמחה אור ליהודים 192
תהלות החלוץ N. 101
תוספת כתובה 55
תוספתא דר' יצחק מיבושת המים (כ"י קנטבריניא) 122—123
תוספתא ממסכת בקורים N. 154
תוספתא סוחרים N. 187
תורה חדשה N. 305
תורת חיים N. 391
תורת חסידים N. 61
תחנה לראש חדש בעגשען N. 10
תחרמו כולכון בענלא 197
ספר התיקון N. 71
תלונת שכור N. 308
תלונת תרנגול 7
תלמוד בבלי מסכת פורים (ד' הנובר) 175, 179—180, 207—208
תנאים אחרונים מחג השבועות 55
תנאים לחג הפסח 54
תנאים ראשונים ואחרונים N. 291
סדר תנאים ראשונים מחג הפסח 55
תנאים שנעשו במעמד הר סיני N. 83[k]
תעינו ביין כלנו 207
תפלה N. 68
א תפלה N. 392
תפלה זכה N. 368[g]
תפלה זכה חדשה N. 393
תפלה זכה לימים הנוראים 83, N. 394
תפלה למהללאל N. 95
תפלה למהללאל אום ערב יום כפור N. 95[a]
תפלה לעני N. 395
תפלת הדין N. 139
תפלת יהי רצון N. 82
תפלת כזבי בת ירשה 11
תפלת טוסף 17
תפלת נעילה N. 44, 191, 368[m]
תפלת על חטא 80—81, N. 339
תפלת שחרית N. 368[a]
קריאת שמע N. 44
רעם רבינ'ס תורה N. 167
רזין עלאין N. 24
ריקווערטס N. 9
רעיא מהימנא 57
די רעליגיאן פון קאפיטאל N. 414
שאלה ותשובה N. 137
שו"ת...לרבן של כל בני הגנבים N. 196
השאלות המהוללות 18
שאלות ותשובות להריב"א N. 138
שו"ת לפורים N. 191
שאלות ותשובות לפסח N. 17
שאלות ותשובות שכורים N. 191
שאלת המלמדים N. 83[d]
שאלתות דרב חסידא N. 268
שבע ברכות 55
שבעה הקפות להמן 198
שחרית וערבית לימים הנוראים N. 394[d]
שחרית ליום כפור N. 368[k]
שטאאטסבירגער צייטונג N. 286
דיא שטומע בעשעפענים N. 290
א שטיקעל הגדה N. 252
דער שמן מקטרג N. 337
שטר זבינא 197
שטר מכירת המן (כ"י ראבינאוויטש) 122
שטר שמכר המן עצמו למרדכי (כ"י בודליאנא) 122
שטר שמכר המן עצמו לעבד למרדכי (כ"י קנטבריניא) 122—123
שיח יצחק (כ"י כרמולי) 54
שיחות הני צנתרא דדהבא 74—76, N. 341
שיר בסנגון ובמשקל ינדל 32—33
שיר לפק"ש N. 94
שיר המעלות ליולדת בפורים N. 191
שיר הגמלה ושיר הפרעוש 7
שיר...על איש חמודות ביום חמודתו 188
שירים מעולים בספירים (כ"י זולצבערגער) 167, 188, 191—195
שלחן ערוך אבן שתיה N. 390
שלחן ערוך אורח חיים N. 302
שלחן ערוך החדש N. 45
דער שלחן ערוך פון ליעבע N. 299
שלמונית 206, 207
שלשה מי יודע? N. 202
שלשה עשר עקרים 81, N. 338
See also י"ג עקרים
שמע ישראל פון מלאך מט"ט N. 393[a]

תקון ליל שבועות N. 121
תקון שבת חרש N. 190
תקוני זהר N. 376
תשובה לשואל שלא כהלכה N. 273
תשובת המשקל N. 278
Der Barbier von Schuschan N. 46
Die Bürgschaft N. 396
Le Chant de la "Kugel" N. 421
'n Chasen's Kloles N. 279[a]
The Chronicle of the Rabbis 79, N. 306
Eppes Kittisch N. 311[a]
The Four Cups N. 120
Frankfurter Nebenbilder N. 310
Hochzeits-Haggadah N. 340
The Howlers N. 397
De Joodsche Toggenburg N. 311
Der Kleine Brockhaus N. 398
Koppelche und Liebeche N. 185
Dusz Lied vim Kigely N. 72, 399
Lied vun die Kuggel N. 400
Das Lied vum Lockschen N. 184
Das Lied vom Scholet N. 279
Die Lore-Lei N. 183
Ein Lustspiel in zwei Aufzügen N. 310
Menu shel Pesach N. 401
A New Version of the Haggadah 78—79, N. 192
Un Nouveau Décalogue N. 402
Oriental Pocket Dictionary N. 403
Parodiee N. 404
Pétition Burlesque N. 107
Prospectus zu einer zeitgemässen Ausgabe der Mishna N. 310
Purim Almanach N. 86
Der Rebbe und der Bocher N. 405
The Stock-Exchange Almanack for 1856 N. 406
Die Stopfgans N. 407
The Ten Plagues of American Jewry N. 118
Vest Pocket Dictionary of Orientalisms N. 408
The Wandering Jew N. 409
Yokefle Possemacher Breefe N. 73

INDEX II

NAMES AND SUBJECTS

Aaron of Lunel, 14
Ab, Ninth day of, N. 83n
Abodah, parody of the, 207
Aboth
See Pirke Aboth
Abraham b. Meir ibn Ezra
See Ibn Ezra, Abraham
Abramowitsch, S. J., N. 1
Absolution granted by Ḥasidic rabbis, 74
Abstinence, allusion to Jewish, 27
Abulafia, Todros b. Joseph
— his parody of part of the Haggadah lost, 15, 17
— his epigram to Bedarshi, 16
Ackermann, B., N. 2
Actors, satire on, N. 52
Adar, first and sixteenth of, 26
Adelkind, Daniel, 117—118
Adon Olam parodies of, 39, 51
Advertisements in form of parodies, N. 80, 181, 224, 249, 293, 309, 357, 358, 360, 361
Africa
See British East Africa
Agus, A. D., N. 3
Ahasuerus, Edicts of, 121
Akdamoth
See Pentecost Hymns
Akla, Zaddik of, 70
Alcantarin Order, 157
— war with Jesuit order, 163—4
Alcharizi, Judah
See Harizi, Judah
Alexander II, Reforms of, 80
Alfakar, Abraham, patron of Ibn Shabbethai, 8
Algarnenoshi (אלגרנגושי), Meir b. Samuel of Saragossa, 12
Alkabeẓ, Solomon, 122
— parodied, N. 238
Allegorical parody, 34—36
Almanach, parodies in the form of an N. 86, 406
Almeida, 166
Almoner's Credentials, parody of, 40
Alsatian Jews—parodies in the dialect of, N. 311a
America, 98—111, N. 3, 5, 99, 103, 109, 110, 112, 118, 122, 142, 156, 193, 207, 240, 243, 246, 247, 252, 273, 285, 298, 299, 302
See also New York City
Amozegh, Elijah ben
See Benamozegh, Elijah
Amram, D. W., N. 4
Anachronisms, 26, 47
Anan and Saul, the Karaites, pun on, 3
Anathema
See Excommunication
Ancona Ms.. 203
Annuals
See Periodicals
Anonymous parodies, N. 348—409, 419—421
Anti-Christian parodies, 32—33, 41—42, 51
Anti-Semitism, 92, N. 12, 26, 52, 83h, 171, 213, 236, 286, 327, 379, 402, 404

Anti-Socialistic satires 84, N. 16, 52
Anti-Zionism, satire on, N. 25
Aphorisms in parody
See Perverted Proverbs
Aphorisms of Hippocrates parodied, N. 60
Apocrypha contain no parody, 1
Apotheker, D. N., 5—10, 71
"April-Fool" in parody, N. 242, 419
Aramaic parodies, 49
Ardeshir Badekan, 146
Argentina Colonies, N. 354
Aschkenazi, Z., N. 410
Asher of Karlin, N. 147
Der Asra parodied, N. 76
Assimilation, protest against, 93—94
Atonement Day Hymns parodied, 207, N. 182, 191, 368, 420
Augustinian Order, 157
Authors, satires on, 87—88, 107, N. 11, 50, 114, 129, 134, 140, 175, 233, 375
See also Critics
Azharoth
See Pentecost Hymns

Baal Shem Tob, Israel, his teaching perverted by later Ḥasidim, 60, 66—his relics, 67—68
Babylonia, Purim customs in, 21
Backgammon, game of 134—135, 145—146
Badchan
See Wedding Bard
Bader, G., N. 11, 12
Badḥan
See Wedding Bard
Bahurim of Poland, 45
Ban
See Excommunication
Bañolas, Leon de, 131
Baptism 41
Baraitha, parodies in the style of the, N. 125—127, 320, 353
See also Mishnah, Pirke Aboth, Talmud
Barbarossa ruler at Algeria, 158, 167
Bartolocci, Julius, 119, 131
Baskind, J., N. 13
Bath Sheba, wife of R. Shabbethai, 24
Beaumache, I., N. 14
Bedarshi, Abraham, first to parody the Haggadah, 16—17
Bedarshi, Jedaiah, 8—9
Beggars, satire on, 20
Belshazzar, 23
Ben-Elazar, N. 209
Ben F. Rayim, N. 306
Ben Gideoni, N. 15
Ben Hadad, 23
Ben Ḥannah, N. 411, 412
Ben Phohzur, N. 192
Ben Yashar, N. 16
Ben Zebi, N. 17
Benamozegh, Elijah, Ms. from the library of, 125—126
Benedictions parodied, 31, 50, 139, N. 37, 191
Benjacob, I. A., N. 18
Bensew, Judah Loeb, 55—56, 206—208
Benveniste, Joseph b. Isaac, of Saragossa, 12, 14
Berdiczew, A., N. 19, 145
Berdyczewski, M. J., N. 20
Bertinoro, 165
Besht
See Baal Shem Tob
Betrothal, parody of contract of, 43, 54, N. 83 k, 291
Bible, contains no parody, 1; first parodied by Ḥarizi, 7; general prophetic style parodied, 7, 27; perverted translations of passages in the, N. 81, 351; general style parodied, N. 158, 161, 174 a, 412; special passages: Genesis, 7, 26, 30, 48, 50, N. 134; Exodus, 3, N. 152; Leviticus 2; Numbers, 70, N. 342; 2 Samuel 197; Isaiah, 3, 26, 93, 138; Micah 13, 138; Psalms, 6, 79, 82—83, 93, 98—100, N. 50, 175, 191, 225—227, 253; Proverbs, 1, 138, 197; Job, 3; Lamentations, 197; Ecclesiastes, 13, 104, N. 49; Chronicles 25—26, N. 306, 397.
See also Ten Commandments

Bick, J. S., N. 21
Bicycle in parody, N. 351
Bill of sale, Haman's, 122, 197
Bismarck, satire on, N. 12
Blantes, Leon, 131
Blasphemous parodies, 83—84, N. 68, 225, 226, 372, 393 a—c
Blessing of Jacob parodied, 48, 50
Blogg, S. E., 175, 179, 181, 187, 207
Blumenfeldt, S., N. 22
Boarding houses in New York City, satire on, N. 146, 296
Bodleian Library Mss. described, 12, 39, 40, 120, 155, 168, 173
Bohush, Isaac of, 75
Books, Titles of
See Titles of Books
Brag, game of, 53
Brandstaedter, M. D., N. 23, 24
Braverman, N. 80
Breslau Seminary Ms. described, 155
Bridal gifts, 43, 171
Brill, J., 88—96, N. 25—19
British Museum, parody in the, 16
British East Africa in parody, N. 75, 117, 342
Brodotsky, I. Z., 98, N. 30
Brodowski, H., N. 31
Buchbinder, A. L, N. 32—33, 95 a
Buchner, Wolf, 54—55
Burlesque Testaments, 48, 195—199

Cabala
See Kabbala
Cahan, A., N. 34
Calatrava Order 157; fight the Jesuits, 163—164
Calendars, parodies in the form of, N. 155, 161
Calimani, Joshu Abraham, 39—40
Cambridge University Ms. described, 122—123
Cantors, satire on, 6
Capitalism, satire on, N. 2, 64
Capuchin Order, 157
Caravaggio, 166
Card playing, satire on, 33, N. 198, 241; excommunicated 33; defended 33
Carmelite Order, 157
Carnival customs, 27, 41, 159; parody on, N. 174
Caro, Joseph, N. 29, 52, 71, 299, 300, 301, 302, 303, 335, 354, 390, 391
Cassel, B. M., N. 35—41
Catechism parodied, N. 414 a
Catholic church, satire on the customs of the, 41, 157
Ceremonies, satire on Passover, N. 104, 105
Charity discussed in parody, N. 319
Charizi, Judah
See Ḥarizi, Judah
Chazan
See Cantor
Chaschkes, M., N. 42—45
Chasid
See Ḥasid
Cheder
See Ḥeder
Cherem
See Excommunication
Chess, 22, 145
China and Japan, war between, N. 380
Christ, divinity of, 41
Christianity, parodies against, 32, 41, 51, 159
Christmas customs, 41, 148
Cincinatti-Hebrew Union College, parody against, N. 272
Class Day Professor, 27
Classic literature, parody in, 1
Coarse jokes
See Obscene parodies
Code of Joseph Caro
See Caro, Joseph
Code of Moses Maimonides parodied, 54
Cohn, H., N. 46
Colonies in Argentina, N. 354
Colorni, Malachai, 49, 197
Columbia University Library, parodies in, 117, 148, N. 209, 307

Comic illustrations, N. 51. 52.
Commandments, Ten
See Ten Commandments
Confession, Catholic, 41, 159
Confessional, parody of the, 50, 199.
Conversations, imaginary
See Imaginary Conversations
Coq-à-l-'âne, 50
Courting, 43
Critics, guide for, 88, N. 28, 322
See also authors
Crown Rabbis, satire on, N. 132
Crucifixion, the, 41
Cuckold, horns of the, mentioned by Ibn Shabbethai, Aaron of Lunel and Isaac ibn Sahulah, 14
Czar Nicholas II., satires on, N. 58, 288

Dancing on Purim, 22
Daniel b. Samuel of Rossena 26—27
Darshan, Moses I. (Preacher of Kelm), satire on, N. 283
David, king, 38
David ben Abraham, N. 47
David Zemaḥ N. 48
David's feast 38
Davidson, I., 99, 100, 104, N. 49, 50
De Solla, Samuel Mendes, 51
De Wulft, Meir
See Wulft, Meir de
Decalogue
See Ten Commandments
Decisions, parodied, 11, 15
Decree, parody in the form of a, N. 104
Deinard, E.—his mss. of parodies, 122, 123, 153, 156, 198; parodies by, 77, N. 51, 52; parodies against, N. 6, 157, 158, 223.
Delitzsch, Franz, 123, 131
Dialects parodied, N. 73, 311, 396, 404
Dice, Biblical origin for, 31, 145
Dick, I. M., 84—86, N. 53
Dictionaries, parodies in the form of, N. 116, 143, 144, 186, 231, 314, 332, 403, 417
Dishes, Italian, 22
Divorce certificate first parodied by Mattathiah, 32
Dlugatsch, M., 98, N. 54
Dobsevage, A. B., N. 8, 55, 56
Dogmas parodied, N. 16, 292, 338
Dolitzky, M. M., N. 57; parodied N. 257
Dostoyevsky's influence on Jewish writers, 80
Drachman, B., N. 58
Drama, parodies in the form of a, N. 46, 284
Dreyfus case in parody, N. 85
Drunkard, satire on the, 20, 23, 56, 58
Duran, Profiat, 42

East Africa, British
See British East Africa
East India Company, 158, 167
Easter, 41, 157, 159
Edels, Samuel, parody of his Novellae, 45
Edict of Haman, 2, 121
Edicts of Ahasuerus, 121
Education, satires on—in America. 107; in Galicia N. 318; in Russia, N. 29, 87, 263, 303
See also Ḥeder, Schools, Teachers, Yeshiboth
Effigies of Haman, 21—22
Eighteenth century parodies, 48—59
Eleazar ha-Kalir parodied, 207
Elegies, parodies in the form of, N. 25, 56, 88, 123, 136, 277, 343, 386, 387, 388, 414c
Elijah b. Shemaiah parodied, 206
Elijah Hayyim b. Benjamin of Genazzano 32—33
Elijah ha-zaḳen, parody of his Azharoth, 15
Elisha ben Abujah N. 59
England, on the Jews of, N. 397, 406
English Songs parodied, N. 218
Ephraim ben Isaac parodied, N. 250
Epistolae Obscurorum Virorum compared with Megalleh Ṭemirin, 61—62

Epistolary satires
See Megalleh Ṭemirin, parodies in the style of the
Epitaphs, parodies in the form of, 39, 49, 197, N. 91
Erter, I., N. 60—61
Esman, Baruch, polemic against, N. 325
Ethical wills
See Wills, Ethical
Ethics of the Fathers
See Pirke Aboth
Eucharist, the, 41
Excommunication formula parodied, 13, 31, 135
Excommunication of card players, 34
Exegesis, parody of Biblical, 18—19, 25—26, 46; parody of Ḥasidic, N. 24
Extravagance, satire on, N. 137
Ezra, Abraham ibn
See Ibn Ezra

Faith, satire on the Christian, 41—42
Farchi, Eleazar, 196
Faust, J., N. 62
Feast of fools, 27
Feast of king David, 38
Feder, Tobiah, 57—58
Feigenbaum, B., 82—83, N. 63—68
Festivals
See Atonement-Day; New Year's Day; Tabernacles, Feast of; Passover; Pentecost; Purim; Sabbath
Fictitious Letters, N. 59, 74, 99, 149, 151, 206, 257, 349
Fictitious names in *Massekheth Purim*, 26
Fictitious Parodies, N. 53
Fifteenth century parodies, 29—33, 134, 140—147
First allegorical parody by Israel Nagara, 34—36
First drunkard, 23
First mock-heroic by Ibn Ezra, 3
First of Adar, 26
First palinode, by Ḥarizi, 7
First parody against Ḥasidim, 58; against Reform Judaism, 77
First parody in book form, 19; in general literature, 1; in Hebrew, 4; in Yiddish, 49—50
First parody of the Confessional, 50; of a diverce certificate, 32; of the ethical Will, 48; of the Excommunication formula, 13; of Biblical Exegesis, 18—19; the Haggadah, 16—17; the *Kiddush*, 50; a legal decision, 11; a marriage contract, 11; penitential prayers, 50; a promissory, note 36; a recipe, 5; a religious hymn, 4; the Requiem, 13; Teḥinoth, 50; the Zohar, 57—58; on Christianity, 32—33; on literary criticism, 88
First parody printed in America, N. 14
First socialistic parody, 80
Folk-lore in parody, 51
Folk-songs in parody, 112—113, N. 35—41, 98, 220, 221, 317
Fourteenth century parodies 19—29, 134—140
France, parody dates from the 13th century in, 16
Franciscan order, 157
Franco-Mendes, David, 39
Freidkin, J. L., N. 69
Friedberg, A. S., N. 70
Friedland, L., N. 71
Friedlieber, I., N. 72
Friedmann (Baer of Leovo), parody against, 74—76, N. 341
Friend, E. M., N. 73
Frischmann, D., 98, N. 74—78
Frug, S. G., N. 79
Fuerst, Julius, 131

Gabirol, Solomon ibn, 56, 116, 124, 126, 199
Galicia, on the Jews of, N. 300, 301, 318.
Gamblers, parody in defense of, 33, 150—151
Gamblers, Verses against, 33, 148—150
Games
See Backgammon; Brag; card playing;

Chess; Dice; Purim; Quadrille; Tables; Tresette; Whist
Games of boys in Russia, N. 52, 83n
Geiger, N. 80
Genazzano, Elijah Ḥayyim of, 32—33
German Jews, satire on, N. 83b
Gersonides
See Levi b. Gershon
Gestetner, A., N. 81
Gifts, bridal, 43, 171—172
Ginzburg, N. 82
Glocke, Schiller's
See Lied von der Glocke
Gluttony, satire on, 20—21, 40
Goethe, parodies of, N. 79, 208, 285, 337
Goldberg, I., 97, N. 83
Goldenberg, N., 77, N. 84
Goldfaden, A., N. 85
Goldschmidt, A., N. 86
Golomb, H. N., N. 87
Good Friday, 41, 159, 160—161
Gordon, J. L.—parodies by, N. 88—91; parodies on, N. 78, 113; realistic school of, 80
Gorgolot (גורגולוט), Isaac b. Solomon, tax collector of Saragossa, 12
Gottheil, Rabbi Gustav, satire on, N. 306
Gottlober, A. B., N. 92—95
Government Rabbis, satire on, N. 132
Grace, parody of, 55
Greenhorn, the life of the, 103—104
Die Grenadiere parodied, N. 84
Gries, M. J., attack on, N. 142
Grotesque humor, 46
Gruschkin, R., N. 96
Günzburg, M. A., parody by, N. 97; parody on, N. 257

Ḥabaḳḳuḳ ha-Nabhi, 25, 27
See also Massekheth Purim of Kalonymos
Haggadah, first parodied by Abraham Bedarshi, 16—17
Haggadah of Jonah Rappa, 41—42, 153—167
Haggadah, parodies of the, 39, 41—42, 51, N. 11, 64, 70, 80, 83d, j, 109, 112, 132, 133a, 137, 140, 142, 146, 169, 170, 180, 181, 192, 199, 200, 201, 202, 209, 216, 224, 228, 230, 231, 233, 252, 254, 260, 287, 288, 293, 294, 295, 298, 303, 307, 309, 319, 340, 344, 346, 355, 356, 357, 358—361, 373, 377, 380, 385, 411, 413
Halakhah, parodies in the form of
See also Caro, Joseph; Maimonides, Moses
Halakhic Midrash, parody of, 25
Halberstam, S. H., 116
See also Jewish Theological Seminary
Halpern, D. G., N. 98
Ha-Mabhdil, parody of, 37—38
Haman, Lamentation of, 49, 197
Haman effigies, 21—22
Haman represented by a puppet, 21
Haman's Bill of Sale, 122, 197
Haman's daughter, Marriage Contract of, 53—54
Haman's Edict, 2, 121
Haman's Tomb, Epitaph on, 49, 197
Haman's Will, 48, 195, 196, 197, 198
Hamlet's Soliloquy parodied, 106, N. 296
Ḥarizi, Judah, 5—7
Harkavy, A., N. 99—100
Harmelin, M., N. 101
Ḥasidic exegesis, parody of, N. 24
Ḥasidic hermeneutics, satire on, 58
Ḥasidic homilies, parodies in the form of, 69—70, N. 152, 162, 167, 206, 305
Ḥasidic rabbis, satires on 58, 63—64, 74, N. 53, 61, 132, 147, 162, 165, 167, 206, 341; *see also Ḥasidim*
Ḥasidic types, 63—65
Ḥasidim, parodies against the, 60—77, N. 24, 57, 71, 84, 106, 125, 130, 151, 163, 166, 206, 262, 304
Ḥasidim in New York, satire on, N. 7, 216
Ḥasidism, characteristics of, 60, 66 69—71

Haskalah
See Maskilim
Ḥayyim Ibn Samḥun, 12
Ḥazan
See Cantor
Hebrew Union College, polemic against, N. 272
Ḥeder, satire on the, N. 295, 303, 318
See also Education, Yeshiboth
Hegemon of Thasos, 1
Heine, parodies of, N. 76, 84, 183
Heisinsky, M. M., N. 102
Hektor und Andromache parodied, N. 297
Henpecked husbands, satire on, 5
Ḥerem
See Excommunication
Hermeneutics of the Ḥasidim, satire on, 58
Herman, S. I., N. 103
Herz, J., N. 104—105
Higher criticism, satire against, 88
Hippocrates, parody of his Aphorisms, 5, N. 60
Hipponax of Ephesus, 1
Hirsch, Baron de, Colonies of, N. 354
Ḥisda bar Ḥisda, N. 106
Holdheim, S., polemic against, 78, N. 53, 190
Holy Week, 41, 159
Homer, 1
Homilies, parodies in the form of, 16, 46, N. 92, 269, 283, 368e, f, 381
See also Ḥasidic homilies; Sermons
Homilies, parody used as, 51—52
Horns of a cuckold alluded to by Aaron of Lunel, Ibn Shabbethai and Isaac ibn Sahulah, 14
Hoshanoth, parodies of, N. 55, 83n, 160, 177, 191, 217, 326, 234, 275, 362, 363, 387
Hugolin, N. 107
Humorous Letter for Purim, 40
Hurwish, A., 100, 101—102, 105, 106, 108, 109, N. 108—112
Hurwitz, I. B., N. 113
Hyman, Ch. A., N. 114—116
Hymns parodied, 4, 31, 32—33, 37, 39, 139, N. 35, 40, 41, 58, 83c, g, h, 114, 139, 178, 191, 307b, 317, 368j
Hymns, parodies used as, 4, 35

Ibn Ezra, Abraham, 3, 33, 148—150
Ibn Ezra, Moses, 56
Ibn Gabirol
See Gabirol
Ibn Sahulah, Isaac, 14
Ibn Samḥun, Ḥayyim, 12
Ibn Shabbethai, Judah b. Isaac, 7—15
Idlers, satire on, 20
Idelsohn, A., 98, N. 117
Ignorance satirized, N. 253, 355, 356
Illustration, comic, N. 51, 52
Imaginary compositions in the Talmud, 2
Imaginary Conversations, N. 149, 205, 268, 310
Imaginary letters
See Fictitious letters
Imitation, playful, 17, N. 232
Immanuel of Rome, 17—19, 56
Immigrants
See America
Impostors, 60
Intemperance, allusion to, 27
Ira! an Italian custom of commemorating the downfall of Haman, 21
Irreligious tendency in literature, 80
Isaac, 37—38, N. 118
Isaac b. Abigedor, 207
Isaac ben Jacob Aḏam, N. 119
Isaac b. Reuben, 35
Isaac ibn Sahulah, 14
Isaac Israel of Hamburg, 54
Isaacs, A. S., N. 120
Israel ben Senior, N. 413
Italian dishes, 22
Italian games, 51—53
Italian parodies begin with Immanuel of Rome, 17
Italian Women praised, 23; blamed, 52
Italy, Purim customs in, 21—22
See also Rome; San-Daniel del Friuli; Vercelli

Jacob, Blessing of, parodied, 48, 50
Japan, on the war between China and, N. 380
Jazkan, J. S., N. 121
Jehuda
See Judah
Jerusalem, N. 123
Jester
See Wedding Bard
Jesuit Order, 157, 163—164
Jesus, parody against, 32—33
Jewish Theological Seminary Mss., 38, 51—53, 123—126, 134, 140—147, 151—152, 153—154, 167, 174, 175, 187—195, 197—199, 203—206, 264, N. 145, 191, 229, 264; printed parodies, 117, N. 307, 400
Jews of various countries and cities
See under names of countries and cities
Jokes, coarse
See Obscene parodies
Jonathanson, J., 101, N. 122
Jospe, A., N. 123
Journalism, satires on Hebrew, 88—91, N. 27, 195, 264, 265, 267, 276; on Yiddish, N. 284, 290
See also Periodicals
Journals
See Periodicals
Judaeo-Spanish
See Judeo-Spanish
Judah Aryeh of Modena
See Modena, Leon
Judah b. Isaac b. Shabbethai
See Ibn Shabbethai, Judah b. Isaac
Judelsohn, K. S., N. 124
Judeo-Spanish, parodies in, 53—54

Kabale und Liebe parodied, N. 185
Kabalistic parody, N. 153
Kaddish, parody of the, 31, 147, 197, 199
Kalir parodied, 207
Kalonymos b. Kalonymos, 19—29, 115—134
Kaminer, I., 77, 86—88, N. 125—139
Kaplan, J., N. 141
Kapparoth, satire on the custom of, 7
Karaites, puns but no parodies against them, 3
Karaitic literature not known to contain any parody, 3
Karlin, Rabbi Asher of, satire on, 76, N. 147
Karlin, Ẓaddikim of, 76
Karo, Joseph
See Caro, Joseph
Kaufmann, David, his Mss. parodies, 156
Kelm, Preacher of, N. 283
Ketuba
See Marriage Certificate
Kharkof Zionist, N. 342
Kiddush, parodies of the, 50
"King", on the Purim, 26—27
King David's feast, 38
Kishinef massacres, N. 397
Kitchen Latin, 61
Kopelowitz, N. H., N. 140
Kotlar, A., 101, 109, N. 142
Kowner, A. U., 80, N. 143
Kozda, H., N. 144
Kutais, Purim customs in, 21—22

Ladino
See Judeo-Spanish
Lafargue, Paul, N. 414
Landsberg, M., N. 145; parody on, N. 150
Laws for Purim, 46
Learning, decline of, N. 182
Lebensohn, A. B., parodies of, N. 14, 179
Leipsic Ms. described, 123
Lent, customs of, 41, 159
Leon de Bañolas, 131
Leon Blantes, 131
Leon ha-Levi, the orator, 131
Leon Modena
See Modena, Leon
Leon de Valentibus, 119, 131
Leovo, Zaddik of, 74—76

Letter for Purim, the humorous, 40
Letter of Credentials, parody of, 40 151—152
Letters, fictitious
See Fictitious Letters
Levi b. Gershon, 19, 23—28, 115—134
Levin, N. 146
Levin, J. L., 76, N. 147
Levin, M. M., N. 148
Levinsohn, I. B., parodies by, 73—74, N. 149—154; parody on, N. 282
Levita, Elijah, 131
Lewinsky, A. L., N. 155
Lexicon, parody in the form of a, N. 397
Liberty, apotheosis of, 82—83
Libowitz, N. S., N. 156—158
Liebermann, Aaron, 80
Lied von der Glocke parodied, N. 72, 93, 105, 184, 279, 399, 421
Lilienblum, M. L., 81—82, N. 159
Linetzki, I. J., 77, N. 160—167
Litewski, M. M., N. 168
Lithuania, folk-lore in, 51
Litinsky, M. N., N. 169—170
Liturgic parodies of XVII Century, 187—195, 205—206
Liturgy, parodies of the
See Atonement Day Hymns, Benedictions, Elegies, Haggadah, Hoshanoth, Hymns, Kaddish, Kiddush, New Year's Hymns, Passover hymns, Penitential prayers, Pentecost hymns, Perek Shirah, Prayer Book, Prayers, Sabbath hymns, Tehinoth; See also Ritual
Lobel, Abram b. Samuel, secretary of Saragossa, 12—13
Lobel, Abram ben Solomon, Cantor of Saragossa, 12
Lonzano, Menahem di, 56, 188
Lorelei parodied, N. 183
Loria, Isaac, 38
Lurie, A., N. 171
Luxury, satire on, N. 137
Luzzatto, Isaac b. Raphael, 52—53, 203—204
Luzzatto, S. D., 77—78, N. 172—174a
Madonna, sanctuaries of the, 41, 157—158, 164—167
Madrid, religious War in, 159, 163—164
Magazines
See Periodicals
Mahler, Menaḥem Lazar, 55
Maimon, Salomon, 69
Maimonides, Moses, parody of his code, 54; parodies of his thirteen dogmas, 81, N. 16, 292, 338
Majus, Joannes Henricus, 174
Malachovsky, H., N. 175
Mandelkern, S., N. 176—178
Mandelstamm, B., N. 179
Manuscript parodies:
The Writ of excommunication, 12—13; *Azharot*, 15; Wine-song, 16; Samaritan parody, 29—30; Purim Sermon, 37; Ha-Mabhdil, 37—38; Massekheth Ḥanukah, 39; Almoner's Credentials, 40; Satire on Christianity, 51; *Orden de la Agada*, 51; *Sermone ... sopra il Buoco del Tresette*, 51—52; *Kethubah*, 54; Satire on matchmaker, 54; New Zohar for Purim, 57; Massekheth Purim of Kalonymos, 118—128; Provençal parodies, 134—148; Letter of Credentials, 151—152; Haggadah of Jonah Rappa, 153—167; *Sedher Pesaḥ*, 167—172; *Massekheth Purim* of 17th Century, 173—175; Liturgic parodies of the 17th Century, 187—195; Burlesque Testaments, 197—199; Massekheth Derekh Ereẓ, 203—204; Laws for Creditor and Debtor, 204—206; *Meliẓah* for Purim, 208; N. 145, 169—171, 174, 191, 229, 262, 284
Marachowsky, M., N. 180
Mark, G., N. 181
Markon, Ch. J. L., N. 182
Marriage, satires on, 9—11, 43, 171—172, N. 391 b
See also Matchmaker

Marriage certificate parodied, 11, 32, 34—36, 50, 53, 55, N. 22.
Marriage contract of Haman's daughter, 52—54
Maskilim, satire on the, N. 125, 130, 132, 278; types of, 68—69
Masliansky, Z. H., polemic against, N. 368e, f, 393d
Masorah, parody in the form of the, N. 54
Massacres in Kishinef, N. 397
Massekhet America, 100, 103—104, 105—106, 107—108
Massekheth Purim of the XV Century, 31, 140—147
Massekheth Purim of Kalonymos, criticism of the, 19—26; bibliography and authorship, 115—134
Massekheth Purim of XVII Century, criticism of the, 44—47; bibliography and authorship, 172—187; Latin translation of, 174
Master of ceremonies for Purim, 26—27
Matchmaker, satire on the, 54, N. 62
Materialistic tendencies in Literature, 80, 81—82, N. 235
Mattathiah, 32
Mausche Nahr, N. 183
Mausche Worscht, N. 184, 185
Maxims
See Proverbs
Meat tax in Russia, satire on, N. 131, 201
Megalleh Temirin, criticism of, 61—73; parody dealing with the, N. 149; parodies in the style of the, N. 6, 15. 51, 106, 147, 149, 325, 341
Megillath Setharim, criticism of the, 23—27; bibliography and authorship, 115—134
Meir, author of sermon on wine for Purim, 37
Meisach, J., N. 90, 186
Melamed, A. S., 96—97, N. 187
Melamed, J. E., N. 188, 189
Menahem b. Aaron the first to parody a religious hymn, 4
Menahem di Lonzano, 56
Mendelson, M. 78, N. 190
Mendes, David Franco
See Franco Mendes, David
Merchants, satires on, 96—97, N. 187 215
Messiah, supposed allusion to the, 27; Samaritan doctrine of the, 29—30
Midrashim, Halakhic, parody of, 25
Midrash, parodies in the style of the, N. 26, 27, 34, 69, 87, 115, 120, 133d, 156, 171, 191, 213, 214, 239, 323, 376, 416
Mimicking teachers, 27
Misers, satire on, 20, 43—44, 172
Mishnah, parodies in the style of the, 23, 46, N. 28, 48, 59, 154, 174, 321, 322, 350
See also Baraitha, Pirke Aboth, Talmud
Misogynist
See Woman-hater
Mock heroics, 3—4, 6—7, N. 343, 407
Modena, Leon, 33—34, 39, 148—151
Modified maxims, 109
Mohr, A. M., 111, N. 191
Money lending in the 18th century, 54
Monks, corruption of, 12
Montefiore Library Ms. described, 155
Mordecai and Esther, prayers of, 2
Morgulis, M., polemic against, N. 176
Mosessohn, N., 78—79, N. 192
Münsterberg, H., on American traits, 102
Musaf
See Prayers
Mustin, J., N. 193
Mystics, parody in the style of the, 34—36, 55

N. S. J., N. 397
Die nächtliche Heerschau, parody of, N. 141
Nagara, Israel, 34—36, 55
See also N. 22; parody of, N. 210

Napoleon, satires on, N. 12
Nardeshir, game of, 146
Nathan, J. L., 78, N. 194
Neumann, A., N. 195
Neumanowitz, H., N. 196
New Testament, polemic on the, 41, 159, 160—162
New Year's Day, Catholic customs on, 41, 158
New Year's Hymns, parodies of, N. 63, 65, 66, 67, 83i, 85, 142, 157, 164, 176, 223, 333, 368, 393a, b, 394e, f, 395
New York, parodies on the Jews of, N. 7, 56, 73, 124, 146, 211, 329, 344, 388
New York Public Library Mss. 57, 264, N. 284; printed parodies, 196, N. 14, 80, 100, 224, 293, 348
Newspapers
See Periodicals
Nicholas I and the Jews, 84—85
Nicholas II, satire on, N. 58, 288
Nine articles of faith of the Catholic church, parody against, 33
Nineteenth Century parodies, history of, 59—112; bibliography of, 209—263
Ninth Day of Ab N. 83n
Non-satiric parodies, 109—112
Novellae of R. Samuel Edels, parody of the, 45
Nudelman, H., N. 197

Obscene parodies, 44, 50, 58, 86, 97, 109, 188
Offenbach, Aaron b. Abraham, 208
Olschwang, J. S., N. 198—202
Omer, celebration of the 33d day of the, 70—71
Oppression of the Jews
See Persecution of the Jews
Orden de la Agada, 51
The Order of Passover and its Law, 42—44
Oxford, Bodleian Library
See Bodleian Library

Palestine
See Jerusalem
Paley, J., N. 203
Palinodes, examples of, 7, 18, N. 18, 78, 173
Palm Sunday, 41, 159
Panuta, the period of divine displeasure, 30
Papel dispensation, 41
Paperna, A. J., 80, N. 204
Parma Ms. of *Pilpul zeman*, 155
Parodies embodied in the liturgy, 4, 35
Parodies in Aramaic, 49
Parodies in the Maghrib dialect, 121
Parodies in Spanish, 51
Parodies in Yiddish, 49—50, 199—203
For others see those that are marked with an asterisk in the Bibliography (chapt XIV)
Parodists:—
Abulafia, Todros b. Joseph, 15
Bedarshi, Abraham, 16—17
Bensew, Judah Loeb, 55—56
Buchner, Wolf, 54—55
Calimani, Joshua Abraham 39—40
Colorni, Malachai, 49
Elijah Hayyim b. Benjamin of Genazzano, 32—33
Feder, Tobiah, 57—58
Harizi, Judah, 5—7
Ibn Ezra, Abraham, 3—4
Ibn Shabbethai, Judah ben Isaac, 7—15
Immanuel of Rome, 17—19
Isaac, 37—38
Isaac Israel of Hamburg, 54
Kalonymos b. Kalonymos, 19—29
Levi ben Gershon, 19, 23—28
Luzzatto, Isaac b. Raphael, 52—53
Mattathiah, 32
Meir, 37
Menahem ben Aaron, 4—5
Modena, Leon, 33—34, 39
Nagara, Israel, 34—36
Offenbach, Aaron b. Abraham, 208

Parodists:—
Phinehas ben Abisha, 29—30
Polido, David Raphael, 48—49
Pugliese, Zechariah, 54
Pulgar, Isaac, 15
Rappa, Jonah, 41—42
Sanguinetti, Raphael Jehiel, 51—52
Segre, Joshua(?), 51
De Solla, Samuel Mendes, 51
Wulft, Meir b. Joseph de, 173
Zabara, Joseph, 5
For the parodists of the XIX century See Pt. II chap. XIV
Parody, objections to, 20
Parody used in preaching, 51—52
Parvenu, satire on the, N. 391 c
Passover ceremonies, satire on, N. 104, 105
Passover Haggadah
See Haggadah
Passover hymns, parodies, 4, N. 2, 36, 38, 83 a, 98, 133 b, 235, 307 a
Peddler, satires on the, 103—105, N. 3, 49
Penini, Jedaiah
See Bedarshi, Jedaiah
Penitential prayers, parodies of, 50, 55, 56, 202, 206, 217, N. 30, 33, 236, 250, 281, 327, 339, 368 g, 374, 393 d, 410
Pentecost Hymns, parodies of, 15, N. 3, 89, 121, 142, 172, 191, 207, 229, 232
Pentecost, Kethubah for the feast of, 35
Perek Shirah, parodies of, N. 135, 271, 383, 384 a
Periodicals
See also Journalism
Periodicals, parodies in the form of, N. 9, 47, 51, 75, 77, 83, 90, 119, 197, 203, 286, 313, 336, 348, 352, 367, 382, 384, 389, 419
Perl, Joseph, 61—73, N. 205—206
Persecution of the Jews described in parodies, 92—94, N. 26, 42, 43, 70, 127, 128, 234, 261, 324
Pesak Din
See Decisions
Perverted Proverbs, 109, N. 96, 102, 168, 255, 274, 312, 315, 316, 328
Phinehas ben Abisha, author of Samaritan parody, 29
Physicians, satires on, N. 52, 60
Pick, A. D., N. 35—41
Pilpul Zeman Zemanim Zemanchem, 41—42, 153—167
Pilpulists, satire on, N. 159
Pirke Aboth, parodies of, 23, 100, 101, 105, 107, 108, N. 4, 50, 110
Pittsburg Conference, 78, N. 272
Piyutic parodies
See Liturgy
Plagiarism charged against Ibn Shabbethai, 12; satire on, N. 245
Poetasters, satire on, N. 1, 94
See also Stylistic parodies
Pogrom in Kishinef, N. 397
Poisnak, W., N. 207
Poland. folk-lore in, 51
Polemic parodies, 12—13, 109, N. 6, 14, 47, 51, 90, 101, 143, 145, 150, 157, 158, 176, 190, 203, 209, 223, 281, 292, 325, 327, 331, 365, 368, 386, 393
Polido, David Raphael, 48—49, 195—196, 198—199
Polish Jews, satires on the life of the, N. 161, 164, 205, 355, 356
Political parodies, N. 289, 291, 294, 377, 385
Poverty, satire on, N. 83 g, i, 238, 366
Prayer Book, parodies of the whole, 87, N. 44
Prayers, parodies of, 5, 10—11, 17, N. 10, 32, 68, 82, 95, 334, 345, 392, 414 b
Prayers for the dead, parodies of, 31, 147, 196—199, N. 42, 43
Prayers for Festivals, parodies of, N. 148, 193
Prayers of Mordecai and Esther, 2
Precepts, the 613, N. 831

Press
See Periodicals
Profane parodies
See Obscene parodies
Progressists
See Maskilim
Prologue to Faust parodied, N. 337
Promissory note, parody of a, 36
Provençal parodies, 15—17, 23—28, 30—31, 134—147
Provence, Purim customs in, 22, 26—27
Proverbs in parody
See Perverted Proverbs
Proverbs, perverted
See Perverted Proverbs
Pugliese, Zechariah. 54, 204—206
Pulgar, Isaac, 15
Pumpiansky, A. E., N. 208
Puns, in the Talmud, 2; in the *Megillath Setharim*, 26; on English words, 108
Purim, history of, in parody, 56; the Humorous Letter for, 40; Penitential Prayers for, 55; Satire for, 55; wine-songs for, 56; customs of, 21—22, 26—27, 56; dishes, 22; games of, 22; gifts to children, 22; hymn, 5
Purim king, elected one month before, 31; functions of, 26—27, 30—31, 135—139; resolutions concerning the, 30, 135—139; verses on the, 26—27
Purim laws, 46
Purim plays, 27, 50, N. 46
Purim Rabbi, 27
Purim sermon on wine, a shorter version of Massekheth Purim ed. Cracow, 37, 266

Quadrille, Game of, 52

Rabbi Ben-Elazar we-Rabbi Shem Tob N. 209
Rabbinism and Ḥasidism, Struggle between, 72
Rabbis, satires on, N. 52, 200, 350
See also Crown rabbis; Ḥasidic Rabbis; Reform Rabbis
Rabener, M. S., N. 210
Radin, A. M., N. 211—212, 247
Rakowski, A. A., 96—97, N. 213—215
Ralbe, J., 77, N. 216
Rappa, Jonah, 41—42, 153—167, 168, 169, 171, 265
Rapoport, S. L., on the influence of the *Megalleh Ṭemirin*, 71—72
Rashi, parody of his commentary, 39, 45
Rational criticism in Hebrew Literature, 92
Ravenna, Samuel, 52
Rawnitzki, J. Ch., N. 217
Realistic school of poets, 80
Recipe, parody in the form of, 5
Reform Judaism, satires on, 77—79, N. 53, 142, 174a, 190, 192, 194, 272, 320, 321, 401; in England, N. 359
Reform Rabbis, satires on, N. 142, 244, 258, 259, 310; of New York City, N. 306
See also Gottheil, Gries, Holdheim
Reingold, I., N. 218
Reisen, A., N. 219—221
Relics, healing power of, 41
Relics of the Besht, 67—68
Religion, parodies against, 82—84
See also Blasphemous parodies
Religion, on the lack of, N. 148
Renan and Neubauer on the Vatican Ms. of the Massekheth Purim, 119—120; on the Megillath Setharim, 131
Requiem, first parodied by Ibn Shabbethai 13; much in vogue in 18th cent., 48—49
Resolutions pertaining to the Purim King, 30, 135—139
Responsa, parodies in the form of, N. 191, 196
Revealer of Secrets
See Megalleh Ṭemirin
Revolutionary satires
See Socialistic and Revolutionary satires
Riots in Kishinef, N. 397
Riots in Russia, 92—93

Ritter Toggenborg parodied, N. 311
Ritual, parodies in the style of the, N. 130, 131, 248, 368h, 372
Rodkinson, M. L., parodies by, N. 222—223; polemic against, N. 6
Roman names in *Massekheth Purim*, 24—25
Romantic school of poets, 80
Rome, Purim customs in, 22
Roosevelt, President, satire on, N 289
Rosenberg, A., N. 58
Rosenberg, S., N. 224
Rosenfeld, M., N. 225—228
Rosengarten, M. I., N. 229
Rosenzweig, G., 78, 100, 103—104, 105, 106, 107, 108, N. 230—252, 416
Rossi, G. B. de, on the *Massekheth Purim* 115—116, 131; on the Provençal *Massekheth Purim*, 134; on the *Pilpul Zeman*, 156
Rothschild (Baron Edmond), panegyric on, N. 26
Rubin, S., N. 253
Rubinstein, A., N. 254
Russia, on the manners, morals, customs and conditions in, 84—98, N. 44, 53, 82, 83, 88, 125, 130, 131, 133, 138, 187—189, 198, 202, 215, 234, 261, 335, 391; riots in, 92—93
See also Czar, Alexander II, Nicholas I, Nicholas II, Dostoyevsky, Tchernichevsky
Russian Literature, influence of, 80
Russian song, parody of, N. 219
Russo-Japanese war, N. 287

Sabara, Joseph
See Zabara, Joseph
Sabbath Hymns, parodies of, 192—195, N. 39, 128, 129, 133c, 190, 210, 221, 238
Sablotzky, M., N. 255—257
Sachs, S., N. 52, 53, 258, 259
Sahulah, Isaac ibn, 14
Sajontschick, E. H., Nr. 260, 260a
Samaritan parody, 29—30
San Daniele del Friuli, satire on the inhabitants of, 52—53
Des Sängers Fluch, parody of, N. 279a
Sanguinetti, Raphael Jehiel, 51—52
Sanctuaries of the Madonna, 41, 157—158, 164—167
Sarchi, I. L., N. 261
Saul b. Anan, the Karaite
See Anan & Saul, the Karaites
Sayings of the Fathers
See Pirke Aboth
Schapira, E. I., N. 263—265
Schapira, H., N. 262
Schapiro, T. P., N. 14, 266—268
Schatzkes, M. A., 76, N. 269
See also N. 147
Schechter, N., N. 270—271
Schechter, S., on Ḥasidism, 60
Scheindling, M., 78, N. 272
Schereschewsky, A. M., N. 237
Schereschewsky, Z. H., N. 274—278
Schiller, parodies of, N. 72, 93, 105, 184, 185, 279, 297, 311, 399, 421
Schlossberg, M. J., N. 280
Schnabel, L., N. 279—279a
Scholarship, decline of Hebrew, N. 182
Scholetsetzer, Reb Leser, N. 279
Schools, satire on the Hebrew, N. 295, 303, 318
See also Education, Yeshiboth
Schorr, J. H., N. 281—282; polemic against, N. 101
Schulmann, L., N. 283
Segre, Joshua, 51
Seifert, M., N. 284—286
Seliḥoth
See Penitential prayers
Selikovitsch, G., N. 287—291
Sepher Ḥabakbuḳ
See Ḥabakbuḳ Ha-Nabhi
Sepher Nun Beth, N. 4
Sermone in Idioma Ebraico, 51—52
Sermon on wine, for Purim, 37
Sermons
See Homilies

Seventeenth century parodies, 39—48, 151—195
Shadchan, N. 62
Shaikewitz, N. M., N. 292—295
Shakespere, parody of 106, N. 296
Sharkansky, A. M., 98, 106, 109, N. 296—298
Shemaiah we-Abtalion, N. 299
Shrines of the Virgin, 41, 157—158, 164—167
Shulḥan Arukh, parodies in the style of the, N. 29, 52, 71, 299—303, 335, 354, 390, 391
Silberbusch, D. I., N. 300—301
Silberstein, S. J., N. 302
Simlin, L. R., 95, N. 303
Sixteenth century parodies, 33—38, 148—151
Skolnik, Z. H., N. 304
Smolenskin, P., N. 305
Socialism, parodies against, 84, N. 16, 52
Socialistic and Revolutionary parodies, 79—84, N. 2, 34, 59, 63, 65—67, 254, 330, 333, 336, 338, 339, 345, 348, 368, 369, 373, 374, 378, 393, 394, 411, 412, 414, 420
Solla, Samuel Mendes de, 51
Solomon ibn Gabirol
See Gabirol, Solomon ibn
Solomon, J. P., 79, N. 306
Solotaroff, H., N. 345
Sommerhausen, H., 110—111, N. 307, 308
Soncino, Gershon, poem of, 125—126
Songs
See English Songs; Folk-songs; Russian songs; Wine-songs
Sopher, S., N. 309
Spanish, parodies in, 51
Stage, satires on the, N. 284, 417, 418
Steinschneider, M., 78, N. 310
Stern, I. F., N. 311, 311a
Stylistic parodies, N. 83f, 163, 165, 204
Suller, D. B., N, 312
Sulzberger Collection of Mss.
See Jewish Theological Seminary Mss.
Superstition, parodies on, N. 92, 95
Synagogues, on the N. 280

Tables, game of 135, 145—146
Taheb, the Samaritan Messiah, 30
Talmud, contains few parodies, 2; parodies against the, 16; parodies in the style of the, 19—27, 31, 39, 44—47, 52—53, N. 8, 12, 30, 31, 53, 83d, m, 103, 142, 145, 150, 187, 195, 198, 212, 215, 240—247, 249, 258, 259, 260a—262, 264—267, 273, 318, 324, 364, 371, 418; special passages parodied: Sabbath, 14; Bezah, 14; Baba Ḳama, 86, 96; Baba Batra, 25
See also Baraitha; Mishnah; Pirḳe Aboth
Talmud Schools, satire on, N. 198, 260
See also Education; Ḥeder; Yeshiboth
Talmudic Miscellany, N. 4
Talmudists, types of, 65—67
Tammany Hall in Jewish Parody, N. 377
Tawjew, I. H., N. 313—316
Tchernichevsky's influence on Jewish writers, 80
Teachers of Hebrew, satires on, 94—95, 106—107, N. 31, 53, 83d, 303
Teḥinoth, first parody of, 50, 202
Ten Commandments, parodies of the, 48, 55, 100, N. 122, 272, 378, 379, 402
Testaments, burlesque, 48, 195—199
Theatine Order, 157
Thirteenth century-parodies, 5—19
Tirkheltub, I. N., N. 317
Titles of Books, fictitious, N. 53
Tober, M. H., N. 318
Tom-o'-Bedlam, parodies in the form of, 50
Tosaphoth, parody of the, 39, 45
Trachtmann, J. S., N. 319—322
Tresette, game of, 51—52
Trinity, the, 41
Troki, Isaac b. Abraham, his *Support of Faith* compared with *Pilpul Zeman*, 42, 159—160

Trusts, satire on the, N. 416
Twelfth century, Hebrew parody originates in the, 3
Types of Ḥasidim, 63—65
Types of Maskilim, 68—69
Types of Talmudists, 65—67

Uganda, N. 75, 117, 342
Uhland, parody of, N. 279a
Ulrich von Hutten, 61
United States
See America
Upstarts, satire on, N. 391c
Urban II, satire on, 12
Usurers, satires on, N. 53, 396
Usury in Western Europe, 23
Utilitarian tendencies in literature, 80, 81—82
Utopia of Socialism, 81

Valentibus, Leon de, 119, 131
Variae Lectiones, parody in the form of, N. 366
Vatican MS. of Purim parodies described, 119—120
Vercelli, 41, 159
Virgin, shrines of the, 41, 157—158, 164—167
Vocabularies
See Dictionaries
Volozhin Yeshibah, Purim Rabbi in the, 27

Walkow, S., N. 323, 324
Wandering Jew Legend in parody, N. 409
War, parodies on, N. 287, 380
Wealth, satire on, 11—12
Wedding Bard, satires on the, N. 23, 97
Wedding receptions in the 17th century, 43
Weissberg, I. J., N. 325
Weissmann-Chajes, M., N. 326—328
Weissman, R., N. 329, 417
Whist, game of, N. 4
Wills, Ethical, parodies of, 48, 195—199
Winchevsky, M., 80—81, N. 330—339
Wine, parody of benediction over, 50; praise of, 45—46, 56, 57, 111; Sermon on, 37
Wine-Songs, 5, 15—16, 31, 37—38, 47—48, 56, 111—112, 139, 188—195, N. 210, 250
Wisdom and Wealth, satire on, 11—12
Wise, I. M., polemic against, N. 272
Wolf, L., N. 340
Woman-hater, satire on the, 9—11, 43
Women, praise of Italian, 23; satires against, 9—11; satires in defense of, 8—9
Wonder rabbis
See Ḥasidic Rabbis
Wooing in 17th century, 43
Wulft, Meir b. Joseph de, 173

Yaḥaz ben Raḥzah, N. 341
Yeshiboth, satires on the, N. 198; 260; the Purim Rabbi in the, 27
See also Education, Ḥeder; Talmud Schools, Volozhin
Yiddish, idioms literally rendered in Hebrew, 62; earliest parodies in, 49—50, 199—203; journalism, N. 284, 290
Yigdal, parody of, 32—33
Yokefte Possemacher, N. 73

Zabara, Joseph, 5
Ẓaddikim
See Ḥasidic Rabbis
Zangwill, I., 98, N. 342
Zederbaum, A.—polemic against, N. 90
Zedlitz, Joseph Christian Freiherr von, parody of, N. 141
Zelman, S. V., N. 343
Zemaḥ, D., N. 48
Zevin, I. J., N. 344
Zionism, parodies dealing with, 94, N. 25, 26, 171
Zionists, satire on the Kharkof, N. 342
Zohar, parodies in the style of the, 57—58, N. 12, 83b, 124, 188, 194, 211, 237, 268, 276, 376
Zolotkoff, L., N. 346, 347

DATE DUE

GAYLORD

PRINTED IN U.S.A.

CENTRAL BAPTIST THEOLOGICAL SEMINARY
0 0021 0011028 3

892.409
D252
Davidson, Israel.
AUTHOR
Parody in Jewish literature.
TITLE
54198

892.409
D252 Davidson, Israel.
Parody in Jewish litera-
ture.
54198